

השיבה המאתיים-וארבעים-ותשע של הכנסת התשיעית

יום רביעי, כ"ג תמוז תשל"ט (18 יולי 1979)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. שאלות ותשובות

בשבוע. בכפר ג'ת, המונה 5,000 תושבים, אין אף לא עובד סוציאלי אחד.

אי לכך הנני שואל :

1. האם התנוגים הנ"ל ידועים לכבוד השר ?
2. מה הן התכניות והצעדים שיינקטו כדי לפתור בעיה חמורה זו ?
3. בגלל הפגיעה הקשה והסבל הרב הנגרמים ל- תושבי הכפרים כתוצאה מהעברת העובדים הסוציאליים למרכזים ממשלתיים מחוץ לכפרים, האם מוכן כבודו להורות על החזרת העובדים הסוציאליים לתחום הכפר ?
4. האם מוכן כבודו לפעול למען השוואת תנאי השירות הסוציאלי בסקטור הערבי לאלה הקיימים בסקטור היהודי ?

שר-העבודה-היהודית: **י. כ"ץ :**

לשאלות 1, 2 ו-4: הריני מפנה את השואל הנכבד לתשובתי לשאלתה מס' 3640 של חבר-הכנסת זידאן עטשי שניתנה ביום 4 ביולי 1979.

לשאלה 3: מטעמים אירגוניים ועל סמך המלצה של בעלי מקצוע המשרתים במגזר הערבי קיבצנו עובדים סוציאליים, המשרתים בכמה כפרים, בלשכות אזוריות. עשינו זאת כדי ליעיל את העבודה ולהבטיח רמת שירותים גאותה. עם זאת ממשכים העובדים הסוציאליים לפ- עול בתחום הכפרים כבעבר.

3683. היערכות משרד העבודה בנושא גיוס

כוח אדם לעבודות הבנייה בנגב

חבר-הכנסת י. ז'. אמיר שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

בעקבות הסכם השלום שנחתם בין ישראל לבין מצ- רים ונסיגת כוחות צה"ל מסיני למרחבי הנגב נהיה צפויים לביצוע עבודות בנייה ואחרות בקנה מידה גדול ביותר. מציאות זו תצריך גיוס של אלפי איש בעלי מקצועות שונים ומגוונים מן הארץ ומחוצה לה.

הנני שואל :

א. מה היא מדיניות משרדך לגבי גיוס כוח אדם מקומי וגיוס כוח אדם מחוץ-לארץ למטרות ההיערכות החדשה בנגב ?

ב. האם יאפשר כבודו נידודת של עובדים שהם קבו- עים במפעלים ישראליים ליעדים החדשים של הבנייה החדשה בנגב ?

ג. בקשר לגיוס כוח אדם מחוץ-לארץ, האם נערך משרדך כדי ליעור בחברות ישראליות מוכרות ובעלות נסיון בתחום זה, כגון החברה בעלת המוניטין "מנכור" ?

ד. באילו אמצעים נבטיח שעובדים מחוץ-לארץ ישל- מו למדינה ביטוחים שונים ומסים כנדרש בחוק לגבי סוג זה של עובדים ?

היו"ר ש. ארכלי-אלמוזלינו :

הריני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. אני מזמינה את כבוד שר העבודה והרווחה להשיב על שאלות.

3540. הוצאת כספים במרמה על-ידי עיריית באר-שבע

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

בטלוויזיה ובעיתונות פורסם בהרחבה כי עיריית באר שבע הגישה במשך כ-9 שנים דיווחים כוזבים למשרד הסעד, ובדרך רמייה זו השיגה כ-3 מיליון לירות, ויש המעריכים כי למעלה מזה. הכספים נועדו לשימוש בבית-הספר "מגן" ואי העברתם ליעדם מנעה מהילדים טיפול חיוני.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם הידיעות בדבר הגשת דיווחים כוזבים ל- משרד הסעד והוצאת כספים במרמה הן נכונות ?
2. אם כן, מהם הסכומים המדוייקים, והאם ידרוש כבוד השר את החזרתם במלואם ?
3. האם אין כבוד השר סבור שמערכת הפיקוח של משרדו לא פעלה כראוי, והאם יפעל לשיפור עבודתה בעתיד ?

שר-העבודה-היהודית: **י. כ"ץ :**

הריני להפנות את השואל הנכבד לדברי תשובתי מיום י"ט באייר תשל"ט, 16 במאי 1979, להצעה החופה לסדר-היום של חבר-הכנסת יצחק יצחקי וכן לדברי תשו- רי בתו של שר הפנים לשאלתה 3596 שניתנו ביום כ"ד בסיון תשל"ט, 19 ביוני 1979. הנושא הועבר, כזכור, לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

3641. השירות הסוציאלי בסקטור הערבי

חבר-הכנסת ח. מרום שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ז באייר תשל"ט (14 במאי 1979):

לפי דין-החשבון שהוכן על-ידי הוועד הארצי של ראשי המועצות המקומיות הערביות מתברר שלאוכלוסיה הערבית, המונה כחצי מיליון תושבים, הוקצבו רק שישים ושתים-עשרות של עובדים סוציאליים, מתוך שישים ושתים-עשרות ושנים שלוששים ושניים פקידים בעלי הכשרה מתאימה ובנוסף לכך שש משרות עדיין פנויות. מהשוואה לאוכלוסיה היהודית, שגם היא סובלת ממחסור בתחום זה, מתברר שבשנת 1973 הוקצבו לה משרה עד חצי משרה לכל אלף תושבים ולאוכלוסיה הערבית לעומת זאת — פחות מעשירית משרה לכל אלף תושבים. לדוגמה, בכפר אום אלי-פחם, המונה 16 אלף תושבים, הוקצו שתי משרות. לעומת זאת הוקצו לבית שמש, המונה 11 אלף תושבים, עשרים וחמש משרות. בכפר רינה שבגליל, ה- מונה 6,000 תושבים, מבקרת עובדת סוציאלית פעם אחת

4. כמה מהתקנים — כמה מתקני הסגל המקצועי וכמה מתקני סגל האחזקה — אינם מאויישים ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

לשאלה 1: במעון "מצפה ים" בהרצליה מצויים כיום 40 נערים. מספר הנערים השוהים במעון משתנה לעתים בגלל בריחותיהם של כמה נערים.

לשאלה 2: מנהל המעון דהיום הוא מורה מוסמך, בעל ותק בחינוך, והוא ניהל בעבר מפת"ן ומרכז נוער, לשאלה 3: הסגל כולל 48 עובדים, מהם 35 אנשי חינוך, טיפול ושיקום בעלי הכשרה ונסיון בתחום החינוך ו-13 אנשי משק מינהל ואחזקה.

לשאלה 4: כל התקנים מאויישים.

3872. עבודת הוועדה לבדיקת החצעה לפטור חולי כליות ממסים על רכב

הכרה הכנסת מ. קצב שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בכתבה בידיעות אחרונות מיום 17 במאי 1979 התפרסם כי במוסד לביטוח לאומי הוקמה לפני שנתיים ועדה לקביעת כללים למתן פטור ממסים על רכב לחולי כליות בישראל וכי עדיין אין כל החלטה בנושא זה.

אודה לשר אם יואיל להשיב:

1. האם הידיעה נכונה ?
2. מדוע אין הוועדה מסיימת את עבודתה ?
3. מתי תגיש הוועדה את מסקנותיה ?
4. האם תומך השר במתן הנחה או פטור ממסים על רכב של חולי כליות ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1, 2 ו-3: ב-13 במארס 1978 מונתה על ידי שרי הבריאות והעבודה והרווחה ועדה בין-משרדית לקביעת כללי הוצאות למוגבלים בניידות, לרבות חולי כליות. הוועדה נתבקשה להגיש את המלצותיה עד ל-31 בדצמבר 1978. מפאת המורכבות של הבעיות לא עלה בידי הוועדה לסיים את עבודתה עד כה, ועל-פי המידע שנמסר לי היא נמצאת עתה בשלבי סיום וסיכום של הדין-וחשבון. לשאלה 4: אוכל להביע את דעתי בעניין זה רק לאחר שדין-וחשבון הוועדה ומסקנותיה יהיו בידי.

3873. מחפור בתקנים לקציני מבחן

הברת-הכנסת ש. איכיליאלימולויני שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

לרשות שירותי המבחן עומדים כ-138 תקנים לקציני מבחן לנוער ועוד 30 איש מועסקים כעובדי מינהל. על מנת להגיע לרמה סבירה של טיפול בעבריינים הצעירים יש צורך ב-60 קציני מבחן נוספים לערך. אולם למרות ההחרפה במצב הפגיעה של הקטינים לא קיבל שירות המבחן תוספת של כוח אדם.

רצוני לשאול:

1. מהו מספר התקנים המאושרים העומדים לרשות שירות המבחן והאם הוא מדביק את קצב גידול העבריינות בקרב הנוער ?
2. מה היה הגידול שחל בעבריינות נוער בשנתיים האחרונות ?

ה. מה הם הצעדים שיינקטו על-ידי כבודו כדי ש-מפעלים בארץ לא ימצאו את עצמם מול שוקת שבורה לאור תוצאה זו של עבודות בנייה בנגב ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: המדיניות הננקטת על ידי משרדי גורסת העדפת גיוס כוח אדם מקומי.

לשאלה ב: הקו יהיה של הימנעות, ככל הניתן, מהוצאת עובדים ממפעלי תעשייה. לגבי עובדים אחרים, נראה בחיוב יציאה של עובדים לפרקי זמן מוגדרים לעבודות בנגב.

לשאלה ג: לגבי סדרי גיוס עובדים מחוץ-לארץ: ככל שאלה אינם מעוגנים בהסכם שנחתם עם ארצות הברית לבניית שני שדות התעופה ובמידה שיהיה הכרח בדבר, הם נשקלים עתה במשרדי.

לשאלה ד: ענייני המיסוי לגבי העובדים שיובאו להקמת שני שדות התעופה — כעניינים אחרים — מוסדרים במסגרת ההסכם עם ממשלת ארצות-הברית. לגבי עובדים אחרים מחוץ-לארץ נשקלת האפשרות להתנות את הרשאת העבודה בהסדרי מיסוי וביטוחים הנהוגים בישראל.

לשאלה ה: נעשים מאמצים להבטיח שהליכי גיוס העובדים לנגב ישאו אופי מיבצעי חולף. בד בבד יינקטו צעדים נוספים למיצוי כוח עבודה שאינו פעיל, של גב-רים ונשים, כדי להבטיח את צרכיהם של מפעלים קיימים.

3764. מחפור במעון נעול לקטינים מבני המיעוטים

הברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

לאור האינפורמאציה שנמסרה על-ידי שופטי נוער בוועדת הכנסת — המשותפת לוועדת החינוך והתרבות ולוועדת העבודה והרווחה — הדנה בעבריינות נוער על כי אין מעון נעול לקטינים מבני המיעוטים וכי מסיבה זו הם נשלחים לבתי-סוהר, אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה היא הסיבה לכך שאין מעון נעול לקטינים מבני המיעוטים ?
2. מה יש בדעת השר לעשות כדי להביא לפתיחת מעון נוער לבני המיעוטים ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

לשאלות 1 ו-2: אנו מודעים לצורך בהקמת מעון נעול לקטינים מבני המיעוטים. משרדי ימשיך במאמציו להשגת המשאבים הרבים הדרושים לפתיחתו של מעון כזה. נושא זה נמצא אצלנו בעדיפות גבוהה לקראת סיכום דרישותינו התקציביות לשנה הקרובה.

3787. המצב במספר "מצפה ים" בהרצליה

הברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

- אודה לשר אם ישיב לי:
1. כמה חניכים נמצאים היום במוסד "מצפה ים" בהרצליה ?
  2. מי מנהל את המוסד ומה הם כישוריו לכך ?
  3. כמה אנשים מונה הסגל המפעיל את המוסד ? כמה הם אנשי חינוך ושיקום ומה היא הכשרתם וכמה הם אנשי משק ואחזקה ?

לשאלה 2: כן, תלמידי בתי-ספר על-יסודיים משו-
לבים מדי שנה בעבודות קטיפה ההדרים. יש בדעת שירות
התעסוקה, בשיתוף עם משרדי החינוך והתרבות והחק-
לאות, להגביר את השתתפות התלמידים בקטיפה על-פי
תכנית פעולה שסוכמה בנושא זה.

לשאלות 3 ו-4: אני מקווה כי הפעולות הננקטות
על ידינו תמנענה ייבוא פועלים זרים מחוץ-לארץ או
השמדה של יבול ההדרים.

3997. חילול שבת בקופת חולים הכללית

חברת-הכנסת י.מ. אברמוביץ שאל את שר העבודה וה-
רווחה ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

בעתון "המודיע" מיום ט"ו בסיון תשל"ט (10 ביוני
1979) פורסם כי כ-15 אנשים, שתוארו כ"עובדים בכירים
של קופת חולים הכללית מבאר-שבע והסביבה", עסקו
בשבת י"ד בסיון תשל"ט (9 ביוני 1979) בעבודות מש-
רדיות ובהרכבת ארונות ומדפים בסניף קופת-חולים ב-
שכונת בן-גוריון באופקים. בתחילה הם טענו, בפני תור
שבים דתיים שבאו למחות על חילול השבת החמור, כי
העבודה דחופה וכי אין אפשרות לבצעה בימות החול.
אולם לאחר מכן התברר כי אין בידיהם היתר עבודה
בשבת, כי לעבודה אין כל דחיפות, וכי — והגרוע מכול
— עבודות דומות נערכות מדי שבת גם בסניפים אחרים
"כדי ליהנות מהשכר הגבוה של שעות נוספות הניתן
תמורת עבודה בשבת בעוד שעבודה פשוטה זו יכולה
להיעשות בימי השבוע על-ידי פקידות מתחילות".

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם מוכן כבודו לערוך חקירה מלאה של כל
הפרטים הנ"ל, לנקוט צעדים כמתחייב מהחוק בהתאם
לתוצאות החקירה ולדווח על כך לכנסת בתשובה?
2. האם מוכן כבודו להורות על הפסקה מיידית של
כל עבודה בסניפי קופת חולים בימי שבת קודש שהיא
בניגוד לחוק?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1—2: הוריתי על ערכת חקירה במקרה
הנוכח. הובהר כי אמנם בוצעה העבודה בשבת י"ד ב-
סיון תשל"ט, 9 ביוני 1979, ללא אישור וללא ידיעת
הנהלת קופת-חולים הכללית מחוז באר-שבע. משהובאה
עובדה זו לידיעת הנהלת המחוז של קופת-חולים הובטח
לנקוט צעדים שימנעו הישנות של המקרה בעתיד.

4000. תשלום קיצבאות בעד ילדים שעברו
את גיל 18

חברת-הכנסת ש. שטרן-קפון שאלה את שר העבודה וה-
רווחה ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

מחקירת עתון "הארץ" מתברר שהביטוח הלאומי מש-
לם קיצבאות ילדים מיוחדות למי שעברו כבר את גיל
18. התשלום מסתכם ב-150 מיליון לירות לפחות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. אם כן, האם יש בדעת השר לפעול לתיקון ה-
מצב?
3. מה הם ההליכים הפרוצדוראליים להבטחת ההס-
פקה של תשלום קיצבאות בעד ילדים שהגיעו לגיל 18?

3. על כמה תיקים ממונה קצין מבחן ובכמה מהם
הוא מטפל בפועל?

4. האם מספק מספר קציני המבחן את הצרכים
ומאפשר טיפול יעיל ומעמיק?

5. האם מתכוון כבוד השר להגדיל את התקנים ב-
נת התקציב הנוכחית, כך שיתאימו לצרכים הקיימים
במציאות?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלה 1: מספר התקנים של קציני מבחן לנוער,
ובכלל זה עובדים מקצועיים בהנהלת השירות, הוא 138.
אין מספר התקנים מדביק את קצב גידול העבריינות ב-
קרב הנוער.

לשאלה 2: הגידול בעוברי חוק צעירים בשנת 1977
היה 5.3% לעומת 1976; וב-1978 9.2% לעומת 1977.

לשאלה 3: קצין מבחן בשדה מטפל בקטינים הנמ-
צאים בפיקוחו, כ-20 בממוצע בחודש, ובעריכת חקירות,
כ-120 לשנה.

לשאלה 4: לא.

לשאלה 5: במסגרת המרת תקנים בתוך המשרד הוקצו
בשנת התקציב הנוכחית ארבעה תקנים נוספים לשירות
המבחן לנוער.

3953. הצעות לטיפול כבעיית המחסור הצפוי
בקופסי פרי הרר

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה
ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

בשבועות האחרונים מושמעות דעות שלפיהן צפויים
אנו למחסור חמור בפועלים בעונת קטיפה ההדרים הקרובה.
שמעתי מפי בעלי מקצוע פונף ההדרים, דעה שלפיה
יהיה הכרח להביא כ-5,000 פועלים זרים מחוץ-לארץ
ושאחרת יירקבו בין 30% ל-40% של יבול פירות ההדר
שלא ניתן יהיה לקטוף. ידוע לי כי בארצות תבל רבות,
בעונה ה"בוערת" של קטיפה או ליקוט כל יבול קלאי
אחר, מתגייסים (ולפעמים גם מגייסים) תלמידי בתי-
הספר והסטודנטים הבאים במאורגן, בליווי מוריהם ומד-
ריכיהם, למיבצע. תופעה זו היא, בנוסף לתועלת של
הצלת יבול האדמה הכרוכה בה, גם חינוכית. אציין גם
כי לדעתי אין לעשות זאת לגבי סטודנטים המשרתים
במילואים. כן יש מדיניות שבהן מתגייסים או מגויסים
פקידים למיבצע זה, ובנוסף לכול מהווה הדבר לגביהם
הזדמנות ל"התאורר" מהכסא שעליו הם יושבים שעות
רבות מן היממה.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם ידועה הבעיה לכבודו?
2. האם מוכן הוא לפעול בהתאם להצעות המובאות
לעיל?
3. מה יעשה כבודו כדי שפרי יקר שהושקעו בו עמל
וכסף לא יירקב?
4. מה יעשה כבודו כדי למנוע ייבוא של פועלים
זרים מחוץ-לארץ וביבוזו של הון יקר מקופת המדינה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

לשאלה 1: כן. אולם היקף המחסור הצפוי בעוב-
דים לעונת הקטיפה לשנת תש"ם — על-פי דיווח-שבון של
צוות מיוחד שבדק את הנושא — מגיע ל-350 עובדים
לערך בלבד.

תשובת שרי-העבודה-ההרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4129. ידיעה בדבר מונוה לשנות את חוק
שירות התעסוקה
חברת-הכנסת ע. ברעם שאל את שר העבודה והרווחה ביום
י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):
לאחרונה רווחת ידיעה, שבאה לידי ביטוי גם בעי-
תונות, כאילו מתכוונת ממשלת ישראל לבטל את חוק
שירות התעסוקה ולפרק את הגוף האחראי לחלוקת עבודה
בישראל.

שאלות הן :

1. האומנם גורסת עמדתך ביטול של שירות התע-
סוקה תוך שינוי של זיקת החובה לשירות התעסוקה המ-
עוגנת בחוק ?
2. אם כן, כיצד מתכנן אתה את הסדר, הוויסות ו-
חלוקת העבודה בארץ ?
3. אם לא, מדוע אינך מבהיר את עמדתך בסוגיה
חשובה זו ?

תשובת שרי-העבודה-ההרווחה י. כ"ץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
לשאלות 1 ו-2: אין אנו גורסים ביטול של שירות
התעסוקה.

לשאלה 3: בסקירתי בכנסת את פעולות משרדי
לשנת התקציב 1979, ביום כ"ד סיון תשל"ט (19 ביוני
1979), עמדתי על האתגרים העומדים בפני שירות הת-
עסוקה ועל תכנית פעולתו.

4133. תשלומי היטל חוק חינוך תיכון חינוג
של נערים עובדים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה
והרווחה ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):
על-פי חוק לימוד חובה (תיקון מס' 11), תשל"ח—
1978, משלם העובד היטל של 0.3% מההכנסה מממנה
משתלמים דמי ביטוח לאומי והמעסיק משלם 0.1% של
הנ"ל, ובכלל זה משכורתם של נערים עובדים. אותם
נערים, שאינם נמנים בדרך כלל עם השכבות המבוססות,
אינם נהנים כלל מחינוך התיכון הניתן במסגרת החוק
לבני גילם הממשיכים את לימודיהם.

לאור העובדה שהנערים העובדים מממנים בחלק מ-
משכורתם את לימודיהם של תלמידי התיכון ללא שתינתן
להם כל תמורה על כך, רצוני לשאול :

1. האומנם קיימת הוראה המחייבת נערים עובדים
לשלם היטל חינוך תיכון חינוג ?
2. אם כן, האם יש לדעת השר הצדקה להוראה זו ?
3. האם מוכן כבוד השר לבדוק אפשרות של שיחרור
הנערים העובדים מתשלום זה ? אם לא, האם מוכן כבודו
לבדוק אפשרות שעל-פיה יופנו חלק מהאמצעים המיו-
עדים לחינוך תיכון חינוג גם לטובתם של הנערים העוב-
דים ולשיפור רמת השכלתם כמתחייב מחוק החניכות ?

שרי-העבודה-ההרווחה י. כ"ץ :

לשאלות 1, 2, 3: השאילתה מבוססת ככל הנראה
על הנחה שאינה נכונה. היטל חינוך על-יסודי — על-פי
הוראות סעיף 8 לחוק לימוד חובה (תיקון מס' 11),
תשל"ח—1978 — אינו משולם בגין זה שטרם מלאו לו
18 שנה.

3387. פירסומי קופת חולים נגד חוק
בריאות ממלכת

חברת-הכנסת ש. שפרן-קטן שאלה את שר הבריאות ביום
י"ג באדר תשל"ט (12 במאס 1979):

הוכחש למחרתו על-ידי אותו
העתון, שפירסם גם מאמר מערכת בנושא, במוסף הכל-
כלי. הנושא נידון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.
הוועדה שעמדה על הטעות שבפירסום מסרה הודעה
המבהירה את הנושא והמעמידה את הדברים על דיוקם,
מטעמה. המוסד לביטוח לאומי פועל על-פי הוראת סעיף
115 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968,
שלפי "יראו את יום 31 באוגוסט לאחר שמלאו לו (ליילד)
18 שנה ביום שבו נפסקה הזכאות". נורמה זו זהה לגור-
מות שנקבעו בחוקים פיסקאליים, דוגמת פקודת מס
הכנסה, לגבי נקודת קיצבה בגין ילד ובגין אשה נשואה.
לשאלה 1: הידיעה אינה נכונה. לא היתה כל תקלה
במחשב של המוסד לביטוח לאומי והמוסד פועל כפי
שקבע המחוקק.

לשאלה 2: אין מקום לתיקון המצב. ראוי לציין כי
מועצת המוסד לביטוח לאומי המליצה לשלם קיצבאות
ליילדים עד גיל 21 כנעשה בארצות אחרות.

לשאלה 3: גילו של כל ילד רשום ברשימת המחשב
וב-31 באוגוסט בשנה שבה מלאו לילד 18 שנה נפסק
התשלום בגינו תוך הודעה אישית לכל מבוסח, אב לאותו
ילד.

4056. העסקתם של מפוטרי בית-החרושת לסוכר בעפולה
חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה
והרווחה ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 יוני 1979):

נוכח סגירת בית-החרושת לסוכר בעפולה נפלטו
ממקום העבודה כל העובדים, שחלקם מבוגרים הם.
רצוני לשאול את כבוד השר :

1. כמה פועלים פוטרו כתוצאה מסגירת המפעל ?
2. מה היא התפלגות העובדים שפוטרו לפי גיל,
ותק בעבודה ומצב משפחתי ?
3. מה הוא ההרכב המקצועי של הפועלים שפוטרו ?
4. אילו מקומות תעסוקה עומדים לרשות מפוטרי
בית-החרושת לסוכר ?

שרי-העבודה-ההרווחה י. כ"ץ :
לשאלה 1: 97 פועלים.

לשאלה 2: (א) התפלגות לפי גיל: 22—30: 15;
30—45: 50—60: 29; 60—60 ומעלה — 8. (ב) ההת-
פלגות לפי ותק בעבודה: פחות מחמש שנים: 23—5;
5—9: 13—10—14: 12; 15—19: 5; 20 ומעלה: 44. (ג) ההת-
פלגות לפי מצב משפחתי: רווקים: 8; נשואים ללא יל-
דים: 32; 1+1, 2+1 ילדים: 49; 3+1 ילדים: 7;
6+1 ילדים: 1.

לשאלה 3: 34 עובדי ייצור; 35 עובדי מתכת; 3
מהנדסים וטכנאים; 3 מנהלי משמרות; 11 סקידים ומנהלי
חשבונות, 11 עובדי שירותי אחזקה כלליים.

לשאלה 4: עומדים לרשותם מפעלי תעשייה בתחומי
תעשיית מתכת, העץ, הרכב, הטקסטיל וכן עבודות ב-
צה"ל ועבודות שירותים בעפולה, במגדל העמק, בנצרת
עלית ובמחנות צה"ל שבסביבה. ברשותי פירוטים נוס-
פים שאולי חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו תהיה
מעוניינת לקבל ואני אשמח להמציא לה.

היח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אני מעוניינת.

אודה לך אם תשיב לי :

1. האם ידיעה זו נכונה ?
2. מה היא הסיבה לשיעור העלאה כה גבוה החורג משיעורי האינפלציה במידה ניכרת ?
3. האם נכון הינך לשקול מחדש את שיעורי ההעלאה האלה המכבידים ביותר על ציבור רחב ?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה מדוייקת.
2. העלאה זו כוללת את אחוז המעבר בתעריפים כפי שהוא בא לידי ביטוי בתקציב המשרד בשנה זו ב- תוספת 7% אשר לא ניתן להם ביטוי בהעלאת התערי- פים בשנת הכספים 1978/79 אך נכללו כמובן בצד ההוצ- אה.

3. רובם המכריע של צרכני שירות זה אינם משלמים ברמת הפרט בשל היותם מבוטחים במסגרות הביטוח ה- שונות, ואילו מבחינתם של גורמי הביטוח מהווים שינויי התעריפים שיקול בעת הדיון התקציבי על התמיכה לגו- פים אלה. מאידך גיסא, לאור המגבלות התקציביות הק- שות שלפנינו לא ניתן להקטין העלאה זו.

3613. הקפדה על הצו המחייב את יצרני התמרוקים לציין את רשיון משרד הבריאות על אריחת המוצר
חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר הבריאות ביום י' באייר תשל"ט (7 במאי 1979):

לפני כשנה נכנס לתוקף צו המחייב את יצרני התמ- רוקים לציין על אריחתו של כל תכשיר את אישורו על-ידי רשיון משרד הבריאות. בדיקת ביצוע הצו נערכת אחת לשנתיים.

אבקש להשיב לי :

1. האם נערכות מפעם לפעם בדיקות פתע יומות ובאיוז תדירות ?
2. אם כן, מה היו גילויי בדיקות אלו ?
3. כמה יצרנים נמצאו שתכשיריהם לא היו מסומנים כנדרש ?
4. האם הוטלו ענשים על יצרנים אלה ?
5. אם כן, אילו סוגי ענשים ?
6. לאן ניתן להעביר תלונות על תכשירים שאין האישור מצויין על אריחותיהם ?
7. האם ניתן פירסום המזמין תלונות של צרכנים בנושא זה ?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1: במפעלים המייצרים תמרוקים נערכות בדיקות.
- 2-3: בבדיקות נחגלו בכמה מקרים תכשירים ש- נוצרו ללא רשיון ולא בהתאם לצו התמרוקים.
- 4-5: על היצרנים הוטלו ענשים כספיים.
- 6: תלונות אודות תכשירים שעל אריחותיהם אין אישור ניתן להעביר לרוקחים המחוזיים של משרד הבריאות.
- 7: לא נעשה פירסום המזמין תלונות מצרכנים ב- נושא זה.

מוסדות קופת חולים מבקשים מדי חודש תמיכה גדו- לה של ממשלת ישראל בתקציבם. ראשי המוסד טוענים, חוזר וטעון, כי גרעונם גדול וכי אין ביכלתם לתפעל את המוסד ללא עזרה ממשלתית גדולה. לעומת זאת עדים אנחנו לאחרונה לפירסומים של מודעות גדולות ויקרות בעתונים, לפעמים מודעות בשני צבעים שמחירן גבוה בעשרות אחוזים ממחיר מודעה רגילה, נגד חקיקת חוק בריאות ממלכתי.

אודה לשר אם ישיב לי :

- א. כמה עלו כל המודעות והפירסומים של קופת- חולים נגד חקיקת חוק בריאות ממלכתי ?
- ב. מה יש בדעת השר לעשות כדי שכספי המדינה המועברים לקופת חולים והמיועדים להוצאות טיפול ושי- רותים לחולים לא ישמשו, בסופו של דבר, לתעמולה נגד הממשלה עצמה ?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

פירסום המודעות על התנגדות להצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי בעתונות עורר גם אצלנו תמיהה רבה לאור מצבה הכספי הקשה של קופת חולים. כשהעירונו על כך לגורמי קופת חולים הוסבר לנו שכל פירסום המ- דעות מומן מתקציב הוועד הפועל של ההסתדרות ולא על-ידי מרכז קופת חולים.

3625. נתיחת גופה שלא כחוק

חברת-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר הבריאות ביום י"ב באייר תשל"ט (9 במאי 1979):

גודע לי כי ביום ד' בניסן תשל"ט (1 באפריל 1979) נפטרה בבית-החולים רוטשילד המנוחה נוסבאום רבקה ע"ה, אשה בת 73, גלמודה וללא ילדים. לבעלה הובטח שלא ייעשה ניתוח שלאחר המוות אך היא בכל זאת נותחה.

הנני שואל :

1. מי הוא/הם האחראים לביצוע הנתיחה בניגוד ל- רצון המשפחה ?
2. האם נעשתה הנתיחה בהתאם לדרישות החוק ?
3. אם לא, האם מוכן כבודו להורות על נקיטת צעדים נגד האחראים להסרת החוק ?
4. מה יש בדעת כבודו לעשות כדי למנוע מקרים דומים בעתיד ?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנתיחה בוצעה לצורך קביעת סיבת המוות. הנתיחה בוצעה כחוק לאחר חתימה של שלושה רופאים. רופא המחלקה שוחח עם הבעל וקיבל את הסכמתו לנתיחה.

3567. העלאת תעריפי השירותים האמבולאטוריים

חברת-הכנסת ג. יעקבי שאל את שר הבריאות ביום כ"ז בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

גודע לי כי משרדך החליט על העלאת תעריפי השי- רותים האמבולאטוריים ב-75% החל מ-1 באפריל 1979.

חוברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— שאלות ותשובות —

3654. הסכנה שביוהם המים עליידי חמרי הדברה
חבריהכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום כ"ד
באייר תשל"ט (21 במאי 1979):
ד"ר משה נאמן, מנהלה של התברה "תיכון והנדסה
תעשייתית, לייף בע"מ, חיפה", מעורר את סוגיית זיהום
המים עליידי חמרי הדברה ואת סכנת הנוזקים הבריאו-
תיים האפשריים מכך.
אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם נערכות בדיקות של השפעת הריסוס בחמרי
הדברה על טיב המים?
2. אם כן, מה הן התוצאות?
3. אם לא, מה עומד משרד הבריאות לעשות כדי
לבדוק עניין זה?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:
1, 2: כיום לא נערכות בדיקות שיגרתיות לגילוי
שאריות חמרי הדברה במי השתייה.
3. בתכנית הפיתוח שלנו היתה כלולה התחלה של
ביצוע בדיקות אלו במערכת המים כבר בקיץ 1979 וכבר
עתה נערך סקר לגילוי היקף הבעיה וחומרתה. ברם לאור
הקיצוצים שעליהם נתבשרנו בתקציב המשרד ספק אם
ניתן יהיה לבצע השנה בדיקות נרחבות לבדיקת השפעת
חמרי הדברה על טיב המים.

3655. צחנה העולה משפכים באזור המרכז
חבריהכנסת ח. קופמן שאל את שר הבריאות ביום כ"ד
באייר תשל"ט (21 במאי 1979):
פעמים מספר פורסמו בעתונות ידיעות על שפכים
הגורמים לצחנה באזורי בת-ים, יבנה וראשון לציון והי-
מהווים מטרד לתושבי המקום. בביקורי באזור יבנה נפ-
גשתי עם תושבי המקום שהתאוננו על מטרד הריח החמור
ומבירור ברשויות המקומיות התברר שאין בכוחן לפתור
את הבעיה.
אודה לשר אם ישיב לי:

- א. האם לא הגיעה העת לחבר את שפכי הביוב של
ראשון לציון לאגני גוש דן?
- ב. כיצד מתכונן משרדך לפתור את בעיית הצחנה
באזור התעשייה של יבנה?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
הנני מתכבד להשיב לנ"ל:
א. כתוצאה מלחץ שהפעיל משרד הבריאות על עי-
ריית ראשון לציון ועל גוש דן חוברו לאחרונה שפכי
הביוב של ראשון לציון לאגני גוש דן.

ב. יש שני גורמים לבעיית מפגע הביוב באזור
התעשייה ביבנה. הגורם הראשון הוא שפכי ביוב של
בתים, בקשר אליו אציין כי בשנה האחרונה הופעל
באזור יבנה מיתקן חדיש לשפכי ביוב ביתיים וכתוצאה
מכך נפתרה הבעיה של מפגע זה. לגורם השני, שפכי
ביוב תעשייתיים, אין פתרון קל. המדובר הוא בתעשייה
מזיקה שבה לא ניתן כלל לעשות שימוש חוזר בשפכים
או ששימוש כזה דורש משאבים ניכרים. משרד הברי-
אות ערך סקר שפכים תעשייתיים של המועצה המקומית
יבנה. בהסתמך על סקר זה הומינה המועצה המקומית
תיכנון מפורט לנושא השפכים התעשייתיים. תחיתנו היא
כי לאור קשיי התקציב יאריך סילוק המפגע שנים מספר.

3624. נתיחת גופה שלא כחוק
חבריהכנסת ש. לורינג שאל את שר הבריאות ביום י"ב
באייר תשל"ט (9 במאי 1979):
נודע לי כי ביום ראשון, כ"ה בניסן תשל"ט (22
באפריל 1979), נפטרה בבית-החולים רוטשילד המנוחה
קרומהולץ פרידה ע"ה, אשה בת 90. חתנה של המנוחה
התנגד נמרצות לנתיחתה שלאחר המוות והובטח לו שכזה
לא ייעשה. אולם בכל זאת הגופה נותחה.
אודה לך אם תשיב לי:

1. מי הוא/הם האחראים לביצוע הנתיחה בניגוד
לרצון המשפחה?
2. האם נעשה הדבר בהתאם לדרישות החוק?
3. אם לא, האם מוכן כבודו להורות על נקיטת צע-
דים נגד האחראים להפרת החוק?
4. מה יש בדעת כבודו לעשות כדי למנוע מקרים
דומים בעתיד?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
הנתיחה בוצעה לצורך קביעת סיבת המוות.
הנתיחה בוצעה כחוק לאחר חתימה של שלושה רופאים.
רופא המחלקה קיבל הסכמה לנתיחה.

3525. נתיחת גופה ללא הסכמת המשפחה
חבריהכנסת ש.י. גרוס שאל את שר הבריאות ביום ז'
בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):
הנרון: נתיחת מתים:
בעתון "המודיע" מיום כ"ו באדר תשל"ט 25 במארס
1979) פורסם כי המנוחה ו.ל. ע"ה שנפטרה ביום ז'
באדר תשל"ט (6 במארס 1979) בבית החולים "רוטשילד"
בחיפה נותחה לאחר מותה, עיניה נעקרו ובמקומן הושמו
עיני פלאסטיק. המשפחה המזועזעת פנתה בדרישה נמר-
צת להחזרת העיניים ואמנם "רופאת מחלקת העיניים,
מופתעת מגילוי התרמית ואחר דיון-ודברים, הודתה ונע-
תה להחזיר את העיניים הגנובות".

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. אם כן, האם הנתיחה להוצאת העיניים נעשה
בהתאם לדרישות החוק במקרים כאלו?
3. אם לא, מי הוא/הם האחראים לביצוע הנתיחה
שלא כחוק?
4. האם מוכן כבודו להורות על נקיטת צעדים מת-
אימים נגד האחראים?
5. מה יש בדעת כבודו לעשות כדי למנוע מקרים
דומים בעתיד?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1. הידיעה נכונה. הקרנית הושלתה ב"6 במארס
1979 אצל מפרנס בעל משפחה גדולה, עיוור בשתי עיניו,
עקב קרניות עכורות ויירוד (קאטארקט).
2-5. הנתיחה נעשתה בהתאם לחוק ובחתימת שלו-
שה רופאים.

תשובת שר-הבריאות א. שופטק :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
הנני מתכבד להשיב לנ"ל :

1. הידיעה נכונה.
- 2-3. מתקיימים מגעים עם המכון הטכנולוגי לב- עיות ההלכה על מנת למצוא פתרון לבעיה. עד למציאת פתרון לנ"ל נפתחה בשבתות דלת רגילה ונקבעו שלטים המדריכים את הקהל כיצד להיכנס בשבתות לתחנת ה- עזרה הראשונה.

3691. אחוז המבוטחים עם הגבלות בקופות החולים השונות

חברת-הכנסת ש. ארבליי-אלמזולינו שאלה את שר הבריאות ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):
בדין-וחשבון של מבקר המדינה לשנת 1977/78 על משרד הבריאות נאמר שבתוקף ההסכם בין משרד הבי- ריאות לבין קופות החולים השונות על ביטול הגבלות של מבוטחים בהן התחייב משרד הבריאות לפצות את קופות החולים בהתאם למספר החברים בהגבלות הרשו- מים אצלן. לפי הנתונים שפורסמו מתברר שקופות-חולים הכללית (של הגנתדרות) מסרה 4.6% מהחברים המ- בוטחים בה היו עם הגבלות; קופת חולים לאומית מסרה ש-9.8% היו כנ"ל; קופת חולים מכבי — 10.5% וקופת חולים מאוחדת — 23.2%.

נוכח הפער המדהים באחוז המבוטחים בהגבלות ב- קופות החולים השונות, החייב לערוך ספקות לגבי אמי- גות הנתונים שנמסרו, רצוני לשאול :

1. מה הוא מספר החברים הרשומים בקופת חולים הכללית ב-1 בינואר 1978, בקופת חולים לאומית, בקופת חולים מכבי ובקופת חולים מאוחדת?
2. בכמה מסתכם מספר החברים עם הגבלות הר- שומים בקופת חולים הכללית ב-1 בינואר 1978, בקופת חולים לאומית ובקופות החולים מכבי ומאוחדת?
3. בכמה הסתכם המענק שניתן לקופות החולים ה- שונות בשנת 1978 בעקבות ביטול עסיפי ההגבלה?
4. האם נבדקו הנתונים שנמסרו על-ידי קופות חו- לים השונות על מספר המבוטחים עם מגבלות הרשומים אצלן?
5. אם כן, מה הן הסיבות לכך שבקופת חולים הכ- ללית אחוז המבוטחים עם הגבלות הוא 4.6 בזמן שבקופת חולים מכבי אחוזו הוא 10.5 (פי שניים) ובקופת חולים מאוחדת — 23.2 (בערך פי חמש מאשר בקופת חולים הכללית)?

6. אם הנתונים לא נבדקו, מה הן הסיבות לכך?
7. האם בעקבות פירסום הדין-וחשבון של מבקר המדינה יערוך משרד הבריאות בדיקה של הנתונים שנמ- סרו על-ידי קופות החולים על מספר המבוטחים עם הגבלות אצלן?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק :

1. מספרי החברים הרשומים בקופות החולים, על-פי הדיווחים שלהן, הם כדלקמן: קופת חולים כללית — 2,741,720 — ובכלל זה 170,020 נתמכי סעד ומקבלי קיצבאות זיקנה; קופת חולים מכבי — 345,000 איש; קופת חולים לאומית — 240,000 איש; קופת חולים מאו- חדת — 146,000 איש.

3657. נתיחת גופה ללא הסכמת המשפחה

חברת-הכנסת ש. לוריניץ שאל את שר הבריאות ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

נמסר לי כי בבית-החולים בנהריה נפטר באחד ה- ימים האחרונים (כנראה ביום ד', ה' באייר תשל"ט, 2 במאי 1979) בחור מירושלים לאחר אישופו קצר. אף שהמשפחה הודיעה מייד כי היא משפחה דתית וכי יש לה התנגדות לנתיחת שלאחר המוות התברר, כאשר, באו לקחת את הגופה, שבוצע בה נתיוח שלאחר המוות. וכ- אילו לא די בכך אלא מנהל בית-החולים עוד טען בפ- ניהם שהם כביכול הסכימו לנתיוח שלאחר המוות.

כבודו מתבקש להשיב לי :

1. מדוע בוצע נתיוח שלאחר המוות בניגוד לרצון המשפחה?
2. האם הנתיוח בוצע בהתאם לדרישות החוק?
3. מי הוא/הם אחראי/ים לכך ואילו צעדים יינקטו נגדו/ם?
4. מה יש בדעתך לעשות כדי למנוע מקרים דומים בעתיד?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
הנני מתכבד להשיב לנ"ל :

1. מר ללושינסקי יוסף ז"ל היה בן 45 במותו והיה מאוישפו במוסד פסיכיאטרי במשך 21 שנה עם אבחנה של סכיזופרניה. בעת מלחמת הקוממיות, בהיותו בן 14, הוא נפגע בראשו ואז אושפו בבית-החולים הפסיכיאטרי. לבית-החולים נהריה הוא הגיע ב-12 במאס 1979 כ- שהוא מחוסר הכרה עם אבחנה של אלח (ספסיס) דלקת ריאות, והוא נפטר כעבור יומיים. בבדיקה שלאחר ה- מוות נמצאה מורסה במוח וכן נמצא במקום הרסיס שחדר למוח הנפטר בעת הקרבות. על-ידי כך הוכח שהיה קשר ישיר בין הפגיעה ב-1948 ובין ההידרדרות הנפשית ש- הצריכה אישופו במוסד פסיכיאטרי. הוכח שאין זה חולה פסיכיאטרי עם אבחנה של סכיזופרניה, שהיא מחלה המ- עוררת בעיות תורשתיות ומשפחתיות רציניות.
2. הבדיקה בוצעה בהתאם לחוק, לאחר תמימת שלו- שה רופאים אשר דרשו ותמנו על הדרשה לבדיקה.
- 3-4. רופא המחלקה טוען שהביון שהמשפחה כן הסכימה לבדיקה ושרק לאחריה קמה הצעקה על ביצועה. אחד מבני המשפחה הודה בחשיבות של הבדיקה.

3678. חילול שבת כמצנ דוד-ארום בתל-אביב

חברת-הכנסת י.ג. אברמוביץ שאל את שר הבריאות ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

בעתון "המודיע" מיום ט' באייר תשל"ט (6 במאי 1979) פורסמה ידיעה על חילול שבת קבוע בבית מגן דוד ארום בתל-אביב על-ידי דלת כניסה אוטומאטית המופעלת גם בימי שבת ומועד וגורמת לחילול שבת לכל המתקרב לכניסה.

אודה לך אם תשיב לי :

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. מדוע אין משתמשים בשבת רק בדלת הכניסה השנייה שבתחנה, שאינה אוטומאטית?
3. מדוע אין הנהלת הסניף ממשיכה במגעים עם "המכון הטכנולוגי המדעי לבעיות ההלכה" כדי למצוא פתרון מתאים לעניין?

ג. מאחר שבדיונים התקציביים הנערכים כיום מור באות בחשבון הוצאות הקופות על-פי פריסת השירותים הרי זה נענה לעקרונות של צדק ופרוגרסיביות בהקצאה, ואין מקום לשיטה שהיתה נהוגה בעבר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת גרוסמן.

חייקה גרוסמן (המערך):

מותר בכל זאת לדעת לפי אילו קריטריונים נקבעות התמיכות?

שר-הבריאות א. שופסק :

היום הקריטריונים הם תקציביים. דנים עם כל קופה על התקציב, על הגרעון שלה ועל הצורך בכיסוי הגרי-עונות, ועל זה מתמקחים. כל הוצאה והכנסה עוברת תחת הביקורת של שני הקריטריונים האלה.

3725. העסקת קבלנים לאספקת שירותי
סיעוד בבת-יהולים

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבריאות ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

נמסר לי כי בבת-יהולים שונים בארץ, ביניהם בית-החולים "קפלן", פועל קבלן לאחיות המספק אחיות ל-תורניות לילה לבתי-החולים (בגלל מחסור באחיות ב-בית-החולים) וכן לתורניות פרטיות, גם זאת באמצעות בית-החולים. הקבלן מקבל 1,500 לירות ללילה ומשלם לאחות סך של 800 לירות ללילה. בית-החולים תורם להסדר זה גם את ההסעה שלו (שמו, כתובתו והטלפון של הקבלן שמורים אצלי).

אחיות רבות מתפתות להסדר זה, מתפטרות מעבודתן הסדירה בבית-החולים ועוברות לעבוד אצל "קבלן ה-אחיות". לפי מה שנמסר לי יש לקבלן הנ"ל רישום של 800 אחיות כנ"ל.

שאלות לכבוד השר :

1. האם תופעה זו ידועה לו?

2. האם המצב הנ"ל נראה לו סביר, ואם לאו — מה יעשה כבודו לשינוי המצב?

שר-הבריאות א. שופסק :

1. ידועה לנו התופעה של עבודת חברה קבלנית לשירותי סיעוד. ברם לא ידוע לנו על אחיות שהתפטרו ועברו לעבוד בחברה זו.

2. לשינוי המצב ניתנו בהסכם השכר האחרון הע-לאות שכר ניכרות לאחיות בתי-החולים. כן נקבע תש-לום של 800 לירות למשמרת לילה לכל אחות שתהיה מוכנה לעבוד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אם משלמים תשלום כל כך גבוה בעד משמרת לילה, למה צריך להעסיק בתשלום אחיות הבאות באמצעות ה-קבלנים, כאשר חלק מהתשלום הוזה עובר לקבלן? למה לא להעסיק את האחיות ישירות, או לעשות את הסידור דרך משרד הבריאות, באופן שהאחות לא תצטרך לשלם למעשה לקבלן?

2. עם ביטול ההגבלות בקופות החולים לא נשארו מבוטחים בעלי הגבלות, פרט לקבוצה מצומצמת של מבוטחים בקופות החולים מכבי ומאוחדת אשר נשארו כמבוטחים חלקיים על-פי בוחרתם.

3. התמיכה בביטול ההגבלות לא ניתנת בנפרד אלא במסגרת התמיכה הכללית הניתנת לכל אחת מן הקופות על-פי הדיונים התקציביים.

4. הנתונים אשר ניתנו על-ידי קופות החולים נב-דקו בחלקם על-ידי בדיקה מדגמית. בקופת חולים מאוחדת לא נבדקו הנתונים כיוון שרשימת המבוטחים עם הגבלה נכללה ברשימה הכלולת של חברי הקופה וניתנה לפני שביקשו מקופת החולים רשימות שמיות של המבוטחים המוגבלים.

5-6. בקופות החולים מכבי ומאוחדת היה אחוז המבוטחים בעלי הגבלה גבוה יותר מאשר בקופת חולים כללית באשר בקופות אלה היתה נהוגה שיטה של ביטוח חלקי.

7. אין צורך כיום בעריכת בדיקה כי כיום, פרט ל-תקופת המתנה לאישפוז של שלושה חודשים הנהוגה בקופות החולים, לא קיימות הגבלות.

3712. הקריטריונים לקביעת התמיכות המועברות
לקופות-החולים

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הבריאות ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

דו"ח מבקר המדינה קובע כי בתקופת קודמך בתפ-קיד שר הבריאות היה מקובל מפתח תמיכות לקופות-החולים לפי עקרונות של פרוגרסיביות המס, מספר המ-בוטחים, הוצאות על ריפוי, אופיה הציבורי של הקופה וכן פיצוי על הרחבת השירותים האמבולטוריים מבחינה גיאוגראפית לפי תכנית מאושרת. מאז החלת כהן כשר הבריאות בוטלו עקרונות אלה והתמיכות ניתנות "בהס-תמך על משא-ומתן עם כל מוסד ומוסד". שיטה זו פגעה במיוחד בקופות-החולים הכללית של ההסתדרות.

אבקש להשיב לי :

א. מדוע בוטלו עקרונות מפתח התמיכות?

ב. לפי אילו עקרונות, אם בכלל, ניתנות עתה הת-מיכות?

ג. האם מוכן הינד לחזור לשיטת עקרונות של מפתח תמיכות צודק ופרוגרסיבי?

דב שילנסקי (הליכוד):

קשה להיות יושב-ראש הישיבה, כי אי-אפשר לשאול שאלה נוספת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

זאת באמת מגבלה. צריך לעורר פעם את השאלה, אולי ועדת הכנסת צריכה לדון בה.

שר-הבריאות א. שופסק :

א. מפתח התמיכות היה נהוג בקרב הקופות השונות בתקופת סיכסוד האישפוז, והוא נקבע רק לתמיכה הישירה הנפרדת.

ב. התמיכות בקופות-החולים השונות ניתנות על בסיס התקציב של כל אחת מהקופות, אשר מוגש לבדיקת מש-רדנו ומשרד האוצר, הן מבחינת ההוצאה והן מבחינת ההכנסות.

הספר הפועל ליד בית-החולים לחולי נפש בבתיים? האם יש הבדל בעניין זה בין אחים ואחיות מוסמכים ומעשיים? ב. מה מדיניות השיכון וההעסקה של הרופאים הרעבים אורחי ישראל? האם נהוג לשבצם רק לתפקידי רפואת המשפחה במגזר הערבי? מה מדיניות העסקתם בבתי-החולים ברחבי המדינה?

ג. באיזו מידה טורח משרד הבריאות לפתור את בעיית הדיור והשיכון של אנשי הסגל הרפואי הערבים — רופאים, אחים, אחיות, חובשים/ות, טכנאים רפואיים ואחרים — המשובצים לעבודה בבתי-החולים באזורים מ-עורבים ובאזורים יהודיים?

אבקש פרטים מדויקים בעיקר על המצב בצפת, אשר בבית-החולים הממשלתי שלידו מועסקים כ-40 אנשי סגל רפואי ערבים.

ש-הבריאות א. שוסטק:

א. כל בתי-החוסר לאחיות מעשיות ומוסמכות פתור חים בפני מועמדים ערבים.

ב. משרד הבריאות אינו משבץ רופאים לעבודה ב-שום מקרה. קבלת התפקידים בבתי-החולים במחלקות השונות נעשית על-ידי קשר ישיר בין הרופא ומנהל ה-מחלקה שבה הוא מבקש לעבוד. כל זה כפוף לנוהלי המכרזים בשירות המדינה.

ג. למשרד הבריאות דירות שירות ליד חלק מבתי-החולים, ובכללם בתי-החולים הפריפריים, לפתרון בעיות דיור של אנשי הסגל הרפואי. בגלל המספר המצומצם של הדירות נקבעו קריטריונים שלפיהם הוגבלה תקופת המגורים ל-3 שנים בלבד, במקרים מיוחדים עד ל-5 שנים. הקריטריון לזכאותו של עובד למגורים בדירת שירות הוא מידת חיוניותו של העובד לבית-החולים. מספר הדירות שברשות משרד הבריאות אינו הולם את הצרכים. כשיתוף החשב הכללי נתמנתה לאחרונה ועדה לבדיקת הנושא, כאשר המגמה המסתמנת היא שלא להגדיל את מלאי דירות השירות אלא לאפשר מתן השתתפות ריאלית בשכר דירה שישכור העובד.

בבית-החולים הממשלתי בצפת מועסקים 52 עובדי סגל רפואי מבני המיעוטים, מהם גרים בדירות שירות של בית-החולים 22 עובדים (42%). מתוך 600 עובדי בית-החולים גרים 95 עובדים ב-דירות שירות (15%).

היו"ר ש. ארבל-אלמוולינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני רוצה לשאול שאלה שאולי לא נוגעת ישירות לכבוד השר. העליתי את הבעיה הזאת ואני שואל האם יודע כבוד השר שבמקום כמו צפת קשה לעובד רפואה מבני המיעוטים להשיג דירה בעיר העברית, מסיבות שאינן קשורות לתפקידי הממלכתי שאתה מכהן בו? האם כבוד השר מודע שכדאי במקרים כאלה להוסיף נקודות או קריטריונים נוספים כדי לתת דירות שירות לעובדי רפואה מבני המיעוטים בגלל העובדה שקשה להם לה-שיג דירות במגזר השכונתי היהודי?

ש-הבריאות א. שוסטק:

אמרת שגם בצפת 42% גרים בדירות שירות. מה שנוגע לאפשרויות של תמיכה נוספת בשכר הדירה, ה-וועדה הזאת תקבע את הקריטריונים של עזרה נוספת, וזה יכלול גם שאלת בני המיעוטים.

ש-הבריאות א. שוסטק:

זה היה תוכן השאלתה ועל כך ענית. קודם חשבנו שעליידי החוזה אתה מקבל את האחות ב-800 לירות, ולכן היתה קיימת פירצה. אנחנו סתמנו את הפירצה בכך שאחות בית-החולים עצמה תקבל 800 לירות בעד משמרת לילה. לכן אנחנו חושבים שהפירצה הזאת לא תהיה עוד.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני אמר שמקבלים עדיין אחיות באמצעות קב-לנים.

ש-הבריאות א. שוסטק:

אני לא יכול להיות אחראי אם יש עדיין אחיות העובדות בלילה בתיווך קבלנים. ביסוד סתמנו את ה-פירצה גם על-ידי העלאה בשכר וגם על-ידי העלאת התשלום בעד משמרת לילה.

3782. הסכם השכר החדש שנחתם עם הרופאים

חבר-הכנסת ש. פלאטו-שרון שאל את שר הבריאות ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

בעתונים פורסמה ידיעה האומרת כי רופא עשוי לקבל ארבע משכורות לחודש אחד. מתוך הכתבה משתמע כי שכרם של מנהלי מחלקות בבתי-חולים יגיע עד ל-100,000 לירות לחודש.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

א. האם אכן הושג הסכם שכר חדש עם הרופאים?
ב. האם מתיישבים נתוני ההסכם עם הידיעה ב-עתון?
ג. כיצד מתיישב הסכם זה עם ההחלטה על קיצוץ בתקציב משרד הבריאות?

תשובת ש-הבריאות א. שוסטק:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. אכן הושג הסכם חדש עם הרופאים לשנים 1978—1980.

ב. הנתונים שפורסמו בעתון מתיישבים רק בחלקם עם ההסכם. האפשרות שרופא יכול להגיע לשכר המוזכר בכתבה הינה תיאורטית, והיא קיימת כאשר מדובר ב-רופא המבצע 31 כונוניות לחודש במקצוע שהינו מקצוע מיון ומקצוע מועדף. השכר הממוצע נמוך בהרבה מזה המוזכר בכתבה.

ג. הסכמי השכר בכלל והסכם הרופאים בפרט אכן מטילים מעמסה כבדה על תקציב משרד הבריאות ושאר מוסדות הרפואה.

3829. תנאי העסקתם של עובדי רפואה

מבני המיעוטים

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבריאות ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

אבקשך להשיב לי על השאלות הבאות הנוגעות ל-הכשרתם ולהעסקתם של אורחי ישראל ערבים בשירותי הבריאות הציבוריים והממלכתיים במדינתנו:

א. האם עלם או עלמה ערבים יכולים להתקבל אל כל בית-ספר לאחים ולאחיות הפועל בישראל, או שמא קיימת הכוונה מודעת ומתוכננת של הצעירים הערבים אל בתי-ספר ספציפיים לאחים ולאחיות, דוגמת בית-

חברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— שאלות ותשובות —

3831. תשלום משכורת למנהל בית-החולים
שלא עבד בו

חברת-הכנסת א.ג. כריאן שאל את שר הבריאות ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בכתבה של שאל הון ב"מעריב" מיום 18 במאי 1979 מוזכר מקרהו של ד"ר רגינדל מוריס, הממשיך לקבל זה שש שנים משכורת כמנהל בית-החולים באילת מבלי לעבוד בו. לדברי הכתב "לעומת מקרהו מחוורים כל מקרי הביורוקרטיה בישראל".

מבלי להיכנס כאן לכל פרטי המקרה כפי שהובאו בכתבה רצוני לשאול את כבוד השר:

1. איך ייתכן שמשדד הבריאות מעדיף לשלם משרת גבוהה ביותר של מנהל בית-החולים תקופה כה ארוכה מבלי להעסיק את האיש המוכן לעבוד?
2. מתי, לעדת השר, תסתיים פרשה זו?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת 1973 הוגשו תלונות נגד הרופא הנ"ל על עבירות פליליות ונפתחה נגדו חקירה משטרתית. החקירה, הדיון המשפטי ולאחר מכן הדיון בבית-הדין למשמעת משכו זמן רב, ונסתיימו באוקטובר 1977. כל אותו זמן היה ד"ר מוריס מושעה מתפקידו בתוקף החלטת נציב שירות המדינה, לפי חוק שירות המדינה (משמעת), תשכ"ג—1963.

במרוצת ההשעיה אושרו לו על-פי החלטת אב בית-הדין למשמעת תשלומי משכורת של 50% תקופה מסוימת 25% ותקופה אף ללא משכורת — הכול לאור דיווחיו על הכנסותיו שהוצגו לפני אב בית-הדין.

2. ב-31 באוקטובר 1978 פרש הנ"ל לפנסיה.

3833. פיתוח בית-החולים באשקלון

חברת-הכנסת מ. קצב שאל את שר הבריאות ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בתשובה על השאלתה מס' 1121 אמר שר הבריאות ביום 22 במארס 1978 כי סך כל הוצאה המתוכננת לשנת 1978 לפיתוח בית-החולים באשקלון הוא כ-14 מיליון לירות, מתוך תקציב תלת-שנתי בסך 41.5 מיליון לירות במחירי 1978.

יש הטוענים כי בתקציב 1979/80 לא הוקצב כסף ל-פיתוח בית-החולים באשקלון.

אודה לשר אם יואיל להשיב:

1. מדוע תקציב הפיתוח של בית-החולים באשקלון לשנת 1978/79 לא נוצל בפועל?

2. האומנם אין תקציב פיתוח לשנת 1979/80?

3. מתי, לעדת השר, תסתיים סוף סוף בניית שלב ד' של בית-החולים, אשר הובטח לפני זמן רב?

שר-הבריאות א. שופטק:

1. תקציב הפיתוח של בית-החולים אשקלון בשנת 1978/79 היה מיועד לגמר תיכנון הפרוייקט. אמנם היתה מגמה להתחיל בביצוע עוד באותה שנה תקציבית, אך עקב שינוי התאריך התיכנון מעל המשוער.

2. לשנת התקציב 1979/80 שוריינ סכום של 17 מיליון לירות ביוזרבה לפרוייקטים חדשים של תקציב הפיתוח.

3. ביצוע שלב ד' של בניית-החולים מיועד ל-פריסה על פני 5 שנים, החל בשנה זו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

בשנת התקציב 1978/79 לא נוצל התקציב בגלל קשיי תיכנון. סך כל התקציב היה 14 מיליון לירות. בשנת 1979/80 מגיע התקציב, לפי התיכנון, ל-17 מיליון לירות. בגלל קשיי האישפוז בבית-החולים באשקלון, ודווקא משום שיש בו אחוז צפיפות בין הגבוהים ביותר בי ארץ, מדוע לא לצרף את שתי שנות התקציב לשנה אחת?

שר-הבריאות א. שופטק:

איננו מצרפים שני סכומים של תקציב. הדבר הזה נעשה במסגרת של תיכנון כללי. הסכום שנשאר ברזרבה משנה קודמת עובר לחלוקה, אבל לחלוקה כללית, ולא מפרישים אותו לאותו סעיף. אין זה כך שאם נשארת רזרבה בבית-החולים, זה נשאר בעבורו. זה לא נעשה כך.

3923. ידעקה בדבר מניעת העברתו של פצוץ לבית-החולים על-ידי שומר-ראשו של ראש הממשלה

חברת-הכנסת א. אכנרי שאל את שר הבריאות ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

בעת המהומות שקמו בשעת הענקת תואר הכבוד לראש הממשלה באוניברסיטת תל-אביב נפצע מר יצחק לאור (ראה "העולם הזה" מס' 2178). לדבריו ניגש מר לאור לאמבולאנס, שתנה במקום, כשהוא פצוע וזב דם. נהג האמבולאנס וחובש שהיה במקום עמדו לקחתו לבית-החולים שעה שאורח, כנראה משומרי ראשו של ראש הממשלה, אסר על הנהג להתניע את האמבולאנס בטענה שזה "אמבולאנס של מר בגין".

אני מתכבד לשאול:

1. האם לא מקובל שאמבולאנס מטפל בפצועים גם אם הוא צמוד למר בגין?

2. האם האמבולאנס כולל מיתקנים מיוחדים המיועדים לראש הממשלה?

שר-הבריאות א. שופטק:

1. בכל אירוע רב-משתתפים נוהגים מארגני האירוע להזמין אמבולאנס, הנועד לשרת את כל משתתפי האירוע, להגיש עזרה ראשונה לכל נזקק ולפנות כל נזקק, אם יש צורך בכך, לבית-החולים. וכך נהגו גם באירוע של הענקת תואר הכבוד לראש הממשלה. מקובל בהחלט שאמבולאנס מטפל בפצועים בכל מקרה.

במקרה הנדון נחבל לאור הריחק ממקום האירוע, ליד שער הכניסה לאוניברסיטה. עם קבלת הודעה על הפצוע החל האמבולאנס לנוע ממקום חנייתו לעבר המ"קום שבו היתה התכשורת.

כאשר הוברר שמדובר בפציעה שאינה מצריכה פינוי חזר האמבולאנס למקום חנייתו, ומר לאור קיבל בו עזרה ראשונה, כמקובל, ולא היה כלל צורך לקחתו לבית-חולים.

אין ספק כי אם הפציעה היתה מצריכה זאת היה האמבולאנס מפנה את מר לאור מיידית לבית-החולים. יצויין כי עם תום הטיפול יצא מר לאור מהאמבולאנס והמשיך בויוכוחים וצעקות ואף הגיע לידי התכשורת נוספת עם מפגינים אחרים.

ג. לבתי-החולים הציבוריים לא הוקצו עד כה אמ"צעים לתשלום הפרשי השכר בשל המגבלה של חוק ה-תקציב הקובעת שבשלושת החודשים הראשונים של השנה ניתן לשחרר רק 20% מהתקציב המקורי של תמיכה במוסדות רפואה; מה גם שבתקציב המקורי לא הוקצבו עד כה הסכומים הדרושים לכיסוי ההפרשים.

ד. הדרישה לכיסוי הפרשי שכר בבתי-החולים ה-ציבוריים הועלתה על-ידינו בפני האוצר, ואנו מניחים שלאחר אישור חוק התקציב במלואו נקבל את המקורות לממן הקצבות לבתי-החולים הציבוריים לנושא זה.

3990. מפגעי תכרואי בכפר סילואן

חבריהכנסת ז. עמשי שאל את שר הבריאות ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

בכפר סילואן (שילוח), אחד מרבעי מזרח-ירושלים, מתגוררים כ-10,000 תושבים. בתוך הכפר, לאורך כשלושה ק"מ, עוברת תעלה פתוחה המגזקת את מי הביוב של רבעי מזרח-ירושלים וכמה מרבעי מערב העיר.

ביקרתי במקום ביום ב', 11 ביוני 1979, והודעו עתי למראה עיני: התעלה הפתוחה מהווה סכנת נפשות וכבר היו אשר נפגעו מכך; הביוב הפתוח והזוהמה ה-עוברת על גדותיה מהווים מטריד תברואי בלי-ישוער.

נודע לי שזה שנים מספר פונים התושבים לעיריית ירושלים ולמשרד הבריאות אך טרם נעשה דבר.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם העובדות הג"ל ידועות לכבוד השר?
2. האם משרדך פועל כבר עתה לתיקון המצב?
3. אם לא — האם למשרדך תכניות לפתרון לטווח קצר על-ידי הנחת צינורות ביוב, סגירת התעלה וכיסויה?
4. האם למשרדך תכנון לטווח ארוך למציאת אל-טרנטיבה — הטיית הביוב מתוך הרובע?
5. מתי מתכוון משרדך לטפל בנושא זה?

שר-הבריאות א. שופטק:

1. ביום 1 ביולי 1979 ערך מ. אבו-ליל ביקור ב-מקום ומצא כי בכפר סילואן יש תעלת ביוב ללא כיסוי ברוחב של 4 מטרים ואורך של 900 מטר. אחרי כן הביוב ממשיך בתיעול. ידוע שכעבר העירייה התחילה בעבודות כדי לכסות את התעלה, אבל מסיבה שלא ידועה לנו נפסקו העבודות.

2-3. בעקבות התלונה העברנו לעירייה דרישה לחסל את המפגע. האמצעים לפתרון בעיות אלו נתונים בידי עיריית ירושלים ומשרד הפנים. למשרד הבריאות אין כלים כדי לקדם פתרונות של בעיות ביוב.

4. התכניות לטווח ארוך, גם הן בידי העירייה, מת-בססות על תיעול של כל השפכים באזור עם מכון טיהור בסוף המערכת. עד עכשיו לא נמצאו האמצעים הכ-סיים לביצוע התכנית.

5. משרד הבריאות מתכוון להגביר את הלחץ על העירייה כדי לחסל את המפגע, ומייד.

היר"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבריהכנסת עטשי:

ויראן עמשי (התנועה לשינוי ויזמה):

האם ידוע לך מועד שבו העירייה — אחרי הלחץ שתפעילו — יכולה להתחיל בתיקון העוול?

2. במקום האירוע היה אמבולאנס תקני, ללא שום ציוד מיוחד ולא כלל שום מיתקנים מיוחדים המיועדים לראש הממשלה.

היר"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבריהכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני השר, התיאור שניתן על-ידיך עכשיו אינו מת-אים בכמה פרטים לתיאור שאני שמעתי מפי עדי ראיה. הייתי רוצה לשמוע את דעתך על שני פרטים: האחד — שהאיש שזינק לאמבולאנס ומנע ממנו לנסוע אל הנפגע היה שומר ראשו של ראש הממשלה; השני — שהאיש הפצוע, שהלך מהמקום ברגל, לא הסתבך בהתכתשות נוספת אלא נערך לו מארב של בריונים, שלאחר מכן נעצרו כדון.

שר-הבריאות א. שופטק:

הפרטים האלה נבדקו וכל הפרטים שמסרתי נכונים. לא היה שום יסוד לטעון, אפילו כשהוא ניגש לאמבולאנס, שבמקום לקחת אותו לבית-החולים לא נתן שומר הראש אפילו להתניע את האמבולאנס. כל הדבר מופרך לחלו-טין. האמבולאנס הותנע וניתנה לנפגע עזרה ראשונה. הוא לא היה זקוק לשום פינוי. אלה הפרטים שקיבלתי והם נבדקו היטב היטב.

3989. איר-תשלום הפרשי השכר לאחיות

בבתי-החולים הציבוריים

חבריהכנסת כ.צ. רובין שאל את שר הבריאות ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

נמסר לי על-ידי מסכמי השכר אושרו אחיות בתי-החולים הפרשי שכר בסכומים-ענק וכי אחיות בתי-החולים הממשלתיים אכן קיבלו הפרשי שכר המסתכמים במאות מיליוני לירות.

לעומת זה בבתי-החולים הציבוריים ("הדסה", "שערי צדק", "ביקור חולים" ו"לניאדו") אינם יכולים לשלם את הפרשי השכר מפני שמשרד הבריאות טרם העביר להם את ההקצבות לכך, וזאת בשל העדר תקציב.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם נכונים נתונים אלה?
2. אם כן —
- א. מה הוא הסכום הכולל של הפרשים ששולמו לאחיות בתי-החולים הממשלתיים?
- ב. מאיזה סעיף תקציב שולם?
- ג. מדוע לא נמצא הסעיף התקציבי המתאים לפצות את בתי-החולים הציבוריים בסכומים המתאימים?
- ד. מתי תינתן ההקצבה המתאימה כדי שגם בתי-החולים הציבוריים יוכלו לשלם הפרשי השכר הנ"ל?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתונים בעיקרם נכונים.
2. א. לפי הערכתנו עלות הפרשים לאחיות של משרד הבריאות בלבד מסתכמת ב- $\frac{1}{2}$ מיליארד לירות.
- ב. הסכומים ששולמו הם מתקציב שכר האחיות של משרד הבריאות.

שרי-הבריאות א. שוסטק :

לא ידוע לי. אנחנו נתחיל בלחץ. אולי כבר תיקנו, איגני יודע.

4014. מצבם התברואי החמור של בתי-אוכל רבים במחוז תל-אביב

הכרה-הכנסת א. שפייר שאל את שר הבריאות ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

בבדיקה שערך משרד הבריאות נמצא שמתוך 1,500 בתי-אוכל במחוז תל-אביב 100 היו במצב תברואי חמור. רובם של בתי-האוכל נמצאו במצב תברואי בינוני ומע-טים ביניהם עומדים בכל הדרישות.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. מדוע לא מופעלים צווי סגירה זמניים נגד בתי-האוכל הנמצאים במצב תברואי חמור ?

ב. מה הצעדים שעומדים לנקוט לשיפור מצבם ?

ג. מדוע הרשויות המקומיות ממשיכות לתת רש-יונות למרות המצב התברואי החמור, ומה נעשה על-מנת לפקח על כך ?

ד. כמה תביעות הוגשו בשנת 1978 נגד בתי-האוכל בתל-אביב ?

ה. כמה הרשעות הושגו בבתי-המשפט בנושא זה ?

שרי-הבריאות א. שוסטק :

א. כאשר בביקורת מתגלים ליקויים חמורים מופ-עלים צווי סגירה מינהליים ותוך 29 ימים מוגש תיק ל-תביעה משפטית.

ב. המשרד מתעתד לעשות למען שיפוט מהיר יותר. ג. כפי שמודיעות הרשויות המקומיות נבדק בית-האוכל לפני מתן רשיון ולפי תוצאות הבדיקה ניתן או נמנע הרשיון.

ד. הוגשו 263 תביעות.

ה. היו 263 הרשעות, רובן צווי סגירה עד לתיקון הליקויים ומיעוטן — קנסות.

4081. הפסקת אספקתם של מכשירים אורתופדיים ותשלום משכורות לבית-החולים אלי"ן

הכרת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הבריאות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

בתחילת חודש יוני שלחה לשכת הבריאות בירושלים הודעה לאלי"ן, בית-החולים לילדים נכים, ובה נמסר כי אין עוד תקציב לתשלום כעד מכשירים אורתופדיים או עגלות נכים. זאת לאחר שהתקבל חוק ולפיו משרד הב-ריאות מקבל על עצמו לשאת ב-90% ממחיר המכשירים והעגלות ורק 10% מהמחיר מוטלים על חשבון המשפחה. כמורכן נודע לי שהוספק תשלום משכורתם של המטפלים בנכים מחוק כחלקי קופת-החולים. כיוון שיש בעובדות אלו משום פגיעה חמורה בתהליכי שיקומם של הילדים הנכים אבקשך להשיב לי :

1. האם אמנם נכונות הטענות ?

2. אם כן — האם פעלת כנגד לשכת הבריאות בירו-שלים שסירבה לממן כחוק את קניית המכשירים האור-תופדיים ?

3. אם לא עשית כן — מתי בדעתך לפעול למימוש החוק ?

שרי-הבריאות א. שוסטק :

1-3. הטענות נכונות. מחוסר תקציב נדחתה זמנית אספקת מכשירים אורתופדיים במקרים מספר. מסיבה זו חל פיגור גם בתשלום השכר לעובדים בטיפול בית.

עם אישור התקציב אופשרה האספקה לכל הזקוקים למכשירים ושולם השכר לעובדים.

4013. צימצום כמתן שירותים פסיכיאטריים קהילתיים כמערכת-ירושלים ובכפי-במה

הכרה-הכנסת ה. זיידל שאל את שר הבריאות ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

בקשר לבעיית כוח-האדם של שירותים פסיכיאטריים-קהילתיים במערב-ירושלים, באזור פרוזודור ירושלים ו-בית-שמש, ונוכח העובדה שמתן שירותים פסיכיאטריים לאוכלוסיית האזור הנ"ל, המונה כיום 130,000 נפש, נת-קל במחסור בתקנים רצוני לשאול איך יפעל השר :

א. כדי למנוע סגירת השירותים לטיפול באם ובילד בבית-שמש, המשרתים את ישובי פרוזודור ירושלים, את חבל עדולם ואת מבשרת-יירושלים ?

ב. כדי להבטיח מתן שירותים למבוגר ולילד כמעוז-ציון ?

ג. כדי להבטיח טיפול שוטף בייעוץ ובמעקב במערב-ירושלים ?

ד. כדי להבטיח שלא יהיו צימצום והפסקה במתן שירות ייעוץ לבתי-ספר, טיפות-חלב, מרכזי-נוער, בעיקר בשכונות המצוקה במערב-ירושלים ובפרוזודור ירושלים ?

ה. כדי להבטיח מינימום תקן של פסיכולוגים ועוב-דים מקצועיים אחרים כדי שהמצב במקומות הנ"ל לא יידרדר והאוכלוסייה הנצרכת תזכה לטיפול יעיל ?

תשובת שרי-הבריאות א. שוסטק :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. השירותים הפסיכיאטריים הקהילתיים במערב-ירושלים, בית-שמש והפרוזודור מתפתחים באופן מתמיד מאז פתיחתם בשנת 1971, תוך השקעה מבורכת הן של הנהלת בית-החולים "איתנים", האחראית לאזור, והן של ההנהלה של שירותי בריאות הנפש במשרד הבריאות.

לאחרונה, עקב הקיצוצים בתקציבים הממשלתיים, חלה האטה מסוימת בהתפתחות השירותים ובמיוחד בכל הקשור לכוח-אדם מקצועי.

לא נראה שקיימת סכנה של סגירת שירותים פסי-כיאטריים לאם וילד באזור, אלא כפי שדווח על-ידי הנהלת בית-החולים "איתנים" יש רה-אירגון של השיר-רותים האלה.

ב. לא מתוכנן שום שינוי במתן שירותים כמעוז-ציון.

ג. לא תוכנן ולא חייב להתבצע שום שינוי בטיפול השוטף, בייעוץ ובמעקב במערב-ירושלים.

ד. מובטח שלא תהיה הפסקה במתן שירותי ייעוץ לבתי-ספר, טיפות-חלב, מרכזי-נוער, בעיקר בשכונות המצוקה במערב-ירושלים ובפרוזודור ירושלים, אבל אין אפשרות להבטיח שלא יחול צימצום מסויים עקב בעיית כוח-אדם.

ה. כבר היום קיים מינימום תקן של פסיכולוגים ועובדים סוציאליים אך, כאמור, אין אפשרות לתגבר את השירותים במידה שמשרד הבריאות היה רוצה.

החולים תתנהל כסדרה. צוות זה בא לעזור לכל מחלקה שבה יש צורך להבטיח את בטחונם של החולים והאחיות. ידוע לנו שכללים מחייבים אלה נשמרים בכל בתי-החולים הפסיכיאטריים הממשלתיים.

4083. ידיעה ברבר הטלת היטל על ביקורי חולים בקופת-החולים "מכבי"

חברת-הכנסת ה. זיידל שאל את שר הבריאות ביום י"ג ב-תמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):
בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 25 ביוני 1979 פורסמה ידיעה האומרת שמועצת קופת-החולים "מכבי" מתכוונת להטיל על מאות חבריה היטל מיוחד בסך 50 ל"ר על ביקור וטיפול במשך שלושה חודשים אצל כל אחד מרופאי הקופה.
רצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. האם אין השר חושב שרמי ביטוח בריאות ש-אדם משלם כוללים גם בדיקה רפואית?
3. האם התייעצה הקופה עם השר לפני שהחליטה על היטל ביקורים?
4. האם החלטה שנתקבלה בקופת-החולים "מכבי" לא תהיה לה השלכה על יתר הקופות, ובפרט על קופת-החולים הכללית שבה מברוטים רוב אוכלוסי ישראל?
5. האם חושב השר לפעול נגד החלטה זו?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה אינה נכונה היות שהנהלת קופת-החולים "מכבי" העלתה כרעיון לדיון במועצת הקופה נושא הטלת תשלום על חבריה. פרטי ההצעה עדיין לא נדונו כלל ואין כל אמת בגובה הסכום המוצר.
2. משרד הבריאות לא קבע עמדה בנדון. עמדה זו תיקבע אם וכאשר תועלה השאלה.
3. לא, אולם יועץ השר שמע הסברים בדבר המניעים להצעה להנהגת תשלום בעד ביקורים, בשעת סיורו בקופה ב-1 ביולי 1979.
4. לא ידועה לנו כל השלכה אפשרית. הדבר יהיה נתון להערכה רק אם אמנם תונהג חובת התשלום.
5. לאחר דיון בנושא, במידה שדיון כזה יהיה רל-באנטי בעתיד, יקבע המשרד את עמדתו.

4116. עתירים של עובדי קופת-החולים לאחר קבלתו של חוק ביטוח בריאות ממלכתי

חברת-הכנסת ע. ברעם שאל את שר הבריאות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):
מהעתונים אני למד שהינך מנסה לקדם את הגשתו של חוק ביטוח בריאות ממלכתי.
שאלותי הן:

1. בהסדר המוצע על-ידיך מה יהיה מעמדם של עובדי קופת-החולים בישראל?
2. האם כתוצאה מההסדר המוצע עשויים להיפלט עובדים מקופות-החולים הקיימות?
3. האם אכן ייפלטו עובדים, האם יקבל על עצמו משרד הבריאות אחריות לגבי עובדים שהשקיעו עשרות משנות חייהם לפיתוח שירותי בריאות בישראל?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במעמדם של עובדי קופת-החולים לא יחול שום שינוי.

יצויין כי הטיפול בבית לנכים לא הופסק גם בתקופת העיכוב בתשלומים.

היח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת גרוסמן.

חייקה גרוסמן (המערך):

בידי יש ידיעות אחרות. לפי פניות שהגיעו אלי, גם מהנכים וגם מהמוסדות המטפלים בנכים, בתקופה מסוימת, עד שהודעת שזה שונה, הפסיקו לספק את המכשירים הרפואיים.

שר-הבריאות א. שופטק:

התשובה שנתי לאחר ההודעה מלשכת הבריאות — שלא נפסק הטיפול גם בזמן הזה.

4082. הסכנה הנשקפת לאחיות במשמרות ערב ולילה בכתי-חולים פסיכיאטריים

חברת-הכנסת ש. דרוזן שאלה את שר הבריאות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

בבתי-חולים לחולי נפש במשמרת ערב ובמשמרת לילה נשארת לעתים אחת בלבד כאחראית למחלקה שלמה, ללא איש צוות נוסף, ולעתים מונה המחלקה עשירות חולים.

פעמים מספר אירע שהאחיות הוכו על-ידי חולים, ללא יכולת התגוננות, ולא אחת נשקפה סכנה רצינית לחייהן.

אי לכך אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם מודע משרדך לבעיה זו?
2. אילו צעדים נוקט משרדך על-מנת למנוע מצב המסכן חיי אחיות?
3. האם התקן מחייב הימצאות יותר מאחות אחת במשמרת במחלקה של בית-חולים לחולי נפש, מה הן הוראות-הקבע, והאם נשמרים הכללים המחייבים?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אנו מודעים לבעיה. קיים מחסור חריף בכוח-אדם סיעודי בפסיכיאטריה ולעתים קרובות קשה למלא את התקן הקיים בעובדים מקצועיים. אנו עושים הכול להגן על הצוות המטפל, לרבות הצוות הסיעודי.
2. סידור העבודה הוא לפי משמרות — בוקר, ערב, לילה — המוצבות על-פי שיקולים מקצועיים להבטחת בטחונם של החולים וצוות האחים/ות כחבר, וקיימות הוראות-קבע לקביעת תקן אחריות במשמרות השונות לפי קריטריונים של סוג החולה ומצבו.
3. מקובל שחולים באישפוז ממושך, הזקוקים לטיפול שיקומי, נמצאים במחלקות פתוחות. בסוג מחלקה כזה אין שום מניעה שתעבוד אחת אחת במשמרת ערב או לילה.

חולים באישפוז קצר, הנתונים בטיפול אינטנסיבי, נמצאים במחלקות סגורות שבהן, לפי ההוראות, אין ל-השאיר אחת אחת בשום משמרת אחת.

כמקובל עובדים במשמרת בוקר 4-5 אחים/ות; ב-ערב 3 אחים/ות; בלילה — 2 אחים/ות, עם השגחה מיוחדת.

בנוסף על האחים/ות הצמודים למחלקות קיים בכל משמרת עוד צוות סיעודי כללי, שאינו צמוד למחלקה מסוימת ומתפקידו לדאוג שהעבודה הסיעודית בכל בית-

חוברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— שאילתות ותשובות —

2. אין כל סיבה שייפלטו עובדים מקופות-החולים.
3. התשובה שלילית.

י.מ. אברמוביץ (אגודת ישראל):

אבקש מהשר לקרוא את התשובה על שאילתה שלי
מס' 3678.

(שרי-הבריאות א. שוסטק קורא את התשובה, ראה לעיל
עמ' 3599).

3478. בקשתו של הרב גורן לשחרר את
עצורי "גוש-אמונים"

חברת-הכנסת א. רון שאל את שר הדתות ביום כ"ז באדר
תשל"ט (26 במארס 1979):

בעתונות נמסר כי הרב הראשי לישראל הרב שלמה
גורן פנה אל ראש ממשלת ישראל בבקשה לשחרר את
אנשי "גוש-אמונים" שנעצרו במהלך ביקור הנשיא קארטר.
מבלי להיכנס לעצם הלגיטימיות של מעצרי-מגע
אבקשך להשיב לי:

א. האם פנה הרב גורן בבקשה דומה גם כאשר
נעצרו אנשים בעלי תפיסה פוליטית שונה, חברי "שלום
עכשיו"?

ב. אם לא — האם אין לראות בפניית הרב הראשי
משום חריגה מתפקידו, האמור להיות מעל למחלוקת
פוליטית?

ג. מה בדעת השר לעשות על-מנת למנוע התערבו-
יות דומות של הרב בעתיד?

שרי-הדתות א. אבוהצירא:

א. כן. הרב הראשי הרב גורן פנה במקרים רבים
בבקשות לחנינה גם לגבי בעלי תפיסה פוליטית שונה.
ג. אין בסמכותי להורות לרב הראשי כיצד לנהוג
בבעיות הקשורות להלכה ולמוסר.

3479. מצבו של בית-הקברות שברחוב טרומפלדור
בתל-אביב

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הדתות ביום כ"ז
באדר תשל"ט (26 במארס 1979):

בבית-הקברות הישן ברחוב טרומפלדור בתל-אביב
קבורים מגדוליה ומראשוניה של הארץ והעיר תל-אביב-
יפו. בית-הקברות מוזנח ועוזב. רבות המצבות הנמצאות
במצב של התפוררות. את בית-הקברות סוגרת חומת קיר
כורכר בת כ-70 שנה. אבן הכורכר, הודרשת טיפול מת-
מיד ואחזקה שוטפת, לא תוחזקה במשך שנים. הגשמים,
הרוחות ורעידות האוטובוסים העוברים ברחוב טרומפל-
דור הצר פגמו ביציבותה.

לאחרונה מחזקת העירייה את חומת בית-העלמין על-
ידי יצירת קיר בטון בגובה של כ-2 מטר, והורסת על-ידי
כך את יופיה ואופיה של גדר הכורכר.

בקשר לכך אתחבד לשאול את כבוד השר:

1. האם מודע השר למצבו המוזנח והעוזב של בית-
הקברות?
2. מי אחראי לתיחזוק ושימורו?
3. מה הוא התקציב לאחזקת בית-הקברות?
4. האם חושב השר כי נאה לעיר תל-אביב שקברות
בוגיה ומייסדיה יימצאו בעוובה כזו?
5. אם לא — מה בדעתו לעשות כדי לתקן, לנקות
ולטפח את בית-הקברות?
6. מי החליט על בניית קיר הבטון מסביב לחומת
הכורכר של בית-הקברות?

7. האם ניתן להפסיק בנייה זו, להתייעץ עם אד-
ריכלים מומחים ולשקם את חומת בית-הקברות מבלי
לפגוע ביופיה ובאופיה?

8. אם כן — האם מוכן השר להורות על הפסקת
בניית חגורת הבטון?

שרי-הדתות א. אבוהצירא:

שלחתי מפקח ממשרדי לבדוק את העניין במקום, יחד
עם מנהל החברה-קדישא לתל-אביב, וקיבלתי ממנו דיו-
וחשבון מלא על המצב הפיסי של בית-העלמין זה. והרי
תשובתו:

לשאלה 1: בית-העלמין נקי ומטופח על הצד היותר
טוב.

לשאלה 2: חברה-קדישא לתל-אביב-יפו.

לשאלה 3: התקציב השוטף לאחזקת בית-העלמין,
לרבות שמירה במשך כל שעות היום, הוא בערך 500,000
לירות לשנה.

לשאלה 4: ההיפך הוא הנכון, בית-העלמין נקי ומ-
טופח להפליא. נכון הדבר שיש פה ושם כמה מצבות מת-
פוררות, לא באשמת החברה-קדישא אלא עקב השנים
הרבות שהן עומדות, 76 שנים. החברה-קדישא מודעת
לבעיה ועושה כמיטב יכולתה ומשקמת מדי פעם חלק
מהמצבות המתפוררות בהתאם לדחיסות ולצורך ולפי ה-
אפשרויות התקציביות.

לשאלה 5: ראש עיריית תל-אביב לשעבר מרדכי
נמיר, זכרונו-לברכה, הבטיח לפני כ-15 שנה שהעירייה
תשקם את החומה.

לשאלה 6: עכשיו העבודה בעיצומה, בניהול אד-
ריכל מטעם העירייה ובייעוץ מצד טובי המומחים של
העירייה. כעת עובדים רק בחיזוק ובתיקון הגדר, ולאחר
מכן תצופה החומה לפי התכנית של האדריכלים.

לשאלה 7: לפיכך לא נראה לי שיש סיבה להורות
על הפסקת העבודה בשלב זה, מה גם שאין זו פעולה
של משרד הדתות או של החברה-קדישא אלא של עיריית
תל-אביב-יפו.

הימיר ש. ארבל-אלמזליני:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, אני לעתים מבקרת בבית-העלמין הזה.
אינני גורסת את התמונה שצויריה על-ידי השר. הייתי
בכל זאת שואלת האם לא ניתן לשמור קצת יותר על
בית-העלמין ולהקפיד קצת יותר על המצבות השבורות,
שמספרן רב למדי? אינני מאשימה איש.

שרי-הדתות א. אבוהצירא:

אמרתי שעושים כל מה שאפשר בתנאים הקיימים
ובתקציב האפשרי.

3568. שכרם וזכויותיהם של הרבנים והשוחטים

בהתיישבות העובדת

חברת-הכנסת י. יצחקי שאל את שר הדתות ביום כ"ז
בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. האם נכונה הטענה ש-200 רבנים ושוחטים כהת-
יישבות העובדת הם חסרי מעמד חוקי?
2. מה הם זכויותיהם בבעיות פנסיה?
3. האם אין מקום להשוות את שכרם וזכויותיהם
ליתר הרבנים בישראל?

3718. שריפת דגלי הלאום בכני-ברק

חבר-הכנסת א. ג. בריאן שאל את שר הדתות ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

בעתונות מיום 16 במאי 1979 פורסם שמאות אברכים מישיבות רבות בכני-ברק התאספו בליל ל"ג בעומר ב" רחוב חוון-איש בעיר, הדליקו מדורות-ענק ושרפו עשרה דגלי לאום. שוטרים שיסו למנוע את המעשה הונסו על-ידי מטר אבנים. נאמר שהמטרה מתקשה לאתר את מבצעי המעשה. ראשי הישיבות זומנו למטרה והועמדו על חומרת המעשה.

רצוני לשאול:

1. האם השר מודע לכך שהשתתפות מאות האברכים במעשה, בין באורח פעיל ובין כצופים, מוכיחה שהחינוך בישיבות אלה גורם לכך שציבור גדול של צעירים בארץ רווי שנאה למדינה?

2. האם הישיבות הללו זוכות לתמיכה כספית ממ"לכתית?

3. מה המסקנות שכבוד השר עומד להסיק לגבי הישיבות הנ"ל?

שר-הדתות א. אבוהצירא:

1. קשה לי לקבל את ההכללות הנעשות בתחום זה הן בקשר לאירוע עצמו שעליו מדובר והן באשר לחינוך הניתן בישיבות בכלל. אני יכול להבטיח מעל במה זו שרוב רובו של ציבור בני הישיבות אינו "רווי שנאה למדינה" כפי שקורא לזה חבר-הכנסת בריאן אלא להיפך. אך כמו בכל מחנה יש גם במחנה זה קיצוניים מספר המצליחים למשוך תשומת-לב.

2-3. הישיבות מקבלות סיוע ממלכתי אם הן עומ"ד דות בקריטריונים המקובלים שנקבעו על-ידי משרדי, פרט לישיבות שאינן מוכנות לקבל סיוע ממלכתי.

היח"ר ש. ארבליי-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בריאן.

אליקים (נוסמב) בריאן (הליכוד):

האם השר מודע לכך שבשאלתי הראשונה לא הת-ייחסתי בהכללה, לכולם, אלא רק לאותה ישיבה שצעיריה עשו את המעשה?

שר-הדתות א. אבוהצירא:

איי-אפשר להוכיח, בהפגנה של מאות או עשרות, מניין באים האנשים. לכן ההכללה נשארת.

3719. שמירה בכתי-הקברות בארץ

חבר-הכנסת א. ג. בריאן שאל את שר הדתות ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

בב"ב 26 בפברואר 1979 הגשתי לשר הפנים שאילתה ב" קשר למעשי הרס בבית-הקברות בפתח-תקווה.

ב"ב 15 במאי 1979 ענה לי שר הפנים באשר לאספקטים הפליליים, אך אמר שהשאלות האחרות הנוגעות לבתי-הקברות אינן בתחום סמכותו.

אי לכך אבקש להשיב לי:

1. האם ידוע לשר שבתי-הקברות בפתח-תקווה וא"חרים כמוהו בארץ אינם מגודרים כלל, הם פרוצים לכל עבר, ואי שום שמירה מופקדת עליהם?

2. אם כך הדבר, מה עומד כבוד השר להורות לעשות בנדון, כאשר הוברר שבאריצנו חייבים לדאוג גם לשלום המתים ולא רק לשלום החיים?

תשובת שר-הדתות א. אבוהצירא:

(לא הוקראה, נמטרה לפרוטוקול)

1. נכון, טרם נקבע מי המעסיק של הרבנים וה"שוחטים בהתיישבות, מאחר שהוועדים המקומיים והרשו"ות האזוריות אינם מסכימים לקבל עליהם את האחריות כמעסיקים, אף-על-פי שכך המצב בערים ובמועצות מקו"מיות.

משרדי מתארגן עתה להקמת מועצות דתיות אזוריות שיהיו, בין היתר, המעסיקים של הרבנים והשוחטים בהתיישבות.

2. זכויות הפנסיה מובטחות לרבנים ולשוחטים בת"גאים של הרבנים והשוחטים המועסקים על-ידי המועצות הדתיות.

3. בימים אלו, החל מאפריל 1979, העלינו את השכר לרבנים ולשוחטים בהתיישבות אף מעל למקובל בערים על-מנת לעודד פניית רבנים צעירים להתיישבות.

3569. פירוש של מעצת הרבנות הראשית

לעניין החזרת שטחים

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הדתות ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

מועצת הרבנות הראשית הוציאה הודעה האומרת כי "על-פי ההלכה אסור להעביר שטחים, אדמות או ישר"בים בארץ-ישראל לריבונות נכרים או בעלותם."

רצוני לשאול את כבוד השר:

א. האם מוסמכת הרבנות הראשית לגייס את ההלכה (על-פי פירוש חד-צדדי, כפי שמעיד הוויכוח המתנהל בעניין זה גם בקרב הציבור הדתי) לצורך התערבות ב"וויכוח פוליטי חשוב?

ב. אם אין מועצת הרבנות הראשית מוסמכת לפי"רושי הלכה הנושאים אופי פוליטי של התערבות בוויכוח פוליטי, מה בדעתו לעשות כדי למנוע הישנות תופעה זו?

שר-הדתות א. אבוהצירא:

א-ב. הרבנות הראשית רשאית להודיע את דעת ההלכה בכל נושא שהוא, ואין בסמכותי להתערב בקבי"עות של דעת ההלכה שהרבנות הראשית מחליטה עליה.

היח"ר ש. ארבליי-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מאחר שבעניין הנדון, ששאלתי עליו, יצא פסק הלכה מטעם מועצת הרבנות הראשית בנושא פוליטי מובהק, בנושא של החזרתם או אי-החזרתם של שטחים, דבר שהוא פרוגנטיבה בלעדית של המוסד המחוקק של המדינה — הכנסת — ושל המשלה, איני יכול להשלים עם העובדה שרשות אחרת קובעת פסקי הלכה.

היח"ר ש. ארבליי-אלמוזלינו:

זו לא שאלה. לכן גם לא תהיה תשובה.

רב שילנסקי (הליכוד):

חבר-הכנסת מאיר פעיל, ארץ-ישראל זה לא פוליטיקה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא ידעתי שבמשלת ישראל ויתרה על זכויותיה. היא איפשרה לרבנות להפקיע זכויות.

ש"הרתות א. אבוהצירא :

1. החברה קדישא בפתח-תקווה החלה לבנות גדר טרומית חדשה במקום גדר התיל הישנה שכבר נהרסה ברובה. בעקבות פנייה של גורמים במקום, החלוקים על החלקות הסמוכות, נתן בית-המשפט צו להפסקת העבודה. החברה קדישא הבטיחה להמשיך בעבודות עם תום הדיון בבית-המשפט וביטול הצו.
2. משרדי פועל להבטחת הגידור וההגנה על בתי-העלמין ואף לשמירה במקום שיש צורך. וזאת בתיאום עם משרד הפנים, הרשויות המקומיות, המועצות הדתיות וחברות-הקדישא המקומיות.

3726. תוצאות התביעה המשפטית שהוגשה נגד הרב

האחראי לכשרות בבתי-המלון בתל-אביב
חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הדתות ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):
שאלות הן :

1. מה הן המסקנות האירגוניות שהוציאו משרד הדתות והמועצה הדתית בתל-אביב בעקבות הגשת תביעה משפטית נגד הרב, האחראי לכשרות באזור תל-אביב, באשמת קבלת שוחד ?
2. האם נכון הדבר שהמועצה הדתית בתל-אביב פנתה להנהלת מלון "הילטון" בתל-אביב לפטר את אחד ממשגיחי הכשרות (מר משה הופמן) בהנחה שהוא שה עביר מידע למשטרה בעניין זה ?
3. האם הגיש מר הופמן תלונות למועצה הדתית ולרבנים הראשיים בתל-אביב בעניין הונאה בכשרות ? האם תלונות אלו נבדקו ? אם כן — מה הן המסקנות ?
4. מדוע הרב שדמי, שהואשם בקבלת שוחד ואשר איננו עובד, מקבל עדיין משכורת מהמועצה הדתית ומש-מש כרב שכונתי ?

תשובות ש"הרתות א. אבוהצירא :

- (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1. הרב שדמי המטיק את עבודתו כממונה על הכשרות בבתי-המלון בתל-אביב עם הגשת התביעה נגדו.
  2. לא נכון.
  3. כל משגיחי הכשרות מגישים דו"חות למחלקת ה"כשרות, רבני העיר וראשי המחלקה דנים בדו"חות אלו, לשם טיפול והדרכה שוטפת. כך גם נהגו בדו"חות של מר הופמן.
  4. הרב שדמי מקבל היום משכורת רק כרב שכר-נתי, מינוי שקיבל ומילא עוד לפני שטיפל בנושא הכשרות בבתי-מלון.

3727. סיפורי המשגיח על הכשרות במלון

"הילטון" בתל-אביב

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאלה את שר הדתות ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

בעתון "הארץ" מיום 18 במאי 1979 הודפסה כתבה ובה נאמר שפוטר לא מוזמן מעבודתו מר משה הופמן, המשגיח הראשי על הכשרות במלון "הילטון" בתל-אביב, וזאת משום שעזר לזרועות החוק בפעולתן לביעור הנגע של שחיתות.

לפי אותה כתבה אישרו גם המשטרה וגם הפרקליטות כי מר הופמן עזר להם רבות בחשיפת פרשות שחיתות הקשורות, בין היתר, בכשרות. הנהלת המלון אף לא מכחישה כי זו היתה סיבת הפיטורים של מר הופמן.

שאלותי לכבוד השר :

1. האם המקרה הנ"ל ידוע לו ?
2. האם הדעת סובלת תופעה שייענש בפרנסתו אדם הממלא את חובת השמירה על הכשרות בהגנות ?
3. מה יעשה כבודו על-מנת שמר הופמן יחזור ל-תפקידו שאם לא כן תתקבל תמונה שמי שממלא את חובתו בשמירה על הכשרות, במובן הרחב, בהגנות מפוטר מעבודתו ונשאר ללא מגן ?
4. מה יעשה כבודו על-מנת לתת הגנה לאנשים מסוג זה ושמקרים כאלה לא יחזרו ?
5. למה לא נתנה המועצה הדתית בתל-אביב—יפו הגנה למר הופמן הנ"ל ?

ש"הרתות א. אבוהצירא :

1. המקרה של מר הופמן מוכר לי, לא מהעיתונות אלא מדו"ח הוועדה הציבורית, בראשות שופט בדימוס, שהוקמה על-ידי המועצה הדתית בתל-אביב—יפו לכדיקת הפרשה.

אחת ממסקנות הוועדה מספיקה ללמד על העניין ואני מצטט : "אין אנו מוכנים לסמוך על דבריו של עד זה מטוב ועד רע".

2. אני מסכים עם ההנחה של השואל שאין הדעת סובלת הרחקת אדם מפרנסתו מכיוון שמילא את חובתו, אך במקרה שלפנינו העובד שעליו מדובר לא מילא את תפקידו כראוי, והנהלת המלון שהעסיקה אותו החליטה על דעת עצמה לפטר.

3—5. אין מה להוסיף על האמור.

3783. זיהום מקווה הארזי בצפת

חברת-הכנסת י.מ. אברמוביץ שאלה את שר הדתות ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

בעתון "מעריב" מיום י"ד באייר תשל"ט (11 במאי 1979) פורסם כי מקווה הארזי הקדוש שבצפת זוהם במי שופכין, הצנחה מרתיעה מלהיכנס למקום והטבילה בו עלולה להזיק לכריאות.

המקווה הפך במרוצת השנים לאתר מקודש ורבים באים לטבול במימיו לצרכי רפואה וכסגולה.

אודה לך אם תשיב לי :

1. מה עושה משרדך לטיהור המקווה וכדי לאפשר טבילה בו ?
2. האם מוכן כבודו להורות על בדיקה מתמדת של המקווה לאחר טיהורו כדי למנוע מצב כמו זה שאירע, כאשר הרשויות והגופים הנוגעים בדבר לא ידעו כלל על הזיהום ?

ש"הרתות א. אבוהצירא :

1. משרדי נקט מייד אמצעים, בשיתוף פעולה עם עיריית צפת והמועצה הדתית, על-מנת לתקן את התקלה שגרמה לכניסת מים לא נקיים למקווה, תקלה שנגרמה בעקבות עבודות פיתוח באזור.

2. משרדי מפקח בהתמדה על המקווה, כמו על שאר המקומות הקדושים, ונוקט אמצעים מתאימים לשם מניעת הישנות מקרים מצערים כאלו.

יהודה נאצר אברמוביץ (אגודת ישראל):
תודה רבה.

3835. הקמת בית-הכנסת עליידי מתפללים

הכרזת-הכנסת מ. סרוש שאל את שר הדתות ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בעתון "המודיע" מיום כ"ג באייר תשל"ט (20 במאי 1979) פורסם כי בית-הכנסת בגבעת-המבחר הוקם ונבנה בידי המתפללים חושבי השכונה עצמם, לאחר שנוכחו לדעת כי מחירי הקבלנים גבוהים מכדי שיוכלו לעמוד בהם. הם קנו אבנים, ברזל ומלט, עבדו עם הפועלים וביצעו גם את עבודות הטיח והחשמל.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא מימן משרד הדתות מתקציבו, או דרך המועצה הדתית בירושלים, את הקמת בית-הכנסת, המ- יועד לכל עדות ישראל?

2. מה בדעת המשרד לעשות כדי שיימנע להבא מצב שבו מתפללים ייאלצו לבנות בעצמם את בית-הכנסת בישובם, ללא סיוע מתאים?

תשובת שר-הדתות א. אבוהצירא:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הדתות, באמצעות המועצה הדתית ועיריית ירושלים, הקציב לבניית תבנית-כנסת בירושלים לשנים 1976—1978 סך של 25 מיליון לירות. בנוסף על כך הקציב המשרד מאות אלפי לירות לשיפוצם ולהרחבתם של תבנית-כנסת קיימים.

אולם אף-על-פי-כן, מפאת התרחבותה וגידול האוכלוסיה בעיר הבירה, קיים עדיין פער ניכר בין הצרכים והדרישות לבתי-כנסת לבין יכלתנו הכספית לממן צרכים אלו.

המועצה הדתית בירושלים הגישה למשרדי ולעיריית ירושלים תכנית תלת-שנתית חדשה על סך של 160 מיליון לירות. אנו בודקים בשעה זו את ההצעה, ומראש אני יכול לאמור שהיא מעל ליכלתנו התקציבית.

מובן שבדיקה זו מבוססת על בחינה מעשית של הצרכים והקדימויות של כל בית-כנסת ושכונה.

מתפללי בית-הכנסת בגבעת-המבחר לא רצו להמתין לאישורים תקציביים ולסיוע ממלכתי והחלו לבנות בכוחות עצמם ובתרומויות אישיות ואחרות את בית-הכנסת שלהם. לדעתי אין לראות בכך דבר פסול. אנו דורשים מכל קהילה השתתפות מעשית עד כדי 50% ויותר בהוצאות הבנייה והריהוט.

על-מנת לעודד את מתפללי בית-הכנסת וכפיצוי על שלא השתתפו בבנייה הענקנו סכום של 100,000 לירות לריהוט בית-הכנסת, עם השלמתו.

2. אין כמעט בנמצא בתבנית-כנסת בארץ שנבנים ללא סיוע ממלכתי, ובית-הכנסת של גבעת-המבחר הינו ב"בחינת יוצא מהכלל לעניין זה. אנו שואפים להשלים את החסר בבניית תבנית-כנסת בארץ בשיתוף מלא עם הקהילות, הן בתיכנון וטיפול והן בהוצאות כספיות.

3853. דרכי מימון של הפסטיבאל הישראלי תשל"ט

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בתשובה מיום 7 בפברואר 1979 על השאלתה שלי מס' 2792 בנושא הפסטיבאל הישראלי פירט השר את עלות הפסטיבאל הישראלי תשל"ט ומקורות הכנסתו. העלות היאלית הוערכה כ-38 מיליון לירות, ובכיסויה משתתפות ממשלות גרמניה, איטליה, יוגוסלאביה, יוון,

אוסטרליה ואנגליה בסך של 20 מיליון לירות. התקציב הישראלי הוא 18 מיליון לירות, מזה מצפה הפסטיבאל הישראלי ל-9 מיליון לירות הכנסה עצמית.

בקשר ליינפורמציה זו אתכבד לשאול את כבוד השר:

1. האם לנוכח ההתייקרויות הרבות מוערכת גם היום העלות הריאלית של הפסטיבאל ב-38 מיליון לירות?

2. אם לא — בכמה היא מוערכת, ומאילו תקציבים יכוסה ההפסד?

3. מתוך כלל ההופעות בפסטיבאל כמה מהן גרמניות, ואילו?

4. בכמה מתקציב הפסטיבאל משתתפת ממשלת גרמניה ומשתתפים גורמים גרמניים אחרים?

5. באיזו דרך נעשית ההשתתפות הגרמנית (כסף מזומן, מימון הבאת להקות, מימון שהייתן בארץ), ובי כמה שווה-כסף מוערך כל נושא?

6. האם מבצעים הגרמנים שיפוצים ותוספות בנייה באמפייתארטון בקיסריה?

7. אם כן — אילו, באיזה סכום, והאם סכום זה נלקח בחשבון תקציב הפסטיבאל?

שר-החינוך-התרבות ז. המר:

1. לנוכח ההתייקרויות הרבות ועליית שער הדולר (הפסטיבאל הישראלי משלם במטבע-חוץ לאמנים מחוץ-לארץ) יגדל, כמובן, התקציב בהתאם לכך. ועדת הכספים של הנהלת הפסטיבאל אישרה, בישיבתה מיום 21 ביוני 1979, את הגדלת התקציב ב-3.5 מיליון לירות עקב ההתייקרויות שחלו עד לתאריך זה.

2. ההפרשים יכוסו על-ידי הקצבה נוספת של ה- משרדים המממנים ועל-ידי חסכון בהוצאות.

3. מתוך 27 התפקות השנה 3 הן גרמניות (8 הופעות בסך-הכול — לרבות 2 חזרות כלליות סומביות), הפקה יוונית אחת (3 הופעות), 4 איטלקיות (21 הופעות), 3 ספרדיות (15 הופעות), הפקה אנגלית אחת (7 הופעות), הפקה אוסטרלית אחת (2 הופעות), הפקה אוסטרית (3 הופעות), הפקה אמריקנית (3 הופעות) ו-12 תפקות יש-ראליות (27 הופעות).

4. ההקצבה של ממשלת בון והסנאט של ברלין ל- הופעות האורח של האופרה הגרמנית מברלין בישראל הינה בסך-הכול 1,600,000 מארקים גרמניים.

5. על-פי החוזה עם הנהלת האופרה הגרמנית כל הוצאות ההפקה משולמות ישירות על-ידם, ללא התערבות הפסטיבאל — לרבות אירוח בבתי-מלון, אש"ל, טיסות, תחבורה, בניית תפאורה וכו'.

6—7. כל ההוצאות הקשורות עם שכירת האמפי-תיאטרון בקיסריה 600,000 לירות לרשות הגנים הלאומיים), סדרנות ומשטרה (500,000 לירות), בניית מל-תחת ושירותים סאניטאריים נאותים (אשר הקמתם היתה תנאי להופעות האורח של האופרה ואשר במימונם בסך 1,600,000 לירות שרבו להשתתף: רשות הגנים, החברה לפיתוח קיסריה ואפילו משרד התיירות) — חלות כולן על הפסטיבאל ומשולמות מתוך תקציבו השנה.

3938. חוסר מגרש ספורט בכתי-הספר הערביים בעכו

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

נמסר לי כי אף באחד מארבעת בתי-הספר הערביים בעכו אין מגרש ספורט. בקשר לכך אבקש את תשובת השר:

אשר לביטוח "צד ג'" — בדרך-כלל מבטחות הרשויות המקומיות את המבקרים בבתי-הנוער, שכן העובדים ב"בתי-הנוער מועסקים על-ידי הרשות. לדעתנו ההוצאה למטרה זו אינה גבוהה והיא מכוסה, בדרך-כלל, על-ידי הקצבות ממשרדנו.

ביטוח נוסף על-ידי המשרד היה גורם לכפילות, וספק אם הדבר נחוץ.

עם זאת ייבדק הדבר ביסודיות פעם נוספת, ואם נגיע למסקנה כי הדבר רצוי נכלול את התלמידים בביטוח הכללי של משרדנו.

4045. מצבה של הלהקה "מוזמור"

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

להקת "מוזמור", להקה למוסיקה מזרחית, קיימה השנה 300 הופעות בישובי הארץ. הלהקה פועלת בצניעות רבה ביותר והוצאותיה מזעריות. בשנה שעברה נהנתה הלהקה מהקצבה של 100,000 לירות ממשרד החינוך והתרבות ו-275,000 לירות מהמרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח. השנה תוקצבה הלהקה על-ידי משרד החינוך והתרבות ב-200,000 לירות בלבד, ופירוש הדבר — חייסול הלהקה.

בקשר לכך אבקש את תשובת השר:

1. כמה להקות מוכרות למוסיקה מזרחית קיימות בארץ?
2. כמה מהן מקבלות תמיכה ממשרד החינוך והתרבות?
3. בכמה מסתכמת תמיכה זו (בשנה החולפת והשנה)?
4. כמה העניק המשרד כהקצבות לתזמורות ולמוסדות מוסיקה בסך-הכול בשנה החולפת וכמה יעניק השנה?
5. איזה אחוז מכלל הענקות אלו מוקדש למוסיקה מזרחית?
6. האם מודע השר לעובדה כי צימצום התמיכה ב"להקה למוסיקה מזרחית" יביא לחיסולה?
7. אם כן — מה בדעת השר לעשות?

שר-החינוך-ההתרבות ז. המר:

1. כמה להקות מוכרות למוסיקה מזרחית קיימות בארץ?
  2. כמה מהן מקבלות תמיכה ממשרד החינוך והתרבות?
  3. בכמה מסתכמת תמיכה זו (בשנה החולפת והשנה)?
  4. כמה העניק המשרד כהקצבות לתזמורות ולמוסדות מוסיקה בסך-הכול בשנה החולפת וכמה יעניק השנה?
  5. איזה אחוז מכלל הענקות אלו מוקדש למוסיקה מזרחית?
  6. האם מודע השר לעובדה כי צימצום התמיכה ב"להקה למוסיקה מזרחית" יביא לחיסולה?
  7. אם כן — מה בדעת השר לעשות?
- שר-החינוך-ההתרבות ז. המר:
1. כמה להקות מוכרות למוסיקה מזרחית קיימות בארץ?
  2. כמה מהן מקבלות תמיכה ממשרד החינוך והתרבות?
  3. בכמה מסתכמת תמיכה זו (בשנה החולפת והשנה)?
  4. כמה העניק המשרד כהקצבות לתזמורות ולמוסדות מוסיקה בסך-הכול בשנה החולפת וכמה יעניק השנה?
  5. איזה אחוז מכלל הענקות אלו מוקדש למוסיקה מזרחית?
  6. האם מודע השר לעובדה כי צימצום התמיכה ב"להקה למוסיקה מזרחית" יביא לחיסולה?
  7. אם כן — מה בדעת השר לעשות?

1. האם אינפורמציה זו כנונה?

2. אם לא — באילו מבתי-הספר הערביים בעכו קיימים אולמות ו/או מגרשי ספורט?

3. אם כן — מה בדעת השר לעשות כדי להתקין מגרשי ספורט, ולוא בחלק מבתי-הספר לילדים ערביים בעכו?

שר-החינוך-ההתרבות ז. המר:

לכל השאלות: בעכו יש שני בתי-ספר יסודיים ממ-לכתיים ובתי-ספר תיכון מקיף עירוני (בנוסף על כך יש גם בית-ספר ערבי "טרה סנטה" לכיתות יסודיות ולכיתות על-יסודיות). בבתי-ספר אלה אין עדיין אולם ספורט.

משרדנו הכין תכנית לבנייה רחבת-ממדים בכל אחד מהמוסדות הללו, ועל-פיה יאוחדו שני בתי-הספר היסודיים למוסד אחד (במגרש אחד בקירבת בית-הספר התיכון). וכן אמורים היו להיבנות מגרש ואולם ספורט גדול משותף לשני בתי-הספר: היסודי המאוחד והתיכון המקיף.

בראשית מארס 1979 הודיע מפעל-הפיס לעיריית עכו, על-פי בקשת משרדנו, על הקצבה של 2,400,000 לירות לבניית אולם ספורט. עד ינואר 1979 לא החלה העירייה בביצוע הפרוייקט.

בראשית ינואר 1979 הוחלט, עקב קיצוצים בתקציב, על הקפאת בנייתם של כל אולמות הספורט שבנייתם לא החלה עד 3 בינואר 1979, ובכללם אולם זה.

חיר/ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המעריך):

מאחר שאושר עכשיו תקציב נוסף למגרשי ספורט, האם מוכן השר לשקול גם הכללתם של בתי-ספר במגזר הערבי?

שר-החינוך-ההתרבות ז. המר:

מבחינת הרצון שלי, בהחלט כן. אני צריך לבדוק מה היתה בדיוק החלטת ועדת הכספים לגבי המיקום והיעד. מבחינתי, בסירוש כן.

4015. ביטוח תלמידים בבתי-נוער

חברת-הכנסת מ. קצב שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

נערים שאינם לומדים ונמצאים בבתי-נוער אינם מבוטחים מטעם משרד ממשלתי כלשהו בביטוח תאונות אישיות ובביטוח צד ג' בעת שהותם בבית-הנוער.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב:

מדוע משרד החינוך והתרבות לא יבטיח ביטוח נערים, שאינם לומדים, בבתי-נוער?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרדנו ביטח את התלמידים הלומדים במוסדות חינוך שבמקומות.

פוליסת ביטוח "תאונות אישיות" בוטלה באחרונה על-ידינו ובמקומה הושג הסכם עם קופות-החולים בדבר הגשת עורה מלאה, לרבות אישפון, ניתוחים וכיוצא-באלה, ללא כל תמורה מצד הנספג.

ההסדר הנ"ל יחול גם על תאונות הנגרמות בבתי-נוער.

6-7. להקת "מוזמור" צברה בשנה שעברה גרעון — 435,000 לירות, מהן 147,000 לירות גרעון משנה קודמת. לפי ההנחיות של חשב משרדנו מוסד הנתמך על-ידי המשרד ומגיע לגרעון גדול, יש להפסיק לו את התמיכה. לפיכך עוכבה ההחלטה על גובה התמיכה — הלהקה תקבל בשנה זו.

נתמנתה ועדה לבדיקת הסיבה לגרעון. לאחר קבלת המלצותיה של הוועדה יגבש המשרד מדיניות לגבי המשך הפעילות של להקת "מוזמור" ולגבי גובה התמיכה.

הי"ר ש. ארבליאמזונינו :

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, מאחר שלפי תשובתך על השאלתה קיימת להקת מוסיקה מזרחית אחת והרגישות לנושא זה — במידה רבה של צדק — היא גדולה מאוד, האם מוכן משרדך לשקול התייחסות, שלא בדרך השיגרתית, גם במסגרת הקיצוצים בתקציב השנה, ללהקה השנייה, "להקה למוסיקה מזרחית" ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

אנו ערים מאוד לכך שצריך לפתח תרבות המזרח בישראל, אגב, המועצה לתרבות ואמנות פתחה בדיון בשבוע שעבר על תרבות המזרח כחלק מתרבות ישראל.

באופן עקרוני, חשיבותי וגם ממשי, אנו רוצים לחזק פיתוח תרבות המזרח בישראל. לגבי הלהקה הספציפית שצינת — ואגב, יש שתי להקות ולא אחת — אני מוכן ללמוד שוב את הנושא.

4046. נתונים על בוגרי סמינארים העובדים בהוראה

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה ממסיימי הסמינארים בחמש השנים האחרונות (על-פי פירוט לכל שנה) אינם עובדים בהוראה ?
2. כמה הם מהווים באחוזים, כל שנה, מכלל מסיימי הסמינארים ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. מתוך כ-2,500 מסיימי סמינארים בתשל"ג נכנסו לעבודה בתשל"ד כ-1,700; מתוך כ-3,000 מסיימי סמינארים בתשל"ח נכנסו לעבודה בתשל"ה כ-2,200; מתוך כ-3,800 מסיימי סמינארים בתשל"ה נכנסו לעבודה בתשל"ו כ-2,600; מתוך כ-4,000 מסיימי סמינארים בתשל"ו נכנסו לעבודה בתשל"ז כ-2,700; מתוך כ-4,000 מסיימי סמינארים בתשל"ז נכנסו לעבודה בתשל"ח כ-2,700.

מספר הנכנסים לעבודה כמצויין לעיל מתייחס ל-חינוך הרשמי, ולחינוך מוכר שאינו רשמי, בלבד.

מספר לא מבוטל של מסיימי סמינארים נכנסים לעבודה במועד מאוחר יותר ולאוו דווקא עם סיום לימודיהם. לדוגמה: בשנת הלימודים תשל"ח נכנסו לעבודה כ-850 בוגרי סמינארים משנים קודמות — תשל"ו ולפני כן; בשנת הלימודים תשל"ז נכנסו לעבודה כ-900 בוגרי סמינארים משנים שלפני שנת הלימודים תשל"ו.

2. בהתאם לאמור לעיל קביעת אחוזים לשנה מסוימת אינה משמעותית, אך הנה הפירוט באחוזים: בשנת תשל"ד — 68%; בשנת תשל"ה — 73%; בשנת תשל"ו

4050. התנהגותם של ישראלים באכסניות נוער

בחוף-לארץ

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

בעקבות ידיעה, שפורסמה בעתון "הארץ", כי שווייץ עלולה למנוע מישראלים להתאכסן באכסניות נוער בגלל התפרעויות של קבוצות ישראלים לפני שבועות מספר באכסניית הנוער המרכזית בציריך אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה ?

2. האם נתקבלה אזהרה ממנהל האכסניה בציריך אצל קונסול ישראל בציריך ?

3. אם כן — האם זו הפעם הראשונה שהנהלות אכסניות נוער בחוף-לארץ מתלוננות על התפרעויות ישראלים ?

4. אם לא — מה היה מספרן של התלוננות בשנתיים האחרונות, ומה נעשה על-ידי הרשויות בישראל לגביהן ?

5. מה שמכותה של אגודת אכסניות הנוער בישראל ?

6. האם בדעת האגודה להגביל ולהקפיד על כך שהמתאכסנים באכסניות נוער בחוף-לארץ יהיו חברים באגודת אכסניות הנוער בלבד ?

7. כיצד בדעת משרד החינוך והתרבות לנהוג לגבי תלונת מנהל אכסניית הנוער בציריך ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. הידיעה אינה מדויקת. ישראלים שאינם חברים באגודה הבין-לאומית ואשר התנהגותם באכסניה לא תאמה את הנהלים המקובלים אמנם נתבקשו לעזוב את האכסניה, והם שפנו בתלונה על כך לקונסול ישראל בציריך.

2. לבקשת קונסול ישראל בציריך המציא לו מנהל האכסניה הסבר ובו נאמר במפורש כי "הם מקבלים בברכה כל אחד, גם אורחים מישראל, בתנאי שהם שומרים על חוקי אכסניות הנוער."

3-4. בדרך-כלל לא היו תלונות על התנהגות ישראלים יותר מאשר על יוצאי מדינות אחרות. בשנתיים האחרונות יש, לצערנו, עלייה במספר המקרים שבהם אין אורחים ישראלים מתנהגים כראוי באכסניות בחוף-לארץ — כשם שניכרת עלייה במספר המקרים הללו באכסניות ובבתי-מלון בארץ.

5. הנהוג הבין-לאומי הוא שבאכסניות נוער יתקבלו חברים בלבד. אז ניתן להחרים את כרטיס החבר של מי שהתנהגותו אינה הולמת. הקפדה על נוהג זה היא בידי כל אכסניה בחוף-לארץ ולא בידי האגודה בארץ.

6. אין ממליצה שמי שעומד לצאת לחוף-לארץ ולהתארח שם באכסניות נוער יבקר קודם באכסניות ב-ארץ כדי שיכיר את התנאים, הנהלים וסדרי ההתנהגות, אך אין אפשרות לחייב איש לעשות זאת. דרושה עדיין עבודה חינוכית מעמיקה בנושא, וא"ו, בסיוע אגף הנוער שבמשרד החינוך, תמשך ותעשה אותה. אסור שקומץ קטן של "ישראלים מכווערים" יהרסו נכס יקר של רצון טוב ואהדה לישראל, שטופחו במשך שנים, הודות למאמצי ארץ והורות להתנהגות רוב המטיילים הישראלים.

חוברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— שאלות ותשובות —

5. הפיקוח על החינוך הגופני פירסם תכנית "חיי-נוך הגופני בישראל בשנות ה'80", המדברת על העמקה והרחבה ניכרת של החינוך הגופני בבתי-הספר. קיים כות"אדם מתאים, אך מסיבות תקציביות ביצוע התכנית מתעכב.

4088. התמיכה הכספית הניתנת ללהקות לריקודי-עם
חברת-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):
אבקש מכבוד השר להשיב לי:

האם משרדך מקצה סכומים לריקודי-עם?
אם כן —

1. מה הוא הסכום שבו משרד החינוך והתרבות תומך בענף ריקודי-עם?
2. לאילו גופים מחולקים סכומי הכסף, לאילו מט-רות הם מיועדים, ומה היא חלוקתם המפורשת?
3. מי הם האחראים ומה הם שמותיהם של האנשים הממונים על ענף זה?
4. האם ידוע לכבוד השר על קיום אירגון של מד-ריכי ריקודי-עם בישראל?
5. האם ידוע לכבוד השר לאיזה גוף מוסיף איר-גון זה? האם אירגון זה מקבל עזרה ותמיכה כספית כלשהו?
6. האם משרד החינוך והתרבות תומך בשליחת מד-ריכי ריקודי-עם לחוץ-לארץ?

7. האם משרד החינוך והתרבות תומך במשלחות ולהקות ריקודי-עם? אם כן — באילו סכומים, לפי אילו קריטריונים, האם ישנם מבחנים, ומי הם הבוחנים?
8. מי הוא נציג משרד החינוך והתרבות האחראי לפעילות ריקודי-עם?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. 2,225,000 לירות.
2. 300,000 לירות השתתפות המשרד בפסטיבאלים לריקודי-עם ישראלים ובאולפנים להכשרת מדריכים, בשי-תלמויות מדריכים עם ההסתדרות הכללית. הכסף מועבר באמ-צעות ההסתדרות; 225,000 לירות לתמיכות בלהקות — סכום זה מחולק ללהקות על-ידי ועדה מייעצת מקצועית; 400,000 לירות תמיכות בחוגים לריקודי-עם — הסכום מחולק לרשויות מקומיות, למתנ"סים ולמועצות אזוריות באמצעות מנהלי השלוחות המחוזיות של המחלקה לאמ-נות במשרדנו.

3. האגף לתרבות ואמנות — המחלקה לאמנות ב-משרדנו.

4. לעוסקים בנושא במשרד ידוע על קיום אירגון פרופסיונאלי של מדריכים הקשור עם ההסתדרות הכ-ללית.

5. לא.

6. לא, מלבד מקרים בודדים בעבר, כאשר הוומן מדריך להקיד בסמינאר בין-לאומי.

7. כן, 300,000 לירות, 5—8 להקות בשנה.

הבוחנים הם חברי ועדה מקצועית מייעצת, הפועלת ליד משרד החינוך והתרבות, משרד החוץ ומשרד הת-יירות, ועדה זו מאשרת נסיעת הלהקות לאחר שתבריה חווים בהופעתן. הוועדה מורכבת מאנשי מקצוע מעולים בתחום המחול, המוסיקה, התלבושות והבימוי וכן מנציגי

7. לאור הנאמר לעיל אין מקום לפעולה מצד משר-דנו.
לשאלה החינוכית הכוללת — כאמור נטפל בכך.

4086. הפצת חומר חינוכי בעניין התיישנות
פשעי הנאצים

חברת-הכנסת ד. רוזולוי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):
לאחר בחירתו של איש ה.ס.ס. לשעבר קארל קארסטנס לנשיא גרמניה רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם מתכנן משרד החינוך והתרבות חומר הס-ברה חינוכי בנושא התיישנות פשעי הנאצים והרהאבילי-טאציה של פושעי מלחמה?
2. אם לא נעשה הסדר עד כה האם מוכן השר לש-קול הפצת חומר חינוכי כזה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: מרכז ההסברה וכן יחידות אחרות במשרדנו ו"יד ושם" מתכננים ומפיצים גם כיום חומר בנושא השואה בכללה על-מנת להקנות את תודעת ה-שואה על היבטיה השונים ובכלל זה נושא התיישנות פשעי הנאצים והרהאביליטאציה של פושעי המלחמה.

4087. החינוך הגופני בבתי-הספר

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולזינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):
לפי סקרים שנעשו הכושר הגופני של המתגייסים לצה"ל הוא נמוך.

נוכח העובדה שרוב המתגייסים לצה"ל הם מסיימי בתי-ספר על-יסודיים רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה חלקו של החינוך הגופני בתכנית הלימודים של בתי-הספר היסודיים והעל-יסודיים?
2. האם קיימת פעילות ספורטיבית מתוכננת ומוד-רכת בבתי-ספר?

3. האם משרד החינוך והתרבות מממן את הפעילות הספורטיבית בבתי-ספר על-יסודיים?

4. מה היא תכנית הפעולה הספורטיבית המודרכת על-ידי משרד החינוך והתרבות בבתי-ספר על-יסודיים?
5. האם יש בדיעת משרד החינוך והתרבות להעמיק ולהרחיב את החינוך הגופני בבתי-ספר על-יסודיים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. בבית-הספר היסודי ניתנות שלוש שעות שבועיות מכיתה ג' עד כיתה ח', כלומר כ-10% של תכנית הלי-מודים. ברוב בתי-הספר ניתנים השיעורים על-ידי מורים מקצועיים לחינוך גופני. בכיתות א—ב' צריכה המחנכת לתת שיעורים אלה, אם כי בחלק מהכיתות הדבר לא מתבצע. בבתי-הספר העל-יסודיים ניתנות שתי שעות שיעור בנפרד לבנים ולבנות.
2. הפעילות הנ"ל מתוכננת ומבוקרת על-ידי מפק-חים לחינוך גופני בכל המחוזות.

3. החינוך הגופני זוכה ליממון כמו כל יתר מק-צועות ההוראה בחינוך העל-יסודי. נוסף על כך מקציב הפיקוח על החינוך הגופני סכומי כסף ליממון חוגים לספורט בבתי-הספר היסודיים והעל-יסודיים.

4. תכנית הלימודים כוללת התעמלות, כושר גופני, אתלטיקה קלה, שחייה, משחקי ספורט, ריקודי-עם, מש-חקי מחבט, ולבנות, נוסף על כך, ריקוד מודרני וג'אז.

הספר המקצועיים השונים, לשם הכרת החינוך המקצועי על כל סוגיו וכדי שיופנו אליו התלמידים המתאימים. מנהלי המחוזות מתבקשים לדאוג שמנהלי בתי-הספר יענו בחיוב על פניות בנושא זה.

מר אביגד מתבקש להכין הצעות שתסייענה לחזק את ההיכרות של מסיימי כיתות ח' בבית-ספר יסודי וכי-תות ט' בחטיבות-הביניים עם מערכת החינוך המקצועי. (3) יש לשפר את היערכות הקליטה של התלמידים בכיתה י' של בית-הספר המקצועי כדי שמסיימי חטי-בות-הביניים יוכלו לעבור אליו ביתר קלות.

(4) המזכירות הפדאגוגית תבדוק את המצב במקו-מות שבהם מתעוררות בעיות בהכוונת תלמידים לבתי-ספר מקצועיים, במיוחד בקשר לעבודת המורים-היועצים. רשימת מקומות כאלה תוגש ליושב-ראש המזכירות הפדא-גוגית.

(5) ועדת-הקבע ממליצה על הרחבת המסגרת הקיימת של מוסדות חינוך מקיפים, בצורות שונות של מקיפות, מתוך הנחה שמסגרות כאלה תקלנה את המעבר הרצוף של תלמידים מתאימים מחטיבות-הביניים לחינוך המק-צועי.

(6) ועדת-הקבע מפנה את תשומת-לב מנהלי המ-חוזות להוראות שפורסמו בחזון המנכ"ל, חזון מיוחד ה', תשל"ו, סעיף ר' 2(2) ור"ב(3) המובא להלן:

"מנהל בית-הספר יקים צוות ייעוץ במוסדו, אשר יסייע לו בקביעת חוות-הדעת שתימסר להורי התל-מידים. צוות זה יהיה מורכב ממנהל בית-הספר — יושב-ראש, מחנך או מחנכת כיתה ח', מורה-ייעוץ וכן חברי הצוות הבין-מקצועי: פסיכולוג, קצין ביקור סדיר, עוב-דת סוציאלית ואחות.

ועדת הייעוץ תסכם, חודש ימים לפני מועד רישום והעברות, את המלצותיה לגבי תלמיד על-פי האינפור-מצאיה וההמלצות שגובשו בישיבת הצוות הבין-מקצועי." מנהלי המחוזות מתבקשים להדגיש בפני המפקחים והמנהלים את הצורך בביצוע סעיפים אלה.

4121. ממצאי הבדיקה שנערכה בשטח אלון-מורה

חבר-הכנסת נ. פדר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

בעתונות נמסר כי דובר משרד החקלאות דחה את ממצאי הבדיקה שערכו נציגי המשרד ונציגי רשות-השידור באשר לגודל השטח המעובד שנתפס על-ידי התנחלות אלון-מורה ואשר ביחס אליו שודרו דברים בכתבה של מר רפיק חלבי.

הודעה זו הצטרפה להודעותיהם של דוברים אחרים שהמשיכו להטיל ספק במהימנות הכתבה למרות הבדיקה שנעשתה. כיוון שמדובר באמינותו ובשמו של אדם שהוש-מץ מעל בימת הכנסת אבקשך להשיב לי:

א. מה היא עמדת משרדך בוויכוח זה?
ב. מדוע אינך יוצא להגן על הכתב שאמינותו הוט-לה בספק?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: מקובלות עלי המסקנות של מנכ"ל רשות-השידור.

4123. הצורך בהעמקת ההכנה בין תלמידים

בני ערות שונות

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

המשרדים הנוגעים בדבר והמדור לריקודיים עם בחסדתרות הכללית. ההחלטה על השתתפות המשרד בנסיעות לחוץ-לארץ היא בידי ועדת ההקצבות של אגף התרבות וה-אמנות, שבה שותפים נציגי חשב המשרד ואגף התק-ציבים.

8. הד"ר דן רונן, סגן מנהל האגף לתרבות ולאמנות.

4089. הירידה במספר הנערים מתל-אביב הלומדים בכתי-הספר המקצועיים

חבר-הכנסת ש. ארכילי-אלמולזינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

נמסר לי על-ידי מנהלי בתי-ספר מקצועיים בתל-אביב שמספר התלמידים הנרשמים לבתי-ספר מקצועיים מקרב ילדי תל-אביב הולך ופוחת מדי שנה, ורוב התל-מידים באים מהסביבה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם האינפורמציה שקיבלתי תואמת את המ-ציאות?

2. אם כן — מה הן הסיבות לכך?

3. כמה תלמידים מקרב תושבי תל-אביב מסיימי כיתה ט' נרשמו השנה לבתי-הספר "אורט" — יד-סינגא-ובסקי, "הולץ" של רשת "עמל", בית-הספר על שם ליידי דייוויס, בית-ספר "שבח"?

4. אילו פעולות נקט משרד החינוך והתרבות כדי להגדיל את מספר התלמידים מקרב תושבי תל-אביב ה-לומדים בבתי-ספר מקצועיים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. כן.

2. הפחתת מספר התלמידים בתל-אביב וירידה ב-מספר התלמידים הפונים לחינוך מקצועי בעקבות הר-פורמה במבנה החינוך.

3. א. לבית-הספר "אורט" — יד-סינגאובסקי ב-תל-אביב נרשמו 37 תלמידים; ב. לבית-הספר "הולץ" של רשת "עמל" בתל-אביב נרשמו 18 תלמידים; לבית-הספר על שם ליידי דייוויס בתל-אביב נרשמו 115 תל-מידים; לבית-הספר "שבח" בתל-אביב נרשמו 16 תל-מידים.

4. התקיימו דיונים במזכירות הפדאגוגית וינקטו צע-דים לשינוי המצב בשנים הבאות.

אלה הם סיכומיה של המזכירות הפדאגוגית בנושא:

(1) ועדת-הקבע רואה צורך לחזור ולהדגיש את חשיבותו הגדולה של החינוך המקצועי במערכת החינוך בישראל, לא רק מטעמים חינוכיים אלא גם מפני שסיפוק צרכי המשק הישראלי וערך העבודה היצרנית בחברה הישראלית קשורים במידה רבה בהיקפו ובהישגיו של החינוך המקצועי. יש לראות בדאגה את ירידת היוקרה של העבודה המקצועית בציבור ואת הצימצום בחינוך המקצועי במקום שבו מתחלה צימצום כזה. יש צורך איפוא לקיים את היקפו של החינוך המקצועי במידה המתאימה לצרכי התלמידים הזקוקים והמסוגלים לקבל חינוך כזה.

(2) כדי לקיים את החינוך המקצועי במתכונת הר-אויה לו יש לאפשר לבתי-ספר מקצועיים גישה חפשיה, כן בעיקר לחטיבות-הביניים, לצורך הרצאות והסברה. כן יש לעודד עריכת ביקורים של תלמידי כיתות ט' בבתי-

חברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— שאילתות ותשובות —

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם כבוד השר מודע לבעיה זו ?
2. מדוע לא יורה שר החינוך והתרבות על פתיחת מסלול המשך לתואר אקדמי להנדסאים ?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן, קיימתי ישיבה בלשכתי עם מנהלי בתי-הספר להנדסאים ועם הרקטורים של האוניברסיטאות שבהן מת-קיימים לימודי הנדסה כדי לבדוק את הנושא ולבחון הצעות לשיפור.
2. סוכם שהאוניברסיטאות יתאמו את הנושא ביניהן וקבלת הנדסאים ללימודים במוסדות אלה תיעשה תוך בדיקת כל פנייה ופנייה לגופה.
3. נושא קבלת תלמידים למוסדות להשכלה גבוהה הינו בתחום חופש הפעולה האקדמי-מינהלי שממנו נהנים מוסדות אלה עליפי סעיף 15 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958.
4. פתרון הבעיה תלוי, לכן, בהסכמת המוסדות להשכלה גבוהה, המגלים רצון והתעניינות בנושא.

4127. המבחנים ביהדות כחלק ממבחני
כניסה לסמינארים

- חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):
- נודע לי כי ניתנה הוראה המחייבת תלמידות המבק-שות להתקבל לסמינארים למורים לעבור בחינה ביהדות. אני מתכבד לשאול:
1. האם ידיעה זו נכונה ?
  2. אם כן — האם ניתנה ההוראה על דעת השר ?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

1. כן, המבחן ביהדות הוא חלק ממבחני כניסה ה-נערכים בסמינארים בתחומים שונים. המבחן איננו פוסל מלהתקבל לסמינאר ומחייב ללמוד. התלמידים מקבלים מראש את פרטי המבחן וחומר-עזר מתאים.
2. ידיעת תכני היהדות נראית לנו כחשובה למחנך בישראל. כדי לנהל דרך לימודים יעילה יותר נתבקשו התלמידים להשתלם בכוחות עצמם במושגים בסיסיים בתרבות ישראל.
3. ההוראה לא ניתנה על דעתי אלא נעשתה בתי-אום עם המזכירות הפדגוגית.

הי"ר ש. ארבליאלמזוליני:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כבוד השר, האם החלטה זו היא חלק ממערכת שיט-תית לכפות תכנים דתיים על החינוך הכללי בארץ ?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

היא חלק מהתפיסה של מערכת החינוך — שהחינוך הישראלי, במה שנוגע למגזר היהודי בישראל, צריך ב-איפן הברור ביותר לעסוק בשאלות היהדות ולהתמודד אתן.

4183. הכשרת נערים לכרי-מצווה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בעלון תלמידי הגימנסיה הריאלית בראשון-לציון "עומר" פורסם שיר תחת הכותרת "ז'ויוז' התותח-כוכב שנולד בשיכון מזרח", שבתכנו אפשר לראות השמצה חסרת הגינות של יוצאי עדות המזרח, התנשאות של אחד החושב את עצמו לנישא מעל, "בורגני זעיר" במנ-טאליות הרואה בתושבי שיכון "מזרח" בראשון-לציון — שיכון בו רבים אנשים טובים, אנשי עמל ועבודה ויהודים הגונים הממלאים את חובתם למולדתם בשלמות — שר-דים, עריקים מהצבא, סוחרים אופיום, מלביני הון שחור, אנשי "פרוטקשן", ובכלל — עולם תחתון.

לפי מה שפורסם הגיב ראש עיריית ראשון-לציון עורך-הדין חגניה גיבשטיין בחריפות וכיאות והוא פעל לליבונו הנושא ולקירוב-לכבות. גם מנהל הגימנסיה הגיב במקום, אך מקרה זה הינו סימפטום להלך המחשבה ה-מתפשט במדינה.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם המקרה הזה הגיע לידיעתו, ומה פעל ככיר-דו ?
2. מה עושה משרד כבודו לקירוב לבבות בישראל ולהחדרת הבנה של בני השכבות המבוססות יותר למצבם של בני השכבות החלשות יותר ?
3. מה עושה משרד כבודו כדי שבני השכבות המ-בוססות יבינו כי ביסוסם בא להם לא בזכות עצמם אלא בזכות העובדה שנולדו להורים מבוססים יותר, וכי ה-אחרים הינם יצורי אנוש כמוהם, ולעתים עולים עליהם מבחינות רבות, וכי אינו מקום להתנשאות ?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

1. דבר המקרה לא הגיע לידיעתנו.
2. המשרד פועל רבות בעניין זה על-ידי קיום והפ-עלת חטיבות-הביניים האינטגרטיביות ופעולה לקירוב לבבות. אך יש לעשות עוד הרבה בנושא.
3. פעולות המשרד נעשות: בהצהרת מדיניות ב-חזורי מנכ"ל, בכינוסי מפקחים, מנהלים ומורים, בהי-צאת חומר לשיחות מחנכים; בפעילות מגוונת במסגרות לא פורמאליות המתנהלות על-ידי אגף הנוער והמחלקה לחינוך חברתי.

הי"ר ש. ארבליאלמזוליני:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שילנסקי.

רב שילנסקי (הליכוד):

כיצד ייתכן, אדוני השר, שמקרה זה, שפורסם בכל העיתונים ובראדיו פעמים מספר, לא הגיע לידיעת משרד כבודו ?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

כתוב: מגלגלים זכות על-ידי זכאי. ואתה זכית.

4126. גתן אפשרות להנדסאים להמשיך
בלימודים לתואר אקדמי

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

בכל העולם מכירות מכללות ידועות-שם בלימודיהם של ההנדסאים כשנתים אקדמיות ומאפשרות לסטודנט הנדסאי להשלים שנה-יוצאי עד שתי שנות לימוד לקבלת תואר אקדמי.

אלפי סטודנטים יוצאים מהארץ לאחר קבלת תעודת הנדסאי כדי להשלים את לימודיהם בחוץ-לארץ, ורבים מהם אינם חוזרים לארץ.

משה קצב (הליכוד):

ואם תהיה פנייה כזאת ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

אני יכול לקבוע את עמדותי רק לאחר שיהיו כל הנתונים — מה הצרכים, מה המספרים, מה האוניברסיטה מציעה. כל פנייה תידון.

4193. התקלות שאירעו בבחינות הבגרות

חברי-הכנסת ב.צ. רובין שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

גודע לי על תקלות חמורות בבחינות הבגרות ברחבי הארץ. למשל, בשיבת בני-יעקב "נתיב מאיר" בירושלים קיבלו התלמידים בחינות במכונאות במקום בתלמוד.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם ידיעות אלו נכונות ?

2. אם כן —

א. מה נעשה למען לא יינקו התלמידים הנבחנים מן התקלות שאירעו-?

ב. מה נעשה למניעת הישגותן של תקלות מעין אלה ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. לא היו הרבה תקלות אלא כלי-התקשורת הב-ליטו מאוד כל תקלה. הרוב המכריע של הבחינות הגיע ליעדו ובזמנו.

2. בשיבת "נתיב מאיר" בירושלים לא נתקיימה בחינה אחת בתלמוד במועד 14 ביוני 1979 כי לא נתקבל השאלון המתאים באשמת בית-הספר. הנהלת בית-הספר הזמינה את השאלון באמצעות מברק שהופנה למחלקת הבחינות, אך שכחה לציין במברק מיהו בית-הספר הזמין. ידוע היה למחלקה שיש בית-ספר הזקוק לשאלון, אך לא היתה כל דרך לאתרו, ואילו מנהל בית-הספר לא העלה על דעתו שבקשתו לא הגיעה לטיפול. נקבע מועד חדש לבחינה והיא נתקיימה ב"ב 6 ביולי 1979.

המשרד עושה כמיטב יכולתו למנוע תקלות ושגיאות, לחקן ולהבטיח שהתלמידים לא ייפגעו. ביקשנו לבדוק את הסיבות לכל התקלות כדי למנוע את הישגותן בעתיד. כמירכן ביקשנו להתחשב באלה שסבלו מהתקלות.

4198. שיתוף ההורים בריונים על העברת תלמידים מבית-הספר "אהל" לבתי-ספר אחרים

חברי-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בתאריך 11 ביולי 1978 הונחו על שולחן הכנסת המ-לצות ועדת החינוך והתרבות בקשר לסגירת בית-הספר "אהל" בתל-אביב.

בשנת תשל"ט נסגר בית-הספר "אהל", והתלמידים שלמדו בבית-ספר זה נשלחו למסגרות חינוך שונות.

בהמלצות של ועדת החינוך והתרבות של הכנסת נדרש משרד החינוך והתרבות להתחשב בהורי התלמידים ולשתף את ציבור ההורים בדיון על עתידו של בית-הספר אם תעלה הצעה של העברת ילדיהם למוסדות חינוך. לפי המידע שקיבלתי לא עשה כן המשרד.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

האם נכונה הטענה הנ"ל, ומדוע לא התחשבו בהורי התלמידים ?

הוברר לי כי המלמדים נערים את הדינים האלמנ-טאריים ההכרחיים ל"בר-מצווה" גובים מההורים בין 2,000 ל-4,000 לירות. יש הורים שקשה להם להוציא סכום זה, ומשום כך אינם מכינים את הנער כראוי ליום גדול וחשוב זה בחייו, ואף לא מכינים אותו כלל.

בנוסף על כל החומרות חמורה פי כמה העובדה ש-חוסר ההכנה פוגע קשה בנפשו של הילד.

שאלות לכבוד השר הן :

1. האם אין הוא ער לתופעה זו ?

2. האם לא יהיה זה נכון להנהיג בכיתות המתאי-מות שיעורי הכנה לנער לקראת הגיעו למצוות ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

למשרדנו תכנית חדשה "בני-מצווה" אשר הופעלה השנה ב-80 כיתות ז' ובשנה הבאה תורחב ל-610 כיתות.

זו תכנית ערכית, חינוכית, הכנה לבגרות ולא הכנה הילד לקריאה בתורה וכי'.

ההכנה לקריאה בתורה מתבצעת על-ידי מכוני-שור-נים הקשורים לעיריות או למועצות דתיות שונות. אבדוק את האפשרות לפתחה במסגרת החינוך המשלים.

היח"ר ש. ארבלילאמלזונו :

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

מידעתי האישי אני יודע שרוב ילדי ישראל, אפילו אינם מבתים דתיים, עושים לא רק תגיגה אלא גם עולים לתורה. בבתים דלי-אמצעים זו הוצאה גדולה מאוד. האם לא נכון היה לעשות זאת לא במסגרת החינוך המשלים אלא פשוט במסגרת תכנית הלימודים בכיתה באותם מקומות שזה רלבאנטי ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

אני מוכן להביא הצעה זאת למזכירות הפדאגוגית. אנחנו חשבנו שהצורך של בית-הספר ללמד הוא יותר במובן של התכנים, גם החשיבתיים וגם החווייתיים. לימוד קריאת התורה עצמה, אינני בטוח שחייב להיעשות באופן רגיל בכיתה-ספר כחובה. אבל פה רצינית לאפשר זאת למי שצריך, לכן אמרתי שזה יהיה במסגרת החינוך ה-משלים. אני מוכן להביא זאת למזכירות הפדאגוגית, לבחינה.

4185. פתיחת בית-ספר לעבודה סוציאלית

באוניברסיטת בן-גוריון

חברי-הכנסת מ. קצב שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

נוכח המחסור החמור בעובדים סוציאליים יש צורך בפתיחת בתי-ספר נוספים לעבודה סוציאלית במסגרת האוניברסיטאות. בבאר-שבע פועל מכון לא אקדמי להכ-שרת עובדים סוציאליים, ולעומת זאת באוניברסיטת בן-גוריון אין בית-ספר לעבודה סוציאלית.

אודה לשר אם יואיל להשיב לי :

מדוע לא יוקם בית-ספר לעבודה סוציאלית באוני-ברסיטת בן-גוריון ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

בזמנו הוחלט על פתיחת קורס להסבת עובדים סוצ-יאליים באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. האוניברסיטה לא פנתה למועצה להשכלה גבוהה בבקשה לפתוח בית-ספר לעבודה סוציאלית.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

מנהל מחוז תל-אביב במשרדנו נפגש עם ועד ההור"ים בנוכחות המפקח על בית-הספר.

ברוב הנקודות הגיעו להסכמה : כיתות ז'—ח' עובדות לבית-הספר המאוחד "הירדן—התקווה" ; בית-הספר "כפיר" מיועד לכיתות א'—ו' בלבד ; כל תלמידי כיתות ד'—ה' עוברים לבית-הספר החדש "כפיר".

לגבי תלמידי הכיתות א'—ג' לא הושגה הסכמה. ועד ההורים דורש שכל הילדים יעברו לבית-ספר "כפיר", ואילו העירייה טוענת שיש להפנות את הילדים לפי אזורי מגורים : חלק ל"כפיר", חלק ל"הגליל" וחלק ל"תל-חי".

מנהל המחוז הבטיח שגם לגבי הילדים מכיתות א'—ג' תהיה התחשבות מיוחדת במקרים המיוחדים, כגון איזווד בני משפחות וכד'.

משה קצב (הליכוד) :

גברתי היושבת-ראש, האם אני יכול לבקש שהשר יקרא את התשובה על השאילתה מס' 4015 ?

היו"ר ש. ארבליי-אלמזולינו :
בקשה.

(שר החינוך והתרבות ז. המר קורא את התשובה לש-אילתה מס' 4015. ראה לעיל עמ' 3604).

יצחק יצחקי (הליכוד) :

אדוני השר, אני מבקש תשובה על שאילתה קודמת שלי, מס' 4088, שהועברה לפרוטוקול כשלא הייתי ב-אולם.

(שר החינוך והתרבות ז. המר קורא את התשובה לש-אילתה מס' 4088. ראה לעיל עמ' 3606).

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש. ארבליי-אלמזולינו :

בסך-הכול הודיע סגן מזכיר הכנסת על הנחת מסקנות של ועדת החינוך והתרבות. אם יש לכם אחר כך הערות, בבקשה, תפנו אותן. אנחנו לא נעסוק בזה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :
אלה לא מסקנות, זו מחאה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
אלה מסקנות האומרות שאין מסקנות.

היו"ר ש. ארבליי-אלמזולינו :

אתה חבר בוועדת החינוך והתרבות, אנה הפנה את הטענות שלך אל היושבת-ראש של ועדת החינוך והתרבות, לא למליאת הכנסת.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
שלוש ישיבות דנה בכך הוועדה ואי-אפשר היה לה-גיע למסקנות.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :
צריך לדון בשאלה אם יש רשות למנוע מאנשים להופיע בפני הוועדה.

היו"ר ש. ארבליי-אלמזולינו :

אנחנו לא דנים בסדרי עבודתה של ועדת החינוך והתרבות. בסך-הכול סגן מזכיר הכנסת אחראי להנחת המסקנות על שולחן הכנסת, ודבר זה תם ונשלם.

היו"ר ש. ארבליי-אלמזולינו :

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון :

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת מסקנות ועדת החינוך והתרבות : בנושא "הסדרת המילגות לסטודנטים הדרוזים והצורך בשיפור מצב החינוך במגזר הדרוזי", ובנושא "שידורי הטלוויזיה בשפה הערבית".

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

כדאי לציין שהוועדה החזירה לכנסת את העניין בלי מסקנות.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :

גברתי היושבת-ראש, שאלה לי אליך : הנושא של מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין הטלוויזיה הוא, למעשה — — —

היו"ר ש. ארבליי-אלמזולינו :

אנחנו לא דנים על המסקנות. בסך-הכול זו הודעה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :

המסקנות של הוועדה הוחזרו למליאה והמליאה חייבת לדון מחדש בעניין.

ג. חוק יסוד : הממשלה (תיקון מס' 2), תשל"ט—1979 *

(הצעת חברי-הכנסת א. רובינשטיין ומ. שחל)

שר-המשפטים ש. תמיר :
אני מוותר.

היו"ר ש. ארבליי-אלמזולינו :

אתה מוותר, אדוני שר המשפטים, ואנחנו ניגשים להצבעה. חברי הכנסת, כדי למנוע אי-הבנות אני מבקשת מלכתחילה שני מונים שיספרו את הזקולות — חברי-הכנסת

היו"ר ש. ארבליי-אלמזולינו :

אנו עוברים לחוק-יסוד : הממשלה (תיקון מס' 2), תשל"ט—1978, של חברי-הכנסת אמנון רובינשטיין ומשה שחל. הצעת החוק הוצגה באחת הישיבות הקודמות והיום תיערך ההצבעה. נדמה לי ששר המשפטים ביקש לה-שיב.

— חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 2); חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6); הצעות חוק של חברי כנסת —

הצבעה

בכד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט — 35
נגד — 39
ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 2), תשל"ט—1978, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט לא נתקבלה.

ברעם וחברי-הכנסת לין. אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 2), תשל"ט—1978, הצעתם של חברי-הכנסת אמנון רובינשטיין ומשה שחל, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ד. חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979 (המשך הדיון)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979, לוועדת הפנים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אנו עוברים לחוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979. רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

שר-הפנים י. בורג:
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מאחר שבנויות על הצעת החוק הביע הרוב הגדול של המשתתפים בוויכוח הסכמה לעקרונות ומאחר שאני אומר שאני מוכן להתחשב בוועדה ברעיונות ובהצעות, תוך מגמה לתקן ולשפר את מצב השוטר, אני מסתפק בדברים אלה.

ה. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר הפרישה) (תיקון) (איתחולת החוק), תשל"ט—1979 *

מצווים לעשות כל צעד אפשרי כדי להעלות את רמתו של המנגנון הציבורי. בהקשר זה גישתי ודעתי הן בהתייחס לט כדעתו של שר המשפטים, כפי ששמעתי עליה או קראתי עליה בדיווח על אחד האירועים שבהם הופיע לאחרונה.

אם כן, ניסיתי לבחון ולבדוק מדוע יש אצלנו בעיה מסויימת — ואני מתייחס בהצעת החוק הזאת אך ורק לבעיה מסויימת — ומה הן הסיבות לכך. תמיד התקנאתי במצב שקיים בארצות-הברית. כאשר נשיא חדש נכנס לכהונתו הוא פונה לכמה אנשים בולטים שהוכיחו את הצלחתם, את הידע שלהם בתחום הכלכלי, בתחום ה"אקדמי ובתחומים אחרים, ואומר להם בלשון זו, למעשה: רבותי, הגעתם למה שהגעתם גם בזכות מה שהעניקה לכם האומה האמריקנית. מדוע לא תתנו עכשיו כמה שנים מחייכם למען המדינה? תשרתו את המדינה באותם מגורים שאתם בקיאים בהם, שאתם מומחים להם, שניינים, שלוש, ארבע שנים, ובגמר התקופה הזאת אתם חוזרים למקומות שמהם באתם.

אנו מכירים דוגמאות רבות מאוד כאלה. אין כמעט ממשלה בארצות-הברית שלא נמנים עם חבריה כמה שרים או סקידים גבוהים מהסוג הזה. עשה זאת ג'ון קנדי המנוח, עשה זאת הנשיא הנוכחי — ואולי הוא עומד לעשות זאת מחדש בימים אלה — עשו זאת כל הנשיאים בארצות-הברית. ואני שאלתי את עצמי: מדוע איננו מסוגלים לעשות דברים אלה בארץ? או התברר לי: לא

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אנו עוברים לחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר הפרישה) (תיקון) (איתחולת החוק), תשל"ט—1979 — הצעתו של חברי-הכנסת זלמן שובל. רשות הדיבור לחברי הכנסת שובל, להגמקת הצעת החוק.

זלמן שובל (הליכוד):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מקווה ש' לחוק הזה יהיה היום מזל טוב יותר מאשר לפני שבוע, כאשר הוא הסתבך עם חוק הזנות ולכן דחינו אותו ב' שבוע.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
ניצלת.

זלמן שובל (הליכוד):
שמעתי לפני שבועות מספר ששר המשפטים אמר בפורום מסויים — נדמה לי, של עורכי-דין — שקיים צורך דחוף בשיפור ובהעלאת רמתו של המנגנון הציבורי. אני חושב שלא יכול להיות ויכוח על התביעה הזאת. אין זה עניין של מפלגה זו או זו או של קואליציה-אופוזיציה. אני חושב שכמדינה, שהמעורבות הממשל-תית בכל שלבי חייה, במשקה וכן הלאה היא כה רבה וכתוצאה מכך יש מנגנון ציבורי ענף מאוד — ואני לא אומר זאת עלימנת לפגוע, חלילה, באלפי אלפי פקידים מעולים שישנם במנגנון הציבורי — כמדינה כזאת אנחנו

חוברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות חוק של חברי כנסת —

"קיימת דרישה רבה בשירות הציבורי לבעלי מקצועות מעולים בוחמים שונים, כגון: מינוח, בנקאות, כלכלה וכיוצא באלה. אחת הסיבות המקשות גיוס מומחים לשירות הציבורי נעוצה בהגבלה שחוק זה — כלומר החוק הקיים — מטיל על הפורשים משירות ציבורי. התיקון המוצע לחוק נועד לאפשר את צירופם של מומחי חיים שונים לשירות הציבורי לתקופות קבועות מראש, מבלי שימנע מהם, בתום תקופת שירותם, לחזור לעיסוק שבו עסקו בטרם הצטרפו לשירות הציבורי."

אני מקווה שאם יתקבל חוק זה, אנו נתרום תרומה, אמנם קטנה אבל לא חסרת-משמעות, להעלאת מעמדו של המנגנון הציבורי.

היו"ר ש. ארבל: אלמולונו:
רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר המשפטים ש. תמיר:

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, חברי-הכנסת שובל מוטרד, בצדק, מן המצב בשירות הציבורי, ומכאן הציע תו. ואכן יש אמת בדבריו שגם אני, בהודמנויות מספר, הבעתי לאחרונה דאגה עמוקה נוכח המצב בשירות הציבורי, העלוך בהדרגה להידלדל מכמה מטובי אנשינו בשל מבנה שהתיישן, בשל שיטת שכר שאיננה עומדת במציאות, מערכת העלוך לעודד נחשלים ולקפח מוכשרים, מסורים וחרוצים. כשאני אומר "שירות ציבורי", אינני מתכוון לאגף זה או זה. אני חושב שהבעיה היא כללית, היא קיימת במנגנון הממשלתי, היא קיימת במנגנון של הרשויות המקומיות, היא קיימת במנגנון הסוכנותי, היא קיימת במנגנון ההסתדרותי. היו הרבה כוונות טובות, אבל מאז חל קיפאון בגישה. לפי דעתי דרושה רפורמה מהפכנית, מרחיקת-לכת. באתי דברים עם שר האוצר משום שאני חושב שיש סכנה לאורחות החיים במדינה, שבה יש ריכוזיות מקדמת-דנה, לטעמי ריכוזיות רבה מדי, שנושאי התפקידים לא יהיו הטובים ביותר מן המאגר שהמדינה יכולה לספק.

הצעת חברי-הכנסת שובל מצטמצמת, בעצם, בצד אחד של המטבע, ואילו אתיחס בעיקר דברי. בהצעת החוק המובאת בזה לפני הכנסת מציע חברי-הכנסת שובל לקבוע שחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), תשכ"ט—1969, "לא יחול על מי שנתקבל לשירות הציבור לפרק זמן שנקבע מראש ולאחר שפרש משירות הציבור חזר לתפקיד, לעבודה או לעיסוק שבהם עסק בטרם הצטרף לשירות הציבור. ההצעה באה לפטור, בין היתר, את המועמד האמור גם מהוראות סעיפים 2 ו-3 לחוק, שזו לשונם: סעיף 2 — "מי שטיפל, אגב מילוי תפקידו בשירות הציבור, בעניין פלוני של אדם פלוני, לא ייצג אחרי פרישתו מהשירות את האדם באותו עניין כלפי המוסד של שירות הציבור שבו שירת." סעיף 3 — "מי שפרש משירות הציבור ועבר פרישתו היה נמנה עם סוגי עובדים ששר המשפטים, באישור ועדת העבודה של הכנסת, קבע בתקנות לעניין חוק זה בהתחשב עם אופי תפקידם — לא ייצג אדם לפני עובד בשירות הציבור שהיה כפוף לו ערב פרישתו, ולא יבקש ממנו להייעזר עניק לו זכות, או עצמו ללא צורך עיסוק, בין בהסכם ובין כמעשה של רשות, כשהענקה מסורה לשיקול-דעתו של אותו עובד, כל עוד לא עברה שנה אחת מהיום שבו פסקו יחסי הנסיבות." עד כאן.

חברי הכנסת, בסעיפים אלה שנוכרו יש ערובה לשמירה על טוהר המידות. ביטול תחולתם לגבי המשפטים

שאינן אנשים — יש אנשים, אולי לא כל כך הרבה כמו שהיינו רוצים, אבל ישנם — אלא שלמעשה קיימת מניעה חוקית לעניין הזה.

אני חושב שהחברי הכנסת מכירים את ההיסטוריה ואינני רוצה להלאותכם בפרטים ובדברים שפרו בעבר. אולם בגלל מציאות מסוימת שהיתה קיימת בשנות ה-50 וב-60 עיקר אולי בשנות ה-60, מציאות חברתית, מוסרית, כלכלית, חוקית, חוקקה הממשלה דאו את "חוק הצינון". אני חושב שהחוק היה במקומו, אינני חולק עליו, אם כי, כמובן, ככל חוק הוא לא סגר הרמטית תופעות שליות שהן, לצערי, תופעת-לוואי כמעט בלתי-נמנעת של כל מדינה, של כל חברה או של כל משטר שיש בו מעורבות גדולה כל כך במשק, ושיש בו מנגנון גדול, וכן הלאה, וכן הלאה. אבל, בכל זאת, החוק הזה קבע קריטריונים מסויימים, נורמות מסויימות, ואני תמכתי בו וגם היום אינני מציע לבטלו — אם כי דווקא בתקופה שחוקק את החוק הכרנו מספר לא קטן של עקיפות, בהשראת "המלוכה" עצמה.

אולם בתוך העשייה המבורכת והמוצדקת הזאת אנו הלבשנו גם צווארון נוקשה מדי על המשק, על המנגנון, על המדינה, בכך שמנענו את האפשרות שבמקרים מיוחדים, ובמקרה של אישים מיוחדים, תוכל המדינה להיעזר בשירותיהם. לכן אני בא להציע היום הצעת חוק, או ליתר דיוק תיקון לחוק הקיים של שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה). הצעתה היא להוסיף סעיף אחרי סעיף 7 לחוק שירות הציבור, שיאמר: "חוק זה" — כלומר חוק "הצינון", כפי שהוא נקרא בפי העם — "לא יחול על מי שנתקבל לשירות הציבור לפרק זמן שנקבע מראש, ולאחר שפרש משירות הציבור חזר לתפקיד, לעבודה או לעיסוק שבהם עסק בטרם הצטרף לשירות הציבור." כלומר, מר, אם ממשלת ישראל תציע למנהל בנק מסויים ואל תתעשיין מסויים, לא כזה שכבר הגיע לגיל הפנסיה — ואני מכבד את מי שכבר הגיע לגיל הפנסיה — אבל אדם שעדיין נמצא במלוא העשייה: בוא, תשרת את המדינה שלך לכמה שנים. לא מתקבל על הדעת שבגלל התרומה הזאת — וזו תרומה, לא נקרא לה קרבן אלא תרומה — יהיה אותו אדם מנוע, לאחר שיפרוש מהממשלה, לעסוק תקופה מסויימת בעיסוק שממנו ובגללו צירפו אותו לממשלה. הרי לולא היה מומחה ולולא היתה לו ידיעה מסויימת לא היה צורך בו. מנגנון יש לנו, ברוך-השם, מספיק, ואנו מדברים על מקרים חריגים. הבעיה היא שלא הממשלה הקודמת ולא הממשלה הזאת לא הצליחו, חוץ ממקרים מיוחדים שהייתי אומר כי לא תמיד הלכו לפי התקן, לרתום את שירותיהם של אותם אנשים שהיינו צריכים ורוצים לרתום אותם. אני שוב חוזר: תופעות חריגות או תופעות פסולות קיימות, אולי היום פחות מאשר בעבר, ואני זוקף זאת לזכותו של חוק "הצינון", ואולי גם לזכות שינוי האווירה ב"ארץ. אבל שום חוק אינו מונע המטית כלי, למשל, יש סכנה לא פחות גדולה או הייתי אומר אפילו יותר גדולה, שעובד מן המניין יסכים, חלילה, להשתנות מידותיו ול"עזור לאיש עסקים זה או זה בתקופה שהוא נמצא בעבורי, דה, מבלי כל חישוב אם הוא ילך לאחר מכן אל המעסיק הזה או לא ילך אליו. לעבירות כאלה יש משטרה, יש ביקורת פנימית ואפשר לטפל בהן. אבל לא על מקרים כאלה אנו מדברים. אנו מדברים על מקרים מיוחדים, לפי הווה שנקבע מראש.

גברתי הישבת-ראש, אסיים את דברי בכך שאקרא את דברי ההסבר כפי שצירפתי אותם להצעת החוק שלי:

בביטחה? גם אם ייקבעו סייגים לזכות לקבל חוות-דעת לא נראה שניתן יהיה למנוע בקשות רבות, על כל הפ-עילות המינהלית הכרוכה בכך. נציין שלא נראה כמוצדק להבחין לעניין זה בין עובד החוזר למקום עבודתו הקודם לבין עובד המבקש לפרוש למקום עבודה אחר.

"(4) שאלה נוספת היא האם יש מקום להפלות, לעניין קבלת חוות-דעת שלא במועד הקונקרטי של ה-פרישה, בין עובד המתקבל מהשוק הפרטי ומבקש לחזור למקום עבודה, בניגוד להוראות החוק, לבין מי ששירת את הציבור שנים רבות ומבקש לפרוש למקום עבודה שספק אם הוא עולה בקנה אחד עם דרישות החוק." עד כאן הציטוט ממסקנות הוועדה.

גברתי היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני סבור כי אחד האתגרים, מן החשובים ביותר, העומד בפני ה-ממשלה הוא האתגר להעלות את רמת השירות בתחומים שהממשלה רואה אותם כמשימה לאומית, ומן ההכרח לעודד כניסתם לשירות של עובדים בעלי מיומנות מיר-חדה, ואפילו יהא זה לתקופת זמן מוגבלת. אשר על כן אין אני מתנגד להעברת ההצעה, שמטרתה לעזור ליישום האתגר האמור, לוועדה. עם זאת אני סבור כי הוועדה תצטרך לשקול את ההצעה לאור העקרון של הקפדה על טוהר המידות. לשם כך הבאתי לעיל הערות בנושא זה של הוועדה המקצועית, אשר מונתה עליידי היועץ המשפטי לממשלה, לשיקול מלא של ועדת הכנסת שתטפל בנושא. אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת : להעביר את הצעת החוק של חברי-הכנסת זלמן שובל לדין מוקדם בוועדת העבודה והרווחה.

ה הצ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר הפרישה) (תיקון) (א-יתחולת החוק), תשל"ט—1979, לדין מוקדם בוועדת הע-בודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

לא רציתי קודם לכן לקטוע את דבריו של שר המש-פטים, אבל ברצוני להפנות את תשומת-לבו של הציבור הנכבד, היושב ביצע, לכך שמחייאות כפיים אינן מותרות בכנסת.

2. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון) (פיצוי בגין מעצר), תשל"ט—1979 *

ישראל טרם מצאה את פתרונה ההולם. היו נתונים רבים על מספר המעצרים מדי שנה בשנה, שאנשים שנעצרו עליידי המשטרה ולעומת זאת נשאלת השאלה מה מספר המקרים שבהם הוגשו גליונות אישום נגד אותם אנשים. לזיכרון זה יש ודאי פנים לכאן ולכאן. אין לי עניין להיכנס לתוכו. רק אוכל לומר כי אין מחלוקת בין אנשי המשטרה לבין אנשי הפרקליטות ולשכת עורכי-הדין ש-מדובר בעשרות אלפי מקרים לשנה. אין גם ויכוח כי מספר אלה שהובאו לדין איננו עולה על 24%—25% מכלל הנעצרים.

יהיה זה גם נכון לומר כי לא כל אלה שנעצרו ולא הוגשו נגדם גליונות אישום הם אנשים חפים מפשע. היו

לשירות לפרק זמן עולל, לפחות, לכאורה, לפגוע בערובה זו.

הצעת החוק של חברי-הכנסת שובל הובאה עליידי לעיונה של ועדה משרדית שמינה היועץ המשפטי לממ-שלה, העוסקת בבדיקת חוק שירות הציבור (הגבלות לא-חר פרישה), תשכ"ט—1969. הוועדה היתה בדעה שההצעה גורפת מדי. הוועדה מיסתה לפתח את העקרון הטמון בהצעה מבלי לנקוט את הפתרון הקיצוני המוצע בה. אני רואה לי לחובה להביא לפני הכנסת את חוות-דעתה של הוועדה. אני מצטט : "(1) נשקלה ההצעה שהמתקבל לשירות הציבור יהיה רשאי לבקש בעת הצטרפותו חוות-דעת לגבי אופן ביצועו של תפקידו בשירות. הממלא אחר האמור בחוות-הדעת יובטח לו שיהיה רשאי לפנות בעת פרישתו למקום העבודה המבוקש עליידו. הצעה זו מעוררת בעיות מספר, כמו מי יהיה הגוף שיתן את חוות-הדעת — ועדת ההיתרים שבסעיף 11 לפי החוק, מבקר המדינה, גוף בלתי-תלוי בשירות המדינה — האם רשאי עובד שקיבל חוות דעת לפנות בתום השירות לוועדת ההיתרים במקרה של ספק ושאלות כיוצא באלה.

"(2) מעבר לבעיות האמורות, שניתן למצוא להן פתרון זה או אחר, יש לתת את הדעת על חסרונות ניכ-רים של ההצעה. ההנחה היא שרוב העובדים שיגויסו בצורה זו ימלאו תפקידים בכירים בשירות הציבור דווקא בתחומים הקרובים לעיסוקם הפרטי, משום שזו מומחיותם. עובדים אלה מטבע תפקידם עוסקים בקביעת מדיניות ב-שטחי פעולה רבים ומגוונים ולעתים בלתי-צפויים מראש. ככל שהעובד מעורה בתחומים רבים יותר כן יקשה לתת חוות-דעת בעלת משמעות לגבי אופן ביצוע תפקידו מבלי שהדבר יגרע באופן ניכר מיעילותו. לא בכדי נקבע ההסדר בחוק, מאחר שרק סביר הוא שמקום העבודה שאליי מבקש העובד לפרוש ייבחן על רקע הנתונים והיחסים שהיו קיימים בעת הפרישה ולא בעת הכניסה לתפקיד. קושי נוסף הוא שהגוף החייב במתן חוות-דעת מראש יבטיח את עצמו עליידי הטלת סייגים כה רבים עד שחוות-הדעת תיפסק למיותרת ; אם יוכל העובד למלא אחר כל הסייגים, וגם למלא את תפקידו ביעילות, הרי ממילא הוראות החוק לא יחולו עליו. ואם לא יעמוד בהם לא הועלנו דבר.

"(3) חשש אחר הוא שבקשת חוות-דעת תהפוך לנור-מה של הפקידות בכל הדרגים, וכי מדוע לא יבטיח אדם לעצמו לפחות מקום עבודה אחד שאליי יוכל לפרוש

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק סדר הדין הפלילי (תיקון) (פיצוי בגין מעצר), תשל"ט—1979 — הצעתו של חברי-הכנסת משה שחל. רשות הדיבור לחברי-הכנסת שחל.

משה שחל (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד לה-גיש לכנסת הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון) (פיצוי בגין מעצר), תשל"ט—1979, הבאה לקבוע בשלושת סעי-פיה פיצוי מאוצר המדינה לאדם שנעצר ושוחרר והתברר כי לא היה יסוד למעצרו.

גברתי היושבת-ראש, בעיית ריבוי המעצרים במדינת

חברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות חוק של חברי כנסת —

לאמץ את תוכן ההצעה כפי שהבאתי אותה כאן. מאחר שהצעת החוק הנוחה על שולחן הכנסת לפני הצי"שנה ומאחר שיש, לדעתי, לבדוק היבטים של הוצאה דרך תקציב המדינה, יש הכרח להזמין את נציגי האוצר ולשמוע את דעתם בעניין. לכן חשבתי שיהיה זה יותר נכון להעלות את הבעיה מעל דוכן הכנסת והכנסת תחליט אם יש מקום להעבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, כדי להכין אותה לקריאה ראשונה. לכן אני מבקש את אישור הכנסת להצעת.

היו"ר ש. ארבל: אלמזוליני:
רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר המשפטים ש. תמיר:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הרעיון המונח בהצעת החוק של חברי הכנסת שחל הוא רעיון נכון וצור־דק, גם אם אינני מקבל את המספר ואני מסופק אם יש מאחוריו הוכחה — שאלפי אנשים נעצרו במשך השנים ללא הצדקה — הרי לדידי גם אם מדובר בקומץ עצירים העקרון נשאר נכון: אם אדם נעצר לשווא ללא הצדקה וללא יסוד, הוא צריך לקבל פיצוי בדרך זו או זו מאוצר המדינה.

אני שמח שחברי הכנסת שחל ייווכח שוב שמוזמן כהוֹתם של הממשלה הנוכחית ניתן לקדם חקיקה מתקדמת, שקשה היה לקדמה בממשלות קודמות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

ממשלה מפגרת עם חקיקה מתקדמת.

שר המשפטים ש. תמיר:

אני אציע להעביר את ההצעה לוועדה ושם לדון בפרטים.

שעה שאנו מקפידים הקפדת־יתר דווקא עכשיו על זכויות אורח ועל מתן מרפא —

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):
חידוש מעניין.

שר המשפטים ש. תמיר:

— ומתן מרפא ותרופה בעת שאלה נפגעו, אנו צריכים לדאוג בעת ובעונה אחת שלא נרפה את ידיה של המשטרה בזמן מאבק קשה בגל פשע גואה, לא רק בארץ אלא גם בחוץ־לארץ. צריך להבטיח את האיזון הנאה בהקפדה על זכויות האדם ושל סיוע למשטרה להגן על החברה מפני פושעים למיניהם.

אני רוצה לומר לך, חברי הכנסת שחל, שמוכנה בי־משדר המשפטים הצעה כמעט זהה עם שלך, אך זריזים מקדימים ואינני רואה בזה פסול, להיפך, אם שמו של חבר הכנסת ייקרא על הצעה. אני רוצה להביע את ה־ערכתך, שאני יודע שאתה מודע לכך — והלוואי שהכול היו יודעים זאת — שנושא כזה צריך להיות נדון, מה־בטם שונים לרבות הצד התקציבי, עם האוצר ועם גורמים ממשלתיים נוספים.

לפיכך אני תומך בהצעה באופן עקרוני ומציע לה־עביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, לזמן אליה את כל הגורמים, ומן הראוי שהוועדה תטפל בה בהקדם כדי לקדמה לקריאה ראשונה בבית ולקראת הכנתה אחר כך לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

מקרים שבחומר הראיות לא היה כדי להעמיד אותם לדין, לא היו עדים שהיו מוכנים להעיד. אבל אין ספק כי מדובר באלפי מקרים של אנשים שנעצרו ללא עוול בכפף, ועברו את החוויה של ישיבה בבית מעצר ימים מספר ואולי אפילו שבועות והתברר לאחר מכן כי הם חפים מכל פשע. גשאלת או השאלה: האם לאנשים אלה זכות לקבל פיצוי כלשהו על הנוק הנפשי והפיסי שנגרם להם בגלל אותה טעות שהביאה אותם לבית־המעצר?

גברתי היושבת־ראש, בעוד שקיימת היום על־פי חוק דיני העונשין מ־1977, סעיפים 80 ו־81, אפשרות לפצות אדם שהועמד לדין ולא הורשע ובית־המשפט קבע שלא היה יסוד להאשים אותו או מטעם אחר שראה בית־המשפט, הרי אין זכות כזאת עומדת לבית־המשפט אם לאדם לא היתה הזכות לעמוד לדין וכל חטאו הוא שהוא נעצר וכבר בשלב המעצר התברר שהוא חף מפשע. היו מקרים שבת־המשפט יותר מפעם אחת התריעו על התופעה. אסתפק בציטוט מפסק־דין שניתן על־ידי כבוד השופט לינדנשטראוס בחיפה במקרה של טעות במעצר. הוא אומר את הדברים האלה ב־14 בדצמבר 1978: "מקרה זה אולי מפנה שוב את הורקור לבעיית הפיצוי שיינתן לאדם שנעצר, 'בילה' ימים מספר במעצר והתברר כי אין איות נגדו. זאת על דעת חוקריו. אילו היה עומד לדין והיה יוצא זכאי בדינו — מאפשר חוק העונשין, תשל"ז—1977, לבית־המשפט לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו, או מאס־רו, בשל האשמה שממנה זוכה. אבלית את המלים 'פיצוי על מעצרו'. לעומת זאת: אם לא היתה לו 'הזכות' לעמוד לדין בבית־המשפט והסתבר אחר ימי מעצרו כי הוא חף מפשע, אין החוק עדיין מאפשר לבית־המשפט לפסוק לו פיצוי על מעצרו. האם יורשה לי, עם כל הענווה, להציע כי תינתן הרעת על החשת הטיפול בבעיית הפיצוי לעציר המשוחרר לאחר שהסתבר כי נעצר על לא עוול בכפיו, על־ידי המחוקק."

גברתי היושבת־ראש, הצעת החוק שאני מתכבד לה־גיש באה לענות, אולי באיחור, על אותה בעיה. נדמה לי שחברי הכנסת זוכרים את מקרה ביכונסקי, בפרשה שנתפרסמה במשך חודשים רבים.

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):
הנושא הזה כבר נדון בוועדה.

משח שחל (המערק):

היה פה מקרה שהתברר כי ביכונסקי ישב במעצר עקב טעות תקופה של יותר מ־60 יום. לא נמצאה עד היום אפשרות לפצות אותו בגלל הלאקונה שישנה בחוק.

הצעת החוק מתייחסת בסעיף השני לבעיה נוספת, והיא: מה קורה כאשר אדם התלונן נגד אורח אחר בי־תלונות כוזבות וגרף לו כתוצאה מהתלונה לשבת ימים מספר במעצר עקב חובתה של המשטרה לבדוק את הטענה, כי חשבה שיש לה בסיס — ותוך כדי התקירה התברר כי התלונה הוגשה מתוך קנטרנות וללא בסיס. הצעת החוק מציעה כי בית־המשפט יהיה רשאי, לאחר שנתן אפשרות למתלונן להתגונן, לדרוש מהמתלונן לשלם פיצוי לאותו אדם שנגפע עקב התלונה. אני גם מציע שבכל מקרה תהיה ההחלטה בבית־המשפט ולא יהיה זה אוטו־מאטי להביא אותו אדם לקבלת פיצוי כספי.

גברתי היושבת־ראש, ועדת החוקה, חוק ומשפט דנה בנושא הזה דר־אגב, בשעת דיונה בתקוון של חוק סדר הדין הפלילי שהיה לפניו, שם הובעה הדעה כי יש מקום

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון) (פיצוי בגין מעצר), תשל"ט—1979, לדין ומוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

3. חוק לתיקון דיני המינהל הציבורי (הגנה על עובדי ציבור), תשל"ט—1979 *

לעודד תלונות של אנשים כאשר הן מבוססות ואסור שאדם יחשוש שאם יתלונן יבולע לו הדבר. זה בניגוד לסדר הטוב וליושר הציבורי."

הבאתי מכתבים על פרשה אחת בלבד, פרשת מגן דוד אדום, שבה נענש לא מי שאחראי לשחיתות, לא מי שאחראי לכספי ציבור, אלא מי שהתריע למען האינטרס הציבורי, למען המדינה, וסולק מעבודתו תוך כדי השפלתו והוצאת שם רע לגביו. אבל אין זה המקרה היחיד שבו מתרחשות פרשיות מסוג זה, כפי שכתב ה"עתונאי שמשון ארליך ב"הארץ", כי מקרים רבים כאלה שמציינים את פרשיות השחיתות במדינה, בהם קודם כול מענישים את מי שמתריע נגד השחיתות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

שר הפנים מקים ועדת חקירה לגלות מי גילה את ההמלצות שלפיהן חברי הכנסת קורפו וברעם ביקשו ל— שחרר גנב; לא מדוע שוחרר גנב.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מודה לך. וכך כתב העתונאי שמשון ארליך: "לסוג זה של תופעות אפשר לשייך את מי שעורר את פרשות 'בית-הלוחם' בחיפה — גובר עיריית רמת-השרון שהעיד נגד ראש המועצה וסולק מתפקידו; סגן מנהל המחלקה הטכנית ב"הדסה", שהוקיע תופעות חשודות בהומנת ציוד במיליונים וקידמו עוכב; ובעיקר — אנשי האופוזיציה בוועד העובדים בתעשייה האווירית, שהביאו בפני הציבור רשימה ארוכה של פעולות מעילה בכספי הציבור מצד מנהלים ואנשי הוועד" וסולקו ועזבו את עבודתם, כפי שציין מבקר המדינה בדו"ח שלו.

במלים אחרות, קיים מצב בלתי-נסבל שבו אנו משרימים לא רק עם אי-הענישתם של האנשים האשמים במעשה השחיתות, המעילות, אי-החוקיות ובזיבוז הכספים אלא להיפך: אנו מרתיעים ומענישים את מי שמציל צלים בפעמון ומדליקים את אור הסכנה.

משום כך הגשתי לכנסת הצעת חוק, ששלחתי לפני כמה חודשים את העתקיה לשר המשפטים וליועץ המשפטי לממשלה, והמבוססת בעצם על נסיגתם של אחרים. נעזרתי בעבודה מקיפה שנעשתה בקונגרס האמריקני לאחר בדיקת העניין באורח יסודי ועל-ידי ועדת מומחים ועל-ידי ועדת מיוחדת של הקונגרס, ואשר קיבלה באוקטובר 1978 את החוק הידוע בכינויו הפופולארי בשם "חוק שורקי המשרוקית". חוק זה גורס שיש להגן על אדם השורק במשרוקית, המצלצל בפעמון, המזעיק את הציבור נגד מעשי שחיתות. החוק שלי מבוסס בעיקרו על אותו חוק אמריקני. כוונתי לסוכם ולהגן על עובד הציבור, אותו אדם המתריע על שער בת-רבים נגד מעשי מעילות, שחיתות ואי-חוקיות, ואיננו מאפשר לממונה עליו לפטר אותו או לנקוט נגדו צעדים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעתו של חברי-הכנסת שחל לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתה לקריאה ראשונה. אני מעמידה הצעה זו להצבעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

אנו עוברים להצעת חוק לתיקון דיני המינהל הציבורי (הגנה על עובדי ציבור), תשל"ט—1979. רשות הדיבור לחברי-הכנסת רובינשטיין, להנמקת הצעתו.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ברשותך, הייתי רוצה לפתוח בקריאת שני מכתבים שקיבלתי בימים ה"אחרונים, שניים מתוך רבים, בנושא הצעת החוק העומדת לדין לפני הכנסת. המכתב הראשון הוא מאורת עובד צה"ל הכותב: "אני כותב לך מתוך חרדה ובצער רב על שהצעת החוק שלך הכשילו אותה, כפי שקראתי בעתון 'ידיעות אחרונות', ואשר היא התייחסה לגילוי פרשת מגן-דוד אדום ברמת-גן, ושבהא להגן על העובד מפני פגיעה, ענישה והתנכלות מצד הממונים עליו כעבודה. ובכן אני פונה אליך בגלל שאני אחד מאלה הנמצאים ועובדים בתנאי ענישה והשפלה במקום עבודתי, וכל זה מפני שחטאתי ומתחתי ביקורת על מחדלים וליקויים, ובכן אני — וכאן בא השם — 'אורח עובד צה"ל ב' יחידת בינוי בתל-השומר ועובד זה 12 שנה בבקעת-הירדן במקצועי כשרבוב. הממונים עלי מעידים שאני עובד מסור, נאמן, חרוץ ובעל ידע מקצועי טוב מאוד. וכל זה היה טוב עד לרגע שמתחתי ביקורת על מחדלים וליקויים הגורמים נזקים כספיים רבים מדי יום ביומו. מאז המצב התחיל להידרדר במהירות לרעתי, כגון יחס משפיל וגרוע, בעקיפין ובמישרין, ולבסוף זרקוני מה"קעה נגד רצוני, וחבל מאוד שאין אפשרות לפרט את כל זה בכתב. ידוע לי על עובדים רבים במקום עבודתי ומתוצה לה הרוצים להתלונן ולא יכולים מפחד ענשים יחס משפיל."

המכתב השני הוא מאת יוסף אביטל, שנענש על שהיה הראשון שהתריע על שחיתות שבתחנת מגן-דוד אדום בסניף קריית-גת, והוא כותב: "אדונים נכבדים, אל נא תקראו חומר זה בשיטת הקריאה המחזיקה, כי כמעט בדיני נפשות מדובר. בשנת 1977 פוטרתי ללא הצדקה, חטאתי במתיחת ביקורת ובגילוי אי-סדרים בסניף על-ידי מנהלו. באמצעי התקשורת מציינים לאחריה תופעות דומות בסניפי מגן-דוד אדום בכמה מקומות בארץ. השל-הבת שורפת עתה, בשנת 1979, את הארזים שבסניפים כי לא כובתה בשנת 1977 כאשר החלה באזורי הקיר, בסניף הקטן של קריית-גת, וכילתה ושרפה אותי ואת חברי ביטון אלברט."

בפסק-דין שניתן על-ידי בית-המשפט האזורי לע"ב בודה בבאר-שבע, מפני השופט י. רבי, אמר בית-הדין לעבודה בפרשה זו של מגן-דוד אדום בקריית-גת: "בית-הדין מבקש להסב תשומת-לב הנהלת מגן-דוד אדום ש"תלונות שעובדים מגישים, כאשר הן מתגלות כמבוססות, אינן צריכות לפעול דווקא נגד המתלוננים. להיפך, יש

חברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות חוק של חברי כנסת —

ployee or applicant during any investigation under subsection (a) this section or under paragraph (3) of this subsection, unless the Special Counsel determines that the disclosure of the identity of the employee or applicant is necessary in order to carry out the functions of the Special Counsel."

חיים קורפו (הליכוד):

צריך אישור ועדת הכנסת לדבר בשפה שאינה עברית או ערבית.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אני עושה זאת בעקבות רצון הממשלה.

מאיר פטיל (מחנה שלי):

אפשר לבקש מאת חברי הכנסת חיים קורפו שיתרגם לעברית.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מוחק מהפרוטוקול. החוק האמריקני קובע כי זהו עובד הציבור או העותר או המבקש לא תימסר ללא הסכמת אותו עובד או מבקש במהלך החקירה, אלא אם כן הנציב המיוחד חושב שגילוי זהו זהו של העובד או העותר — וכאן מדובר אפילו בגילוי לבית המשפט — חשוב כדי למלא את התפקידיו ולהמשיך בתפקידיו של הנציב המיוחד לעניין ההגנה על עובדי ציבור אלה, אני מוכן לכל אחת משלוש האלטרנאטיבות: אני מוכן למחוק את הסעיף, אם זה התנאי. מוטב לי שיעבור חוק הציבור טוב מאשר שלא יעבור בכלל חוק טוב. אני מוכן לקבל את הניסוח המילולי של חוק הקונגרס, שמי כמוהו שומר על זכויות האזרח ונאמנותם לארצות הברית. אני מוכן לדון בכל הצעה אלטרנאטיבית שתעלה בוועדה.

רבותי חברי הכנסת, מדובר כאן בקריאה מוקדמת, לא מדובר בניסוח סופי. מדובר בעקרון. אני חרד, מעבר לכל חילוקי-דעות מפלגתיים, מעבר לכל עניין של תוכן עצמות בין אופוזיציה לקואליציה, שהורדת ההצעה הזאת בכנסת תפריש עליידי הציבור כמתן אישור לשחיתות, כמתן אישור לאי-חוקיות וכפגיעה באלה המתריעים נגדם.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלניו:

רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר המשפטים ש. תמיר:

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, בדברי ההסבר להצעת החוק שלפניכם נאמר כי ההצעה נועדה למנוע מצב שבו נענש בפיתורים עובד ציבור המתריע נגד מעשי שחיתות או מעשים בלתי-חוקיים וכן לעודד עובד ציבור להתלונן על שחיתות שהוא מגלה, בלא חשש שהוא עלול להיפגע בפרנסתו. ואכן, המטרה שביסוד ההצעה מקובלת עלי כשם שהיא מקובלת — כך אני מניח — על כל חברי הבית.

יכולתי לספר לכנסת ולחברים במשך שעות אילו שיי-טות, אילו לחצים, אילו אימים ואילו התנכלויות היו בארץ כלפי מי שבא להצביע על שחיתות ולחשוף נקודות חורפה במוקדים שלטוניים ואחרים. אין כל ספק שמערכות להגנתו של אזרח היוצא למערכה לבער קניי שחיתות, בין שהיא ציבורית, בין שהיא מערכה משפטית ובין שהיא מינהלית, הן חיוניות, ויש לעודדן ולחזקן.

השאלה הנשאלת היא האם הצעת החוק שהוגשה אכן מקדמת את המטרה האמורה והאם אימוץ העקרונות שבה

בארצות-הברית הקים הקונגרס נציב מיוחד לעניין זה, הממונה עליידי נשיא ארצות-הברית לתקופת כהונה של חמש שנים, כדי להגן על עובדי הציבור המתריעים, המצלצלים בפעמון, השורקים במשקורת. אני חשבת כי ראוי הדבר שבארצנו, עם המנגנון הציבורי הגדול שיש לה, לא יימסר העניין לגוף נוסף ורשות חדשה אלא יימסר לידי היועץ המשפטי לממשלה.

הצעת החוק אומרת בעיקרה דבר אחד פשוט: לגבי עובד ציבור כזה, לרבות עובד של רשויות מקומיות, לרבות עובד של חברות הנשלטות על-ידי רשויות ציבוריות ורשויות מקומיות, לרבות מי שיש לו חוזה עם רשות ציבורית, אין לאפשר לממונים עליו להתעמר בו על שהוא מגלה את שחיתותם שלהם, על-ידי כך שהיועץ המשפטי לממשלה יהיה רשאי למנוע צעדים כאלה. אני רוצה להדגיש כי העתקתי פחות או יותר את התקדים האמריקני, שזכה להצלחה גדולה, התקבל בברכה על-ידי העתונות ועל-ידי הציבור בארצות-הברית, וכבר עמד במבחן המעשה במשך שנה ויותר שחלפה מאז חוקק החוק.

האמת היא שקשה לי, גברתי הישבת-ראש וחברתי הכנסת, להגן על הצעת החוק שאין לה לא היבט של התנצחות מפלגתית ולא רצון לנגח את הממשלה ולא רצון לעשות הון פוליטי כלשהו אלא, פשוט, להביא מרפא, לתת איהו שהוא סעד לאותם אנשים אמיצי-לב הרואים בעליל כיצד משחיתים כל חלקה טובה והרוצים להזעיק את הציבור ואת מוסדותיו נגד מעשי שחיתות מסוג זה, ואין להם עזרה והם חשופים להתעללות ושרי-רות-לב הממונים עליהם — כמו אותם נהגים ממגן-דוד-אדום בקריית-גת שעד היום הוזה טרם הוחזרו לעבודתם. ולמי אני מציע למסור את הסמכות הזאת? ליועץ המשפטי לממשלה.

נמסר לי על-ידי כמה חברים בהנהלת הקואליציה שההתנגדות העקרונית לחוק נעוצה בסעיף 4 שבו, האומר שהיועץ המשפטי לממשלה לא ימסור את שם המתלונן ללא הסכמת המתלונן אלא לבית-המשפט. נאמר לי שיש בכך, כביכול, פגיעה קשה מאוד בזכויות האזרח, במשטר החוקתי המקובל, ומשום כך יש להם התנגדות ל-קבלת החוק.

אני רוצה להצהיר במפורש, כפי שכבר הצהרתי לפני חברים בסיעות אחרות, שאם זו ההתנגדות לקבלת החוק — אני מוכן להסיר את סעיף 4 ממנו, אבל אני רוצה לומר שאני לא עושה זאת בשמחה. מדוע? חשוב היה, לדעתי, להשאיר את ההגנה על המתלונן בשלבים הראים שונים של החקירה. ודאי שבסופו של דבר, כאשר החקירה מבשילה משפט, מוכרחים להביא את כל הראיות לידיעת הנאשם. אבל שמירת האלמוניות של המתלונן, או "המלשין", היא חלק מהפראקטיקה המשטרית הקיימת. בפרשת הברחה הוזה שנתגלגלה לכתרתה הית עתונות, ולפי השמועה היתה פרי הלשנה, האם היתה חובה למטרה למסור לחשודים מי המלשין? האם אין המשטרה ושלטונות המס ושלטונות המכס פועלים באורח שיגרתית תוך שמירת אלמוניות המודיעים שלהם? ברור שבשלב המשפט מוכרחים לגלות את האנשים, הכול חייב להיות פרוס וידוע. גם החוק האמריקני, שהוא חוק נאמן מאוד לזכויות האזרח ושומר על הוראות החוקה, בפסיקה אחת בסעיף 1206 שלו אומר:

"the identity of the employee or applicant may not be disclosed without the consent of the em-

מך על-פי ההצעה להסכים, בזמן הבירור והחקירה, לנ- קיטת פעולה שיש בה כדי לפגוע במתלונן. האם ראוי הוא להטיל על היועץ המשפטי לממשלה בדיקת הנימוקים המצדיקים, לגופו של עניין, פירוט או פעולה אחרת נגד המתלונן? האם בדיקת הכלים לעקוב אחר עבודתו של המתלונן וללמוד את הדקע שבו פועל? ובל נשכח שהצעת החוק מדברת גם במוסד שאינו מוסד של המדינה.

זאת ועוד זאת, הסתום בהצעה מרובה על המפורש בה. ההצעה מניחה אפשרות להתלונן בריזמנית גם ליועץ המשפטי לממשלה וגם למשטרה, ואם נדקדק עם לשונה — אולי תנאי הוא לפעולת החוק שתהא התלונה מופנית גם למשטרה. אם אמנם כך הוא — כיצד יישמר בסוד שמו של המתלונן? ואעיר בסוגריים כי על-פי המוצע חלה חובת הסודיות רק על היועץ המשפטי לממשלה. והאם חובה על המשטרה להפסיק את חקירותיה משהגיעה התלונה ליועץ המשפטי לממשלה, או שמה יתנהלו הח- קירות במסלול מקביל?

העליתי רק מקצתן של השאלות שאין ההצעה מס- פקת להן תשובה כדי להצביע על כך שהדרך המוצעת זרועת מוקשים ואין היא מובילה לפתחו של אולם. סמוך אני ובטוח כי גם היום, ככל שהדבר נוגע בשירותי ה- ציבורי, וגם מבלי שנתגבשו כללים בחוק — ימצא מת- לונן, החושש מפני פירוטם בשל תלונה שהגיש שאזנו של היועץ המשפטי לממשלה קטובה לתלונותיו.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, סבור אני שה- צעת החוק שלפניכם אינה בשלה. פרטיה לא עובדו ועי- קריה אינם עומדים בראיית המשטרה. שיבוש הליכי החקירה הרגילים, הסתרת שם המתלונן וערוב היועץ המשפטי לממשלה כרשות סטאטוטורית המתערבת בענייני פירו- רים או סאנקציות אחרות — מחוקים את דעתי שנוקה של ההצעה גדול בהרבה מתועלתה. יש מקום ליוזמת קחי- קה שתחוק את ידי אלה המגלים אורחות טובה ואמינה. נתמך בכל יזמה כזאת כאשר תהיה דבר דבור על אפניו ותועלה בקנה אחד עם השיטה הקיימת אצלנו. לצערי ה- הצעה הזאת אינה מקדמת מטרה זו ואני מציע להורידה מסדר-היום.

היו"ר ש. ארבל:אלמזולינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת. אני מצ- טער על שיש המשפטים קרא את נאומי המוכן מראש ולא התייחס לדברים שאמרת, הן בעניין אלמוניות השם

שר-המשפטים ש. תמיר:

התייחסתי לזה בצורה כלשהי. הדבר חוזר.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אמרתי שאם הכנסת תיקונים היא תנאי להעברה ל- וועדה אני מוכן להסכים לכך. אני חוזר ואומר שהנושא הזה עובד על-פי תקדים שנבחרו על-ידי משפטים ומימ- חים ועמד במבחן המעשה בארצות-הברית. אפשר לשנות פרטים בוועדה, זה חשוב יותר מכדי שאפשר יהיה להסיר אותו על עניין שבסופו של דבר הוא עניין של טכניקה משפטית. ברור שאני מבקש כאן להקנות סמכות חדשה ליועץ המשפטי. נכון, אני מודה בכך. אני רוצה לשנות את הנוהג הקיים. אני חושב שהיועץ המשפטי או גוף

אכן יביא לתוצאה המבוקשת. האם הצליח חבר הכנסת הנכבד לענות בהצעתו על הנקודות שהוא מבקש, מוב- טחני בתום-לב, לפתור ולארגן כהלכה? בתנחה שהת- שובה על השאלה הראשונה שהצגתי היא בחיוב, והנחה זו אבחן מייד בהמשך דברי, שומאי עלינו לבדוק האם ניתן לשבץ את המוצע באופן אורגאני במערכת הפועלת, או שמה העתקת כללים עיוורת משיטת משפט אחת לרעו- תה עלולה לפרוץ פריצות במערכת הפועלת, שנוקן שקול כנגד שררה של ההצעה.

לפי המוצע יוגן המתלונן בכך שהיועץ המשפטי ל- ממשלה לא ימסור לאחר, למעט בית-המשפט, את שמו של המתלונן בלא הסכמתו וכן בכך שהיועץ המשפטי לממשלה יורה כי עד לקבלת תשובת האחראי, או עד לסיום החקירה או הביקורת, לא יינקט נגד המתלונן אמצעי עונשי, כגון השעיה או פיטורים, ולא תינקט נגד המתלונן כל פעולה שתפגע במעמדו אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה. משמע — לפי ההצעה מוגן המתלונן רק בתקופה שבה מחבררת התלונה. אין בהצעה כדי להבחי מפני פיטורי המתלונן או נקיטת אמצעים נגדו לאחר סיום הבירור, גם אם נמצאה התלונה מוצדקת. מה, אם כן, הועילו חכמים בתקנתם? ומה עידוד בהגנה יש בכך למתלונן אפשרי, העשוי למצוא עצמו נענש עם סיום בירורה של התלונה? ואם תאמר אמצעי עונשין מהסוג האמור אינם לגיטימיים משמטברר אחרי החקירה כי התלונה מוצדקת, ולפיכך חוקה על המתלונן שימצא סעדו במקום אחר, אשיב ואומר כי באותה מידה אין הדבר לגיטימי גם בזמן בירור התלונה; אם יש סעד למתלונן עם סיום הבירור, קיים הוא בידיו אף במהלכו. לא כמאן, אם כן, תשועתו של המתלונן הפוטנציאלי.

אשר לשמירת שמו של המתלונן בסוד — תמהני מה מטרה היא באה לשרת וכיצד מתיישבת הצעה זו עם היכות להתגונן למי שהתלונה עליו. אם בידי המתלונן המידע שעליו תבוסס החקירה הראשונית של התלונה — כיצד יוכל האחראי הבודק את התלונה לבדקה כהלכה כשמקור המידע סמוי ממנו? כיצד תוכל המשטרה לברר ולבחון אם המידע שנמסר לה נכון מבלי לברר דברים עם מוסרו? ואם תאמר כי מבררי התלונה ידעו מיהו המתלונן ויכולו לשוחח עמו — לצורך עימות גירסאות, גילוי פרטים נוספים וכו', עולה שוב השאלה: מה הועלנו? הרי האחראי בגוף הציבורי, המברר את התלונה בעניין שהוא בתחום אחריותו — הוא החשוד על נקיטת הסאנ- קציות. זאת ועוד: כיצד יוכל מי שהתלונה עליו להת- גונן כיאות מפני תלונה אנונימית ומתלונן עלום-שם? זוהי פגיעה חמורה בזכותו של הפרט.

על כך של הוסיף עוד זאת: ההצעה משנה מהליכי החקירה הרגילים הקבועים בחוק כדרך לטיפול בתלונה. הפניית התלונה לאחראי לתחום הפעולה שלגביו מתי- חסת התלונה, מייד בשלב הראשוני של החקירה, וכתנאי להמשך חקירה כלשהי — אינה תמיד תלויה בחקירה. אדרבה, בשלב זה עדיין ניתן — ביועצין ושלא ביועצין — לטשטש דברים ולהקשות על החקירה המשטרית ה- מקצועית. וכיצד תתברר התלונה אם האחראי עצמו חשוד או מעורב במעשה שעליו התלונה? אני סבור שהמטרה של הגנת המתלונן בתקופת בירור התלונה אינה מצדיקה שיבוש הליכי החקירה הרגילים ודחיית תחילת החקירה בידי הגוף החוקר עד להחלטת היועץ המשפטי לממשלה. יותר מכך — השיבוש המוצע אין לו ולמטרה המוצהרת ולא כלום, ואין הוא יכול לשרתה. גם תועלתה המעשית של ההצעה מוטלת בספק. היועץ המשפטי לממשלה מוס-

מרכזי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
שלוש.

שר-המשפטים ש. תמיר :

אני חוזר ואומר: עשר. אני מציע לך להכין הצעה אחרת. תבוא בדברים. יש לשנות כמה דברים יסודיים כדי שהצעת החוק תעלה בקנה אחד עם השיטה שלנו ולא עם השיטה האמריקנית. אם תכין הצעה אחרת, ב"חחלט אתמוך.

מאיר פעיל (מתנה שלי):

אולי נדחה את ההצעה?

שר-המשפטים ש. תמיר :

כדי לקדם את המטרה שציינתי, שהיא יותר מחובית, אני מוכן לשתף פעולה ולהכין יחד הצעה שלך כדי שתעלה בקנה אחד עם השיטה שלנו. תכין הצעה ואחר כך נעביר אותה לוועדה.

מאיר פעיל (מתנה שלי):

אני מציע לדחות את ההצבעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

זו זכותו של המציע עצמו.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מודה על ההצעה, חבר-הכנסת פעיל. אני מודה לשר המשפטים על נכונותו, אבל מדובר כאן בקריאה מקדמת.

שר-המשפטים ש. תמיר :

70%—80% אינם מקובלים. אני מציע לך הצעה קונסטרוקטיבית.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מציע לדחות את ההצבעה כדי להתייעץ בעניין.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

אם כן, אנחנו דוחים את ההצבעה.

אורי אבנרי (מתנה שלי):

הצרה היא שאתה שייך ל"חבורה שמאלנית", כהגדרת השר.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

בועדה אסכים להצעת שר המשפטים להרחיב את ההגנה — — —

שר-המשפטים ש. תמיר :

הערתי לפחות לגבי עשר נקודות.

1. הצעות לסדר-היום

1. המצוקה הכספית ברשויות המקומיות

כל אלה בשליטת הממשלה; לרשויות המקומיות אין כל שליטה עליהן. הרשויות המקומיות מגישות את תקציבן וקובעות את רמת המסים אחת לשנה. אין ביכולתן לקבל תקציבים נוספים או להטיל מסים חדשים. בכל זאת חייבות הן לספק שירותים תוך אילוצים כלכליים ואינפלציה יוניים, המשתנים כלפי מעלה פעמים מספר בשנה. הרשויות פונות איפוא לבנקים לקבלת הלוואות בריבית גבוהה — בגלל גזירות כלכליות שאינן תלויות בהן — והריבית אוכלת חלק ניכר מתקציבן, וכתוצאה מכך הן גרעון הוא אלמנט קבוע. חלק גדול בפרעון המיליונות מהווים הפרשי הצמדה. די בעליית מדד כפי שהיתה ב"חודשים האחרונים כדי שהדבר יתבטא במיליונים רבים שלא היו חזויים מראש. 70% מהתקציב הרגיל של הרשויות המקומיות מופי-

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת זידאן עטשי: המצוקה הכספית ברשויות המקומיות. רשות הדיבור לחבר-הכנסת עטשי.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, המצוקה הכספית שבה שריות כל הרשויות המקומיות הגיעה לממדים חמורים. יש סכנה של פגיעה במתן השירותים העלולה למוטט את המערכת המוניציפאלית ומאות אלפי אזרחים עלולים למצוא את עצמם במצב של יאוש. אין העברה סדירה של כספים ממשרדי הממשלה לרשויות המקומיות, אין העברה בזמן, וזאת בתקופת אינפלציה דוהרת, הלאות שזר לעובדים והתייקרות המוצרים והשירותים.

המקומיות כיוון שלמסים אלה יש תיקרה שאי-אפשר לשנותה אלא אחת לשנה. העברת אחוזים מתאימים מהכ"נסות מס ערך מוסף תיצור מקור הכנסה בטוח לרשויות המקומיות וכך תוכלנה לתכנן את צעדיהן מבלי להזדקק להלוואות גדולות בריבית גבוהה;

4. שתהיה הגדרת סמכויות ותפקידים ברורה בין הרשויות המקומיות והממשלה. יותר מדי שירותים ממ"לכתיים — בעיקר בתחומי הסעד, החינוך והרפואה — מוטלים על הרשויות המקומיות, ובהיקף שאין הן יכולות לעמוד בו.

לכן יש צורך בריאורגאניזאציה שתאפשר לרשויות המקומיות, קודם-כול, למלא את התפקידים המוטלים עליהן. ואם היא רוצה להעביר תפקידים ממלכתיים לרשויות המקומיות צריכה הממשלה לדאוג להעברת תקציבים מספיקים, דבר שאיננו קיים היום. עם זאת אני חייב מעל במה זו לקרוא לראשי הרשויות המקומיות לעשות למען חסכון ויעול עבודתן, בהתחשב במצב ה"כספי ובאילוץ שהמדינה נתונה בהם. אני חושב שתרו"מתן של הרשויות המקומיות, אם ראשיהן ידאגו להכ"נסת שיטות יעול וחסכון, תהיה גדולה גם מבחינת תדמיתנו הלאומית.

הגיעה העת, אדוני השר, לחשוב על מיווג רשויות מקומיות שכונות אשר להן ולחושביהן יש אופי דומה. בדרך זו אפשר יהיה לחסוך כספים, ליעל שיטות עבודה ולשפר שירותים.

לא אוכל לסיים פרק זה מבלי ליחד הערות מספר למגזר הערבי. כל מה שאמרת חל גם על המגזר הערבי. אבל הבעיות הקיימות ברשויות המקומיות הערביות מאז שנות ה-50 הראשונות הן מעל ומעבר לכל דמיון לאלו הקיימות ברשויות המקומיות במגזר היהודי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הדרוים אינם ערבים?

יידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
מה אתה רוצה להגיד בזה? אתה שמעת אותי מפרדי ביניהם?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
כך שמעת.

יידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
לא. כל עוד אני לא הפרדתי את תחרוז משפט. אני דיברתי על כלל הרשויות המקומיות, ועכשיו אני מדבר על הרשויות המקומיות במגזר הערבי ובתוכו הרשויות המקומיות הדרוזיות.

הממשלה מפגרת בהעברת כספים לרשויות המקומיות במגזר הערבי הרבה מעבר לפיגור הקיים לגבי רשויות מקומיות יהודיות. הבעיות במגזר הערבי הן הרבה יותר חמורות ודוחקות. הלוואי שנמצא פתרון שווה לכולן. הלוואי שנמצא תקציבים שווים לכולן. אבל אני מבקר בכפרים הערביים ואני רואה מה קורה בהם באופן פיסי. הלוואי ותבקר אתה, אדוני שר הפנים, פעם אחת בכפר הנקרא אום-אל-פחם, שכל תושביו מוסלמים, או בכפר מרר על-ידי טבריה, ותראה מה מצב הדרכים, מה מצב אספקת המים והחשמל ומה מצבם של בתי-הספר ובתי-התרבות ובתי-הנוער בכפרים אלה. מצב זה נובע ממחסור בתקורות כספיים ומאי-העברת כספים לרשויות המקומיות. ידוע שבכפרים הערביים אין לא מפעלים ולא עסקים שיוכלו לשמש מקור הכנסה לרשות המקומית. במגזר הערבי אין מפעלים גדולים, אין אדמות, וזה גורם להק-

עים בתקציב המדינה, בצורה זו או זו, למתן שירותים לאזרחי ישראל. שירותים אלה ניתנים על-ידי הרשויות המקומיות בשם הממשלה. אני מדבר על שירותי חינוך, סעד, בריאות וכד'. הנחונים מיושנים ובנויים על תחזית בלתי-ריאלית של 38% אינפלציה, שעה שכבר היום מגיעים ל-70%.

הצטברות הדברים האלה יצרה מצב קשה ובלתי-נסבל ברשויות המקומיות. אם נוסף את הקיצוצים האחר-רונים בתקציב המדינה, שהשלכותיהם על הרשויות המקומיות יהיו חמורות פי כמה, כשממילא מצבן הכספי חמור — עלולות הרשויות המקומיות להיקלע למצב שלא תוכלנה לשלם לא "מקורות", לא לחשמל, לא לתברואה, לא להזנת הילד ולא לספקים, ולא יוכלו לספק שירותים חיוניים ביותר לאזרחי מדינת ישראל. העברת 1/15 מתקציב השנה הקודמת לרשויות המקומיות היא תמוהה ובלתי-מובנת. זו המצאה שקשה להבין על איזה בסיס היא מחושבת. את הנהלה זוה, אדוני השר, צריך לבטל מייד. השלטון המקומי איננו לוקטוס שניתן לתיירים או למי-בקרים. השלטון המקומי נתון שירותים חיוניים יומיומיים לאזרחי מדינת ישראל הנוזקים להם.

הגרעון המצטבר של הרשויות המקומיות ליום 31 במארס 1979 מסתכם ב-4.5 מיליארד לירות, והוא נובע משתי סיבות: — האחת — הממשלה לא אישרה לרשויות המקומיות תקציבים ריאליים; — השנייה — הממשלה פיגרה בהעברת כספים לרשויות המקומיות וכתוצאה מכך פנו הרשויות המקומיות לקבלת הלוואות בריבית גבוהה מאוד כדי שתוכלנה לממן את השירותים. אני יודע שב-חודשים האחרונים עשו שר הפנים ומשרדו מאמצים מיר-חדים להעביר כספים לרשויות המקומיות. אני יודע שהי-ממשלה משתדלת להדביק את הפיגור. אבל זהו פתרון זמני. הפתרון היסודי הוא במתן תקציבים ריאליים לפי המצב במשק ולפי עלות השירותים בסיטואציות המש-תנות.

אילו הרשויות המקומיות לא היו מממנות את השי-רותים הממלכתיים שהממשלה מטילה עליהן, והממשלה היתה מממנת אותם, היו הרשויות המקומיות יכולות לקיים את השירותים העירוניים ללא כל תמיכה מהממשלה וללא גרעונות. ומה היתה עושה הממשלה אם היתה צריכה לממן שירותים מקומיים אלה? בוודאי היתה צריכה לשלם את כל הכספים המוצאים היום על-ידי הרשויות המקומיות למתן שירותים אלה לאוכלוסייה. הרשויות המקומיות אינן יכולות להסתפק במה שהייתי מגדיר "עזר" רה ראשונה" של הממשלה. צריך למצוא דרך לנתח את הגוף כולו ולמצוא לו את התרופה הטובה ביותר והמהירה ביותר.

לכן, גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מציע:

1. שהממשלה תעדכן את התקציבים של הרשויות המקומיות ותחתיים אותם למצב המשתנה במשק, כי ה"אוצר עצמו מדבר היום על אינפלציה בשיעור 70%;
2. שהממשלה תגדיל את ההקצבות שלה, תשלם את חובות העבר ותחשוב על דרך להקל את נטל הגרעון המצטבר של הרשויות המקומיות;

3. שהממשלה — ואולי זה בגדר חידוש, אם כי רעיון זה הועלה בעבר — תפריש סכומים מהכנסות מס ערך מוסף לרשויות המקומיות, וזה יהיה מקור הכנסה קבוע שיקל את המצוקה הכספית של הרשויות המקומיות. הכנסות ממס ערך מוסף יכולות לבוא במקום מסי העסי-קים, שאינם מהווים מרכיב משמעותי בתקציב הרשויות

אני מודה שלא תמיד הזרמת הכספים לפי התקציב נעשית בקצב הדרוש. יש עיכובים במשרדים, לפעמים יש עיכובים גם במשרד האוצר בכבודו ובעצמו, יש ויכוחים בין משרדי הפנים והאוצר על גובה ההכנסות ועל גובה ההוצאות. לכן נוצר פער שמצד שולחן הממשלה גורם לכמה וכמה תופעות של גרעון. מאידך גיסא אני רוצה לומר שגם העיריות והרשויות המקומיות אינן פועלות תמיד לפי התקציב, ואותה מגמה שכל המדינה מצווה עליה היום, מגמת החסכון, אינה מוצאת את ביטויה ה"מעשי בעבודה היומיומית ובהקצאת המשאבים השונים לסוגיהם ולכיוניהם.

אנחנו נמצאים במגע מתמיד עם האוצר, ואני יכול לומר שבחודש יולי נזרים אמצעים לרשויות המקומיות, וללא אבחנה — גם לרשויות היהודיות, גם לרשויות לא-יהודיות. אנחנו נמצאים במשא-ומתן, עם הצלחה שכבר נראית באופן, בדבר קונסולידאציה של חובות ב-2 מיל-יארד לירות, בקירוב, על-מנת לשחרר את הרשויות ה"מקומיות מהדאגה לעול של הדברים שהיו. גם עניין מס ערך מוסף על בסיס עירוני נמצא בעיון אינטנסיבי מאוד. יכול להיות שגם מהרעיונות הללו תבוא ישועה מסוימת.

המצב בכללותו ידוע, ובהחלט זקוק לשיפור. לפני שנתיים הקמנו את ועדת-ז'נבר. ועדת-ז'נבר צריכה לדאוג להכנסות דינאמיות עצמיות ועצמאיות של הרשות המ"קומית, ובעניין זה אין שום הבדל אם מדובר ברשות שהיא בהרכבה בעיקרה ערבית, מוסלמית, נוצרית, דרוזית או יהודית.

באשר למגזר הערבי, אני חושב שאני יכול לציין בסיפוק את קידום תכנית-המיתאר. אני חושב שהתקדמו בעניין המימון. אולי בשבוע הבא, במסגרת הדו"ח על פעולות המשרד, אביא מספרים נוספים.

תופיק טובי (החיות ה"מוקרטית לשלום ולשוויון):
מדוע עד עכשיו רבים מהתקציבים לא אושרו וה"רשויות פועלות עדיין לפי התקציבים הקודמים?

שר-הפנים י. בורג:
זאת צרה שאיננה ספציפית לך, זאת צרה כללית שיש לה הרבה סיבות, ואולי בשבוע הבא ארחיב על כך את הדיבור.

היח"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
רשות הדיבור לשר הפנים, לחשובה.

משה שמיר (בנא"י):
גברתי הישבת-ראש, חברי הכנסת, ידידי ז'ידא עטשי. אני מציע להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום. אני יודע את הכנות ואת הדאגה האמיתית שלך למצב תושבי הערים והרשויות המקומיות הסובלים מהאינפלציה, כמו כל אורחי המדינה ומוסדותיה. אבל נגעת בנושא מכיוון כל כך לא נכון, ותשובת השר היתה ככיוון כל כך לא נכון עד כי מוטב להסיר את ההצעה מסדר-היום.

יש פה רצון להמשיך במדיניות של חליבת המדינה, המדינה לא כפרה קדושה אלא כסתם בהמה שכל המרבה לחלוב אותה הרי זה משובה. האמת בנושא של הרשויות המקומיות היא שאין גבייה אמיתית ורצינית של מסים מקומיים ואין השתתפות אמיתית ורצינית של החושבים במעמסה של קיום המועצה המקומית והשירותים. לצערי הרב הוא נכון במיוחד במגזר הערבי, מסיבות היס-טוריות, לאומיות, חברתיות. אין המשפחה הערבית, אין

טנה אוטומאטית במקורות הכספיים של הרשויות המ"קומיות.

לא אלאה אתכם, אדוני השר וחברי הכנסת, בנושא תכנית-המיתאר במגזר הערבי. הכנת תכנית-המיתאר כרו"כה בהוצאה של עשרות מיליוני לירות. מי יממן הוצאה זו? תכנית-המיתאר אינן קיימות וכאשר אין תכנית-המיתאר אין תכנית מפורטת, וכאשר אין תכנית מפורטת אין תכנית מפורטת, ואיסור זה חל על כל מקום במגזר הערבי, הדרוזי והיהודי. כל עוד אין לנו תקציבים מתאימים איך אנו יכולים להתגבר על הבעיה, שהפכה להיות נטל של הרשויות המקומיות ועל כל אחד מתושבי ישראל? אני חושב שהגיעה העת לחשוב גם בכיוון זה של תיכנון הכפר הערבי מבחינת תכנית-המיתאר והתכנית המפורטת, כי אלפי צעירים מחכים לבנייה ואין מאפשרים להם זאת, וכאשר בונים ללא רשיון הורסים להם את הבית. עכשיו, תודה-לאל — ולך, אדוני השר, זכות גדולה בעניין זה — עניין ההריסות התחיל להיות מוקפא אט אט. אני בטוח שזה בא עקב תיכנון לקראת הבאות מבחינת תכנית-המיתאר והתכנית המפורטת, ואני מקווה שיימצאו הכספים המתאימים לנושא הזה במגזר הערבי.

אני רוצה להעלות נקודה נוספת. אני יודע, בדקתי זאת, שהרבה תקציבים שנתיים המוגשים למומנים על המחוזות מוכתבים או מוקצצים על-ידם. כך גם במגזר היהודי, לא רק במגזר הערבי. אבל אף אחד איננו יכול לדעת טוב יותר מה הן הדרישות באותו כפר ערבי מאשר המועצה המקומית, חברי המועצה וחברי ועדת התיכנון. לכן צריך להנהיג ליבראליזאציה בנושא זה של הקיצור צים או של ההכתבה של התקציבים למגזר הערבי.

יש בעיה של דרכים לא סלולות, של זרימה לא סדירה של מים, בכפרים מספר אין חשמל עד היום, שירותי הבריאות והשירותים לבתי-הספר לקויים. אדוני השר, אני חושב שהבעיות האלה אינן זרות לך. הגיע הזמן לעשות חשבון-נפש, להגיש רעיונות חדשים כדי שאנחנו נשתדל להשוות את מצב הכפר הערבי עם מצב הכפר היהודי השכן. לא יכולים להיות על אדמה אחת כאשר רמות החיים אינן שוות, כאשר האפשרויות של שני המגזרים אינן שוות וכאשר יש שני סוגי אורחים במדינת ישראל.

היח"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
רשות הדיבור לשר הפנים, לחשובה.

שר-הפנים י. בורג:
גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, קודם-כול רצוני לומר שאני מציע ברצון רב לעעבר את הנושא לוועדת במקרה זה אני מעדיף את ועדת הכספים על פני ועדת הפנים, כי ועדת הפנים יכולה להיכנס לפני ולפנים של הנושא, אבל כדי להוציא כספים אנחנו זקוקים לוועדת הכספים. אם ועדת הכנסת תחליט להקים ועדה משותפת של ועדת הפנים וועדת הכספים — אז גם מקובל על, כי אני בדעה שהנושא דורש בירור.

אבל אני רוצה גם לומר שיש גורמים מספר לתופ"עות השונות. קודם-כול זה הבית אשר החליט שבמשך חודשים מספר, במקום לתת 1/12 מהתקציב מתחילים את השנה ב"15 של התקציב. כלומר נותנים בעצם פחות ממה שמיועד. אם מלקחילה זה היה מעט, לאחר שנותנים פחות מן המעט מה הפלא שיש גרעון? אני חושב שהבית הזה צריך לחשוב יחד עם הממשלה אם זו השיטה שבה אנחנו יכולים למצוא תרופה למחלות השר-נות.

ישראל — וכל תושב ישראל הוא גם תושב באיזו מועצה מקומית — אם יזרמו עוד כמה מיליונים לקופות אלה? הרי הם לא יהיו שווים שום דבר ואפשר יהיה להשליך אותם לפחי הזבל, שממילא לא מרוקנים אותם.

הפתרון לבעיה זו, כמו ליתר הבעיות של המדינה, הוא משטר חירום לאומי, משטר שיכיר ויבין את המצב שבו אנו נמצאים, כאשר התשובה עליו היא לא הדפסת כסף אלא עבודה וייצור ופיתוח אמיתי. כאשר יש בעיה כל כך בווערת, שבעוד 130 יום הממשלה הזאת מקרבת אקדח של איבוד עצמי לדעת לרקה של מדינת ישראל על-ידי מסירת שדות הנפט למצרים, האם נבוא לדבר על הדפסת כסף זה או אחר? במקום להקים זעקה אחת גדולה על הנסיגה ככלכלה שלנו, בבטחון שלנו, בשלום שלנו, בעצמאות הלאומית שלנו על-ידי מדיניות, זו העשויה בעוד 130 יום להביא לכך שנעמוד יבשים מטיפה אחת של דלק ומקורטוב אחרון של עצמאות ושל יכולת לעמוד על שלנו, האם נדבר על עוד הדפסת כספים כדי שיעשו עוד פסטיבאלים בערים היהודיות הגדולות?

עליכן, גברתי היושבת-ראש, דיון זה הוא ביזבז זמן וחוסר תכלית, והוא מוסיף על האינפלציה של ה"דברת" בצד האינפלציה של הלירה. עליכן אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש. ארבליא-אלמוזילינו:

אנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לוועדה; השנייה — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. אני מעמידה את שתי הצעות, זו מול זו, להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה —

— רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת —

— מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש. ארבליא-אלמוזילינו:

ועדת הכנסת תקבע את הוועדה, אדוני שר הפנים. כמדומני אותו נושא, שהועלה לפני חודש או חודש-חצי, נמצא בוועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת הפנים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש שוועדת הפנים תדון בנושא.

היו"ר ש. ארבליא-אלמוזילינו:

ועדת הכנסת תקבע את הוועדה שאליה תועבר ה- הצעה.

היחיד הערבי מורגלים לשאת במשא של עצמם אפילו, בחינוך ילדיהם, בדאגה לשלום ביתם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה סתם מסית, כדרכך.

משה שמיר (בנא"י):

אילו כך היה לא היה הערבי אורח ישראל שולח את האיש הזה לייצג אותו. לצערנו אין הוא מורגל גם במחשבה אמיתית על ביתו ועל בטחון ביתו.

יזראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
בלי הכללות.

משה שמיר (בנא"י):

אתה בסדר גמור.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זו גזענות טהורה.

משה שמיר (בנא"י):

עליכן המצוקה הכספית היא אשמת החושבים המ- קומיים, ולבוא שוב בדרישות של חליבה אין זה גונג בעביה עצמה.

דבר שני, יש ביזבז משווע ברשויות המקומיות, ב- עיקר במגזר היהודי ובערים הגדולות, וכאן אני מאשים את המגזר היהודי. המחלה של קבלת משכורת בלי מתן תמורה בעבודה בולטת במיוחד ברשויות המקומיות וב- ערים הגדולות. באותם משאבים אפשר היה לתת יותר שירותים, יותר נקיזון, יותר חינוך, יותר בינוי, יותר מוסדות ציבוריים, אפילו יותר תרבות. עליכן כל הדדי- בורים הללו: "תנו יותר, הקלו את המצוקה, קונסוליי- דאציה" — אין להם מקום. לשם מה נחוצה קונסולידאציה של חובות? מדוע קופת המדינה הזאת צריכה שוב לכ- סות את החובות, לקחת עליה למלא שוב את החביות ללא קרקעית של הרשויות המקומיות ושל מוסדות אחרים?

היום מדברים על מועצות מקומיות. למה לא לתבוע מהן קצת חסכון?

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

פמני שהממשלה לא יודעת להגיד לא, לכן היא צריכה להדפיס כסף.

משה שמיר (בנא"י):

זה לחוד. אניע לזה, אתה צודק. היא אינה יודעת להגיד לא, אבל אונסים את העם.

ולבסוף, הממשלה מדפיסה כסף והורסת את משק המדינה ממילא. מה יצא מכל זה? מה יועיל לתושבי

2. האירועים בכפר מעיליא

היו"ר ש. ארבליא-אלמוזילינו:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר היום של חברי-הכנסת תופיק טובי וזאב ורטהיימר: האירועים בכפר מעיליא. רשות הדיבור לחברי-הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הנושא שאנו מעמידים היום על סדר-יומה של הכנסת הוא מהבעיות

הגורליות ביותר לכל עתידנו באזור הזה ובמיוחד במה שנוגע ליחסים בין יהודים וערבים, ליחסים בין שני העמים בתוך מדינת ישראל. מה שקרה בכפר מעיליא — ההפקעות החדשות של האדמות והנסיון לקבוע בכוח הורע עובדות מוגמרות — רק מדגים את המדיניות הכ- ללית של הממשלה כלפי האוכלוסיה הערבית בישראל. זוהי מדיניות הרת-אסונות לא רק לגבי האוכלוסיה הער- בית אלא גם לגבי עם ישראל בכללותו.

חברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות לסדר-היום —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תבקר בבתי-הסוהר ותראה מה זה עינניים.

רוני מילוא (הליכוד):

אתה באמת מאמין שהוציאו תינוקות מזרועות אמה
וזרקו אותה?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן, אלה עינניים. לזרוק תינוקות אל הקיר זה לא
עינניים?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילינו:

חבר-הכנסת צ'רלי ביטון, אל תדבר כל כך קרוב
למיקרופון, לא שומעים אותך.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

עכשיו אני מביא דוגמאות: הנער אואיל ג'ובראן,
שבניתיים שוחרר ממעצרו, על גופו נראים עדיין עקבות
המכות והעינויים במשטרת תרשיה. הנער סיפר כי ב-
משטרה קרעו מעליו את חולצתו שהיתה מוטבעת עליה
סיסמת החזית הדמוקרטית, היכוחה מכות רצח, וכך ב-
מכות ובאיזמים אילצוהו לחתום על עדות שלא קרא
אותה כלל. דוגמא נוספת: אחת הגשים, בת 39, אם ל-5
ילדים, מתושבות הכפר, שוחררה ממעצרה רק לאחר
שהתערטלה בפני השופט כדי להוכיח ולהראות את סימני
המכות האכזריות של השוטרים על גופה. וכבר הזכרתי
את הזקנה קטועת-הרגל.

רוני מילוא (הליכוד):

אתה רוצה להגיד שהמשטרה עשתה את זה? המש-
טרה קטעה לה את הרגל?

תופיק פובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא, אבל המשטרה היכתה אותה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לא אמרתי זאת, שהמשטרה היכתה אותה,
לא יותר.

חברי הכנסת, לאור מה שקרה, לאור התנהגות המש-
טרה ומשמר-הגבול, אני בא להציג לכנסת את השאלה
היסודית: האם מה שקורה במעיליא ובמקומות אחרים
איננו חלק מהתכנית הגזענית של "יהוד הגליל" ומה
שמבוצע עכשיו הוא מיבצע פוליטי-גזעני-אנטישמי של
גזילת הקרקעות בשיטתיות מהאזרחים הערבים, החנתם
עלידי גזילת אדמותיהם, מניעת פיתוח תעשייה, אי-
אישור של תכניות בנייה ותכניות-מיתאר. התכנית הזאת,
מטרתה גלויה — לשנות את ההרכב הדמוגרפי של ה-
גליל, מתוך פחד, כביכול, של איבוד הגליל כחלק מ-
מדינת ישראל, בומן שתושבי הגליל בכלל לא מעלים
שאלה כזאת. הם רואים את עצמם אזרחי מדינת ישראל,
ואת הגליל כחלק ממדינת ישראל, והם רוצים שוויון
זכויות.

בתכנית ההתנחלות מדובר עכשיו על תופעה חדשה
— מיצפים. מקימים עד סוף השנה 29 מיצפים מעל לכל
כפר ערבי בגליל. זה לא פיתוח, זו גם לא התיישבות,
זה גידור אדמות מופקעות של ערבים. זה סתם גול, זו
סתם גזענות, זה מניעת ניצול האדמות ופיתוחן על-ידי
הפלחים הערבים שהו שייכות להם מאות בשנים. מעכירים
עלידי כך את היחסים בין שני העמים. מה זה בכלל,
מיצפים? זה אומר לגזול קרקע.

אני רוצה להסתמך על מה שפורסם אתמול בעתון

מה קרה? מדוע קרה מה שקרה? ביום שני שעבר,
ב-9 ביולי, בוצעה התקפה של המשטרה ומשמר-הגבול
על תושבי הכפר. הכוחות התפרצו לבתים, ירו פצצות
גזא מדמיע וכן ירו באוויר בנשק חם. תוך כדי פריצתם
לבתים שברו לדתות, חלונות, היכו תושבים — ילדים,
גשים וזקנים — בבתים וברחובות, ללא הבחנה. כל זה
קרה כבר לאחר שפרצו בכוח את הדרך החדשה על אדמת
הכפר. בין הבתים שהתפרצו אליהם והיבלו בהם היו
הבית של מילאד עראף וכן בתים אחרים כמו של זכי
אבו-עוקסה ומסעד חדיד. בביתו של זכי אבו-עוקסה
היכו אשה וזקנה בת שבעים, קטועת-רגל, ששכבה במי-
טתה; בביתו של מילאד עראף היו החבלות הקשות ב-
יותר: שוטרת שהשתתפה במיבצע ומספרה הוא 47457
לקחה תינוקת בת שנה מזרועות אמה, עבלה, וזרקה אותה
על הריצפה. נכנסו לחדר השינה של בעל הבית וערכו
חיפוש גם בארון. לאחר מכן נוכחה האשה עבלה עראף
שנעלמו תכשיטים: 3 צמידים זהב ו-2,000 לירות. חיבלו
במקרר ובמכונת הכביסה. קצין המשטרה אמר במסיבת
העתונאים שלא הוגשו תלונות, אך האמת היא שהאשה
כן הגישה תלונה וכן הוגשו תלונות אחרות. האשה סיפרה
שקצין המשטרה שנכנס אחר כך לבית וראה את מה
שעשו השוטרים אמר: אינני מאמין למראה עיני, והוא
הבטיח לבדוק, אך עד עכשיו לא ידוע שנעשה דבר. בבית
של מילאד עראף היכו השוטרים עד לאיבוד ההכרה את
בעל הבית שחור מהשדה בעת התנפלות המשטרה על
התושבים. כאשר נכנס לביתו, שהוא בקירבת הרחוב
הראשי, לקחוהו פצוע לבית-הסוהר במקום לבית-החולים.
באותו בית היכו השוטרים ואנשי משמר-הגבול גם את
פחד עראף, בן אחיו של בעל הבית, ואת מוכליס, גם הוא
ממשפחת עראף, ולקחוהם פצועים לכלא.

במסיבת העתונאים שהתקיימה בתל-אביב מטעם מו-
עצת מעיליא העלה סגן ראש המועצה ג'ורג' קאסיס את
הדרישה להפסיק את כל העבודות בשטח עד שייגמר
המשאומתן הכללי על אדמות הכפר מעיליא. דרישה
הגיבוי. נכון הוא שהמועצה המקומית דחתה את ההס-
כם, שחתם עליו יושב-ראש המועצה אליאס ליוס תחת
לחץ, בדבר פריצת הדרך, ודרשה שמה שייעשה ייעשה
לאחר הביורור המשפטי והמשאומתן. זכותה הדמוקרטית
של המועצה להחליט כך. אילו היתה זו מועצה יהודית
לא היו שולחים אנשי שוטרים ולפעול על אפם וחמתם. והרי
לתקוף בכוח את התושבים ולפעול על אפם וחמתם, כרי
התושבים מוכנים להסכם ולהסדר, אך הם אינם מוכנים
להסכים לנישול וליצירת עובדות מוגמרות בכוח הנשק,
הגאו המדמיע והאלות.

פרט מעניין: לאחר שסגן ראש המועצה ג'ורג' קאסיס
חזר ממסיבת העתונאים שערכה המועצה בתל-אביב ב-
"בית סוקלוב" הוא נעצר מייד על-ידי המשטרה והושלך
לכלא. אכן דמוקרטית למופת.

בסך-הכול נעצרו כבר יותר מ-50 איש, אשה ונער
מתושבי הכפר, וכוחות המשטרה ממשיכים ברדיפתם.
הם פורצים לבתים בעזרת הלילה והיום לשם ביצוע
מעצרי הפחדה. חלק מאלה שנעצרו עונו עינניים אכזריים.
שלשום בלילה, כבר שבוע אחרי ההתקפה על הכפר,
נעצרו אליאס אבו-עוקסה, חבר ועד ממוז עכו של ה-
מפלגה הקומוניסטית הישראלית, וכן אחרים.

רוני מילוא (הליכוד):

על אילו עינניים אתה מדבר, חבר-הכנסת וילנר?
תתאר אותם קצת ושמע.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
קולי הוא "קול ישראל" האמיתית, קול שיביא לנו שלום ובטחון וחיים נורמאליים.

כל הכבוד לתושבי הכפר מעיליא ולאוכלוסיה הער- בית בישראל על שאינה מרכינה ראשה נוכח הנישול מהאדמות, האפליה והדיכוי, ההשפלה וההתעללות. כל זה רק משחית את החברה היהודית בישראל, הופך אותנו, היהודים, לעם של אדונים ומדכאים.

מעצב מאוד שכאשר נערך עליידי אוניברסיטת חל- אביב מחקר על היחס למיעוטים הלאומיים ב-14 מדינות התברר שבישראל האחוז הגבוה ביותר של נוער בגילים 14—15 חושב שצריך להפלות לרעה מיעוטים לאומיים. אנחנו אפילו באחוז יותר גבוה מאשר בגרמניה המערבית.

רוני מילוא (הליכוד):

כן, אצלנו מתפוצצות פצצות בבתי-הספר ובשווקים. שם זה לא קורה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חבר-הכנסת רוני מילוא, באנגליה זה קורה יותר, עם האירים. תקרא, תלמד קצת.

רוני מילוא (הליכוד):

תשאל את האנגלים מה דעתם על האירים. הם קור- אים לאירים "טרוריסטים", ולא "לותמי שיתרו", כפי שאתה קורא לאש"פ.

היו"ר ש. ארבליאלמוליוני:

חבר-הכנסת מילוא, חבר-הכנסת מילוא, חבר-הכנסת מילוא — אני קוראת את שמך שלוש פעמים, ואתה מתעלם מזה?

רוני מילוא (הליכוד):

לא שמעתי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הוא לא שומע. הוא נכנס לתסביך אירי.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מדברים על אדמת מדינה. האם זה רציני? הרי רק עכשיו צריך העניין להיות מוכח בבית-המשפט. ואעבור קצת להיסטוריה: ממשלת המאנדאט, עוד בשנת 1945 קבעה שכל מה שמצפון לוואדי יירשם על שם הנציב העליון והאדמות שמדרום שייכות לכפר, והן נרשמו על שם המוכתר ו-120 תושבים ראשי משפחות. האם לזה קוראים "אדמת מדינה"? בשנות ה-50 הכיר בכך היועץ המשפטי חיים כהן, אך באמתלות שונות התחמקה הממ- שלה מלרשום זאת באופן רשמי, כדי לנשל את האוכ- לוסיה של מעיליא מהאדמות שלה. בשנת 1975 הומינו למשפט את המוכתר של מעיליא שמת עשר שנים קודם לכן, בשנת 1965, אבל לא הומינו את 120 התושבים של הכפר. והשופט, לאחר שהומינו את המת מלפני עשר שנים, פסק — כמובן בנוכחות צד אחד, בלי המת — שאפשר להשימיע את האדמה. עכשיו הוברר והוכר שזו היתה שעורריה, שזה היה עיוות-דין, ובסוף תורש זה עומד להישמע העירעור בבית-המשפט. אולם בגלל ה- עובדה שהשאלה לא נפתרה עדיין בבית-המשפט מיהר שר-החקלאות אריאל שרון לעשות את המיבצע לפני שיתברר העניין בבית-המשפט, ולכן התפתחה כל המהומה כפי שהתפתחה.

לתושבי מעיליא הזכות להגנה עצמית מפני התקפה

"על המשמר", ואני מצטט: "באין די גרעינים להתיישבות בגליל הוחלט על שיטה חדשה: הקמת מיצפים בגליל. השיטה היא פשוטה: מכשירים משבצת קרקע ומושיבים שם קבוצת נח"ל המקיימת נוכחות. והמיקום — ממש בגבול הכפרים, על גבעה השולטת עליהם, בבחינת או- הרה: ראו, אנחנו כאן. ומאחר שהמקום גובל כמעט בכפר הערבי הוא גם חוסם כל אפשרות להתפתחותו של הכפר". ומוסיף "על המשמר": "כך נתפסו על-ידי המדינה כ-180,000 דונאם, והכוונה היא להקים בהם עד סוף ה- שנה 29 מיצפים ובשנה הבאה מתכוונים לאתר שטחים עוד ל-20—30 מיצפים. הישיבה מעל הכפרים וממש ב- צמוד להם איננה מן הדברים הנעימים והמרנינים ביותר, מה עוד שלרוב נעשה הדבר על אדמות שהכפר מאמין שהן שייכות לו. דחיקת רגליהם של החקלאים הערבים איננה המצאה של היום הזה. היא ותיקה כמעט כימי המדינה. לעתים עשו זאת בנחת, ועתה — בזרוע חזקה".

נו, לא נדבר על נחת — אנחנו זוכרים את "יום האדמה".

תושבי מעיליא וכפרים אחרים לוחמים בצדק נגד המדיניות הזאת, שבישר אותה ישראל כגני, הממונה על מחוז הצפון. המסמך הגזעני שלו זיעזע בשעתו את רוב הציבור, אך הוא נשאר בתפקידו. עכשיו בשחצנות, ב- ציניות ובמלוא הגיבוי של הממשלה, הוא מבצע את מו- מתויו המכוונת להביא את האוכלוסיה הערבית בישראל למצב של יאוש, להביא לכך שהיא תעזוב את הארץ או, כפי שאחרים מציעים, פשוט לגרשה.

אולם מי שזורע רוח — יקצור סופה. כאשר יענו אותם — כן ירבו וכן יפרצו, ואת זאת השר בורג ב- וודאי צריך לדעת. דווקא באזוני ברצוני לצטט מתוך ההגדה של פסח, מה עשו הפרעונים המצרים כשעינו את בני-ישראל: "וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה. וירעו אותנו המצרים, כמו שנאמר: הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ. ויענונו, כמו שנאמר וישמו עליו שרי מסיים למען עונתו בסבלות ויבן ערי מסכנות לפרעה, את פיתום ואת רעמסס. ויתנו עלינו עבודה קשה, כמו שנאמר ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך".

מדיניות הממשלה, מדיניותו של שר-החקלאות אריאל שרון, היא מדיניותם של הפרעונים, היא מדיניותם של כל הגזענים והפאשיסטים בכל הדורות. הם עושים זאת לערבים. אולם תקופתנו היא לא תקופת משטר העבדים של פרעה, וגם לא שנת 1948, שבה אפשר היה להביא לפילוק חלק גדול של האוכלוסיה הפלשתינאית מן ה- ארץ. העולם עכשיו אחר, האזור עכשיו אחר. היום הפר- עונים המדכאים, המגשלים והמענים, אין להם עתיד.

רוני מילוא (הליכוד):

הכול אחר, הכול משתנה בעולם. רק אתה, חבר- הכנסת וילנר, נשאר אותו דבר במשך שלושים שנה. אתה תמיד מדקלם את "קול מוסקבה" ועושה זאת ב- כנסת כבר שלושים שנה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה "קול מוסקבה"?

תטיף טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה לזכותו.

גסה ושרירותית על אדמותיהם. כל המתחות באה משום כך שהשר שרון ומר קניג לא קיבלו את ההצעה של המועצה שיחכו עם פריצת הדרך על אדמת הכפר עד לסיכום הבריר המשפטי ולהסכם. לכן כל האחריות למה שקרה, שאילצו את התושבים להגן על אדמתם ועל אדמת אבותיהם — האחריות היא על השלטונות. כל פלח, כל עובד אדמה, בכל ארץ, קשור לאדמתו. אם מתכוונים לגזול אותה ממנו סתם כך, בכוח הזרוע, הוא מגן עליה. זה גם בהתאם לחוק הבין-לאומי ואמנת זכויות האדם שממשלת ישראל חתומה עליה.

מה בער? — ביקרתי בעצמי בכפר ביום שבת לפני שהכול קרה. חברי המועצה הסבירו לי: אנחנו רק דור-שיים דבר אחד — תחכו עוד שבועיים, יש בית-משפט, העניין יתברר, אנחנו מוכנים להסדר, אנחנו גם לא מתנגדים שיהודים יהיו בגליל. הכול שקר מה שאומרים עלינו. מה התפון הזה?

היה רצון ליצור עובדות מוגמרות לפני הבריר? — משפטי הקרוב ולפני ההסכם. המאבק הוא אפוא נגד הפקעת שארית הקרקעות הערביות. הגיעו מים עד נפש אצל התושבים. לכן תושבי הגליל, המשולש והגלב, הרוי-אם עצמם אזרחי מדינת ישראל, ובצדק, מגינים על זכותם הטבעית שלא להיות מנושלים מאדמתם.

עכשיו עוד מכינים חוק להפקעת האדמות של הברואים בנגב, שלא תהיה גם אפשרות לערער בפני בית-המשפט. תראו עד כמה ה"שרונים" וה"קניגים" מפחדים אפילו מבית-המשפט אשר, בדרך-כלל, לא פוסק כל כך לטובת הפלחים הערבים. עכשיו רוצים לקחת מה-ברואים אפילו את הזכות לבריר משפטי על הבעלות על הקרקע. לאן הגענו? הרי אלה הם חוקים פאשיסטיים מובהקים נגד אזרחי מדינת ישראל הערבים. אנחנו, ה"יהודים, שסבלנו מגזענות ואנטישמיות צריכים למחות ולהתקומם — — —

יגאל כהן-אורגד (הליכוד):

כאשר בצפת מפקיעים 200 דונאם מיהודים — האם זה מעשה פאשיסטי?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אם זה בצורה של תיקון החוק — זה חוק פאשיסטי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ליהודים עדיין לא ביטלו את הזכות לערער לפני בית-המשפט.

משה שמיר (בנא"י):

לפי דעתו כל מה שלטובת מדינת ישראל — פסול. נקודה. אז מה אתה שואל?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חברי הכנסת, זה לא נכון, דיברתי גם עם התושבים, ועם חברי המועצה — הם לא אמרו שהם מתנגדים שהיו יהודים בגליל. לא. הם אומרים רק: אנחנו לא רוצים שיפקיעו את אדמותינו. אחרי ידבר חבר-הכנסת ורטהיימר, יש לו רעיון חלקי, שיש בו גרעין חיובי אם הוא יהיה במסגרת של שוויון זכויות, של שיתוף פעולה אמיתי גם בגליל. מי מתנגד לכך? האומרים שיש מתנגדים — זוהי סתם הסתה.

רוני מילוא (הליכוד):

חבר-הכנסת וילנר, חבר-הכנסת ורטהיימר הוא קא-פיטאליסט בעצם, איך אתה משתף אתו פעולה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
איך אפשר לעבור לסדר-היום אם השר, שנדמה לי שקוראים לו שר החקלאות אבל הוא שר ההתנחלות, אריאל שרון, כאשר נשאל על-ידי המראין בראיון ל"מעריב" ב-27 באפריל 1979: "מה יהיה? לערבים רוב בגליל ואנחנו רוצים שהיהודים יהיו שם רוב" — השיב כך: "החלטנו להקים שם 26 ישובים, ומהם 12 נמצאים כבר בשלבים שונים של הקמה. בנוסף על הישובים האלה ריססנו בכל הגליל 29 מיצפים". השר שרון אומר: "ריססנו". שואל אותו המראין מ"מעריב": "ריססנו?" האם שמעתי נכון? משיב השר שרון: "כן. זה מה ש" אמרתי. ממש ריססנו. אתה מוצא אותם בכל מקום ב"גליל", ובכן, "ריססנו" את הגליל — כאילו התושבים הערבים הם ג'וקים שצריך לרסס אותם. איזה דיבור זה? איזו גזענות מכוערת? איזו התבטאות? — "ריססנו 26 מיצפים בגליל". עצם הביטוי הזה — "ריססנו" — ידועים לנו מכשירי הריסוס הנמכרים בשוק נגד ג'וקים. אולם עד כמה שהפאשיסטים האלה, הנוקטים בשיטות כאלה, יחשבו שיוכלו להצליח — הם לא יצליחו. יש עכשיו זמנים אחרים. זה רק מראה את הרמה המוסרית של השר שרון ושל הממשלה.

אמנון לין (הליכוד):

חבר-הכנסת וילנר, האם אתה מסכים שאשאל אותך שאלה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אם זה על חשבון הזמן שלי אינני מסכים.

אמנון לין (הליכוד):

אני רוצה להזכיר לך שכאשר אחד מחברי הכנסת התבטא בביטוי "נאציסם" כלפי מישהו אחר ביקשת ש"יחזור בו מדבריו. תראה כמה פעמים אתה מדבר על פאשיסם.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
פאשיסם זה ביטוי אחר.

משה שמיר (בנא"י):

פאשיסם זה לטעמו של חבר-הכנסת וילנר, המשטר שהוא מעריך עוסק בפאשיסם. הוא אוהב את זה, אז שיישאר אצלו בבית.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הדרישות שלנו ושל תושבי הכפר, בשם האינטרסים של היהודים והערבים כאחד: 1. להפסיק את כל העובדות הנעשות על אדמת הכפר מעיליא והקשורות בפריצת הדרך למיצפה, עד לסיים הבריר המשפטי ועד להסכם בדבר הבעלות על האדמות. להפסיק יצירת עובדות מוגמרות בכוח; 2. להוציא את כוחות המשטרה ומשמר-הגבול מהכפר; 3. לשים קץ למסע המעצרים הנמשך, לשחרר מייד את כל העצורים ולבטל את התביעות המשפטיות נגדם; 4. לשלם פיצויים מלאים לתושבי הכפר שנפגעו גופנית ונפצעו ופיצויים מלאים על נזקי הרכוש שנגרמו; 5. להעמיד לדין ולהעניש את הקצינים והשוטרים האחראים להתקפה על הכפר, למכות ולעינויים, לפגיעה בגוף וברכוש; 6. לפטר מייד את הגזען ישראל קניג, הממונה על מחוז הצפון; 7. לבטל כליל את תכנית המיצפים, שאינה אלא גזל של אדמות ערבים; 8. לשים קץ למדיניות האפליה והדיכוי הלאומי, לשים קץ להפקעות אר-מות מעיליא ואדמות אחרות של האוכלוסיה הערבית לבי-

אוחו מקום שרצו להקים בו את המיצפה היו מקימים מפעל תעשייתי, היו באים תושבי מעיליא בדיוק כפי שבאו למושב יעד ומברכים על פעילות משותפת, ולא היה צורך בשום תקרית; לא בסבל למשטרה ולא בסבל לאנשי מעיליא.

מדוע הופר השקט? הסיבה היא, לכאורה, שרצו לסלול כביש למיצפה, אנשי מעיליא התנגדו, החוק עשה את שלו — היה צריך לעשות את שלו. אבל הסיבה היא אחרת: נלחמים חקלאים יהודים נגד חקלאים ערבים על אדמות שבין כך ובין כך איגון מתאימות לחקלאות. הם רבים על אפס. אין כמעט אפשרות ליישב את הגבעות האלה על-ידי חקלאים. או על מה רבים? יש קונצפציה מיושנת שהיתה טובה — וחלק מאתנו התחנך על ברכיה — של חומה-ומגדל.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבל לא רבים חקלאים ערבים ויהודים.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):
כן רבים חקלאים יהודים וערבים, כאשר המשטרה, באמצע, צריכה לעשות את הפעולה החוקית. למה היו צריכים לקבל החלטה על מיצפה? הגליל ריק. נוסעים ממעיליא עד סאסא ואין איש, יש רק תחנת בנזין ונחשים. למה היו צריכים את זה? כי נכשלנו במשך שלושים שנה ליצור את שיתוף הפעולה בגליל, והאפשרות היחידה לשיתוף פעולה היא רק במישור אחד: במישור של מפעלים תעשייתיים ליד הכפרים הערביים. אילו היו מקימים מפעלי תעשייה באזור היה הדבר יוצר אוטומאטית את שיתוף הפעולה, את האינטרס המשותף והיה מונע את הרתיחה הזאת, בשעה שהריב הוא על דברים שבצעם אינם קיימים, רבים על אפס.

מעיליא הוא כפר במרחק עשרה קילומטרים מהמ-קום. יש בו אנשים שיש להם קרובים בלבנון, ויש לרי-אות את הכפר הזה גם מן האספקט הזה. אין לי כל ספק שתושבי המקום ראו מה שקרה בלבנון. ברור לי שהם היו מוכנים לראות את הגבול הצפוני במקום עם עמדות משטרה או כוחות צבא, עם מפעלים, מפעל לאחר כל חמישה קילומטרים, בשתפות של יהודים וערבים, לבנו-נים וישראלים, דבר שהיה מבטל לאורך ימים את גדר התיל.

האם אתם יודעים למה האיטלקים אינם תוקפים את שווייץ? חשבתם על זה פעם? כי בגבול יש המון מפ-עלים משותפים. ואם הם הולכים לעבוד באותו מקום, במקום שעובדים לא יורים. לכן לא מתקפים האיטלקים את השווייצים. לדעתי זה המצב שאליו היינו צריכים להגיע בצפון.

משה שמיר (בנא"י):

הסיבה היא שהשווייצים לא דורשים החזרת שטחים. איטאליה מחזיקה בשטחים שווייצים. על-כן יש שקט בין איטאליה ושווייץ.

מאיר פעיל (מתנה שלי):

זה בדיוק כך, אבל ההיפך. אתה מומחה לסילוף.

אורי אבנרי (מתנה שלי):

רק אזורים אוסטרניים נמצאים באיטאליה לא שוויי-ציים.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

ככל-אופן במעיליא היתה הפגנה אנטי-חקלאית, ש-

טל את התכנית הגזענית של יהוד הגליל ולהבטיח שוויון זכויות אזרחי ולאומי ופיתוח כולו; 9. לעבד בכנסת תכנית דמוקרטית לפיתוח הארץ לטובת כל תושביה, יהודים וערבים, ללא כל אפליה; 10. להקים ועדת חקירה פארלאמנטרית, מורכבת מנציגי כל הסיעות בכנסת, כדי לחקור את מה שקרה במעיליא ומדוע קרה, ובמיוחד את התנהגות המשטרה ומשמר-הגבול.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

חבר-הכנסת וילנר, בבקשה לסיים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

לסיום, ידוע לי ששר-הפנים בורג ישיב על הצעתי ואני רוצה לצטט כמה משפטים מפסק-דין שניתן לפני חודש אחד, ב"26 ביוני 1979, על-ידי בית-המשפט העליון בראשותו של השופט חיים כהן. השופט אומר "התחלתי לפקפק במקצת שמא הגיע הזמן שהמלחמה בפשעי ה-פושעים צריכה להידחות מפני המלחמה בפשעי ה-שוט-רים." וזו — "יש בפשעי החקירה כדי להטיל צל כבד על הליכי המשפט הבאים בעקבותיה. אילו ראיתי שהו-עלנו בתקנתנו, ולוא רק במקצת מן הקצת מן החוקרים הפושעים באו על עונשם הראוי להם, ומקרי ההתעללות בעצורים הולכים ומתמעטים כ-יאז החרשתי. אבל הרושם העגום הוא שהמקרים הולכים ורבים וחומרתם הולכת ומחריפה. השוטרים מצפצפים על הביקורת... האלימות מחלה מידבקת. כשם שיש בין אנשי המשטרה סאדיסטים, הנדבקים באלימות של פושעים, כן יש פושעים המפיקים מן האלימות המשטרית עידוד רב ולגיטימאציה מרבנת להגברת אלימותם שלהם. אם שומרי משמרת החוק אינם נרתעים מלהשתמש באמצעים אלימים לשם השלטת חוק וסדר, כביכול, תוך הפרה גלויה של זכות-הייסוד לשל-מות גופו של האדם, כל יתפלאו אם בעיני הפושעים, הרואים הפרה זו לנגד עיניהם והחוזים אותה בכשרם, חיי האדם וכבודו חשובים כקליפת השום." זה ציטוט מדברי השופט העליון חיים כהן. לכן כל מה שאמר קציני המשטרה במסיבת העיתונאים המוזכרת שווה כקליפת ה-שום. בית-הדין העליון קבע כי יש פשיעה, אכזריות ו-סאדיסם מצד קציני ושוטרי המשטרה.

לכן צריכה להיות ועדת חקירה, לא של המשטרה על המשטרה אלא ועדת חקירה אחרת, אולי פארלאמנ-טארית, שתחקור מה באמת קרה ומדוע קרה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ורטהיימר, להצעה באותו נושא.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, תנו לי, אולי, לפני שאני נוגע בעניין מעיליא, לברך את מושב יעד שהקים ביתו באזור שבג.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

לא תנועת "יעד"?

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

לא תנועת "יעד", מושב יעד, מושב תעשיינים ראשון בגליל, שהשכנים הערבים שלו באו לברך אותו ולאחל לו הצלחה.

אני מכיר את אנשי מעיליא 25 שנה ולכן אני יכול הפעם לדבר מידעית. אני מכיר את אנשי מעיליא כאנ-שים שקטים, הגונים, חרוצים והגיוניים. לדעתי, אם ב-

חוברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות לסדר-היום —

עילה חוקית למנוע את העבודות. בעצתם של עורכי-הדין האלה הסכימו נציגי הכפר, לרבות הנציגים הקיצוניים — נציגי רק"ח ונציגי "מעיליא של מאחר" — לתתם על ההסכם.

ואחרי כל זה, עם בוא הטראקטורים לעבודה נתקלו במחסומים של אבנים ושל צמיגים בוערים ובמאות כפריים שהצטיידו באבנים, בגושי ברזל, במוטות ובשאר כלי משחית. המתפרעים פתחו במטר של אבנים, פצעו תחילה שני טראקטוריסטים ובהמשך נפצעו גם חשעה שוטרים. ההשתוללות היתה כל כך גדולה עד שהמשיכו לזרוק אבנים גם לעבר הפצועים, ואפילו השתדלו למנוע הגשת עזרה לפצועים.

אדוני היושב-ראש, האם אפשר לעבור לסדר-היום על תופעה חמורה כזאת? האם מדינת ישראל תיכנע לאלימות ולטרור? אני תובע להגיב בכל החומרה נגד אלה מספיקים, באו הביטויים שנשמעו במעיליא כלפי מדינת ישראל והעם היהודי, ביטויים שקשה לאוון לשמעם. אולם הם נשמעו בקול רם ומדהדים במדינת ישראל כולה: "בני כלבים, עוד יבוא יומכם", "יותר לא יעברו כאן יהודים", "עליהם".

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שקר, שקר, שקר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה סתם מדבר. זו הסתה ופרובוקציה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה שקר, גוש-אמונים מדבר כך על ערבים. גוש-אמונים לחם אפילו נגד הצבא.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):
אתה סוכן זה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
ואתה סוכן של רוח זרה.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):
אתה סוכן מדינה זרה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה מדבר בשם הבריונים של גוש-אמונים שאינם שומרים על שום חוק ומשתמשים באלימות. מה שעשו ברחובות הפגורומצ'יקים ההם שאתה מדבר בשמם —

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
חבר-הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — בחברון.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):
אתה מתכוון למה שעשו הערבים בחברון לפני חמי-שים שנה — הטבח ביהודים?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מתכוון לטבח שאחם עושים עכשיו.

משה שמיר (בנא"י):
ההתנגדות שלו היא לזה שיישבו את רחובות לפני שנה. או התחילה, לדעתו, הגזנות היהודית.

נגררה והפכה לבעיה אנטי-ישראלית. רק תיעוש מהיר ייצור את שיפור התנאים, יוריד את הקנאה, ייצור מקום משותף וייצור מפגש בין היהודים לערבים.

לסיכום אני רוצה מעל הבמה הזאת לקרוא גם לאנשי מעיליא וגם לשכניהם היהודים: אל תוציאו את העניין מהפרופורציה. היינו שלושים שנה בצורה יפה, אני בטוח שנוכל להתמיד, נצטרך ללמוד איש מרעהו, נצטרך לש-מור על החוק בצד זה ובצד זה, ויצטרכו לתעש מהר יותר את האזור.

אני שמח שכאשר אנו דנים פה היום בירכו את המתיישבים בכפר יעד.

לשם שינוי, אני מציע להעביר הפעם את ההצעה הזאת לא לוועדת הפנים אלא לוועדת הכלכלה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אינך יכול להציע להעביר את ההצעה לוועדה אלא שהמליאה תדון בה.

זאב ורפחיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מציע שהמליאה תדון, אבל אולי רצוי הפעם להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה, כי הנושא הוא כל-כלי ולא שייך לבעיות פנים.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת דרוקמן, באותו נושא.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אלה המדברים על התקפת המשטרה ומשמר-הגבול על תושבי הכפר מעיליא תוך פתיחה באש, שימוש בגאז ועשיית פוגרום "עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנסים". זו צביעות וציניות שאין כדוגמתן. זו התעלמות מכוונת מהעובדות בשטח. יתר על כן, זה סילוף מכוון של העובדות מצד אלה שיש להם חלק פעיל בהידרדרות הנוראה שהתגלתה ב-כפר מעיליא ביחס לשמירת החוק והסדר, ביחס למשטרה המופקדת על כך —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

רוצים חוק וצדק ולא חוק וסדר. זה אצל הפאשיסטים.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

— — — ביחס אכזרי לבני-אדם עד כדי פציעתם וביחס קשה למדינת ישראל ככללה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

נרחם על הקוואקים, באמת.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, רצוני לקבוע שממשלת ישראל עשתה הכול כדי להימנע מצוץ עימות עם אנשי מעיליא. אף שיש פסק-דין של בית-המשפט, שניתן לפני כשלוש שנים והמקנה בעלות מוחלטת למדינה על שטח זה, היו כמה נסיבות הידברות עם המועצה המקומית וראשי ה-כפר, ואפילו נחתם הסכם עם נציגי הכפר, ובו הבטיחו לדאוג שהטראקטורים יוכלו להגיע לאתר העבודות ללא כל הפרעות מצד התושבים.

פרקליטיהם של נציגי הכפר, עורכי-הדין חנה נקרה, איש רק"ח, וג'ורג' מיארי, ממייסדי תנועת "אלי-ארד" וכיום מפעילי האירגון הקיצוני "בני הכפר", הבינו היטב כי עבודות פריצת הדרך געשות על שטח שכולו סלעים והיגו בבעלות המדינה ואין למתנגדי הקמת הישוב שום

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):
"הורשתם את הארץ וישבתם בה, כי לכם נתתי
את הארץ לרשת אותה."

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אעיר שלוש הערות
ואחר כך אציע את הצעתי. הערה ראשונה — אינני מוכן
להתווכח עם חברי-הכנסת וילנר על ההבחנה בין נאציסם
ובין פאשיסם. הייתי באירופה כאשר מולוטוב וריבנטרופ
נפגשו והייתי בגרמניה הנאצית כאשר היטלר ומוסוליני
נפגשו. לכן אינני מוכן להיכנס להבחנות הללו, אם
תרצה לומר — דקות שבדקות, ואם תרצה לומר — גסות
שבגסות. אינני רוצה מעל במה זו להתווכח על דברי
השופט חיים כהן. יבוא המקום ויבוא הזמן, אולי אעשה
זאת. ההערה השנייה — אני רוצה לומר לכנסת, ואומר
כדי שיהיה רשום בפרוטוקול, שיש 23,000 דונאם בכפר
מעיליא, מתוכם 8,500 דונאם בבעלות המינהל, 7,500
דונאם בבעלות פרטית, ו-5,800 בסיכסוך, לטענת התור-
שבים. כל השטחים הם אדמת טרשים ויער.

ב-1946 — חברי-הכנסת וילנר הלך לנבכי ההיסטוריה
ובעניין זה אני הולך יחד איתו — תוכנה תכנית-מיתאר
מאנדאטורית, ולפי התכנית הזאת מופיעה דרך לאכוזיב
כדרך. היא מופיעה בתור דרך. אחר קום המדינה הוגש
עליידי התושבים ערר וב-1968 נדחה הערר. ב-15 בינואר
1976, לאחר עירעור נוסף לפני בית-המשפט המחוזי,
נקבע שהאדמות האלה הן בבעלות המדינה. כך גם הדי-
ברים רשומים ב"טאבו". המעניין שבמשפט האחרון לא
הוציא בית-המשפט צו מגיעה, כנהוג במקרים דומים
ומקודם. זו ההערה השנייה.

ההערה השלישית: אני מסתייג מכול וכול מכל
תיאור חדי-צדדי, תיאור שאיננו שם לב לעובדה ששלושה
שוטרים נפצעו, שכלי-רכב משטרתיים שוברו — דבר
שבהחלט משנה את התמונה; היא איננה כפי שמסר
חברי-הכנסת וילנר. באשר אני משוכנע שהצדק של ה-
עניין יופיע, אני מציע להעביר את שלוש ההצעות ל-
וועדה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (בנא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקשת להסיר
את הצעתו של חברי-הכנסת וילנר מסדר-היום. אינני יור-
דעת בתור מה עונה כאן השר בורג, האם הוא עונה
פה בתור שר הפנים או בתור שר האוטונומיה.

שר-הפנים י. בורג:
אין שר כזה.

משה שמיר (בנא"י):
יש הרבה הפתעות בממשלה.

גאולה כהן (בנא"י):
השר העומד בראש הוועדה למשא-ומתן על האי-
טונומיה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
זה משהו אחר

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

מדינת ישראל הוגדרה כ"האיוב" ודובר נגד הדיקטא-
טורה של המדינה הממונת נגד המיעוט הרוצה לחיות
בשלום ולא מאפשרים לו . . .

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, יש גבול
לכול. כולנו יודעים היטב מה היה סופו של מי שהיה
משמיע דברים כאלה ושל פחות קיצוניים במדינה ש-
חברי-הכנסת וילנר מייצג. אולם גם אצלנו, עם כל גאון-
תנו על הדמוקרטיה שלנו ועל חופש הדיבור, יש להת-
יחס בחומרה רבה לחופעות אלה, ובשום אופן אסור
להשלים אתן.

אדוני היושב-ראש, רצוני להדגיש כי משטרת ישראל
נהגה בהבלגה רבה במקרה זה; לדעתי — אפילו בהבלגה
יתרה. ומה הסיבה האמיתית לאלימות הברוטאלית של
מעיליא? כי מדינת ישראל החליטה להוסיף ישובים יהו-
דיים בגליל. שומו שמיים. אסור, כנראה, להקים ישובים
יהודיים בארץ-ישראל, לא רק ביהודה ובשומרון ובגולן
— — —

משה שמיר (בנא"י):

הם למדו מהממשלה שלנו, המורידה ישובים מן ה-
קרקע, והם החליטו שאפשר לחזור על תרגיל סיני ב-
גליל. המסקנה פשוטה. גם את זה צריך להביא בחשבון.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

אסור כנראה להקים ישובים יהודיים בארץ-ישראל,
לא רק ביהודה ובשומרון ובגולן כייאם גם בגליל. אותם
גורמים המתנגדים ליישוב יהודה ושומרון מתנגדים גם
ליישוב הגליל. הם רוצים להחניק את ההתיישבות היהו-
דית בכל מקום.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אתה יודע שאתה מדבר שטויות? למה אתה אומר
את הדברים האלה?

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):
זאת חכמה גדולה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

זה נכון. על זה אין חילוקי-דעות.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

הם רוצים להחניק את ההתיישבות היהודית בכל
מקום, ומשתדלים לעשות הכול בכיוון זה.

אני רוצה לקבוע מעל במת הכנסת כי לא יעזור להם
שום דבר. מדינת ישראל לא תיכנע לשום טרור, לשום
אלימות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
גם לא שלכם.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):

מדינת ישראל תמשיך להגשים את המפעל הציוני,
שפיסגתו — יישוב ארץ-ישראל כולה. ומעניין כי מצוות
יישוב ארץ ישראל מופיעה בתורה בפרשת שבוע זה והיא
תובעת מאתנו: והורשתם את הארץ וישבתם בה — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):
ארץ-ישראל מניין ועד היכן?

חוברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות לסדר-היום —

נים שהציונות היא צדק ומוסר, ואין מוסר גדול מזה בעולם. ואם לא כן לא היינו עושים מה שעשינו עד היום. אין ממשלה שלא הפתיעה. את קריית-ארבע סגרה ממשלת המערך, בלא נימוקים בטחוניים דווקא.

צריך שיהיה חוק, או החלטה או מדיניות האומרת שממשלת ישראל יכולה, לצרכי ציבור ויעדים לאומיים, לתפוס כל מקום שהוא חיוני לה לצרכים האלה — בתל-אביב או בגליל, או ביהודה ובשומרון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

בכל מקום. בתל-אביב יקימו מיצפה ערבי. חכמה אלוהית.

גאולה כהן (בנא"י):

בתל-אביב מפקיעים לצרכי ציבור אם צריך חלקת קרקע לסלילת כבישים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

במעיליא יקימו מפעל ציבורי ויקימו בית-ספר. גם תושבי מעיליא הם תושבי מדינת ישראל.

גאולה כהן (בנא"י):

כל הציונות כאן היא תפיסת אדמה בשביל צרכים לאומיים. אם אתה רוצה — כל הציונות היא התנתלות אחת גדולה.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

זו לא תפיסת אדמה. זה ההבדל. זה ישוב יהודי.

גאולה כהן (בנא"י):

ראו איזון פלא קורה כאן. כל 30 השנה יש קונסנסוס, מקיר לקיר, שהגליל צריך להיות מלא יהודים — בוודאי לא מלא כולו, לא צריכים להוריד את האנשים היושבים שם, אבל בוודאי צריך למלא אותו. זה כבר לא יהודה ושומרון, ולמה לא היה שם ישוב יהודי במשך 30 שנה?

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

ממשלת ישראל לא התליטה על כך.

גאולה כהן (בנא"י):

אנחנו קיוונו שממשלת הליכוד תעלה ולפחות במה שקשור בקונסנסוס מקיר לקיר תתחיל מדיניות של הת-נחלות ממלכתית בגליל. אבל זה לא קרה לא בגליל ולא ביהודה ובשומרון. מה שקורה הוא שהממשלה לא רק טועה אלא גם איננה מתפקדת; היום ראינו את זה. מי שעדיין היה עיוור מלראות את זה עד היום — הגיע הלילה הגדול הזה, הדראמאטי הזה, וראה הוא שגם ממשלה ההולכת להחליט החלטות, אף שר אחד בה אינו יודע על מה עומדים להחליט, אף אחד לא קיבל נתונים על מה שקורה, ומדובר בדברים גורליים. מחזיקים את המדינה ערה, עושים ממנה צחוק ואחר כך אומרים: בעצם איננו יודעים מימיננו ומשמאלנו, יד ימין איננה יודעת מה עושה יד שמאל. התלטה אחת סותרת את השנייה. התוצאה אינה ניטרול אלא משטים בעם ישראל. אני מציעה להסיר את ההצעות מסדר-היום ובר-זמנית להעלות על סדר-היום את הצורך בפיזור הכנסת ובבחירות חדשות.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

חבר-הכנסת מאיר וילנר, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדה?

גאולה כהן (בנא"י):

אני חוששת שאתה מקדיש יותר מדי זמן לנושא הזה ופחות מדי לנושאים אחרים. אולי באופן טבעי קראתי לך שר האוטונומיה. מכל-מקום לא במקרה אני מזכירה את נושא האוטונומיה. אני חוששת מאוד שעוד מעט יצטרפו להחליט באותם דיונים אם הגליל לא נכלל בין חלקי הארץ שעליהם אתם דנים כנכללים באוטונומיה. מה שקורה בזמן האחרון הוא שעוד מעט אנחנו נגיע למצב שעל מכוניות או במקומות אחרים יודבקו תווים האומרים שגם הגליל הוא חלק בלתי-נפרד של מדינת ישראל. וזה לא באשמת הערבים, כמו כל דירדור אחר שקורה הוא לא רק באשמת הצד השני. הוא יודע מה הוא רוצה, הוא לא רוצה את מדינת ישראל. וכל מה שקורה כאן הוא בכלל לא עניין מקומי, הוא לא נוגע רק לגליל, הוא לא נוגע רק למעיליא. זו אותה מלחמה שכל פעם בוחרת לה חזית אחרת, או כמה חזיתות, והיא תוקפת באותה מדיניות ארוכת-טווח של אלימות נגד הציונות, של מדיניות של טרור. אבל מה שקורה עכשיו לא היה מעולם, שהמדינה עומדת כל הזמן ומתנצלת. בפעם הראשונה גברה אצל אותם הערבים האמונה שהם יכולים גם לנצח. מפני שעוד לא היתה ממשלה כמו זו העומדת כל הזמן באיזון מין סניגוריה מתמידה בעזרת בג"צ. יש שופטים בירושלים. יש שופטים בירושלים — מפני שאין ממשלה בישראל — הבאים להגן על העובדה שארץ-ישראל היא מקום שותר גם לציונים להתיישב בו. זו התמונה. כל הדברים האחרים הם פועל-יוצא.

יתר על כן, לא היתה עדיין ממשלה בישראל כמו זו שקיבלה החלטות שלא להפקיע אדמה מאנשים פרטיים. בקודה. אחר כך היא הוסיפה: אלא רק לצורך בטחוני. בקודה. זה לא הספיק לה מפני שיש אלון-מורה; זה חורג גם מזה. בקודה. ומסיפיק לזה עוד הריג. זה המצב היום, היוצר אצל אותם תושבי מעיליא מחשבה שעליהם לנצל את הפחדים וההתגמדות הזאת של הממשלה. איננו יודעים מה זה חור קורא לגנב? מי פה אשם? יש ממשלה בישראל או אין ממשלה בישראל?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

זו השאלה.

גאולה כהן (בנא"י):

כל הממשלות לא הפקיעו — —

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

אולי חוסר ההתחשבות באלון-מורה גרם לזה שהם חושבים שאפשר לעשות אותו דבר?

גאולה כהן (בנא"י):

גם באלון-מורה עמדה ממשלת ישראל בפרופיל נמוך, בחשאי, קצת בגניבת-הדעת. ממשלה בישראל מפחדת מבג"צ אלא מפנדי מכוונו בשכם. מה היא מפחדת? אם זה חוקי — בבקשה, תעשה לאור היום. ואם יש צורך במדיניות אחרת בממשלה ובהחלטה אחרת — שתעשה את זה. ואם לא — שלא תעשה את זה במחירת. זו גושפנקה ממלכתית שההתנחלות היא בלתי-חוקית, כמו שטוענים אויבנו. האם אלה ימי חומה ומגדל של התקופה הברי-טית, שאנחנו ממהרים להעמיד כמה קאראואאנים כדי לתפוס מקום? זה שורש הרע. אי-אפשר ללכת לצדדים מפני ששם קל יותר לחפש את המטבעות שאבדו. אנחנו האמנו שממשלת ישראל תהיה ממשלה ציו-נית ותתחיל למשול סוף סוף "על אמת", כי אנחנו מאמי-

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מסיר את הצעתי.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

(קריאה: התחום הזה שייך באופן בלעדי לוועדת הכלכלה. התיישבות על קרקעות היא בתחום ועדת ה- (כלכלה).

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
חברי-הכנסת ורטהיימר?

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
אם החברים המציעים אינם מסכימים תקבע ועדת ה- כנסת.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):
כן.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

חברי-הכנסת דרוקמן, אתה מסכים להצעה להעביר לוועדה?

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):
כן.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב
בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת — מיעוט
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
ובכן, לפנינו הצעה מול הצעה.

חיים קורפו (הליכוד):

סעיף 59 קובע שצריך לקרוא לחברי הכנסת לפני ההצבעה. אני קובע שכאשר לא קוראים לחברי הכנסת אי-אפשר לקיים הצבעה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש למנות את הקולות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אמרתי לכם שזה פארלאמנט של חלם. הנה דוגמה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אין שום תקנה האומרת שצריך לחכות לחברי הכנסת. אין מעכבים הצבעות בגלל החוצפה של חברי הכנסת שאינם יושבים באולם.

שר-הפנים י. בורג:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בקשר להצבעה, ה- עמדת את העניין כקומפלקס אחד. בדברי התייחסתי לה- צעות גם כן כקומפלקס אחד. אם חברי הכנסת מעוניינים ניתן להצביע על כל הצעה לחוד.

חיים קורפו (הליכוד):

אני מדבר על הצילצול.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אי-אפשר להפריד עכשיו בהצבעה. אמנה שני מו- נים. אבקש מאת חברי-הכנסת וירשובסקי ושילנסקי לה- יות המונים.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

לאיזו ועדה הציע כבוד השר להעביר את הנושא?

שר-הפנים י. בורג:

לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. ראשית, מפני שזה נוגע לענייני פנים; שנית, מפני שזה נוגע לענייני תכנון; שלישית, מפני שמדובר גם במשטרה. אם ל- חברי-הכנסת ורטהיימר דעה אחרת תקבע ועדת הכנסת.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

בכל-אופן השר מציע להעביר לוועדת הפנים.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — 33
בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת — 10
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

3. הכרה בנישואי תערובת המבוצעים בנישואי מקסיקו

הסלידה מנישואין כאלה קיימת. נאמרו כאן בכנסת בגנותם דברים בוטים. לא רק שומרי מצוות הם אלה אשר הביעו שאט נפש מנישואין כאלה והזהירו מפניהם כמסכנים את הקשר של חלקים גדולים של בני העם עם עמם.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת קלמן כהנא: הכרה בנישואי תערובת המ- בוצעים בנישואי-מקסיקו. רשות הדיבור לחברי-הכנסת כהנא.

לצערנו גם מדינת ישראל לא נוקתה ממכה זו. נישואי תערובת בין יהודים למוסלמים יכולים להתבצע בפני בית-דין מוסלמי, המכיר בתוקף נישואין שכאלה. נישואי תערובת אחרים של תושבי ישראל מתבצעים בחוץ-לארץ, כטיוול לקפריסין או באמצעות הרשאה הניתנת בכתב לבא- כוח הזוג, כדי לבצע נישואין במקסיקו המאפשרת צורה כזאת של נישואין. עורך-הדין י. בן מנשה, המומחה ל- נישואי-מקסיקו, קבע ב"דיעות אחרונות", ביום 16 ביולי

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין צורך להאריך את הדיבור על סכנת ההתבוללות המאיימת על חלקים נכבדים של האומה. סכנה זו ניוונה עליידי נישואי תע- רובת ההולכים ומתרבים. אין כאן המקום לעסוק בסטא- טיסטיקה, אבל ידוע שיש מדינות אשר בהן כמחצית ה- נישואין של בני הדור הצעיר היהודי הינה של נישואי תערובת.

ונוצריה תושבי ישראל ואזרחיה שנערכו במקסיקו. ידוע כי על נישואי-מקסיקו יש מקום רב לערער. הם כאמור נישואין שלא בנוכחות הנישאים, על-ידי הרשאה בכתב, נישואי proxy בלעז. ובמדינות רבות אין הכרה בנישואין אלה. השופט שמגר קבע בנימוקיו לפסק-הדין כי "התבונה והסדר הציבורי גם יחד הניעו את הרשויות השונות של מדינת ישראל להכיר עד כה בנישואין ש-נערכו כדין מחוץ למדינת ישראל, ואין לגלות עילה לשינויו של קו זה במקרה שבפנינו". לדעתו אי-הכרה בנישואין אלה הינה "מסקנה קיצונית". פסק-דין זה כירסם בצורה קשה ביותר בחוק הנישואין והגירושים שבמדינת ישראל ופעם ראשונה הוכרו נישואי תערובת שנערכו על-ידי תושבי ישראל ואזרחיה ב"נישואי-מקסיקו". אין בפסק-דין זה כל התחשבות בבעיה החמורה של נישואי תערובת ובצורך למנוע אותם עד כמה ש-אפשר כדי שלא לפגוע בשלמותו של העם היהודי. "מסקנה קיצונית" נחשבת המסקנה המתבקשת לפי דיני ישראל — לפי התורה שאיננה מכירה בנישואי תערובת.

הובטח בהסכם הקואליציוני כי יתוקנו הכירוסטומים שחלו בסמכות השיפוט של בתי-הדין הרבניים, אך לא תוקן עד היום ולא כלום. אבל לעומת זאת חל כאן כיר-סום של כל חוק הנישואין והגירושיני על-ידי בית-המשפט העליון שפסק בשאלה כה חמורה וגורלית חיפש דווקא דרך לאפשר נישואי תערובת לאזרחי ישראל ותושביה היהודים. המחוקק לא חיפש דרך זו. הכנסת, הנבחרת על-ידי העם באורח דמוקרטי, לא חיפשה דרך לאפשר נישואי תערובת ועל-ידי זה גם לעודד אותם, בא בית-המשפט ומצא דרך שכזאת. במקביל על שלמותו של העם התערב בית-המשפט לטובתם של אותם המערערים של-מות זו, צירף מעשה זה למעשים קודמים, ובו נקט עמדה במלחמת-התערובת המתנהלת היום במדינת ישראל לפי השקפת השופטים היושבים בדין והוראים עצמם כרשאים לקבוע את השקפתם כהשקפת העם כולו. יש לשים קץ לעידוד זה של נישואי תערובת. על-יכן הנני מעלה שאלה זו על סדר-יומם של הכנסת.

הסכנה היום גדולה עוד יותר מבעבר. מדברים על נורמליזציה ביחסינו עם שכנינו. ואין ספק שנורמא-ליזציה זו עלולה, חלילה, לעורר נישואי תערובת. צעד בלתי-מחושב של ראש הממשלה בשהותו לאחרונה ב-מצרים מוכיח זאת ברורות. ללא כל צורך ביקש מחוזה מגשיא מצרים, שיאפשר את ביקורה בישראל של מומרת שעזבה את עמא ומולדתה, שקיימה בעצמה את קללת התוכחה "בניך ובנותיך נתונים לעם אחר". מומרת זו הוזמנה לביקור בישראל על-ידי ראש הממשלה, לביקור כמעט ממלכתי במטוס חיל-האוויר, וכדי בזיון וקצף על צעד בלתי-מחושב זה שנעשה, כנראה, בידיה מהמתן, אבל זה רק ממחישה את הסכנות. לצערי לא הורשיתי להעלות הצעה דחופה לסדר-היום בנושא זה ומיכסת ההצעות הרגילות לסדר-היום שלי כלה ואינה מאפשרת לי לדון בנושא במסגרת זו. חברי הדתיים מסיעות את-רות העדיפו לעבור על העניין בשתיקה.

לי נראה שבמצב זה ומול סכנות אלו יש צורך בדיון דחוף בפסק-הדין של בית-המשפט, ועל-יכן העליתי את הצעתי לסדר-היום.

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לשר הדתות, השובה.

1978, שמספר הנישואין בנישואי-מקסיקו הגיע בישראל באותו זמן ל-900, וכפי שמסתבר רובם של נישואי-מקסיקו הינם נישואי תערובת. ידוע החוק במדינת יש-ראל הקובע כי נישואין של יהודים במדינת ישראל ייערכו על-פי דין תורה. והנה דין תורה איננו מכיר בנישואי תערובת. סעיף ב, חוק, הקובע כי הנישואין ייערכו על-פי דין תורה, ודאי מתייחס למקרה שבו שני בני-הזוג הינם יהודים. אך התערורה השאלה אם הוא חל גם על מקרה שרק אחד מבני-הזוג הרוצה להינשא הינו יהודי. לדעת הפרופסור לבונטין סעיף זה מתייחס גם למקרה שאחד מבני-הזוג הינו יהודי, ועל-יכן הינו אוסר נישואי תערובת. לדעת הפרופסור זילברג, לעומת זאת, מתייחס סעיף זה רק למקרה שבו שני הפארטנרים הינם יהודים, וכשאחד מהם הינו לא-יהודי הרי אין הוא חל.

אך אין כל ספק שאין נישואי תערובת יכולים להי-ערכ בישראל לתושבי ישראל ולאזרחי ישראל. השאלה היא האם תקפים נישואין אלה אם נערכו מחוץ למדינת ישראל. הד"ר מנשה שאווה הקדיש מחקר מעמיק לצד המשפטי של הבעיה במאמרו ב"עיוני משפט" תשל"ו—תשל"ז ותשל"ח וכן ב"הפרקליט" תמוז תשל"ט. מסקנתו היא שתוקף נישואין אלה צריך להיבדק על-פי הדין האישי של הנישאים ואם אחד הנישאים אינו יכול, לפי הדין האישי שלו, להינשא בנישואי תערובת אין חלות חוקית לנישואין אלה. אמנם הכיר בית-המשפט העליון בכך כי אזרחי ישראל או תושביה שנישאו בחוץ-לארץ יירשמו במרשם התושבים כנשואים, אבל עם זאת קבע ברורות כי אין הוא פוסק בעניין תקפם של נישואין אלה. ועלינו לציין כי הרישום איננו מהווה אף ראייה לכאורה בשאלת תקפם של הנישואין.

לעומת זאת היו פסקי-דין של בית-הדין המחוזי אשר לא הכירו בנישואי תערובת של תושבי ישראל שנערכו בחוץ-לארץ. פסק-דין אחד ניתן ב-11 במאי 1964, על-ידי השופט קיסטר, אז שופט בית-המשפט המחוזי, אשר קבע כי נישואין כאלה בטלים הואיל וחסר כושר לני-שואין שאלה אצל תושב אזרחי ישראל. כן קבעה ב-4 ביולי 1967 השופטת בן-פורת, אז שופטת בית-המשפט המחוזי, כי תושבי ישראל נוצרי ויהודי, שנישאו על-פי טקס אזרחי באנגליה, נישואיהם אלה בטלים מפני שה-יהודיה לא היתה בת-כושר על-פי החוק המקומי בישראל להינשא לנוצרי. כן קבע שופט בית-המשפט המחוזי ב-תל-אביב ברוך יקותיאל, באוקטובר 1977, כי אין תוקף לנישואי-מקסיקו שנערכו בין יהודי ונוצריה תושבי יש-ראל, הואיל ולדעתו יש, על-פי כללי המשפט הבין-לאומי הפרטי האנגלי, לבדוק את תוקף הנישואין לפי חוק ה-domicile — המגורים — של הזוג. ומכיוון שעל יהודים חל במודע בענייני נישואין הדין הדתי שלהם בטלים הנישואין מעיקרם.

הד"ר שאווה במאמרו סבור שיש לבדוק את תוקף הנישואין על-פי הדינים האישיים של בני-הזוג ולא על-פי חוק ה-domicile. אבל בשתי האפשרויות האלה, במקרים שדנו בהם, הננו מגיעים לכלל מסקנה שנישואין אלה בטלים.

הרחבנו את היריעה באופן יחסי במסגרת הדיון הקצר האפשרי לנו בשאלה העקרונית. וכעת למקרה הקונקרטי: ביום ב' באייר, 29 באפריל שנה זו, ניתן בבית-המשפט העליון פסק-דין בתק עירעור אזרחי 77/78 — אשר נומק על-ידי השופט שמגר והסכימו לדבריו השופטים ויתקון ואשר — המכיר בתקפם של נישואין בין יהודי

מגישה זו היא כירסום וזחל בסמכויות בתי-הדין הרבניים ובמעמד ההלכה בענייני אישות. משום כך העלינו נושא זה בעת המשא-ומתן הקואליציוני והוא נקבע כאחד הנושאים שיטופלו על-ידי הממשלה והכנסת במהלך קא"דנציה זו.

משרדי כבר הכין הצעת חוק שבה רוכזו ונקבעו כל הסמכויות שבידי בתי-הדין הרבניים, ובין היתר הסמכות לשיפוט ייחודי בכל ענייני נישואין וגירושין, דיוור והק"דשות דתיים הנוגעים ליהודים אורחי המדינה ותושביה. כמו-כן הוגדרה סמכות ההכרעה בחילוקי-דעות בענייני סמכות השיפוט של בתי-הדין הרבניים על-ידי בתי-הדין המיוחד הקיים על-פי סעיף 55 לדבר-המלך, באופן שהחלטותיו יחייבו את כל הערכאות השיפוטיות העוסקות בשיפוט בענייני נישואין וגירושין. הצעת חוק מפורטת זו כבר הועברה לעיון משרדי הממשלה ותונח בקרוב על שולחן הממשלה לדיון ולאישור. עם אישורה על-ידי הממשלה תובא הצעת חוק זו לחקיקה בכנסת, ואני מקווה שהכנסת אכן תקבל את החוק ותתכן את העיוותים שהממצב הקיים עתה, כאשר אפילו נישואין באמצעות הרבנות, לצורך עקיפת החוק הקיים, מוכרים בארץ, דבר שדעת רבים מהווה פגיעה בסדר הציבורי והמשפטי במדינה.

לאור ההסבר שנתתי אני מציע לך, חברי-הכנסת כהנא, להסתפק בתשובתי זו על הצעתך לסדר-היום או לדחות את ההצבעה לתקופה הרבה יותר מאוחרת.

היוז"ר י.מ. אברמוביץ :

חברי-הכנסת כהנא, האם אתה מסכים להצעת השר ?

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):
אני מסכים לדחייה.

שר-הדתות א. אכוחצירא :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא המועלה היום לפנינו אמנם מעסיק את הציבור בכלל ואת הציבור הדתי בפרט. הנישואין והגירושין הגעתיים במדינה נעשים אך ורק על-פי ההלכה, בהתאם לחוק שיפוט בתי-דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג—1953. אולם במשך הזמן נוצרו בעזרת משפטנים שונים דרכים לעקיפת חוק המדינה על-ידי זוגות שהחליטו להינשא שלא על-פי ההלכה אלא בנישואין תחת שיטת משפט זרה, כגון נישואי-קפריסין וכו'. לאחרונה פשטה גם שיטה חדשה, שהיא מטבעה בלתי-הגיגונית ומבישה. העובדה שזוג יכול להתחתן באמצעות הדואר היא תופעה לא מקובלת ברוב רובן של ארצות העולם.

בתי-הדין הרבני האזורי בחיפה, שהוא המוסמך על-פי החוק להכריע בענייני נישואין וגירושין בישראל, נתן את דעתו ל"נישואי-מקסיקו" בי"א באייר תשל"ח, 18 במאי 1978, ואני מצטט ממסך-הדין שניתן בתק"ל/ח' 2041: "הצדדים לא נישאו מעולם. התקשרות הצדדים במסמך המכונה "נישואי-מקסיקו" איננה תקפה ואין לה כל ערך. אי לכך אין כל חובות או זכויות מצד אחד כלפי הצד שכנגד בגין אישות".

לעומת זאת בעניין אחר ובמסגרת עירעור אורחי פסק בתי-המשפט העליון, בהתאם לפרשנות המקובלת עליו, שנישואין אלה מוכרים בישראל לגבי עניינים שונים. כבר פירש כבוד שופט בתי-המשפט העליון ברנזון בגלוי, בבג"צ 3/73, את גישת הפרשנות של בתי-המשפט העליון לחוק שיפוט בתי-הדין הרבניים, שהיא גישה המצמצמת ביותר את סמכות בתי-הדין ואת סמכות הרבנות. ואני מצטט מדבריו: "מכל הבחינות מצוים אנו איפוא לצמצם את הסמכות של בתי-הדין הרבני עד כמה שהדבר ניתן לפי פירוש מתאים של החוק". התוצאה

4. מעמדם ותנאי שחרם של הרבנים והשוחרים בהתיישבות העובדת

בוצים ובקבוצות — דווקא הציבור החלוצי הזה שבין רבני ישראל נמצא מקופח וניזוק. משכורתם פחותה משל הרבנים האחרים, הרגשתם ירודה משל האחרים.

לכן, לפי דעתי, אנחנו כנאשי ציבור חייבים לתת את דעתנו על הנושא הזה, לא רק בזכותם של אותם 200 רבנים שוחטים העושים את המלאכה הזאת כמיטב יכולתם אלא גם בזכותו של הציבור שהם באים לשרת. להפתעתי מתברר שציבור זה של כ-200 רבנים הפועלים במועצות האזוריות, בניגוד לרבני הערים ולרבנים העובדים במורעות המקומיות, אין להם מעמד מוגדר, אין להם אפילו נתון עבודה מוגדר, ושחרם ירוד בהשוואה לשחרם של אחרים. שמעתי מפייהם, ואני מניח שזו המציאות, שעד היום השכר שמקבל רב שתפקידו לטפל ביושבים מרוחי קים אלה מגיע ל-8,300 לירות ברוטו בלבד. לדעתי אין בזה כבוד למקבל השכר ועוד פחות מזה לנותנו. חקרתי ומצאתי כי רבנים אלה, בניגוד להבריהם למקצוע ולשליחות המכהנים כדאי להגיש את שירותיהם לאנשים. קראתי שיש שמטפלים בחמישה ישובים, בעשרה ישובים, שמעתי על אחד המגיש שירותי דת ליותר משלושים ישובים, וזאת כאשר לא עומדים לרשותם רכב ותנאים אחרים. והם חיים במשכורת של 8,000—8,300 לירות בלבד.

אני רוצה לומר בכל הכנות: או שנחליט שאין צורך

היוז"ר י.מ. אברמוביץ :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת הלל, בנושא מעמדם ותנאי שחרם של הרבנים והשוחרים בהתיישבות העובדת. רשות הדיבור לחברי-הכנסת הלל.

שלמה הלל (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בהצעתו זו לסדר-היום אני מציע לכנסת לנצל את סמכויותיה על-ימנת להסיר פגם ותתם שיש בו נזק לאנשים ואי-כבוד למדינה כולה. אני רוצה לדבר על בעייתם של רבנים ושל שוחטים המכהנים באחת הגזרות החשובות של חיינו הלאומיים, ביישובים החקלאיים לסוגיהם, במושבים, בקיבוצים, בתיישבות העובדת לסוגיה, שגם היא, ככל בתי-הדין, זקוקה לשירותים של רבנים ושוחטים.

אם אפשר לומר כי האנשים שלנו היושבים בהתיישבות, המעבדים את האדמה, הנמצאים ביישובי ספר הם החלוצים מקרב תושבי המדינה, אני מרשה לעצמי לומר אותם העוורים להם ועובדים אתם, אם רופאים אם בעלי מקצועות אחרים ואם רבנים, הם החלוצים במחנה שלהם. וקורה שדווקא אותו ציבור מסור של רבנים, שבמקום להישאר בערים ובישובים הנוחים והמסודרים קיבלו עליהם להגיש את השירותים לחלק החלוצי של הישוב שלנו, למי שנמצאים ביישובים לאורך הספר, במושבים, בקי-

מאחר שהיה קיים פער נוסף בין רבני ההתיישבות לבין רבני השכונות בערים החלטנו לאחרונה במשרדנו כי החל מחודש אפריל שנה זו יקבלו הרבנים והשוטמים, הממלאים את תפקידים בתחום לדרישות ולתנאים הקבועים, את כל ההטבות והתוספות המוקבלות לגבי רבנים אחרים. יתר על כן, כדי לעורר ולעודד פניית רבנים צעירים לתפקידים אלה בהתיישבות פניתי לוועדת השרים לענייני שכר בבקשה להעלות את הדירוג של רבני המושבים והשוטמים במושבים וכן את זה של הרבנים ה"אזוריים. הדירוג נקבע לראשונה לפני שלוש שנים. ה"וועדה דנה לפני כשבועיים בנושא וביקשה מנציב שירות המדינה וממשרד הדתות להביא לפני הצעת מוסכמת. ההצעה שהכנו לוועדת השרים לענייני שכר היא שדרגת הרבנים ותנאי עבודתם במושבים יהיו גבוהים יותר וטו"בים יותר מאלה של הרבנים בערים, מתוך שאיפתי להביא לישובים אלה רבנים צעירים וטובים כדי להתחרות בערים ובתנאים שבערים שמכל הבחינות נוח יותר לגור בהן.

נותרה בעיה אחת והיא בעיה, לפי דעתי, קשה ורצינית. הבעיה היא: קביעת מעמדם של המשרתים בקודש בהתיישבות. מאז קום המדינה לא הסכימו הגורמים המקומיים, ועדי המושבים והמועצות האזוריות, לה"יות המעסיקים של הרבנים והשוטמים וטענו שהם משמ"שים רק כצינור להעברת משכורות ממשרדי הפנים וה"דתות. מאידך גיסא לא היתה המדינה עצמה מוכנה עד היום להיות המעסיק הישיר של כל המשרתים במושבים האלה, ועל"כן חייבים למצוא פתרון לבעיה זו של מעמ"ד. הפתרון שאני חותר אליו הוא הקמת מועצות דתיות אזוריות באזורים שאין בהם עדיין — וזה ברוב המור"צעות האזוריות — באופן שאלו יקבלו על עצמן את אספקת שירותי הדת, הבטחת המשכורות וזכויות העוב"דים למשרתים בקודש וכן יהיו מסגרת פורמאלית ומע"גנת בחוק לכל הפעולות למתן שירותי דת והדרכה ר"חנית, ועל"י כך ייתנו להם אותם תנאים שיש ברשויות מקומיות, במועצות אזוריות ובערים.

אני בטוח שפתרון זה הוא הטוב ביותר לקביעת ה"מעסיק של הרבנים והשוטמים בהתיישבות, ואנו נפעל לקדם ולזרו אותו עד כמה שאפשר, במיוחד כאשר בעוד שלושה חודשים אנחנו מתחילים למעשה להרכיב את המועצות הדתיות מחדש ואז נקים גם את המועצות הד"תיות האלה בקרב.

אין כל ספק שכל עזרה שיתנו לנו הכנסת, חברי הכנסת, ועדות הכנסת, בנושא זה של קביעת מעמדם ותנאי שכרם של הרבנים והשוטמים תהיה עזרה חשובה לנושא רציני וחשוב זה ולכן אני בהחלט מסכים להעביר את ההצעה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אני שואל את חברי הכנסת הלל אם הוא מסכים ל"הצעת השר להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

שלמה הלל (המערך):

מסכים, אדוני.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אני מעמיד להצבעה את הצעת השר להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

בהם, או שנגיע למסקנה שיש צורך בהם כי אנחנו מ"רים בשליחותם. אם שירותם דרוש, אנו חייבים לנהוג כלפיהם באותו כבוד ובדרך-א"רץ שהנושא שבו הם עו"סים קיום מחייב, ולא לנהוג בהם אפליה לעומת רבנים אחרים המכהנים בערים ובמושבות ובמקומות שיש בהם מועצות מקומיות.

נתקלתי עוד בעובדה — לפחות כך הוסבר לי הדבר — שמבחינה פורמאלית אין להם שום יחסים של עובד ומעביד, כי אין להם נותן עבודה מוכר וקבוע ואת מש"כורתם הם מקבלים בחלקה ממשרד הדתות, חלקה מ"משרד הפנים, חלקה מהמועצות האזוריות, והם אינם נח"שבים לעובדים אף לא אצל אחד מן הגורמים הללו. גם אם יש קושי, אדוני שר הדתות, אנחנו חייבים לטכ"ס עצה כדי לתקן פגם זה. אינני חושב שזה מקובל, ועוד יותר מכך — אינני חושב שזה מכובד שאנשים יהיו נתונים במצב של חוסר יחסי עובד ומעביד, כאשר הם בעצם אינם עצמאיים אלא חיים ממשכורת חודשית.

לאור כל זאת וכדי לא להלאות את הכנסת בשעה מאוחרת זו, ומאחר שאני יודע כי גם שר הדתות אינו רוצה להרע, חלילה, עם אנשים אלה, ביקשתי להעלות את הנושא לסדר-יומנו על-מנת שנוכל לטכ"ס עצה ול"שפר את המצב — אולי באמצעי חקיקה, אולי בדרכים אחרות — כדי לסלק פגם זה מתוכנו וכדי לאפשר לאנשים הללו למלא את שליחותם תוך הכרה ותוך הוקרה המ"גיעות לאנשי ציבור הממלאים את שליחותם כמיטב יכולתם כדי לעזור לציבור שהם באים לשרת, לעזור לציבור שכה זקוק לשירות שלהם.

אני מקווה שכבוד השר ייענה לבקשתי לאפשר לנו לדון בנושא הזה. אני יודע כי הרבנים נפגשו עם כבוד השר בסמוך לחג השבועות, אך חלק מן הדברים שעליהם הוסכם עם השר טרם יצאו לפועל, עד כמה שאני מבין, מה גם שממילא אותם דברים שסוכמו אין בהם כדי לפתור את הבעיות כולן. לכן רציתי לבקש ולהציע שנדון בכך בכנסת על-מנת למצוא תקנה לציבור, על-מנת לתקן את הרגשתם ועל-מנת לתת הערכה וכבוד גם להם וגם לציבור שהם משרתים.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר הדתות, לתשובה.

שר-הדתות א. אבוחצירא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבר לפני שבועות מספר השיבותי על שאילתה של חברי הכנסת הלל וזיידל בנושא המועלה לפנינו היום.

בהתיישבות העובדת פועלים רבנים ושוטמים המ"ספקים לאוכלוסייה שירותי דת והדרכה רוחנית. מאז קום המדינה החלו רבנים ושוטמים לעבוד במושבים בהתאם למצב הקיים ולדרישה המקומית, אך ללא מסגרת ממוסדת וקבועה, ומצב זה נשאר ברובו קיים במשך שלושים שנה. משרד הדתות, בשיתוף עם משרד הפנים, סייע בתקופה האחרונה לוועדים המקומיים או למועצות האזוריות ב"החזקת המשרתים בקודש. משרד הדתות הקפיד במשך השנים להדריך את הרבנים והשוטמים ולסייע בידם ב"מילוי תפקידם. כן דאג המשרד והסדיר בחירות ומינויים מתאימים של רבנים ושוטמים במאות הישובים בארץ. לפני שלוש שנים הגיעו משרד הדתות, משרד האוצר וההסתדרות להסכם בדבר קביעת דרגות לרבנים ולשו"טמים וכן בדבר ותק ומסוללי קידום, דבר שלא היה קיים עד אז לגבי עובדים אלה.

ז. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "סידרת הטלוויזיה על הציונות"; מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין הברית מלאה רמלה ובעניין הפגיעות באזרחים ערבים על-ידי אנשי המשמר-האזרחי. עוד הונח, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, חוק שירות לאומי (תיקון), שהחזירה ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ :
חברי הכנסת, נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון :
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום

ח. הצעות לסדר-היום

1. מדינה פלשתינית בגדה המערבית וברצועת עזה — סיכויים וסיכונים

אורי אבנרי (מחנה שלי):

את ההצעה לסדר-היום, שרציתי להעלות עכשיו, הגשתי על סמך מלת-כבוד של ראש-הממשלה, שניתנה לי פעמיים — פעם מעל הדוכן הזה ופעם באופן פרטי — שאם אעלה אותה כהצעה לסדר-היום יבוא הוא וימליץ לפני הכנסת לקיים על כך דיון במליאה. על סמך ההבטחה המפורשת הזאת, פעמיים, של ראש ממשלת ישראל, הגשתי את ההצעה הזאת לסדר-היום.

שלמה הלל (המערך):

זו הבטחה ראשונה שראש הממשלה לא מקיים ? מה אתך ?

גאולה כהן (בנא"י):

הנה שר, הנה השר נסים.

רב שילנסקי (הליכוד):

יש שר, יש חבר כנסת מהליכוד.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

חבר-הכנסת הלל, אינני יודע. אני עדיין חי בתקווה — אני מקווה שזו תקווה, ולא אשליה — שמלת-הכבוד האישית של ראש הממשלה יש לה תוקף. אצטער מאוד אם אתבדה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב־29 בנובמבר 1947 החליטה עצרת האו"ם לחלק את הארץ שבין הירדן והים לשתים מדינות — אחת יהודית ואחת ערבית. הישוב היהודי קיבל את ההחלטה, חרף דעתו של מר מנחם בגין ועמיתיו שהתנגדו לחלוקה. מדינת ישראל קמה. לעומת זאת שעה הישוב הערבי לעצתם של מנהיגים קיצוניים שדחו את החלוקה ולא קיבלו אותה. מדינת פלשתינ לא קמה.

רבים טובים בישראל האמינו אז שבכך תמה פרשת העם הפלשתיני. היחידה הטריטוריאלית ששמה "פלש-תינ" נמחקה מן המפה. הישוב הערבי שממערב לירדן לא זכה בעצמאות, וכאילו איבד את זהותו הלאומית. הבעיה נפתרה, כך האמינו, ולא נותר אלא ליישב את הסיכסוך שבין ישראל ובין המדינות הערביות. קומץ אנשים, ואני ביניהם, הוזהרו עוד בראשית שנות ה־50 כי זוהי אשליה גמורה.

גאולה כהן (בנא"י):

חבר-הכנסת אבנרי, אפשר לשאול אותך שאלה ?

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום בנושא: מדינה פלשתינית בגדה המערבית וברצועת-עזה — סיכויים וסיכונים. את ההצעה יעלה חבר-הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מי יענה עליה ?

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

תשמע כבר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

בנושא כזה אין אף חבר ממשלה אחד באולם. אני מציע לכבוד היושב-ראש להפסיק את השיבה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

למה ?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כי אי-אפשר לדבר על נושא כזה כשלא נמצא כאן ראש הממשלה, כשאין כאן אף שר אחד, לא שר החוץ, לא שר הבטחון, לא שר אחר. מה זה כאן ?

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

חבר-הכנסת פעיל, לא נתתי לך רשות הדיבור. נתתי רשות הדיבור לחבר-הכנסת אורי אבנרי. אם הוא רוצה — בבקשה. אם הוא לא רוצה — נדון בסעיף אחר.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזומה):

נשאלה שאלה : איפה השרים ?

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

אני לא חייב לענות על שאלה זו. כשנגיע לתשובה, יהיה מי שיענה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

איזה מין ממשלה זאת ?

שלמה הלל (המערך):

כנראה ראו שאין כאן טלוויזיה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להציע הצעה לסדר.

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

בבקשה.

חוברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות לסדר-היום —

נגד מדינה פלשתינית. זאת היא התשובה האמיתית על שאלתך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

את היית נגד החלוקה. לא היית מוכנה לקבלה.

גאולה כהן (בנא"י):

אבל היה הבדל גדול. אני הייתי נגד, אבל הייתי מוכנה לקבל את החלוקה ולהילחם בשביל יותר מזה. אני קיבלתי את 1947. שמחתי עם כולם על העצמאות ורקדתי, אם-כי בלבי אמרתי שזה לא טוב.

דב שילנסקי (הליכוד):

חבר-הכנסת אבנרי, אפשר לשאול אותך שאלה ב- שקט ובנימוס ?

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

חברת-הכנסת גאולה כהן, אני קראתי אותך לסדר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

רק רגע, חבר-הכנסת שילנסקי.

אדוני היושב-ראש, אני הכנתי דברים התואמים בד- יוק את הזמן העומד לרשותי. אני מוכן, ואפילו מעוניין, להשיב על כל השאלות, בתנאי שהיושב-ראש יוסיף לי זמן בסיום דברי.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

לא, לא.

גאולה כהן (בנא"י):

הדיון הזה הוא רציני, ואני מתייחסת אליו ברצי- נות.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

חברת-הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר. אני קורא אותך לסדר.

רב שילנסקי (הליכוד):

חבר-הכנסת אבנרי, מה היא תשובתך שלך ? למה לא הקימו מדינה פלשתינית בזמנה של ירדן ?

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

הוא לא חייב לענות לך.

גאולה כהן (בנא"י):

הוא לא חייב לענות לנו, אבל הוא חייב לענות לעצמו. הוא לא יכול לעשות לו חיים קלים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הרי אמרתי לך, חבר-הכנסת שילנסקי — ממשלת ירדן הייתה נגד העם הערבי הפלשתיני.

רב שילנסקי (הליכוד):

אני שאלתי את חבר-הכנסת אורי אבנרי, לא אותך, חבר-הכנסת טובי. הרי יהודה ושומרון ועזה היו בידי בידי הערבים. אם זה כל כך טוב וצודק להקים מדינה פלשתינית, למה הם לא הקימו ? למה ירדן לא נתנה להם להקים ?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מכיוון ששאלת, וחזרת ושאלת בעקשנות, אני אתן לך את התשובה ההיסטורית המדוייקת: ממשלת ישראל דאו הכריזה רשמית שכל שינוי בסטאטוס בממלכת ירדן

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כבר בשנת 1953 — — —

גאולה כהן (בנא"י):

למה אתה לא עונה ?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אענה אחר כך.

גאולה כהן (בנא"י):

למה הם לא הקימו להם מדינה ? היתה להם אפ- שרות לעשות זאת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מפני שהיה להם שכל כמו שלך — עקשן, פאנאטי, שלא רואה מה נעשה מסביב.

גאולה כהן (בנא"י):

אף שלא רציתי במדינה של 1947 הייתי בכל-זאת מוכנה לקבל אפילו ארבע אמות בחוף אילו היו נתנים לי. השכל שלי היה בסדר, עם כל העקשנות. הייתי מב- שקת תשובה על שאלתי מחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

שאלת — אני אשיב: העם הפלשתיני לא קיבל ב- 1947 את הצעת החלוקה, מפני שהוא שעה לאנשים ש- דעתם היתה בדיוק כמו שלך — "הכול או לא כלום".

גאולה כהן (בנא"י):

אבל זה לא נכון. אל תאמר "כמו שלך", כי בכל- זאת היה הבדל. אני הייתי מוכנה ב-1947 לקבל גם ארבע אמות על חוף הים ולהקים שם מדינה, אבל הם לא היו מוכנים. הם לא קיבלו את רעיון החלוקה. הם לא היו ראויים למדינה כי הם לא רצו בה. זו היתה הבעיה.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

חברת-הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

את לא קיבלת את החלוקה, מנחם בגין לא קיבל את החלוקה, אבל לעם ישראל היה שכל שלא לשעות אליכם.

גאולה כהן (בנא"י):

אני כן הייתי מוכנה לקבל, אף שחשבתי שזה לא טוב.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

את היית נגד החלוקה, והם היו בדיוק כמור.

גאולה כהן (בנא"י):

אני הייתי נגד, אבל קיבלתי.

דב שילנסקי (הליכוד):

למה לא הקימו מדינה במשך כל הזמן שירדן היתה השלטת ?

גאולה כהן (בנא"י):

זה היה כל ההבדל. אף שהייתי נגד, קיבלתי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני אענה לך, חבר-הכנסת שילנסקי: לא קמה מדינה פלשתינית בגדה המערבית וברצועה מפני שממשלת יש- ראל וממשלת ירדן חברו בזמן יחד כנגד הקמתה של מדינה פלשתינית. ממשלת ישראל איימה בפעולה צבאית

לא אקדים את הוויכוח הממצה שיהיה — כפי שאני מקווה — על סמך הבטחתו של ראש-הממשלה מר בגין, בכנסת. אסתפק בכך שאציין היום לפני הכנסת כמה מן המרכיבים העיקריים של הנושא שעליהם יש למקד את הוויכוח.

שאלה ראשונה: האם קיים עם פלשתינאי ?

מאיר כהן (הליכוד):

לא. לא קיים. מעולם לא היה ואיננו. יש ערבים שנולדו בארץ-ישראל.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לדעתי התשובה על כך היא פשוטה בתכלית, בייחוד ליהודי: כאשר מיליוני בני-אדם מאמינים שהם עם ומת-נהגים בהתאם לכך, בטוב וברע — הרי הם עם. כך לימד אותנו האיש, שדיוקנו נשקף כאן, שפתח את מסעו אל תוך ההיסטוריה במלים: "ויר זינד איין פולק" הרינו עם. החלטה עצמית זו חשובה לאין שיעור מכל דיפלומה בינ-לאומית. אך העם הפלשתיני זכה גם בכך: לא זה בלבד שאין איש מפקפק בעובדת היותו עם ככל העמים אלא שמשפחת העמים הכירה בכך גם בהחלטה של 1947, שנתקבלה על-ידי ישראל, וגם בשנים האחרונות. אין עוד איש נאור בעולם המפקפק בעובדה יסודית זו: קיים עם פלשתיני. הוויכוח על כך הסתיים. ראש-הממשלה מר מנחם בגין חתם על כך באנגלית.

השאלה השנייה: כאשר קיים עם, מה הן זכויותיו הלגיטימיות? ברבע האחרון של המאה ה-20 הדבר ברור ומוסכם על הכול. לכל עם הזכות להגדרה עצמית ול-חירות לאומית. זוהי זכות טבעית המוקנית מכוח הרוח של התקופה, שאינה ניתנת לעירעור ושאינה תלויה ב-דבר. מכוח הזכות הזאת הרמנו אנחנו את נשקנו למען עצמאות ישראל, ואכן זכינו בה.

לכל עם עומדת גם זכות לגיטימית שנייה: להקים בעצמו את הנהגתו הלאומית. הנהגה שהרוב המכריע של העם מכיר בה ומקבל את מרותה היא נציגתו הנוסמכת. אין יכול אדם לתעב את שיטותיה, לפסול את עמדותיה, אך אין הדבר משנה את העובדה שזוהי הנהגה שעמה יש לשאת ולתת, ובין השאר כדי להביא לשינוי השיטות ול-גיבוש עמדות חיוביות. אין שמץ של ספק בכך שאירגון השיחורר הפלשתיני הוא הנהגה כזאת. הוא הוכר כנציג הבלעדי של העם הפלשתיני על-ידי הפיסגה הערבית, האו"ם וכל האירגונים הבינ-לאומיים העיקריים. חשוב יותר: אין אף גוף אחד אחר בעולם כולו המת-יימר לייצג את העם הפלשתיני. כל נציגי הציבור שנב-חרו בגדה המערבית וברצועת-עזה, תחת השלטון הצבאי הישראלי, מכירים בו ככהנהגתם. נוצר מצב פאראדוק-סאלי שמדינות רבות יותר מקיימות כיום יחסים עם אש"פ מאשר עם ישראל.

השאלה השלישית: האם רוצה העם הפלשתיני במ-דינה משלו? רק הוא עצמו יכול ורשאי להשיב על כך. אך מי שמצוי בעינינו יודע שהרוב העצום של העם הפלשתינאי — ואני מעז לומר: רוב של 99.9% — רוצה כיום בעצמאות לאומית במדינה עצמאית.

השאלה הרביעית: האם הקמת מדינה פלשתינית ב-גדה וברצועה עדיפה מהאית האינטרס הישראלי של מסירת השטח לירדן? — מי שדוגל בארץ-ישראל על-למה, כמו ראש-הממשלה מר מנחם בגין, פטור מלהשיב על שאלה זו. אך מי שאינו רוצה ב-2.2 מיליון ערבים בישראל — כפי שיש כיום — מי שחפץ במדינה יהודית

יחשב כהפרת שביתת-הנשק, ומדינת ישראל תראה עצמה חפשיה לאחוז בכל האמצעים, זאת אומרת לפלוש לירדן. בכך הבטיחה מדינת ישראל את קיומה של ממלכת ירדן עד יוני 1967.

רב שילנסקי (הליכוד):

ומה על יתר המדינות? האם זו התשובה? למה לא הכירו בצורך להקים מדינה פלשתינית?

היו"ר י.מ. אכרמוביץ:

הוא לא חייב לענות על כל השאלות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, קומץ אנשים, ואני ביניהם, הו-הירו עוד בראשית שנות ה-50 כי אשליה גמורה היא לחשוב שהעם הפלשתיני נעלם מהמפה. כבר ב-1953 הבעתי את דעתי כי האינטרס ארוך-הטווח של ישראל מחייב את הקמתה של מדינה פלשתינית עצמאית בגדה וברצועה, תוך פירוק ממלכת ירדן. אולם כל ממשלות ישראל וכל מפלגותיה היו בטוחות שהפלשתינים נעלמו. אך כמו רוח אביו של האמלט, המשכיה רוחו של העם הפלשתיני להלך במרחב. היא גרמה למלחמות, יצרה משברים ללא ספור. היא קימה עור וגידים במוסדות וב-אירגונים שהלכו והתעצמו בהתמדה.

כיום קיים קונסנסוס עולמי על כך שלא ייתכן פת-רון כולל ושלוש ב-ר-קיימא מברחב אלא אם תיפתר הב-עיה הפלשתינית. קונסנסוס זה משתרע מקארטר עד ברו-נייב, מסאדאת עד תשע מדינות השוק האירופי, והוא כולל את מרבית ידידיה של ישראל בעולם וחלק ניכר של העם היהודי.

(חבר-הכנסת מ. כהן קורא קריאת-ביניים)

מאיר פעיל (מחנה שלי):

עוד נגיע גם אליך.

אמנון לין (הליכוד):

חבר-הכנסת מאיר פעיל, אל תפריע לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אף מר מנחם בגין עצמו חתם בקמפ-דייוויד על הס-כס-מסגרת, אשר הנוסח האנגלי שלו — שהוא הנוסח המקורי והמחייב — מכיר בקיומו של "העם הפלשתיני" ובקיום "זכויותו הלגיטימיות וצרכיו הצודקים". ובמקור: The legitimate rights of the Palestinian People and their just requirements.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לכנסת להתמודד פנים אל פנים עם בטיה זאת, לשקול כבובד-ראש את הסיכויים והסיכונים הכרוכים בה. במרוצת השנים נוצר מסיבב לבעיה זו ערפל סמיך של יצרים ופחדים, מיתוסים ואג-דות, שלא איפשר דיון ראצינאלי. שורה ארוכה של מעשי זוועה יצרה משקע עמוק של שנאה. שיגרות הת-עמולה כמו את עצמן על התועמלנים עצמם וסיסמאות נלהבות תפסו את מקומה של המחשבה הקרה.

אני מציע לכנסת לעשות מאמץ מודע להיחלץ מסבך הרגשות ולקיים במליאה דיון ענייני, מעשי ואחראי על נושא זה. לשמחת הוודיע ראש-הממשלה מר בגין, בת-שובה על קריאת-ביניים שלי באחד הדיונים, כי יתמוך בהצעה זו — אף כי דעותיו בעניין זה רחוקות, כמוכן, מדעותי כרחוק מערב מזרח. אולם מאחדת את כולנו הדאגה לעתידה ולשלומה של מדינת ישראל. דאגה זו צריכה להדריך את גישתנו גם בנושא חיוני זה.

חוברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות לסדר-היום —

בארץ מוכן עתה רובו המכריע של העם הפלשתיני בארץ ובפורה, והרוב המכריע בהנהגת אש"פ, לקבל פתרון זה כפתרון-קבע מעשי. אינני מבקש מאיש לסמוך על ההערכות שלי. יש גם הערכות אחרות. אך אני טוען שעלולם לא נדע את התשובה המוסמכת אלא אחרי משא-ומתן ישיר וממושך, שבו יועמדו הדברים במבחן ממשי.

אדוני היושב-ראש, בדברים קצרים אלה לא אוכל לנגוע בשורה ארוכה של שאלות השייכות לנושא, כגון הדרכים להשגת ההכרה ההדדית, תקופת המעבר של ה-אוטונומיה בדרך כלל, העברת השלטון, בעיית ירושלים, סידורי הבטחון ההדדיים, פתרון בעיית הפליטים, השלום הכולל עם העולם הערבי על סמך ההסדר הפלשתיני, חלקן של מעצמות-העל ועוד ועוד. אשתדל להשיב על כך בבוא העת, אם תיאות הכנסת לקבל את ההצעה לקיים במליאה דיון על כל ההיבטים של הבעיה. הדבר דרוש כדי שכל סיעות הבית יוכלו להביע את דעותיהן. אני רואה ערך רב בדיון זה גם אם סיעת "שלי" תישאר עדיין במיעוט. הכנסת היא במה לוויכוח הלאומי, וטוב שהעם ישמע את מיגוון הדעות על נושא זה, שאין חשוב ממנו לעמנו ולמדינתנו.

הי"ר י.מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לשר נסים, בבקשה, כבוד השר.

השר מ. נסים :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אמת, נכון, חבר-הכנסת אורי אבנרי פנה לראש הממשלה ושאלו אם הוא יתמוך בקיום דיון בכנסת על הנושא של מדינה פלש-תינאית. ואמנם ראש הממשלה מקיים את דעתו זאת, אבל הוא הביא את העניין לממשלה והממשלה גרסה שאין מקום לדיון בכנסת בנושא זה.

ההצעה הזאת לסדר-היום של חבר-הכנסת אורי אב-נרי אומרת: "מדינה פלשתינאית בגדה המערבית וב-רצועת-עזה, סיכויים וסיכונים." הממשלה גורסת, ואתה הרוב המכריע בעם ובבית הזה, שמדינה פלשתינאית בגדה המערבית היא כולה סיכונים ואפילו יותר מזה

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

האם כבוד השר יכול לומר שאין כל ערך להבטחה של ראש הממשלה? היא לא שווה את הנייר שעליו היא כתובה? לאן הגענו במדינה הזאת, ריבוננו-של-עולם? מלה של ראש הממשלה כבר לא שווה. מלת-כבוד של ראש הממשלה לא שווה. שאלתי אותו לפני שבוע אם הוא עומד בהבטחה הזאת והוא אמר שכן. ראש ממשלת ישראל, לאן הגענו?

השר מ. נסים :

ראש הממשלה אמנם עומד בהבטחה זאת, אבל ה-ממשלה היא שמחליטה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אין ממשלה ואין ראש ממשלה.

השר מ. נסים :

הממשלה החליטה שאין מקום לדיון בנושא זה. רק לפני שבועיים או עשרה ימים עלה מעל בימת הכנסת הנושא שהוא בזיקה עמוקה לעניין זה: מפגש קרייסקי-עראפאת, וחבר-הכנסת אבנרי הלא אמר בדבריו היום שהוא רואה את אש"פ כמנהיג העם הפלשתינאי.

דמוקראטיה, מי שמבין כי לא יהיה שלום בלי החזרת שטחים אלה — שאלה זו חשובה לו. אני משוכנע כי מדינה פלשתינית עצמאית, הקשורה ביחסים הדוקים עם ישראל, תשרת את בטחון ישראל יותר משכנה ירדנית, שבה תהיה קיימת התמרדות מתמדת של הרוב הפלשתיני נגד המיעוט העברי-ירדני, ושכסופו-של-דבר ישתלט בה משטר פלשתיני ראדיקאלי.

כמה מן המוחות האסטרטגיים המבריקים ביותר ב-ישראל הביעו את דעתם, בפומבי או בשיחות פרטיות, כי מדינה פלשתינית קטנה בעלת יכולת מוגבלת, הק-שורה בהסדר בטחון עם ישראל, עדיפה על פני שכנה ירדנית שתשלט על שטח הרבה יותר גדול ושיהיה לה גבול משותף עם עיראק, סוריה וסעודיה, עם כל הסכנות הכרוכות בכך.

אגב, נערך משאל מדעי בין כל האזרחים של ישראל הנושאים בתואר אלוף-משנה-במילואים ונמצא ש-52% מהם דוגלים בהגדרה עצמית לפלשתינים בכל תנאי, ועוד 12% בתנאים מסויימים. יחד — רוב של שני-שלישים בקרב אלוף-המשנה של צבא הגנה לישראל תומך בר-עיון הקמת מדינה פלשתינית.

אמנון לין (הליכוד) :

מי ערך את המחקר הזה?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אראה לך זאת אחר כך. הוא מונח כאן לפני. זהו מחקר מדעי מעמיק.

רק הפלשתינים עצמם יכולים להחליט מה יהיה יחסם לירדן. כל החלטה על כך שתתקבל עליידי זולתם לא תחזיק מעמד ולא יהיה לה ערך. ייתכן קשר הדדי, ייתכן סיפוח עברי-הירדן לפלשתינ, תיתכן אף קונפדרציה משו-לשת — של ישראל, לפלשתינ וירדן — לפי הדגם של שלוש מדינות בנלוקס. אך אלה הן אפשרויות לעתיד.

השאלה החמישית: האם ייתכן שלום-אמת בין י-ש ורל ומדינה פלשתינית כזאת? האם שני הצדדים יסתפקו בהסדר זה לצמיתות? מדינה פלשתינית לא תוכל לקום בלי הסמכת ישראל ובלו שלום רשמי בין שני העמים. שלום זה יכול, כמובן, את כל היסודות — הפוליטיים, הצבאיים, הכלכליים והרעיוניים — שגיבטחו כי הסטא-טוס-קוו החדש לא יופר וכי שום כוח זר לא יחדור אל מערב הירדן. העליונות הצבאית הכבירה של צה"ל על פני כל הצבאות בעולם הערבי גם יחד היא הערובה ה-סופית לכך.

האם מוכנים הפלשתינים לשלום המבוסס על דו-קיום של שתי המדינות, זו לצד זו? יש על כך הערכות שונות, וכל ויכוח על כך הוא לגיטימי. אשר לי, התמסרתי ללי-מוד הבעיה הזאת במשך שנים רבות שבהן אני מקיים מגעים רצופים עם גורמים בכירים באש"פ, מנתח את המציאות הפלשתינית המשתנה ועומד על מגמותיה. אני מעז לטעון שאין בבית הזה אדם המצוי בסוגיה זו יותר ממני.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה) :

כמוך יש.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

ייתכן שיש, בחרתי את דברי בקפידה: אין המצוי יותר ממני.

הריני משוכנע כי אחרי שלושה דורות של התנגדות טוטאלית, מעשית ורעיונית לרעיון העצמאות היהודית

השר מ. נסים :

בדיון כזה לא ישנו כהוא-זה את דעת העם המיוצג נאמנה בכנסת. יש חילוקי-דעות איך לפתור את הבעיה הזאת, אמת, ועל זה היו ויכוחים אחרי קמפ-דייוויד, עם חווה השלום, וכמעט אין שבוע או חודש שהכנסת איננה דנה בנושא זה. אבל אין חילוקי-דעות בכנסת — לבד אולי מ-7-8 חברי כנסת — 112 חברי הכנסת או 110 לפחות —

אורי אבנרי (מחנה שלי):
לא דובים ולא יער.

השר מ. נסים :

— שוללים שלילה מוחלטת הקמת מדינה פלשתי-נאית. לכן יהיה זה דיון מיותר, חסר תכלית וטעם אם הכנסת תחליט להיעתר לפניית חברי-הכנסת אבנרי. אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
מה דעתך על — — — ?

חיים קורפו (הליכוד):
חברי-הכנסת פעיל, חברי-הכנסת אבנרי זו כיסא אחד קדימה כדי שלא תיקלט בטלוויזיה, ואתה בכלי-זאת צועק.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
כשאלוהים חילק את החכמה הוא פסח על הליכוד.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני להציע להעביר את הצעתו של חברי-הכנסת אבנרי לוועדה המת-אימה.

ממשלות ישראל, ובמיוחד ממשלת הליכוד, טמנו את הראש בחול בקשר לעם הערבי הפלשתינאי ונוהגות לפי הפתגם: "מלטה — יוק", ראש-הממ-שלה לשעבר גולדה מאיר ז"ל נהגה במשך זמן רב להיתמם ולשאול היכן הוא העם הערבי הפלשתינאי, איפה הוא. מאז ועד היום השתנו דברים רבים. היום ברור לכול, אולי שוב פרט לראש-ממשלת ישראל מר בגין, שלא ייתכן פתרון למשבר הטראגי באזור בלי פתרון הצדק של הבעיה הפלשתינאית, בלי הכרה בזכות הטבעית של העם הערבי הפלשתינאי להגדרה עצמית, למדינה עצמאית בצדה של ישראל.

אם הגענו למפגש בראנדט-קרייסקי עם עראפאת ב-וינה והכרוזת המשותפת בזכות שלום צודק, ואם הגענו לדברי בראנדט וקרייסקי שפני אירגון השיחרור הפלש-תינאי אינם להשמדת ישראל, כפי שטוענים שליטי יש-ראל באופן דמאגוגי, אלא לשלום צודק ושיתוף פעולה עם ישראל על בסיס של כיבוד הדדי של הזכויות, יש בכך הוכחה נוספת לאן מועדים פני ההתפתחות, הוכחה לכך שאין מנוס ואין ברירה מכיבוד זכותו של העם הערבי הפלשתינאי למדינה עצמאית פלשתינאית כמרכיב הכרחי לקיומו של שלום צודק ויציב, הבנוי על כיבוד והכרה הדדית בזכויות. יותר ויותר מוכח שכל ההס-כמים הנפרדים עם מצרים בחסות קארטר, כל תכניות הסרק של האו"ם והמדינות הבגינות, המיועדות לשלול הזכות האלמנטרית מהעם הפלשתינאי להגדרה עצמית, לא יוליכו לשום הסדר אלא לעוד קרבנות ולעוד קרבנות,

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לא פלא שראש הממשלה מתבייש להופיע כאן היום ושלח אותך, אין לו אומץ-הלב להתייחס להבטחות של עצמו.

השר מ. נסים :

הכנסת קיבלה עמדה המבטאת את עמדת העם — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

עוד לא היה כדבר הזון אף פעם אחת, שראש ה-ממשלה מתכחש למה שהוא אמר.

השר מ. נסים :

— על שלילת מדינה פלשתינאית — —

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

דיברת עשרים דקות במקום עשר, תן לשר לענות. אמרת את דבריך.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, דיברתי כאשר דיברתי, על סמך הבטחה שהבטיח ראש הממשלה. ראש הממשלה לא מצא לנכון להודיע שהוא מבטל את הבטחתו. אפילו האדי-בות היסודית הזאת להודיע לחבר הכנסת שהבטחה חגי-גית שהוא נתן לו איננה עומדת, שהוא מפר אותה, אפילו אדיבות זאת לא היתה.

(קריאה : זה ההדר הבית"רי.)

הדר בית"רי, לאן הגענו ?

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

חברי-הכנסת אבנרי, כאשר שאלתיך אם אתה רוצה להעלות את הנושא ידעת כבר שראש הממשלה לא יענה לך.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לא ידעתי שהוא מתכחש למה שהוא עצמו הודיע.

היו"ר י.מ. אברמוביץ :

ידעת.

השר מ. נסים :

שלילה של מדינה פלשתינאית הינה לא רק נחלת הכנסת ברובה המכריע — אולי פרט למתי מעט — אלא גם על דעת ארצות-הברית, והנשיא קארטר מצא לנכון להודיע לפני כמה שבועות שארצות-הברית שוללת הקמת מדינה פלשתינאית משום שתוצאותיה השליליות של מדי-נה כזאת הן ידועות ומזיקות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
למי ?

השר מ. נסים :

ולכן כאשר דנה בבקשתו של ראש הממשלה לאפשר קיום דיון בכנסת על הנושא הזה מצאה הממשלה שה-כנסת עסקה למכביר בשאלה הפלשתינאית, במדינה ה-פלשתינאית ובאש"פ, והחלטנו שאין מקום להוסיף על כך. דעת הכנסת נחושה וברורה — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כך אתם פוחדים מוויכוח ? השבוע יצא אבן בזכות זה.

חברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות לסדר-היום —

מאיר כהן (הליכוד):
כמה אפשר לדבר?

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
אני מבקש לסמוך על היושב-ראש.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה יושב-ראש חדש, חבר-הכנסת כהן? אנו קור-
אים להמוני העם להסיק מסקנות. הדרך שהולכת בה
ממשלת בגין לחיסול קיומו הלאומי של העם הערבי הפ-
לשתינאי, דרך ההשתלטות עליו, היא רק דרך מלחמת
חרמה מתמדת, דרך אסונות ושפיכות דמים, אך בסופו-
של-דבר דרך זו תיכשל עד כמה שתאריך ימים.

אנו קוראים בעוד מועד להסיק מסקנות, להכיר בז-
כותו של העם הערבי הפלשתינאי למדינה עצמאית בצדה
של ישראל. זה אינטרס השלום, אינטרס בשחונם ועתידם
המשותף של שני העמים בארץ הזאת, הדרך האחת וה-
יחידה שבה יעלה האזור על דרך השלום.

הצעתי להעביר את הנושא לוועדה המתאימה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

חבר-הכנסת אברני, האם אתה מסכים להעביר את
הצעתך לוועדה?

אורי אברני (מחנה שלי):
לא. אני רוצה דיון במליאה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אני מעמיד להצבעה את הצעת חבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
קודם מצביעים בעד דיון ואחר כך על הצעת הסרה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת — מיעות

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת — רוב

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת נתקבלה.

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה
לא נתקבלה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מי בעד ההצעה לדפוק את הראש בקיר?

עד אשר ישכילו ראשי השלטון בישראל להבין שיש
דרך אחת ויחידה לשלום צודק ויציב בארץ, והיא —
מדינה פלשתינאית עצמאית לצדה של ישראל.

ממשלת ישראל ובעלי-בריתה הג'קסונים למיניהם יכר-
לים לארגן ועידות בין-לאומיות נגד הטרור, כביכול, כדי
לנסות ולהכתים את דמותן של תנועות לשיחרור לאומי,
ובתוכן את התנועה הפלשתינאית, ולהציגן באופן מסולף
כתנועות טרוריסטיות. מארגנים הצגות בין-לאומיות כאלה
גם כדי לנסות ולשים מקלות בגלגלי הדטאנט ואווירת
דו-קיום בשלום בין ברית-המועצות וארצות-הברית, לטר-
בת שלום העולם ושלום העמים, תוך נסיון להציג באופן
מסולף את תמיכת ברית-המועצות בתנועה הלאומית ה-
פלשתינאית ובתנועות לאומיות אחרות כתמיכה בטרור-
ריסם, כביכול. זהו מאמץ כושל שבסופו ממשלת ישראל,
בתוקפנותה הברוטאלית נגד העם הערבי הפלשתינאי,
היא היוצאת מגונה ומוקעת כטרוריסטית ומתנכרת לאינ-
טרס השלום. כך ניסו הקולוניאליסטים הצרפתים באל-
ג'יריה, האימפריאליסטים האמריקנים בווייטנאם, הגו-
ענים הלבנים ברודזיה להציג את הלוחמים לחופש כטרור-
ריסטים. וכפי שהם נכשלו, נכשלת גם ממשלת בגין וגו-
רמת נזק אך ורק לדמותה של ישראל.

תוך התגרות בדעת-הקהל הבין-לאומית ממשיכה ממ-
שלת בגין את הפעילות התוקפנית הנפשעת בהפגזות
מהאוויר, היבשה והים על מחנות הפליטים הפלשתינאים
בלבנון, ובגד המוני האוכלוסייה האזרחית הלבנונית, המ-
פילות יום יום הרוגים, פצועים וביניהם גשים וילדים.
ההפגזה הנפשעת באממול של חיל-הים הישראלי על
מחנות הפליטים בכפרי הלבנון היא חולייה בשרשרת
התוקפנות המתמשכת, כשכל בעל מצפון חייב לגנות
ולחוקע טרוריסם מובהק נגד העם הערבי הפלשתינאי
הלוחם למען קיומו וחירותו.

הטרור נגד העם הערבי הפלשתינאי נמשך בקצב
מוגבר בשטחים הכבושים, בעצבנות וללא כל נקיפת
מצפון. חוטפים אדמה, מרחיקים את בעליה, מגדרים שט-
חים נרחבים במאמץ של ריצה נגד הזמן כדי ליצור עוד
עובדות ועוד עובדות של התנחלויות בגדה וברצועה. זה
לא ישנה כלום לגבי העובדה שישיראל תפנה, בסופר-של-
דבר, שטחים אלה, אך בינתיים זה גורם קשים וסיבוכים.
שלטונות הכיבוש מגבירים את מעשי הלחץ נגד נציגי
העם הערבי הפלשתינאי בשטחים הכבושים. הגשת המש-
פטים נגד ראשי העיריות ברמאללה ובאל-בירה מיועדת
להפחיד ולהרתיע ולדחוף אנשי ציבור פלשתינאים ל-
שולחן המשא-ומתן על האוטונומיה האומללה; אך אין
בכל זה לא תועלת ולא הצלה לתכניות הכיבוש והסיפוח
של ממשלת בגין. המעשים הנפשעים האלה רק מגבירים
איבה ושנאה, והסוף יהיה כשלון חרוץ לכל התכניות
ההתפתחניות נגד העם הערבי הפלשתינאי, נגד השלום.

2. אי-הסדרים במגן דוד אדום

רב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פעמים מספר ה-
עליתי בכנסת את הבעיה החמורה של סגירת תחנות מגן-
דוד אדום במעלות, וכשנפתחה התחנה התריתי על כי
בסיסה אינו יציב ואין נותנת את השירותים המלאים

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת
שילנסקי בדבר אי-הסדרים במגן-דוד-אדום. השינוי בסדר
ההצעות הוא בהסכמת המציעים. רשות הדיבור לחבר-
הכנסת שילנסקי.

מבחילות ובקאות והוא רואה סימפטומים של התקף לב. כל חובש-מתחיל יכול היה להעלות במקרה זה את ה"הנחה שמדובר בהתקף לב, אך אמבולאנס הגיע רק כע"ב 45 דקות, לא אמבולאנס שח"ל — שירות חולי לב — אלא אמבולאנס רגיל. הרופא של מגן-דוד-אדום, שבא עם האמבולאנס, גבה 155 לירות וקבע בוודאות שאין זה התקף לב. האמבולאנס, כפי שבא כך גם חזר. אביא את הסוף המר: כשבני המשפחה לא סמכו על הרופא ובכוחות עצמם הביאו את אשת הרב לבית-החולים התמוטטה האשה בפתח בית-החולים ואיבדה את הכרתה. המרחק לפרוודור של חדר המתים היה קצר מאוד. מקרה דומה קרה בקריית-אחא, שם לא רק שהאמבולאנס הגיע באיחור — בנוסף על כאב אבדן יקרים נושאת המשפחה כאב נוסף: הגסות שבה נענו הם עת פנו למגן-דוד-אדום. הרשימה ארוכה, המקרים רבים וקשה לדעת איזה מהמקרים תמור יותר, איזה מהם כואב יותר. לא אפרטם, הזמן שלי מוגבל. רק אוסיף לקט של תופעות כפי שהת-פרסמו לאחרונה, כפי שגם נבדקו וכפי שהוכח שמקרים כאלה קרו. נהגים ובני משפחותיהם יוצאים לטיולים ב-אמבולאנסים. האמבולאנסים יוצאים לעתים לעבודה ללא מעצורים תקינים, ללא סירנות הפועלות כשורה, ללא גלגלים רורביים. הלחץ בבאלוני החמצן הוא מתחת ל-מינימום הדרוש. ובעצם לא איכפת לי שבאמבולאנס ש-במשך חודשיים שימש נהג לנסיעה ללימודיו באוניבר-סיטה הלחץ בבאלוני החמצן אינו תקין. אבל לחץ לא תקין בבאלוני חמצן באמבולאנס אשר צריך להוביל חולה בהתקף לב או במחלה קשה אחרת — זה אחד הדברים אשר יכול לקבוע לחיים או למוות. יש רופאים, וגם אותם הפועלים במסגרת מגן-דוד-אדום, המתיהסים לע-בודתם בחדרת קודש. אך יש גם רופאים, והם רבים מיום ליום, המנסים לצבור מאקסימום של ביקורי-בית כדי להרוויח יותר כסף, ורופא המלווה חולה לבית-החולים נחשב ל"פרייער", אם להשתמש בסלנג עממי.

לא אכנס לנושאים שאינם פלייליים, אליבא דכולי עלמא, וידוע ברבים שהמטרה עצרה חשודים במרימה, בשוחד, בזיופים וברישומים כוזבים. אך לא רק הסעיפים שהזכרתי עתה הם פשע. לעניות דעתי פשע הינו גם מקרה של כל זילזול תוך פעילות ועבודה במגן-דוד-אדום, גם אם הוא כתוב בספר החוקים הפליילי שלנו וגם אם לא. ומרכזנית האומרת לאשה שבעלה לקה בהתקף לב: "תפסיקי לבלבל את המוח" הינה פושעת, אף כי אין להניח שיעמידו אותה לדין פליילי על כך.

הוברר כי בתחנת רמת-גן, למשל, ניסו להעלים רי-שומים בדבר קריאות טלפוניות להחיש עורה. מבלי להי-כנס לנקודה החוקית שבדבר אגיד מעל במה זו: —

יצחק יצחקי (הליכוד):

נכון שהאולם ריק, אבל האם זה קיים רק במגן-דוד-אדום?

רב שילנפיק (הליכוד):

ידידי חברי-הכנסת יצחקי, שאלתך במקום והיא צו-דקת ונכונה. אבל אני עכשיו מדבר רק על שטח זה ואינני יכול להתפשט. אם יתנו לי את הבמה הזאת ל-עשרים-וארבע שעות ולמשך כמה ימים אוכל למלא את הרשימה.

יצחק יצחקי (הליכוד):

זה לא יעורר, כלי-התקשורת לא יבואו.

כפי שצריכה היתה לתת. או טרם הכרתי את מכלול הב-עיות של מגן-דוד-אדום. חשבתי שכאשר אין תחנה — זה רע; היום אני יודע שבמקומות רבים היכן שיש תחנה — גם שם רע. או גם לא יכולתי להבין איך זה ייתכן שיש תחנות של מגן-דוד-אדום שבהן עודף של מיליוני לירות, בזמן שמעלות, שכולנו מצוויים לעזור לה, נאנקת וסובלת מחוסר תקציב והמרכז אינו מווסת את הכספים. היום אני יודע שלמרכז מגן-דוד-אדום אין שליטה על הסניפים והוא אינו מסוגל לווסת ולתאם בין תחנה ל-תחנה.

מגן-דוד-אדום, שהוא אגודת מתנדבים ארצית להגשת עזרה ראשונה בישראל, והוא המקיים גם שירותי אמבולאנסים ושירותי לאגירת דם ומוצרי, נוסד בשנת 1930 על-ידי קבוצת מתנדבים, לשם מילוי התפקידים המוטלים על האגודות המקבילות הנקראות בארצות רבות הצלב-האדום. שלטונות המאנדאט עשו קשיים לאגודה ולא נתנו לה מעמד חוקי. רק לאחר קום המדינה הוענק מעמד זה. סדרי העבודה והמבנה הארגוני של מגן-דוד-אדום הוגדרו בחוק מגן-דוד-אדום, תש"ו—1950. היינו תמיד גאים על פעולות מגן-דוד-אדום. העובדה שהצלב-האדום הבינ-לאומי, שהוא "אויבייבי מאוד", לא הכיר באגודה משום סגל המגן שלה הוא מגן-דוד, אף שהכירה בסהר כמגל סמל במדינות מסוימות, קירבה את מגן-דוד-אדום עוד יותר ללבנו, וסמלו, המגן-דוד, חרות עמוק עמוק בנשמתנו.

לאחרונה איבד מוסד מפואר זה הרבה מיוקרתו, וזאת בעקבות מחדלים שנתגלו בתחנת רמת-גן וכן בתחנות אחרות. אנו שומעים על הפקרות, זילזול בחיי אדם ומעשי שחיתות הגבולים בחוסר אחיות חמור. הדי תגליות אלה הם כה מבישים עד שמכסים הם גם על הטוב שבתחנות אלו ועל האנשים הטובים, המכונים אצלנו "אפורים", שלא סרחו וממלאים את תפקידם באמונה.

אומרים "הדג מסריח, בדרך-כלל, מהראש". במקרה זה עלינו להסיק מסקנות לא רק לגבי דגי הרקק שסרחו. גם האחראים, בדרגים הגבוהים ביותר, חייבים לתת את הדין וצריכה להיערך בדיקה יסודית ורצינית. יום יום, כשפותחים אנו לאחרונה את העיתונים, אנו נתקלים בגי-לויים חמורים. תחילה היכו אותנו הגילויים בתדהמה, לאחרונה נהיו הם ללחם חוקנו ואנו התרגלנו אליהם. הם נהיו אצלנו לשיגרה וקיימת הסכנה ששיגרה זו תיהפך לאדישות. יש תופעות רבות בחיינו שאנו אדישים כלפיהן, למרות חומרתן הרבה. אנו אדישים כלפיהן כציבור, עד שהתופעה החמורה פוגעת בפרט שבנו, ואז הפרט זועק. יש מקרים שהזעקה יכולה עוד לתקן ולשנות גם לגבי הפרט. אך יש מקרים שהזעקה היא מאוחרת מדי ושום כוח בעולם לא יכול לתקן את מה שקרה. כך זה גם לגבי מגן-דוד-אדום, כי מגן-דוד-אדום עוסק בדיני נפשות. ב-מקרים רבים נתון בידי גורל של אדם, לשבת או לחסד, לחיים או למוות חרתי-משמע.

היאך יכולנו להחריש זמן רב מאז נודע לנו מקרה של אשה שצילצלה למגן-דוד-אדום ברמת-גן, מסרה שבעלה איבד את הכרתו וביקשה להחישו במהירות לבית-החולים, ואף שאפשר היה להניק אמבולאנס תוך שניות מספר יצא האמבולאנס רק כעבור 15 דקות מזמן הקריאה וכאשר הגיע ליעד הוא לימד את כואבו, החולה — שלקה בלבו — היה כבר ללא רוח חיים? מקרה שני: ביום 14 באוקטובר 1978 טילפן בנו של רב למגן-דוד-אדום ברמת-גן ואמר שאמו מתלוננת על כאבים בחזה ובגב, סובלת

חוברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות לסדר-היום —

כנסת נכבדה, אם נמשיך כך ולא נעצור במועד את ההתדרדרות ואת המצב שבו מובלות גופות דוממות לחדרי המתים במקום להביא את החולים במועד לחדרי הקבלה של בתי-החולים — נוכל בקרוב לצבוע מחדש את האמ-בולאנסים, להחליף את הצבע הלבן בשחור. אדוני השר, אני מכיר אותך שנים רבות, אתה מהימן עלי, אני מכיר את כישוריך. תצא לפעולה. זו פעולה קשה. תצא אליה ללא חשש. אולי תיתקל בקשיים, תעמוד בהם.

אדוני השר, המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ואתה הרי בן תורה. נו.

הי"ו י.מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לשר הבריאות. בבקשה, כבוד השר.

שר-הבריאות א. שושטק :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים — חבר-הכנסת שילנסקי אמר משפט חשוב מאוד בדבריו — מגן-דוד-אדום עוסק בדיני נפשות. זה צריך להיות נר לרגלינו בוויכוח על מגן-דוד-אדום. אם זה באמת מוסד כה יקר, כפי שאמרת — ואני חושב שהוא כזה — צריכה להיות איזו הגבלה עצמית בהטחת דברים ובהטלת פגם במפעל הגדול, החשוב והחיוני הזה ששמו מגן-דוד-אדום. בש-בועות האחרונים אני ממש רסן להתקפות בעתונות נגד מגן-דוד-אדום, אין הבחנה. איך נאמר אצלנו? כיוון שניתנה רשות למשחית שוב אינו מבחין. הדבר יתנקם ככולנו. קודם-כך צריך להבין שזה מוסד המבוסס כולו על התנדבות, התנדבות הגובלת לא אחת במסירות נפש. צריך להתייחס למוסד הזה ולעומדים בראשו ביהס הנ-כון. אין פירוש הדבר שצריך להפוך על ליקוי או מעשה עבירה שנעשה באיזה שהוא מקום. לא צריך לחפות, צריך למצות את הדין עם מי שמועלים, אבל לא צריך לשפוך את הילד עם המים הבלוחים.

בשבועות האחרונים מתנהל מסע השמצה נגד מגן-דוד-אדום ככלל. מובן שמוכירים את רמת-גן ואנשים מומת-גן, אבל בשטף הדיבור משמיצים את המוסד כולו ואת האנשים העומדים בראש המרכז, המקדישים זמן רב, הייתי אומר שאפילו מקדישים את עצמם, ללא כל תועלת אישית וללא כל תארי כבוד. זה המצב בכל סניפי הארץ. יש 63 סניפים של מגן-דוד-אדום בארץ ובכולם נעשית שם עבודה קדושה וחיונית. בשום מקום בעולם לא מוטלים על מוסדות העזרה הראשונה תפקידים כאלה המוטלים על מגן-דוד-אדום שלנו. העבודה שם אינה נעשית בנסיבות כמו שלנו. לפיכך אני אומר: חכמים, הזיהרו בדבריהם. לא צריך להחליש את מי שעושים את העבודה הקדושה הזאת ולא צריך להמאס עליהם או העבודה, כי כולנו ניפגע עלי-ידי כך.

נתגלו ליקויים בסניף מסויים. אף איש אחד לא חיפה. המשטרה חוקרת כל מה שהתרחש בסניף זה. ואם יהיו ממצאים פליליים יוסקו כל המסקנות. המנהל כבר הוש-עה. גם כלפי אנשים אחרים הוסקו מסקנות. לאחר שנודע לוועד הפועל שמתנהלת חקירה, ויש יסוד להניח ש-החקירה תביא לאישום של אנשים מספר, לא התמהמה הוועד הפועל והחליט להשעות עוד אנשים, אף-על-פי שהמשטרה הודיעה שאינה מתנגדת שאנשים אלה ימשיכו בעבודתם עד שיוגש נגדם כתב-האישום.

היו האשמות שאנשי הוועד הפועל אינם מגיבים על כך שהנהלת סניף רמת-גן רוצה להתנקם באלה שגילו את הליקויים. הוועד הפועל החליט לא רק שלא לאפשר

משה שמיר (בנא"י):

אני מניח שתתחיל למעלה בממשלה. כמו בכל דג, הריח מתחיל מהראש.

דב שילנסקי (הליכוד):

— אולי את הרישום העלמתם, אולי את הכתוב מחקתם, אך הכתם ומצפונכם — מה אתו? האם הוא לא מציק לכם?

משרד הבריאות הקים ועדת חקירה, אך סבורני שגם ללא ממצאי ועדת החקירה של משרד הבריאות התמונה ברורה. קיים דו"ח מבקר המדינה. הוא לא פורסם. פניתו במברק טלפוני וביקשתי את ממצאיו. זה היה לפני שבו-עות מספר, אך טרם נעניתי. אדוני השר, אם-כי לא נעניתי אני יודע ממקורות מהימנים עלי שהדו"ח מצביע גם על אי-סדרים כספיים חמורים ביותר. אינני בא פה בטענה דווקא אל שר הבריאות הזה. כפי שהתברר עכשיו גם לפני שנים, בתקופה שעדיין היינו תמימים וחשבנו שהכול שפיר וטהור במגן-דוד-אדום, כבר אז העניינים התדרדרו. טוב עשה שר המשפטים שמינה ועדת חקירה וייטיב לעשות אם יעמוד על המשמר שתהיה באמת חקירה ויוסוק מסקנות.

עוד תופעה הקשורה במגן-דוד שאינה מדברת לשבח — אני מתכוון למגן-דוד-אדום, לא למגן-דוד כמגן-דוד — יהודים טובים קונים כרטיסי הגרלה של מגן-דוד-אדום. הרוב רואה ברכישת כרטיס מגן-דוד-אדום תרומה למוסד זה, אך שוב מופ נפש. בראש הוועדה הציבורית של ההגרות הללו עמד משה קרסו, מייבא המכונות הג-דול. הוא העמיד במקומות שונים בארץ דגמים חדישים של מכוניות שהוא מייבא. נוסף על הפירסום הרב והבלתי-מוצדק שהוא זכה לו בכך נגרמה הטעיה לציבור.

יצחק יצחקי (הליכוד):

חבר-הכנסת שילנסקי, כרע וכחבר אני מבקש שלא להזכיר שמות מעל בימת הכנסת.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מודה על ההצעה החברתית. לא הייתי מוכיר את השם לולא ערכת בדיקה יסודית.

שר-הבריאות א. שושטק :

אין זה משנה.

דב שילנסקי (הליכוד):

נגרמה הטעיה לציבור — גרמו לו לחשוב שאלו מכוניות שיועדו להגרלה. כנסת נכבדה, עד כמה אפשר לשטות בציבור? איכה הריסו דמות של מוסד שהוא כה יקר וחשוב לנו ושכולנו קשורים בו בעבותות אהבה וב-סנטימנטים רבים? אנשים תורמים למגן-דוד, מעבירים עובנות בחיים, עורכים צוואות למגן-דוד, ומה הם שומ-עים? בחמש תחנות של מגן-דוד-אדום נתגלו לאחרונה מעשים פליליים. מה שחמור הוא שהנהלה שותקת. נוצר רושם שהיא מחפה. הרושם הזה לא יימחה עד שלא יוכח לציבור בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים שאכן לא כך הדבר.

אדוני השר, ידוע לי שבתחנות רבות של מגן-דוד-אדום יש מיליוני לירות. ידוע לי שמגן-דוד-אדום דורש עכשיו ממשד הבריאות כ-40 מיליון לירות. אין לתת אף פרוטה אחת ללא שינוי יסודי, מן המסד ועד הטפחות. השינוי היסודי צריך להיעשות במהירות הגדולה ביותר. כל דקה שחולפת, במצב הקיים, הינה אסון.

חבר-הכנסת שילנסקי, הזכרת עניין מבקר המדינה. בדקנו את הדבר. אין זה נכון שמבקר המדינה אינו מקבל נתונים. ביררנו את הדבר עם מבקר המדינה. שיטת ה" עבודה של מבקר המדינה היא שכאשר הוא בודק מוסד הוא שולח לו את הממצאים הראשוניים שלו ומבקש הס" ברים. אותו דבר עשה מבקר המדינה גם לגבי מגן-דוד אדום.

דב שילנסקי (הליכוד):

נכון שהדו"ח קיים?

שר-הבריאות א. שופטק:

עדיין איננו קיים בשלמותו.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אדוני שר הבריאות, יש לי שאלה: שני נהגים של מגן-דוד-אדום — אביטל יוסף ואלברט ביטון — פוטר מעבודתם משום שגילו מעשי השחיתות. מגן-דוד נצטווה לשלם להם פיצויים. אני מבקש שהאנשים יוחזרו לע" בודה.

שר-הבריאות א. שופטק:

אין לי כל מושג על שני האנשים האלה. אברר זאת. ובכן מבקר המדינה עדיין לא הוציא את הדו"ח. הייתי אומר שזאת סקירה ראשונית של מבקר המדינה המבקש הסברים. הוא קיבל את ההסברים מכל המחלקות; הוא מחכה עכשיו להסברים גם מהמחלקה הכספית. אין זה אומר שהוא יקבל את כל ההסברים ללא אבחנה. הוא יסיק את המסקנות כפי שהוא יראה לנכון. אבל זה עדיין לא דו"ח, לכן לא צריך לומר פה כאילו למבקר המדינה יש ממצאים. והוא כבר הוציא דו"ח והדברים כל כך גרועים.

אדוני היושב-ראש, העניין מאוד מאוד נכבד, חיוני וחשוב. ודווקא לאור העובדה שבשבועות אלה היתה התקפה כזאת על מגן-דוד-אדום רצוי שהנושא יעבור לוועדה. אני מציע שהוא יעבור לוועדת העבודה והרווחה ושהיא תדון ותסיק מסקנות שיהיו לתועלת המוסד וה" מדינה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

האם חבר-הכנסת שילנסקי מסכים להצעת השר לה" עביר את הנושא לדיון בוועדה?

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מסכים.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

3. מכירת בנק הספנות

משה עמאר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נכנסנו לעונה ואולי אנחנו בעיצומה של עונת המכירה הכללית. מה מוכרים? מוכרים נכסי מדינה. מי מוכר את הנכסים הללו? ה" ממשלה הזאת. והיא מוכרת במכירות חיסול.

פיטוריהם של אנשים אלה מעבודתם אלא שלא לתת יד לכך שאנשים יסבלו משום שגילו מה שגילו. הוועד ה" פועל של מגן-דוד-אדום הוא ועד פועל חדש, שנבחר רק לפני שבועיים. תשעה אנשים חדשים נכנסו, חלקם ממונים על-ידי שר הבריאות וחלקם נבחרים על-ידי המו"ר עצה. הרוב המוחלט של חברי הוועד הפועל הוחלף.

יש ליקוי אורגאני במבנה של מגן-דוד-אדום. קיימות 63 אגודות בארץ, הנקראות אמנם סניפי מגן-דוד-אדום, אבל למעשה הן לא היו מסונפות למרכז. לא היה מרכז שיש לו סניפים ויש לו סמכות לגביהם. התקציב של מגן-דוד-אדום איננו תקציב של המרכז, המחלק אותו לסניפים. כל אגודה היא אגודה בפני עצמה. ההנהלה של כל אגודה היא עצמאית. למעשה זו אגודה של מתנדבים. לכן אין זה קל למרכז ולוועד הפועל לקיים שליטה על האגודות, כי אין להם סמכות לגביהן.

אומר לחברי הכנסת דבר מעניין: חוק המדינה לגבי מגן-דוד-אדום מציין שהשר הממונה על ביצוע החוק הוא שר הבריאות. אולם בחוק זה לא ניתנה סמכות לשר הבריאות להתקין איוו שהיא תקנה לגבי מגן-דוד-אדום. היו סיבות לכך, סיבות פוליטיות בין-לאומיות. מגן-דוד-אדום, הרוצה להיות מוכר על-ידי ארצות העולם, מוכרחה להיות אירגון בלתי-תלוי בממשלה. כך נוצר מצב שה" מחוקק לא יכול היה לתת סמכות לשר הבריאות להתקין תקנות. ולכן כל אגודה של מגן-דוד-אדום מתנהלת על-פי תקנונה. הליקוי במבנה האירגוני הוא בכך שהסניפים אינם מסונפים למרכז ארצי, אלא כל סניף הוא עצמאי.

אני רוצה לומר לחבר-הכנסת שילנסקי כי לפני חוד-שיים שלוש חודשים הוקמה ועדה בין-משרדית, תחילה בהשתתפות השרים ואחר כך האצילו השרים מסמכויו" תיהם לנציגיהם. בוועדה משתתפים נציגי משרד הבטחון, משרד הבריאות, משרד הפנים ומשרד התחבורה בראשות נציג סגן ראש הממשלה. ועדה זו, תפקידה לבדוק תחומי הפעולה של מגן-דוד-אדום גם מבחינה תקציבית ולהתקין תקנות לגבי דרכי פעולתו של מגן-דוד-אדום. הוועד הפועל, שעליו מחבריו מונה עכשיו, והמועצה יקבלו ממשרד הבריאות הנחיות ברורות לגבי דרך עבודתו של המוסד.

משה עמאר (המערך):

אדוני השר, אולי נדון בכל הנושא הזה בוועדה?

שר-הבריאות א. שופטק:

נאמר כאן ששר הבריאות צריך לפעול בעניין מגן-דוד-אדום. אמרתי שאנו ערים לעניין מגן-דוד-אדום לא רק בגלל הליקויים שנתגלו בסניף רמת-גן. כפי שאמרתי הקימונו ועדת חקירה מטפלת בצד הרפואי. ועניין סניף רמת-גן כולו יבוא על טיפולו.

כיוון שמדובר במוסד היקר לכולנו, טוב שוועדה של הכנסת תדון בו ובכל הבעיות הקשורות בו.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת עמאר בנושא: מכירת בנק הספנות. רשות הדיבור לחבר-הכנסת עמאר.

ל-100% תשואה בשנת 1978. בשנת 1979 הרווח נטו הצפוי גדול יותר. לבנק מוניטין וקשרים עסקיים, מניין תיו בבורסה נסחרות במחיר שהוא גבוה ב-350% מערכם הנקוב. על שום מה יש למכור עסק טוב, הנותן רווחים ומשמש מטרת חשובות לציבור ולמדינה? ואם מוכרים הרי יש לשאוף לקבל מחיר הוגן ומתאים ולא לנקוט דרך של מכירת חיסול.

הבה נבחן כמה נתונים. בשנת המאזן 1978, שהס-תיימה ביום 30 בספטמבר 1978, הגיע מחזור הבנק ל-3.3 מיליארד לירות. לשנת 1979 הוא צפוי להגיע ל-4.5 מיליארד לירות. השקעת הון עצמי, הון מניות נפרע, בסך-הכול 32.3 מיליון לירות. הון קרנות ועודפים ש-הצטברו הגיע ל-92 מיליון לירות המוחזקות בניירות-ערך, וששוויין עתה עלה בשיעור ניכר. השווי של נכסי-דלא-ניידי וזכויות קרקעיות שבבעלות הבנק, של מגרשים ומבנים בתל-אביב שהם בעלי ערך רב ואינם מושכרים בשכירות מוגנת, מגיע כיום לסכום הכולל המוערך של כמעט 150 מיליון לירות. במאזן הבנק רשום סכום סמלי, 1.3 מיליון לירות. יש להוסיף את שווי הציוד המשרדי ורכוש אחר, רכוש דנייד, הרשום במאזן בסכום סמלי של לירה אחת. לבנק יש השקעות בחברות-בת בגרמניה, בשווייץ ובארצות-הברית, הרשומות במאזן במחיר עלות של 396,000 לירות, ואילו שוויין כיום גבוה בהרבה.

הבנק נמכר ב-10.5 מיליון דולר בסך-הכול, כשמת-ציתו של הסכום בתשלומים, חלק תוך 12 חודש וחלק תוך 24 חודשים. זאת אומרת, אם אני מתרגם את זה לסכומים שלנו, הוא נמכר בסכום של 260 מיליון לירות, שחצי מזה ישתלם בתשלומים מהכנסותיו של הבנק. סכום זה הוא פחות משווי הנכסים בעין של הבנק. אם גוסיף את הרווח שהצטבר מ-30 בספטמבר 1978 עד היום ואת הפרשי השערים על ההשקעות, ההלוואות והעמלות נגיע למסקנה אחת — אין בלתה, זו המסקנה היחידה שנוכל להגיע אליה — כי העיסקה היתה גרועה מאוד, זה היה הפסד, ושום גוף עסקי לא היה פועל כך. ואני שואל: האם בשל היות הבנק נכס מדינה מותר כך לנהוג? האם מותר כך לבזבז? האם ניתן כך לפעול כיום בגישה של אי-אייכפתיות? האם אפשר כך לנהוג? מי התיר לממשלה הזאת לתת מתנות לאלה, דווקא למי שהיא חפצה ביקרם, ולהעדיפם על האחרים? והיו פירסומים בעתונות על האחרים שרצו לקנות ולא ניתן להם, והי עדיפו איש מסויים, חברה מסויימת. ולמה אלה — איש אינו יודע. אולי שר האוצר יודע.

רוב חברי ועדת הכספים, לא היתה דעתם נוחה מהעיסקה. ראו בה כשלון ואחד אפילו אמר שזו אינולת. אף-על-פי-כן ברוב אישורה, והרוב היה רק בלחץ ה-ממשלה, בלחץ המשמעת הקואליציונית. על-פי הוראות סעיף 5(ד)2 לחוק נכסי המדינה, תשי"א—1951, חייבת היתה עיסקת המכירה באישור ועדת הכספים. האישור אמנם ניתן לפני כ-10 ימים אבל, כאמור, שלא ברצון, ורוב חברי ועדת הכספים שהצביעו הצביעו שלא ברצון. מאחר שכך, מוסמכת הכנסת לעכב את המכירה. החלטת הכנסת עשויה לבטל את המכירה. אני חושב שהכנסת צריכה להשתמש בסמכותה, לאחר קיום דיון בנושא הזה, ולבטל מכירה זו של נכסי מדינה, מכירה הפסולה מכל הבחינות. מסיבה זו אבקש לקיים דיון.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

משה שמיר (בנא"י):

אתה הצבעת בעד מכירת סיני. לזה הסכמת. גם זו היתה מכירת חיסול.

משה עמאר (המערך):

יש מכירות ויש מכירות.

משה שמיר (בנא"י):

זה האסון שלכם, תמיד היה. ימינו דוחה ושמאלו מקרבת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

שם מדובר על הסכם שלום.

משה שמיר (בנא"י):

זו סחורה מזוייפת. זה נייר ריק שעוטף קופסה ריקה.

משה עמאר (המערך):

לא עברו שנתיים ימים שממשלה זו מכהנת בתפ-קידה ובהרכבה המיוחד במינו, מין הרכב של צירוף מינים שונים שאינם מבני מינם, חסרה משקל עצמי, נעה בלחץ כוחות משיכה מנוגדים ותועה בדרכים עקלקלות. כשאיש ישראל עולה על משכבו בלילה אין הוא יודע מה מצפה לו בבוקר למחרתו, איזו הפתעה נכונה לו — כפי שאירע הבוקר הוזה — אינו הכזבה של שר תא נשמעת בחדשות הבוקר ואילו דברי חכמה יודלפו מישי-בות השרים כהווייתם, כפי שהוטחו על-ידי שר בפני רעדו, שיש בהם כידוע ערך מחנך, מרריך, מכון ומורה לעם הנוהג אשר ינהגו. ולא לחינם העם שרוי בשלולה ובבטחון, חש ומרגיש את היציבות האופפת אותנו מכל עבר, יציבותו של המשק, יציבותם של יחסי העבודה, יציבותה של הלירה ושל המחירים ויציבותו של המשטר, הסדר הציבורי והנוהלים הקיינים. ולא לשווא מגלה העם את הערכתו, כפי שמתגלה בימים אלה, כלפי מיטי-בו, אלה המביעים באמרה שנונה וקולעת, חוזר ושנה, את כוונתם "להיטיב עם העם", וברצותם להיטיב עם העם, ישירות ולא בעקיפין, ממיינים אותו לסוגים ולמינים: לנצרכים, לזכאים וכיוצא-באלה סיווגים, ולכל סוג ש-י עורו ומידתו. וברצותם להקל את המשא פורקים ערכים מכבידים, מוכרים ומחסלים נכסי ציבור ומדינה — כ-דוגמת כונסי הנכסים.

שלושה דורות עמלו בארץ הזאת ליצור, לבנות, לאסוף ולצבור נכסים ערכיים והמריים שיעמדו קניין ל-ציבור כולו, קראת קום המדינה ולאחר הקמתה. ועתה, בתקופת השנתיים הללו, מינתה ממשלה זו את עצמה כמפרק-כונס נכסים הפועלת להתפרקות המדינה מנכסיה. וכך עלה ויעלה הכורת על מפעלים ממשלתיים וציבור-ריים, ובניהם עתה בנק הספנות.

בשנת 1962 נוסד בנק הספנות לישראל בע"מ ב-בעלות המדינה, למילוי יעודים שיוחשו לו, ביניהם מימון עסקי ספנות וטיס, מטרת נכבדת ביותר שהמדינה וכל מדינה, תמיד ובכל עת, תהא חפצה בקידומם ובפיתוחם. לבנק הזה חוג לקוחות ותחומי פעילות יציבים. עיסוקיו רובם ככולם במטבע-חוץ, ולו קווי אשראי מובטחים. האינפלצציה ופחות הלירה אינם פוגעים בו. הבנק רווחי, הוא הצליח לצבור קרנות שמורות ונכסים, נכסי-דלא-ניידי וניידי. הרווח נטו לשנת 1978 הגיע לסכום השווה להון העצמי הנפרע, שיעור נכבד ביותר, עם תשואה של 100%, שאינה קיימת ברוב הבנקים. רוב הבנקים מגיעים לתשואה של 40%—50%, וזה הישג. כאן הגיעו

ש-רהאוצר ש. ארליך :

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, — — —
(חבר-הכנסת מ. עמאר קורא קריאת-ביניים)
חבר-הכנסת עמאר, אני הקשבתי לדבריך, אולי תג-
מול לי ?

משה עמאר (המערך):

בלי ספק, פשוט שאלתי שאלת הבהרה.

ש-רהאוצר ש. ארליך :

לא שאלתי מה דיברתם. נושא מכירתו של בנק
הספנות ורכישתו נבדק ואושר על-ידי כל הגורמים המוס-
מכים לכך, ועל-כן דברי חבר-הכנסת עמאר, כאילו רק
שר האוצר יודע מדוע הועדף קונה זה על פני קונה אחר,
אין להם על מה להסתמך ולהתבסס. כדאי לספר לחברי
הכנסת כי אחד המועמדים, שלא זכה ברכישת מניות של
בנק הספנות ופנה לבית-המשפט העליון והגיש תביעה
לבג"צ, פנה ערב הדיון בבית-המשפט העליון וביקש
מאתנו שלא נתבע ממנו הוצאות המשפט, כי הוא מוכן
לבטל את בקשתו. אתה יכול להגיד, חבר-הכנסת עמאר,
שגם בית-המשפט העליון נלחץ על-ידי הממשלה כפי
שחברי ועדת הכספים נלחצו.

משה עמאר (המערך):

זו היתה החלטה.

ש-רהאוצר ש. ארליך :

לא אמרתי שהיתה החלטה. העובדה שהאדם הזה
ביקש לסגת ולקח את בקשתו חזרה וביטל אותה יכולה
לשמש הוכחה מיוחדת עד כמה עניין זה נבדק, ולמי
הוא נמכר ? — לקונה אמין.

משה עמאר (המערך):

או שהוא חשש מאוד.

ש-רהאוצר ש. ארליך :

אתה מדבר מבחינת "שמא", ואני — מבחינת "ברי".
לכן, לצערי הרב — אני אומר "לצערי הרב" מבלי
להצטער, כמובן — לטיעונים של חבר-הכנסת עמאר אין
בסיס ואין יסוד, מה גם שהעניין עבר את כל המוסדות
הפארלאמנטאריים, לרבות ועדת הכספים של הכנסת.
פליאה בעיני מניין יודע חבר-הכנסת עמאר שחברי הכ-
נסת הצביעו בניגוד לרצונם ? לא ידעתי שאתה בוחן
כליות.

משה עמאר (המערך):

אמרו את זה.

ש-רהאוצר ש. ארליך :

אמרו את זה. אתה יודע מה אומרים במדינה הזאת ?

משה עמאר (המערך):

אדוני שר האוצר, הם אמרו שהחליטו כך מחמת
המשמעת הקואליציונית.

ש-רהאוצר ש. ארליך :

חבר-הכנסת עמאר, תרשה לי, אני לא הכרתי את
המשמעת הקואליציונית רק בכנסת התשיעית.

חיים קורפו (הליכוד):

האם החברים שלך אמרו לך שהם לא מסכימים אתך
ואף אחד לא נמצא מאחוריך ?

ש-רהאוצר ש. ארליך :

אני חבר הכנסת לא רק מן הכנסת התשיעית ואני
זוכר את המשמעת הקואליציונית לא רק בכנסת אלא
גם בחוק, היא מעוגנת בחוק, ולכן הבה לא נדבר בגנותה
של המשמעת הקואליציונית. היא חלק מן הנוף שלנו,
מן החיים שלנו, מן ההווי שלנו.

דבר נוסף: העובדה ששום חבר מחברי ועדת הכ-
ספים לא הגיש הצעה לסדר-היום אלא עשה זאת חבר
שאינו חבר ועדת הכספים, מוכיחה — — —

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

לא, לא, הגיש ונדחה על-ידי הנשיאות. אני הגשתי,
וזה נדחה על-ידי הנשיאות כי, כנראה, זה לא דחוף.

ש-רהאוצר ש. ארליך :

חבר-הכנסת דוד גולומב, אנחנו דנים עכשיו על ה-
הצעה לסדר-היום של חבר כנסת שאינו חבר ועדת הכ-
ספים. כאשר אגיע אליך אמצא לך נימוקים נוספים.

הבנק לא נמכר במחיר זול וכל הנכסים שמנית כאן,
חבר-הכנסת עמאר, נבדקו היטב. לא מכרנו נכס מבלי
לדעת בדיוק מה מוכרים. הכול נבדק. בלי כל השיקולים
האידיאולוגיים שאתה מייחס לנו. העיסקה היתה עיסקה
כלכלית גרידא, והקונה המהימן נבדק גם על-ידי המפקח
על הבנקים, לא רק בשבע עיניים אלא בשבעים-ושבע
עיניים. לאור העובדה שפעלנו בהתאם לחוק, במסגרת
החוק ובאישור ועדת הכספים, אבקש להסיר את ההצעה
מסדר-יוזמה של הכנסת.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת גולומב, להצעה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני לא אטען כי
דברי מגיש ההצעה לגבי עצם מכירת נכסי המדינה, ולא
משום שבזה אני מבטיח את דעתי אלא משום שאנו דנים
בנושא ספציפי, בעיסקה שבוצעה כדין על-ידי הממשלה,
לאחר דיון. הבה נראה מה מונח לפנינו: מונחת לפנינו
עיסקה שנחתמה בפברואר שנה זו, עיסקה שבה נציגי
הממשלה תממו וקבעו מחיר של 10.5 מיליון דולר. ואולי
במאמר מוסגר, בתגובה על דברי שר האוצר: הוגשה
בקשה לבית-המשפט הגבוה לצדק וטען הטוען שהוא
קופח וביקש צו מניעה מצומצם. השופט, מיזמחו, נתן
ספק רחב מאוד והביע בוח, בשלב הזה, דעה מאוד
מסוייגת, לכאורה, מאופן מכירת הבנק על-ידי הממשלה.
נכון שהעותר חזר בו. אחת מן השתיים: או שנשאיר
את החזרה בו של העותר סתומה ושיקוליו עמו, או ש-
נפרש. רשאי שר האוצר לטעון פה ולפרש את החזרה
בו של העותר שלדעתו היא חזרה מכל העניין והכרה
בכך שהוא לא היה בסדר. אותו עותר אמר לי אישית —
נמאס לו לעסוק עם השלטונות בנושא זה, ובכלל —
בהשקעות במדינת ישראל. הוא לא מוכן לעמוד, על-פי
דיון, להכריח את הממשלה למכור לו עסק, ולאחר מכן
לנהל את העסקים במדינת ישראל שלממשלה יש בהם
יד ורגל, והוא חוזר בו. הוא חוזר עם תיק ההשקעות
ולא ישקיע בארץ. זו איננה בדיוק תמונה אידיאלית.

אבל נחזור לעיסקה שלפנינו. בפברואר שנה זו נק-
בעה עיסקה, נחתמה עיסקה, בסכום של 10.5 מיליון
דולר. יש כאן, אולי, איזה שהוא איש שיש לו נסיון
בעסקים, שיוודע איך חותמים על חוזה בתנאי האינפלצ-
יה? מי שהיה עושה כך בעסק שאני שותף לו, חבר

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
הרשה לי, חברי-הכנסת רובינשטיין, להסביר את הדברים מתוך בקיאות בנושא.

מנחם סבידור (הליכוד):
חברי-הכנסת גולומב, אני מצטרף לדברי יושב-ראש ועדת הכספים. בדיוק כך הוסבר בוועדה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
אני רוצה להסביר את הבחינה המשפטית: כשהממשלה חותמת, והחתימה מחייבת — צריך להיות דבר רציני מאוד כדי לשנות את החתימה. אבל כשהממשלה חותמת, וחתימתה מחייבת מבחינה משפטית אך ורק לאחר אישור ועדת הכספים — אין שום סיבה, אין שום צידוק, לשמירה כזאת על כבודה, כי על-פי הדין אפשר לבוא ולשנות, בלי שום השחרת-פנים, וזאת אני אומר — על יסוד נסיון במשאים-יומתיים של חברות רבות — שאין כאן ביטול עיסקה. כל חברה פרטית היתה דואגת, מתוך מחשבה על כספי הציבור או הפרט המושקעים בה, להכניס סעיף הרמטי כזה. אבל לתת במתנה סכום של חצי-מיליון דולר, לדעתי אין זה כדון.

אני מציע שהכנסת תנחה את ועדת הכספים למצוא פה דרך כדי לחייב את שינוי העיסקה למחיר שהממשלה התכוונה אליו כשחתמה על החוזה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
מה אתה מציע?

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
אמרתי — להעביר לוועדה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
לאיזו ועדה?

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
לוועדת הכספים.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
חברי-הכנסת עמאר, האם אתה מסכים להצעת חברי-הכנסת גולומב להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

משה עמאר (המערך):
לא, אני עומד על הצעתי לקיים דיון במליאה.

חיים קורפו (הליכוד):
עם כל ה"דיבייטיות" שמאחוריו הוא לא מסכים.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
אם כך, חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת לא נתקבלה.

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה לא נתקבלה.

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

במועצת המנהלים — היה מקבל גזיפה, ואני הייתי מחפש כל דרך כדי לשנות את החוזה אם היתה כזו. מפני ש"כאשר נחתם חוזה בסך 10.5 מיליון דולר בפברואר צריך היה להוסיף פיסקה "ומעתה ואילך חלה ריבית על סכום זה". זה המינימום של עולם העסקים.

עכשיו, צאו וראו מה קורה: הקונה הפוטנציאלי יכול היה לקחת את כספו, להפקידו במה שקוראים "יורר-דולר", משהו מאוד קונבנציונאלי. היום יש לו עוד 3/4 מיליון דולר מהכסף הזה, ובסכום המקורי הוא קונה את הנכס. איזה נכס הוא קונה? בפברואר שנה זו היה בנק לספנות, ואותו הוא קנה — לא שום דבר אחר. אבל באותו בנק ספנות, בין קופותיו, יש היום עוד חצי-מיליון דולר במזומן. זאת אומרת שהיום הוא מקבל חינם אין כסף מתנה של חצי-מיליון דולר.

בוועדת הכספים לא נעלם עניין זה. היא נתנה דעתה על כך והמליצה — והרשו לי לומר במאמר מוסגר שה"לשון היתה לשון המלצה ולא לשון חיוב, מפני כבוד הקואליציה החוק על חברי הקואליציה — שלא להביך את הממשלה.

משה עמאר (המערך):
אדוני שר האוצר, אתה שומע?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):
זו לא שאלה קואליציונית. אני לא מסכים אתך.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
ועד עכשיו הסכמת אחר.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):
כן, עד עכשיו הסכמתי אחר, אבל עכשיו אינני מסכים. נכון שהמלצנו ולא חייבנו, אבל לא היה כאן עניין קואליציוני.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
סליחה, אני לא אמרתי שהיה כאן עניין קואליציוני. אמרתי שמתוך שמירה על כבוד הקואליציה — — —

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):
לא, לא, גם לזה אני לא מסכים. זה לא היה מתוך שמירה על כבוד הקואליציה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
חברי-הכנסת כבוד הרב לוריניץ, אני רוצה לפרש את דברי, ואני חושב, מתוך הכרת ועדת הכספים, שאני צודק באמרי שחברי לא רצו לכפות את רצונם על הממשלה.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):
הרשה לי להסביר במשפט אחד: אנו אמרנו שה"ממשלה, כמו כל חברה פרטית, גם אם היא עשתה איזו שגיאה, חייבת לכבד את ההסכם, את החוזה החתום. הממשלה חתמה — הממשלה חייבת לכבד.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
רק אם זה מתחייב מן החוק.

4. מניעת אישור דחיפותן של הצעות לסדר-היום המוגשות בידי סגני יושב-ראש הכנסת

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):
איך ייתכן שהם יחליטו שההצעות שלהם דחופות ושל זולתם אינן דחופות? לצערי, צר לי להגיד שחופי מזה שזה נוגד את הצדק הטבעי הסטאטיסטיקה גם מור-כחה שיש פה אפליה לטובת החברים המחליטים לעומת זולתם.

דוד גלם (חזית דתית לאומית):
החברות או החברים?

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):
לפי פקודת הפירושים אתה יודע ש"חברים" כולל חברות.

ברצוני לציין את כמות ההצעות ואת תכנון מבחינת דחיפותן. אף שיש לנו הגדרה מפורשת בתקנון, בסעיף 7ט1, לגבי אישור דחיפותן של הצעות לסדר-היום, נאמר בסעיף: "(א) דחיפותה של הצעה טעונה אישורם של יושב-ראש הכנסת והסגנים. (ב) הצעה לסדר-היום תאושר כהצעה דחופה אם יושב-ראש הכנסת והסגנים קבעו: 1. שהדיון בהצעה בכנסת עשוי למנוע מעשה או מחדל שאינם ניתנים לתיקון, או 2. אם לדעת היושב-ראש והסגנים יש בנושא עניין דחוף לציבור".

אוכיח שכלל זה לא חל בדיוק על כמה מסגני יושב-ראש הכנסת. אני אומר "כמה" בלשון ריבוי כדי שלא לדבר על אחד. בסטאטיסטיקה שאביא לפניכם אמסור נתונים על אחת מהם.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
למה אתה לא קורא את הסעיף השלישי: אם הגישה אחת מסגניות היושב-ראש — — —

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):
זה לא סעיף בתקנון, זו אינה הלכה, ונוהגים כן; בניגוד להלכות מפורשות אחרות שלא נוהגים עליהן. מתברר לי דבר כזה שב-59 ישיבות של יושב-ראש הכנסת והסגנים הוחלט לאשר 30 הצעות לסדר-היום של סגניות יושב-ראש הכנסת, שושנה ארבל-אלמוזילנו, לעור-מת הבא אחריה במאקסימום ההצעות המאושרות — 6 הצעות לסדר-היום. אני אפרט, למשל, אקרא לפי הסדר: ביום 4 ביולי 1977 אושרו לה 5 הצעות מתוך 38 הצעות; ב-11 ביולי 1977, שבוע לאחר מכן, אושרו לה 3 הצעות מתוך 21 הצעות; ב-1 באוגוסט 1977 — 5 הצעות מתוך 36 הצעות; וכן הלאה. אינני רוצה להלאת את הכנסת בקריאת הסטאטיסטיקה שלפני. ברשות היושב-ראש אני מוכן לצרף זאת לפרוטוקול.

משה שמיר (בנא"י):

אולי זה מוכיח את כשרונותיה ואת חוש העיתותי שלה לגבי נושאים בוערים?

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):
חבר-הכנסת שמיר, אני מברך אותך בהזדמנות זו על שהוכרת כסיעה בכנסת — "ברית נאמני ארץ-ישראל".

משה שמיר (בנא"י):

אני מודה לך על ברכתך.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: מניעת אישור דחיפותן של הצעות לסדר-היום המוגשות בידי סגני יושב-ראש הכנסת. את ההצעה יגיש חבר-הכנסת מלמד.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הפעם אני מעלה הצעה הנוגעת לכנסת הזאת, אלינו, למוסדות הכנסת, והייתי קורא לזה ל"שולחן ערוך" ו"אורה חיים" של כללי ההתנהגות שלנו. אני חושב שהיה צריך בכלל לעסוק בזה יותר גם בשטחים אחרים, אבל אני בא להציע לתקן מצב קיים שהוא, לדעתי, בלתי-נסבל.

אמר לי חברים, כאשר העליתי את ההצעה הזאת, שדבר כזה הוא ללא תקדים. עד היום לא קרה שביאו הצעה לסדר-היום הנוגעת לפעולתה התקינה או הבלתי-תקינה של נשיאות הכנסת. אבל אני חושב שגם המצב הקיים הוא ללא תקדים, ואמנם חברים רבים שדיברו אתי הסכימו שהגיע הזמן לעשות זאת. אחד החברים, חבר-הכנסת גלס, הביא את הנושא לוועדת הכנסת והיא המ' ליצה מה שהמליצה אבל, לצערי, שום דבר לא תוקן ולכן אני נאלץ להעלות את הנושא כאן.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

אנו עומדים להיפגש עם היושב-ראש ביום שני.

דוד גלם (חזית דתית לאומית):

חבר-הכנסת מלמד, אין כאן כרגע אף אחד מסגני היושב-ראש, פרט לחבר-הכנסת אברמוביץ.

הי"ר י.מ. אברמוביץ:

עכשיו אני יושב-ראש הישיבה.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

דווקא אליו זה לא מתייחס.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

הצעתי היא הצעה מעשית. אני מציע שתיקבע מיכסה מסוימת להצעות לסדר-היום מטעם סגני יושב-ראש הכנסת כדי שהם לא יצטרכו לדון בנוגע לדחיפות הצעותיהם שלהם. דבר ללא תקדים הוא שמוסד דן ופוסק ומחליט החלטות בעניינים הנוגעים לו.

רוני מילוא (הלכוד):

האם יש לך נתונים סטאטיסטיים?

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

אגיע גם לזה.

למעשה, הגעתי להצעה בבחינת "ראיתי מעשה ונזכרתי הלכה" — אני ראיתי סטאטיסטיקה ונזכרתי בנהל המקובל בכל המוסדות בעולם — שאין מוסד הדן על עצמו, ובוודאי אנשים לא דנים על עצמם ופוסקים לעצמם. ואם צריך לקבוע מה דחוף ומה לא דחוף, זה מעין פסק-דין, זו הכרעה.

משה עמאר (המערך):

היושב-ראש הנוכחי בוודאי יסכים אתך.

חברת ל"ו, ישיבה רמ"ט
— הצעות לסדר-היום —

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

אינני מפקפק בכשרונותיה. כנראה הסגנים האחרים של היושב-ראש לא ידעו לנצל זאת עד כדי כך. אני לא אומר שהם מוכשרים פחות, אבל עובדה היא —

רוד גלם (חזית דתית לאומית):
אולי הנושאים באמת היו דחופים ?

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

מייד אביא לך דוגמה אחת. למשל, אם בדחיפות עסקינו, אראה לך דבר מעניין מאוד. ביום 2 ביולי 1979 — אני לוקח דווקא דוגמה מהתקופה האחרונה, מהחודש האחרון — אישרו יושב-ראש הכנסת והסגנים הצעה דחופה לסגנית יושב-ראש הכנסת ארבל-אלמוזלינו — כאשר אף לא אחד לא אישרו באותו יום הצעות — והנושא חדש, חדיש ודחוף ביותר. אני לא אומר שהוא לא חשוב, כי, כפי שקראתי מהסעיף בתקנון, המבחן הוא לא חשיבות ההצעה אלא דחיפות ההצעה. ובכן, נושא חדיש, שאף פעם אחת לא דנו בו בכנסת. תתפלאו איזה נושא: "דירות לעולים חדשים", נושא שהעלו בעשרות הצעות; ואילו לי לא אושרה באותה ישיבה הצעה אחרת שהיא היום עדיין אקטואלית. ועדת השרים לענייני כלכלה החליטה להקפיא את המחירים. ראיתי בהחלטה זו דבר הנוגד את המדיניות הכלכלית של הממשלה. הנושא דחוף, כי לאחר ישיבת ועדת השרים, כידוע לכם, צריכה הממשלה לאשר. ובכן אני עוד יכול למנוע מעשה, אני עוד יכול להשפיע, בדיוק לפי הגדרה שבתקנון. ובכן הגשתי הצעה והוחלט שהיא לא דחופה בכלל.

משה עמאר (המערך):

האם נושא הדירות לעולים איננו דחוף ?

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

זה דחוף, אבל זה עולה בכנסת כל יום ויחמישי, כמו נושא תאונות הדרכים שהכנסת דנה בו כל יום שני וחמישי. יש דברים החוזרים ונשנים. האם זה נושא דחוף ? חדש ? לא יכול לחכות שבוע ? בשעה שההצעה שלי לא יכלה לחכות שבוע, כי אחרי שבוע הממשלה כבר מחליטה. במקרה זה החליטה הממשלה שלא להחליט, אבל לא ידענו לפני כן שהממשלה תחליט שלא להחליט. זה התברר עכשיו.

רבתי, היות שמוסד יושב-ראש הכנסת והסגנים הוא מוסד יחיד במינו ובו אנשים פוסקים ומכריעים בנוגע לדחיפות — אני מודיע לכם שלגבי דים הם נוהגים כמנהג בית-ההלל, ולגבי זולתם, בדרך-כלל, כמנהג בית-שמיא. זה מצב לא תקין ולא טוב. הוא לא טוב גם אם לא תהיה איפה ואיפה. אנשים לא צריכים להכריע לגבי עצמם. אני יכול לציין את נשיא המדינה מר נבון, שכאשר היה סגן יושב-ראש הכנסת, הדיר מעצמו הגאה להגיש הצעות לסדר-היום. הוא לא הגיש הצעות לסדר-היום. כך נהגו גם אחרים. אבל אני לא רוצה להעניש אותם. להיפך, אני רוצה רק שהם יפסקו ויכריעו על הצעות של זולתם ולא שלהם.

יושב פה גם יושב-ראש ועדת הכנסת. אני מציע להעביר את הצעתי לדיון בוועדת הכנסת.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

אתה לא יכול להציע להעביר לוועדה אלא להציע לקיים דיון בכנסת.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

אני מציע לקיים דיון בכנסת על הצעתי זו ושהכנסת תעביר את הדיון לוועדת הכנסת, כדי לסכם אותה.

תודה רבה ליושב-ראש. אני רוצה רק להוסיף דבר אחד: קראתי את הסטאטיסטיקה ואני יודע שבכנסת הזאת מדובר פעמים רבות על קיפוחים, קיפוח דתי, קיפוח עדתי, קיפוח נשים וכל מיני הפליות. חשבתי, ריבונג'של-עולם, מה היה קורה אם בידי אנשים היו מסורות הח' לטות בענייני שיתון ובעניינים אחרים, איזו הפליה היתה זו. בסך-הכול פה מחלקים מלל. אם הייתי שואל את סגנית יושב-ראש הכנסת מה היה קורה אם היא היתה צריכה לחלק תקציבים, או דירות, או שיתונים. אם בהצ' עות לסדר-היום נוהגים הפליה כזאת — איפה הצדק ? ואחר כך עוד באים ומדברים פה על קיפוח.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכנסת, לתשובה.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא הזה כבר נמצא בטיפול בוועדת הכנסת. הוא כבר הועלה על-ידי חברים והוא נמצא בטיפול.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

מי החברים שהעלו את הנושא ?

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת):

אני צריך לקבל הסכמה מן החבר שהעלה נושא זה בוועדה, לנקוב בשמו במליאת הכנסת. על-כל-פנים, יהיה היום מי שלא יהיה, הנושא נמצא כבר בטיפול בוועדת הכנסת.

אינני סבור שזהו נושא לדיון במליאת הכנסת, זה עניין הנוגע לא לעם ישראל אלא לזכויותיהם של חברי הכנסת. אני חושב שזמנה של הכנסת צריך להיות מוקדש לענייני המדינה, האומה, ואין לבזבז אותה על זכויות פרטיות של חברי הכנסת.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי יזומה):

אלה לא זכויות פרטיות, אלה זכויות של הצעות ל-סדר-היום.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת):

אני סבור שהזכויות הללו יכולות לבוא על תיקונן באמצעות בירור בתוך הוועדה שבה מיוצגות כל הסיעות, לרבות הסיעות הקטנות, ואין שום סיבה שאנחנו נקדיש את זמנה של הכנסת לנושא זה.

על-כן אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת הכנסת.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

לרבות הצעתי ?

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת):

כן. הרי מדובר בהצעתך.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:

חבר-הכנסת מלמד, האם אתה מסכים להצעת יושב-ראש ועדת הכנסת ?

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

מסכים.

ה צ ב ע ה
הצעה להעביר את הנושא לדין בוועדת
הכנסת נתקבלה.

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
חברי הכנסת, נניש להצבעה. לפנינו הצעה אחת:
להעביר את הנושא לוועדת הכנסת.

ט. חוק לימוד חובה (תיקון) (חינוך מיוחד), תשל"ט — 1979 *
(הצעת חבר-הכנסת י. יצחקי)

מרפא בדיבור או פיסיותראפיסט — לא יוכל לקבל טיפול
כוה.

חברי הכנסת, לא מדובר בכמה מאות ילדים אלא
בקבוצה די גדולה, כאשר המשפחות, בדרך-כלל, סובלות
מאוד. אבל יש כאן בעיה לא רק אנושית אלא גם כס-
פית. כי אם אני יודע לשקם ילד מרגע שאיבחנתי אותו
— חסכתי כסף למדינה; חסכתי אלפי ימי עבודה שאני
שים מבזבזים, בדרך-כלל, בריצה מרופא לרופא וממאבחן
למאבחן כדי לחפש מסגרת חינוכית שלא מוצאים אותה.
ואם אני דואג ממש בבוא המועד לאבחן את הילד ולמצוא
לו מסגרת טיפולית, חסכתי למדינה כסף.

מי התנגד לחוק הזה? שר האוצר אומר לי: תדע
לך שזה חוק שיעלה למדינה יותר מ-300 מיליון לירות.
אני אומר: לא דובים ולא יער. מדוע? כי החישוב שעשו
הרפרנטים של משרד האוצר איננו נכון. לא נולדים בשנה
אחת כל כך הרבה ילדים חריגים. לכל שנתון יש מספר
תלמידים, הנחלקים לקבוצות. הצעתי היתה להעביר את
החוק לוועדת החינוך של הכנסת ושם היתה הוועדה קובי-
עת, כמובן בתיאום מלא עם משרד החינוך, עם השר,
מי הקבוצה המקופחת ביותר, מי הקבוצה הראשונה הזו-
קוקה לטיפול כזה, ואז היינו קובעים בחוק בהגדרה
ברורה שקבוצת הילדים העיוורים, למשל, זקוקה לקבל
טיפול כזה בשנת תש"ם, וכל שנה או שנתיים היינו יכו-
לים להוסיף לחוק עוד קבוצה. אבל מה שחשוב הוא
שיש הצעת מסגרת לחוק.

אני דוגל בסדרי עדיפויות בחינוך. החוק הזה קודם
להרבה מפעלים שהם חשובים מאוד כשלעצמם. הוא
קודם, למשל, ליום חינוך ארוך, הוא קודם לתיכון חינוג,
הוא קודם להרבה מאוד דברים. אינני אומר שהם אינם
חשובים. חינוך תיכון חינוג הוא דבר חשוב, יום חינוך
ארוך הוא דבר חשוב, אבל הנושא הזה חריף ביותר,
כי ההורים מתיישים לספר על כאבם.

אמרתי כבר כמה פעמים שאני באתי לכנסת לדבר
בנושא הזה ולפעול בו ולסגור, קודם-כול, מעגל חקיקה,
ולאחר שאסגור את מעגל החקיקה אני מתכוונן במושב
הבא לאכוף את החוקים האלה. יש אפשרות לאכוף את
החוקים. יש מסגרת מסודרת, צריך פשוט להקדים את
חוק חינוך חובה לגבי הקבוצות האלה ולתת להן טיפול
פרופילאקטי מתקדם. לכן אני מציע שייכתב בחוק כד-
לקמן: "בהגדרת 'ילד', בסופה, יבוא 'ולגבי קשיי-חינוך
או בעל-מום מגיל שהילד אובחן ככזה'". זה כל הסי-
פור. אחר כך בסעיף 2 של החוק אני מציע: "בסעיף
4 לחוק העיקרי, בסופו יבוא 'לרבות איבחון וטיפול
פסיכולוגי, איבחון וטיפול בקשי דיבור ושמיעה, איבחון
וטיפול בקשיים מטוריים, איבחון וטיפול בקשי תפיסה,
לרבות ריפוי בעיסוק, הדרושים לילדים או לנערים קשי-
חינוך או לילדים או לנערים בעל-מום, לצורך שיקומם,
כפי שייקבע בתקנות באישור ועדת החינוך והתרבות של
הכנסת'".

היו"ר י.מ. אברמוביץ:
אנו עוברים להצעת חוק פרטית של חבר-הכנסת יצ-
חקי: חוק לימוד חובה (תיקון) (חינוך מיוחד), תשל"ט—
1979. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחקי.

יצחקי יצחקי (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נראה שזהו גורל
הילדים החריגים שגם בכנסת, בדרך-כלל, הם נדחקים
לקרן זוית.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוממה):
הם אחרונים ולא חביבים.

יצחקי יצחקי (הליכוד):
הם האחרונים שסובלים. צר לי שדווקא מצד שמאל
של האולם, בצד של חברי סיעת הליכוד, להוציא את
חברי אמל נסראלדין הנוכח בדיון, אף חבר כנסת אחד
מסיעתי לא מצא לנכון להיות נוכח כאן.

משה שמיר (בנא"י):
יש לציין שגם המערך, פטרונם של ילדי ישראל,
איננו מיוצג פה כלל וכלל.

יצחקי יצחקי (הליכוד):
אני רוצה לברך אותך, חבר-הכנסת שמיר, להקמת
סיעה נפרדת ולאחל לך הצלחה.

משה שמיר (בנא"י):
הדלת פתוחה.

יצחקי יצחקי (הליכוד):
חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מעלה — חוק לימוד
חובה (תיקון) (חינוך מיוחד) דנה באיבחונם של היל-
דים החריגים, על כל סוגיהם, ואני אעשה זאת בקיצור
נמרץ, כי כמה פעמים פירטתי בכנסת את הנושא, במ-
יוחד בשתי הזדמנויות: האחת — כאשר הבאתי לכנסת
את חוק לימוד חובה עד גיל 18, והשנייה — בהצעה
לסדר-היום מלפני שבוע בנושא החינוך המיוחד.

חוק חינוך חובה, תש"ט—1949, חל על חינוך חובה
לילדים מגיל 5. כידוע הטיפול הטוב ביותר לילדים בכלל
ולחריגים בפרט, ילדים קשיי-חינוך ובעל-מום, הוא ה-
טיפול המונע, טיפול בגיל הרך, ככל האפשר, ורצוי
מרגע איבחון הפגם. אסביר מה הכוונה.

היום, על-פי החוק הקיים, אם נמצא ילד פגום באחת
מ-17 או 18 הקבוצות הקיימות — אקח לדוגמה ילד עיוור
— אם בגיל שנה איבחן אותו רופא כעיוור או כבעל קושי
בראייה והוא זקוק לגן מיוחד, למסגרת חינוכית סגנה
יותר — אין לו זכות לקבל חינוך כזה, כי זה לא תופס
בחינוך חובה. חוק חינוך חובה חל רק מגיל 5. אם הוא
זקוק לקבלת טיפול נוסף של רופא או מרפא בעיסוק או

חברת ל"ו, ישיבה רמ"ט, כ"ג תמוז תשל"ט (18 יולי 1979)
— חוק לימוד חובה (תיקון) (חינוך מיוחד) —

שר-החינוך והתربية ז. המר :
נכון. אבל לקבוע כך על הדוכן מה חשוב יותר ומה חשוב פחות בסדרי העדיפויות, כאשר הדברים צריכים להיות נדונים בוועדות ובמשרדים השונים — לא הייתי מציע לכנסת לנהוג כך. יש דברים חשובים בנושאים אחרים, ולא הייתי מציע לכנסת לקחת כל מה שמישהו הגה ולומר "זה לא חשוב, ולי יש דבר יותר חשוב". הנושא הזה צריך להיות נדון בהרחבה. נתת כאן כמה דוגמאות, ואני חושב שאפשר להביא דברים יותר משכ"נעים שאי-אפשר להוריד אותם מסדר-היום בלי לפגוע קשה, כמו למשל חינוך תיכון חנינם, או יום חינוך ארוך אם נצליח לממש אותו במשך הרבה שנים.
אני מוכן, ברצון, מפני רגישות וחשיבות העניין עצמו שהעלית — — —

יצחק יצחקי (הליכוד):
זה לא רגישות שלי. זה לטובת עם ישראל.

שר-החינוך והתربية ז. המר :
מפני רגישות העניין. טובת עם ישראל היא בהרבה דברים. צריך להחליט בכל פעם מה חשוב יותר, ויש ועדות ומומחים הדנים במה חשוב. מפני רגישות הנושא והכאב שבו — ואתה ציינת את הכאב הזה — מפני רגישות הנושא אני מוכן, ברצון, שוועדת החינוך והתربية תעסוק בנושא ותבחן אותו לכל היבטיו.

היח"ר י.מ. אברמוביץ :
אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק לימוד חובה (תיקון) (חינוך מיוחד), תשל"ט—1979, לדיון מוקדם בוועדת החינוך והתربية נתקבלה.

היח"ר י.מ. אברמוביץ :
הישיבה הבאה של הכנסת, אם ירצה השם, ביום שני הבא בשעה ארבע אחר-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

זה לא כל כך מסובך. או יבואו אלה ויגידו לי : תשמע, אנחנו עניים, אין לנו כסף מספיק, ואני מודיע לכם, חברי הכנסת, שתפקידנו כחברי הכנסת לטפל, קודם-כול, בבעיות הקשות בטיפול-שורש מלמטה. זה תפקידנו. ואני פונה לשר ומבקש עוד פעם שהוא יהיה זה שידרבוך שהחוק הזה יעבור את הקריאה השנייה והקריאה השלישית תוך חודש-חודשיים. זה אפשרי, כמו שעבר חוק הרבנות. מדוע חוק הרבנות יכול לעבור ביו"מ, והחוק הזה יישלח לוועדה וייקבר שם ? אני מודיע שאם החוק הזה לא יעבור תוך שלושה עד ארבעה חודשים איאלץ להסיק את המסקנות.

היח"ר י.מ. אברמוביץ :
רשות הדיבור לשר החינוך והתربية, לתשובה.

שר-החינוך והתربية ז. המר :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק של חברת-הכנסת יצחקי היא בעיקרה הצעה טובה, ומשרד החינוך היה ברצון מאמץ אותה, כשם שהיינו רוצים לאמץ חוקים טובים אחרים שהם לתועלת הציבור. אני משבח את חברת-הכנסת יצחקי על שהוא דבק ומסור ומקדם את הנושאים החינוכיים שהוא רגיש להם, ובראשם את החינוך המיוחד.

לצערי, במצוקה התקציבית הקיימת, כשאנו נדרשים לקצץ מכל חלקה טובה, אין באפשרות המשרד להקיף את הטיפול באוכלוסיה הנוקטת מגיל אפס עד גיל חינוך חובה ללא תוספת תקציבית משמעותית. אני חולק על הדרך שבה אפשר ככה, מהדוכן, לקבוע את הקדימויות בקלות ולומר : זה לא חשוב, זה חשוב.

יצחק יצחקי (הליכוד):
לא אמרתי שזה לא חשוב, אמרתי שיש סדרי עדיפות.

הישיבה ננעלה בשעה 17:22.

נספחות

א. סדר־היום לשיבות רמ"ז—רמ"ט

- א. סקירת שר התקשורת על פעולות משרדו ודיון.
- ב. חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק מסים עקיפים (מס ששולם ביתר או בחסר) (תיקון), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ה. סקירת שר החינוך והתרבות על פעולות משרדו ודיון.
- ו. חוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק לתיקון תקנות־שעת־חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק יסוד : הכנסת (תיקון מס' 6), (קריאה ראשונה).
- ט. הצעות לסדר־היום.
- י. שאילתות ותשובות.
- יא. סקירת שר התחבורה על פעולות משרדו — תשובת השר.
- יב. סקירת שר העבודה והרווחה על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- יג. סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- יד. חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 5), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- טו. חוק לשכת עורכי־הדין (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק לשכת עורכי־הדין (תיקון מס' 13), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק התיכנון והבנייה (תיקון), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק יסוד : החקיקה (קריאה ראשונה).
- כ. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ט—1979.
- כא. חוק יסוד : בתי־המשפט (הוראות מעבר), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק יסוד : בתי־המשפט (קריאה ראשונה).
- כג. חוק שכר מינימום, תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק העונשין (תיקון מס' 5), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 16), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק העמותות, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק העונשין (תיקון מס' 9), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק תקנת השבים, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כט. הצורך ביעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברי־הכנסת ש. ארבלי־אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- ל. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי־הכנסת י. כהן.
- לא. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי־הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל, מ. וירשובסקי, א. אבטבי וד. שילנסקי.
- לב. מעמדם של עובדי מדינה — הצעת חברי־הכנסת ש. ארבלי־אלמוזלינו וא. מלמד.
- לג. יום הסביבה הבין־לאומי — הצעת חברי־הכנסת י. תמיר.
- לד. כינון המטה למלחמה באינפלציה — הצעת חברי־הכנסת ע. אמוראי.
- לה. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- לו. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- לז. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי־הכנסת י.ז. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן־קטן.
- לח. השביתה בציי הסוחר — הצעת חברי־הכנסת מ. אל־גרבלי, י.ז. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן־קטן.
- לט. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- מ. הצעות חוק של חברי כנסת.
- מא. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 21), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מב. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 34), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות רמ"ז—רמ"ט

661. ש. ארבליא-אלמוזילינו (המערך): הבנייה ברמת ה-גולן והקמת ישובים נוספים בה.
662. ז. עמשי (התנועה לשינוי ויזמה): המצוקה הכספית ברשויות המקומיות.
- 663—665. האירועים בכפר מעיליא — הצעות חבריי הכנסת ת. טובי, ז. ורטהיימר וח. דרוקמן.
666. ק. כהנא (פועלי אגודת ישראל): הכרה בנישואי תערוכת המבוצעים בנישואי מקסיקו.
667. ש. הלל (המערך): מעמד ותנאי שכרם של הרבנים והשוחרטים בהתיישבות העובדת.
668. א. אבנרי (מחנה שלי): מדינה פלשתינית בגדה המערבית וברצועת עזה — סיכויים וסיכונים.
669. ד. שילנסקי (הליכוד): אי-הסדרים במגן דוד אדום.
670. א. מלמד (חזית דתית לאומית): מניעת אישור דחיפתן של הצעות לסדר-היום המוגשות בידי סגני יושב-ראש הכנסת.

ג. הצעת חוק מילוה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 5), תשל"ט—1979

1. תיקון סעיף 1
בסעיף 41(4) לחוק מילוה מלחמה ומימון רכש, תשל"ד—1973¹, במקום "י" בחשון תש"ם (31 באוקטובר
- 1979) "יבוא ה' בתמוז תשל"ט (30 ביוני 1979) ובמקום "כ"א בחשון תשמ"א (31 באוקטובר 1980) "יבוא "י"ב באדר תש"ם (29 בפברואר 1980)".

1 ס"ח תשל"ד, עמ' 3, עמ' 59, עמ' 125; תשל"ח, עמ' 20; תשל"ט, עמ' 39.

ד. הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 21), תשל"ט—1979

1. תיקון סעיף 79
בסעיף 79 לחוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב), תשל"ל—1970¹, במקום סעיף קטן (א) יבוא:
"א) מי שפרש מהשירות כאחד מאלה:
(1) שוטר;
(2) עובד בשירות הבטחון הכללי;
(3) עובד המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים —
2. תחולה
חוק זה יחול על מי שפרש מהשירות החל מיום ו' בתמוז תשל"ט (1 ביולי 1979).

1 ס"ח תשל"ל, עמ' 65; תשל"ט, עמ' 26.

ה. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 34), תשל"ט—1979

1. תיקון סעיף 37
בסעיף 37 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968¹, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
"ב) בנסיבות האמורות בפסקה (1) של סעיף 36 לא יראו כהפסקה או כסטייה של ממש לעניין סעיף קטן (א) אם עשה זאת המבוטח לאחת
- מאלה:
(1) כדי ללוות ילדו לגן ילדים או למעון ילדים או למקום אחר שהשר קבע בתקנות כמקום שבו נמצא ילד לפי הסדר קבע או להשיבו משם;
(2) כדי לקיים מצוות תפילת בוקר בציבור בבית תפילה שבו הוא נוהג להתפלל".

1 ס"ח תשכ"ח, עמ' 108; תשל"ח, עמ' 141; תשל"ט, עמ' 44.

ו. הצעת חוק יסוד: הממשלה (תיקון מס' 2), תשל"ט—1978

(הצעת חברי-הכנסת א. רובינשטיין ומ. שחל)

1. (א) ראש הממשלה רשאי, לאחר שהודיע על כוונתו לעשות כן, לפטר שר מן הממשלה.

(ב) כהונתו של השר נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב הפיטורין נמסר לידי, זולת אם חזר בו ראש הממשלה מהפיטורין לפני כן.

(ג) הודעה על פיטורי שר טעונה אישור ה-כנסת.

1. תיקון סעיף 4

בסעיף 4 לחוק יסוד: הממשלה (להלן — החוק), בסופו יבוא "שר אחראי בפני ראש הממשלה לתפקידים עליהם ממונה השר".

2. הוספת סעיף 21א

אחרי סעיף 21 לחוק יבוא:
"21א. פיטורי שר

1 ס"ח תשכ"ח, עמ' 226.

דברי הסבר

תחומים עליהם הוא מופקד. כמו כן ניתנה בהצעה סמכות לראש הממשלה לפטר שר, בהודעה לממשלה ואישור הכנסת. נקטנו פרוצדורה זו משום שזהו תהליך המקובל לגבי צירוף שר והתפטרות שר, בשינויים המתאימים.

שאלת האחריות המיניסטריאלית היא אחת משאלות היסוד במשטר מדינת ישראל והפכה להיות נושא לוויכוח חים וחילוקי-דעות בעיקר לאחר מלחמת יום הכיפורים. הצעת החוק המוצעת באה להסיר הספקיות בדיון זה ולקבוע החלטית קיומה של אחריות אישית של שר באותם

ז. הצעת חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר הפרישה) (תיקון) (אי תחולת

החוק), תשל"ט—1979

(הצעת חברי-הכנסת ז. שובל)

"א7. אי תחולה

חוק זה לא יחול על מי שנתקבל לשירות הציבור לפרק זמן שנקבע מראש ולאחר שפרש משירות הציבור, חזר לתפקיד, לעבודה או לעיסוק שבהם עסק בטרם הצטרף לשירות הציבור".

1. הוספת סעיף 7א

אחרי סעיף 7 לחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), תשכ"ט—1979¹, יבוא:

1 ס"ח תשכ"ט, עמ' 144.

דברי הסבר

משירות ציבורי.

התיקון המוצע לחוק נועד לאפשר את צירופם של מומחים שונים לשירות הציבורי לתקופות קבועות מראש מבלי שימנע מהם, בתום תקופת שירותם, לחזור לעיסוק שבו עסקו בטרם הצטרפו לשירות הציבורי.

קיימת דרישה רבה בשירות הציבורי לבעלי מקצועות מעולים בתחומים שונים כגון מינהל, בנקאות, כלכלה וכיוצא בזה.

אחת הסיבות המקשות על גיוס מומחים לשירות הציבורי נעוצה בהגבלה שחוק זה מטיל על הפורשים

ח. הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון) (פיצוי בגין מעצר), תשל"ט—1979

(הצעת חברי-הכנסת מ. שחל)

1. הוספת סעיף 20א

אחרי סעיף 29 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965¹ יבוא:

"20א. פיצוי בגין מעצר מאוצר המדינה

(1) נעצר אדם ושוחרר וראה בית-המשפט שלא היה יסוד למעצר או שראה נסיבות אחרות ה' מצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המ' דינה ישלם לנעצר פיצוי על מעצרו בסכום שייראה לבית-המשפט.

(2) נעצר אדם ושוחרר כאמור והמעצר היה עקב תלונה שהוגשה בקלות ראש או לשם קינטור או ללא יסוד, רשאי בית-המשפט לחייב את המתלונן, לאחר שניתנה לו הזדמנות סבירה לטעון טענותיו לעניין זה, בתשלום הפיצויים שנפסקו לו על-ידי בית-המשפט בגין המעצר. (3) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, יתקין תקנות לעניין סעיף זה על דרך פנייתו של מי שנעצר לבית המשפט."

1 ס"ח תשכ"ח, עמ' 14.

דברי הסבר

העונשין, תשל"ז—1977, אפשרות לפצות אדם שהועמד לדין ולא הורשע, ובית-המשפט סבר שלא היה יסוד להאשים אותו או מטעם אחר שראה בית-המשפט, אין זכות כזו עומדת לבית-המשפט במידה ולאדם לא היתה ה"זכות" לעמוד לדין וכל "חטאו" שרק נעצר וכבר בשלב הזה התבררה הטעות.

שופטים העירו והתריעו על כך לא פעם והצעת החוק המוגשת עתה באה לתקן את העויות הקיים.

בעיית ריבוי המעצרים במדינת ישראל טרם מצאה את פתרונה ההולם. במהלך חקירות משטרתיות קורה לא פעם שאנשים תמימים שאין להם כל נגיעה לעבירה הנחקרת נעצרים ו"מבלים" ימים אחדים במעצר ולבסוף משוחררים ולא רק מטעמים של העדר ראיות. ה"בילוי" בחדרי המעצר המשטרתי איננו מן החוויות הנעימות המודמנות לאדם בנתיבי חיינו.

בעוד שקיימת היום על פי הסעיפים 80 ו-81 לחוק

ט. הצעת חוק לתיקון דיני המינהל הציבורי (הגנה על עובדי ציבור),

תשל"ט—1979

(הצעת חבר-הכנסת א. רובינשטיין)

4. בדיקת התלונה

(א) קיבל היועץ המשפטי לממשלה תלונה, וראה כי לכאורה יש בה ממש, ימסור את תכנה לאחראי לתחום הפעולה שלגביו מתייחסת התלונה.

(ב) האחראי לתחום הפעולה יהיה: בכל הנוגע לתחומי אחריותם של שרים — השר הנוגע בדבר; בכל הנוגע לרשויות מקומיות, מועצות דתיות, רשות חינוך מקומית וחברות שהשליטה בהן היא בידי הרשות המקומית — ראש הרשות המקומית; בכל הנוגע למוסד לביטוח לאומי — המנהל הכללי של המוסד לביטוח לאומי; בכל הנוגע לבנק ישראל — נגיד בנק ישראל; בכל הנוגע להסתדרות הציונית העולמית, הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, קרן קיימת לישראל, קרן היסוד — המגבית המאוחדת לישראל — יושב-ראש הנהלת הסוכנות היהודית לישראל; בכל הנוגע לגוף, מפעל, מוסד, קרן או גוף שהממשלה משתפת בהנהלתם וכן בכל חברה ממשלתית, בחברה בת ממשלתית או בחברה מעורבת, כמשמעותן בחוק החברות הממשלתיות — שר האוצר.

(ג) היועץ המשפטי לממשלה יורה כי עד לקבלת התשובה לא יינקטו כנגד המתלונן כל אמצעי עונשין, כי לא יושעה או יפוטר מתפקידו או כי לא יבוטל או יופסק או יעוכב חוזה הקיים בינו לבין הגוף המעסיק אותו וכן כי לא תינקט נגדו שום פעולה אחרת שתפגע במעמדו, אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה.

(ד) האחראי לתחום הפעולה, או מי שהוסמך על ידו, ישיב לפניו היועץ המשפטי לממשלה תוך 60 יום וייתחם לתכנה של התלונה.

5. טיפול בתלונה

(א) קיבל היועץ המשפטי לממשלה את תגובת האחראי לתחום הפעולה, יחליט היועץ המשפטי לממשלה לפי שיקול דעתו, באם:

(1) לסיים את הטיפול בתלונה;

1. הגדרות

בחוק זה —

(א) "מתלונן" —

(1) עובד ציבור כמשמעותו בסעיף 2 לחוק העונשין, תשל"ז—1977¹ (להלן — חוק העונשין);

(2) אדם שיש לו, בעת הגשת התלונה, חוזה להספקת עבודה או שירותים עם מדינת ישראל, רשות מקומית או כל גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9 לחוק מבקר המדינה (נוסח משולב), תשי"ח—1958²;

(3) עובד בחברה ממשלתית, בחברה בת ממשלתית, או בחברה מעורבת, כמשמעותן בחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה—1975³ (להלן — חוק החברות הממשלתיות);

(4) עובד בחברה שהשליטה בה נתונה לרשות מקומית.

(ב) "תלונה" — כל גילוי מידע על-ידי מתלונן המאמין בתום לב כי מידע זה מצביע על:

(1) הפרת כל חוק או תקנה;

(2) שימוש שלא כדין בכספי ציבור, סכנה לבריאות הציבור או לשלומו, או פגיעה בטחון המדינה, ובלבד שאין התלונה כוללת "ידיעה סודית" כהגדרתה בסעיף 113 לחוק העונשין.

2. תלונה

מתלונן רשאי לשלוח תלונה ליועץ המשפטי לממשלה, וזאת בנוסף לתלונה שהגיש למשטרה או למוסד ציבורי אחר, או בנפרד ממנה, ובה יפרט את פרטי התלונה.

3. שם המתלונן

היועץ המשפטי לממשלה לא ימסור לאחר, למעט בית-משפט מוסמך, את שם המתלונן אלא בהסכמת ה"מתלונן".

1 ס"ח תשל"ז, עמ' 226.

2 ס"ח תשי"ח, עמ' 92.

3 ס"ח תשל"ה, עמ' 132.

נגד המתלונן כל אמצעי עונשין, כי לא יושעה או יפטר מתפקידו או כי לא יבוטל או יופסק או יעוכב חוזה הקיים בינו לבין הגוף המעסיק אותו וכן כי לא תינקט נגדו שום פעולה אחרת שתפגע במעמדו, אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה.

(ד) נסתיימה החקירה או הביקורת, ימסור היועץ המשפטי לממשלה למתלונן את תוצאותיה.

6. אצילת סמכויות

היועץ המשפטי לממשלה רשאי לאצול מסמכויותיו על פי חוק זה למשנהו או לפרקליט המדינה.

דברי הסבר

ממשלתית או עירונית וכן מי שיש לו חוזה עם גוף ציבורי, יוכל לשלוח ליועץ המשפטי לממשלה תלונה או העתק תלונה שהגיש למשטרה או לגוף אחר. משעה שהגיש עובד הציבור תלונה זו, הוא נתון להגנתו של היועץ המשפטי, שיכול למנוע צעדי תגמול נגד העובד, כך שלא ניתן יהיה לפטרו או להציק לו בצורה אחרת בשל התלונה שהגיש.

היועץ המשפטי יוכל להורות שהעובד לא יושעה או יפטר, או במקרה של חוזה — שלא יבוטל, יופסק או יושעה חוזה שיש למתלונן עם מוסד ציבורי, אלא בהסכמת היועץ המשפטי.

כמו כן קובעת ההצעה כי היועץ המשפטי לא ימסור לאדם אחר, פרט לבית משפט, את שם המתלונן אלא בהסכמתו. באותם מקרים בהם התלונן המתלונן בפני המשטרה או מוסדות אחרים, בנפרד מתלונתו ליועץ המשפטי, אין מציעה הצעת החוק שינוי הנוהל הקיים בתלונות אלה.

היועץ המשפטי, לאחר שקיבל את תגובת העומד בראש המוסד הציבורי שנגדו מוגשת התלונה, יוכל להחליט שאין מקום להמשך טיפולו, ויודיע על כך למתלונן. כמו כן רשאי הוא להורות על חקירה משטרתית או על העברת התלונה למבקר המדינה או מוסד ביקורת אחר. לאחר סיום החקירה או הבדיקה ימסור היועץ המשפטי למתלונן את תוצאותיה.

מסירת סמכות זו ליועץ המשפטי לא נועדה לפגוע בסמכויות המוקנות למבקר המדינה ונציגי תלונות הציבור, ולגופים אחרים, אלא להגן על עובדים הרוצים לחשוף מעשים שלא ייעשו במקום עבודתם ואינם מעויים לעשות זאת בשל החשש שיבולע להם.

(2) להורות על חקירה משטרתית, או על המשך חקירה משטרתית, בתלונתו של המתלונן וכן אם לתת הוראות בדבר דרכי החקירה;

(3) להעביר את התלונה למבקר המדינה או לגוף מוסמך אחר בעל סמכות ביקורת.

(ב) החליט היועץ המשפטי לממשלה לסיים את הטיפול בתלונה, יודיע על כך למתלונן.

(ג) החליט היועץ המשפטי לממשלה להורות על חקירה, או על המשך חקירה או על העברת התלונה למבקר המדינה, או לגוף מוסמך אחר בעל סמכות ביקורת, רשאי היועץ המשפטי לממשלה להורות כי עד לסיום החקירה או הביקורת לא יינקטו

הצעת חוק זו נועדה למנוע מצב בו נענש עובד ציבור המתריע נגד מעשי שחיתות או מעשים בלתי-חוקיים. במצב שנוצר, המחמיר והולך, עובד ציבור, או מי שיש לו חוזה עם רשות ציבורית, המגלה שחיתות או אי-חוקיות במקום עבודתו, נרתע מלגלותם משום שלפי הנסיון והידיעות בעתונות הוא עלול להיפגע בפרנסתו עוד בטרם הובררה תלונתו.

פרשיות רבות מסוג זה התרחשו לאחרונה בישראל. לסוג זה אפשר לשייך את פרשת בית-הלחם, את סילוק העובדים מהתעשייה האווירית שתלונתם נמצאה צודקת על-ידי מבקר המדינה ואילו הם נענשו; את סילוקו של גזבר עיריה בשרון שהעיד נגד ראש העיר וסולק מעבודתו וכן פרשיות נוספות מסוג זה.

גם בלעדי פרשיות אלה, המתפרסמות בציבור, אין קופצים רבים להתריע על מעשי שחיתות ולהוקיעם. אך פרשיות אלה פירושו דיכוי כל יזמה להבראת המנגנון הציבורי מנגעים שפשו בו.

בארצות-הברית נוכח הקונגרס לדעת כי יש צורך בחוק מיוחד כדי להגן על עובדי ציבור המבקשים להתריע נגד מעשים שלא ייעשו וצפויים לפיטורים ולהתנכלות מינהלית מסוג אחר. כך חוקק הקונגרס באוקטובר 1978 את ה-Civil Service Reform Act הידוע בכינויו הפורמלארי "חוק השורקים במשרוקית" (The Whistleblowers Act). החוק המוצע כאן שואב מספר עקרונות מהחוק האמריקאי אך שונה ממנו בקביעת הגוף הממונה על הגנה על "המתריעים". בארצות-הברית מדובר במינוי מיוחד על-ידי הנציא ואילו הצעת החוק מועידה תפקיד זה ליועץ המשפטי לממשלה הרשאי להאציל סמכותו למשנהו או לפרקליט המדינה.

הצעת החוק קובעת כי עובד ציבור, ועובד חברה

1. הצעת חוק לימוד חובה (תיקון) (חינוך מיוחד), תשל"ט—1979

(הצעת חברי-הכנסת י. יצחקי)

(2) בהגדרת "חינוך בגן הילדים", בסופה יבוא "ולילדים קשי חינוך או בעלי מום מגיל שהילד אובחן ככזה עד גיל 5".

(3) בהגדרת "חינוך חובה", במקום "באחת עשרה שנות לימוד, מהן שנת לימוד אחת בגן ילדים בגיל 5" יבוא "באחת עשרה או בחמש עשרה שנות

1. תיקון סעיף 1 בסעיף 1 לחוק לימוד חובה, תש"ט—1949¹ (להלן — החוק)

(1) בהגדרת "ילד", בסופה יבוא "ולגבי קשה חינוך או בעל מום מגיל שהילד אובחן ככזה עד 13 ועד בכלל";

איבחון וטיפול פסיכולוגי, איבחון וטיפול בקשיי דיבור ושמיעה, איבחון וטיפול בקשיים מוטוריים, איבחון וטיפול בקשיי תפיסה לרבות ריפוי בעיסוק הדרושים לילדים או לנערים קשי חינוך או לילדים או לנערים בעלי מום, לצורך שיקומם, כפי שייקבע בתקנות באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת".

לימוד, לפי העניין, מהן שנת לימודים אחת או חמש שנות לימודים בגן ילדים בגיל 5 או בגיל שנה, לפי העניין".

2. תיקון סעיף 7

בסעיף 7(א) לחוק העיקרי, בסופו יבוא "לרבות

דברי הסבר

טיפול בקשיי דיבור ושמיעה, טיפול בקשיים מוטוריים וטיפול בקשיי תפיסה לרבות ריפוי בעיסוק הדרושים לצורך שיקומם.

סעיף 7(א) לחוק לימוד חובה קובע כי "המדינה אחראית למתן חינוך חובה חינוך לפי חוק זה". להוראה זו מוצע להוסיף כי אחריות המדינה תכלול גם את הטיפול הנדרש לצורך שיקומם של ילדים ונערים קשי חינוך או בעלי מום (סעיף 2 להצעת החוק).

חוק לימוד חובה, תש"ט—1949, חל על חינוך חובה לילדים מגיל 5. כידוע, הטיפול הטוב ביותר לילדים חריגים קשי חינוך ובעלי מום הוא הטיפול המונע, טיפול בגיל הרך ככל האפשר ורצוי מרגע איבחון הפגם. לכן מוצע להקדים את גיל לימוד החובה של ילדים קשי חינוך ובעלי מום לגיל שהילדים אובחנו כקשי חינוך או בעלי מום (סעיף 1 להצעת החוק).

ילדים קשי חינוך ובעלי מום זקוקים בנוסף למערכת החינוכית הרגילה לטיפול מיוחד הכולל טיפול פסיכולוגי,

יא. סיכום ביניים בדבר מחיקת עבר פלילי לצעירים ומבוגרים

אם בתום שלושה חודשים לא תוגש מטעם הממשלה לא בקשת רציפות ולא הצעת חוק, תיגש הוועדה להכין את הצעת החוק בנושא זה מטעמה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט מחליטה לפנות אל הממשלה שבתוך תקופה קצרה תגיש בקשה להחלת דין רציפות על חוק המרשם בפלילים, תשל"ה—1975, או תניח על שולחן הכנסת הצעת חוק חדשה בנושא זה.

יב. הודעת שר הבריאות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בדבר הצורך הדחוף בפתיחת המחלקה הקארדיולוגית במרכז הרפואי רמב"ם *

הצורך הדחוף בפתיחת המחלקה הקארדיולוגית במרכז הרפואי רמב"ם

משרד הבריאות הקצה 6 תקני אחיות עוד לפני שנה.

מיום 29 ביוני 1978 פועלת המחלקה בתפוסה של 17

מיטות.

הנדון: דיווח מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא

לכבוד

יושב-ראש הכנסת

מר יצחק שמיר

הכנסת

ירושלים

מכובדי,

בכבוד רב,

אליעזר שוסטק

שר הבריאות

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1978)

יג. הודעת שר הבריאות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בנושא מעון מפגרים — הכפר השבדי *

לכבוד

מר יצחק שמיר

יושב-ראש הכנסת

הכנסת

ירושלים

מכובדי,

לסעיפים הנוגעים לכוח-אדם מקצועי — אין למשרד הבריאות אחריות לאיוש המשרות במוסדות לילדים מפג-

הנדון: דיווח מסקנות ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בנושא מעון מפגרים — הכפר השבדי

* הונחו על שולחן הכנסת ביום י"ח בטבת תשל"ט (17 בינואר 1979).

רים. הטיפול הוא של משרד העבודה והרווחה ומשרד החינוך והתרבות. יש הסכם כתוב משנת 1975 המסדיר

את שירותי הייעוץ והטיפול לאוכלוסיה זו. נוסף על כך יש הסדרים מקומיים לשירותים אלה.

בכבוד רב,
אליעזר שוסטק
שר הבריאות

ד. הודעת שר הבריאות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין תנאי דיור של בית הספר לילדים ממגרים "ניצנים" בירושלים *

לכבוד
מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת
הכנסת
ירושלים

מכובדי,
הנדון: דיווח מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בעניין תנאי דיור של בית-הספר לילדים ממגרים "ניצנים" בירושלים
לסעיפים 1 ו-3: אין לנו ולא היתה אחריות למשרד

הבריאות לנושא חינוך מיוחד. נושא זה בטיפול משרד החינוך והתרבות ומשרד העבודה והרווחה.

קיים הסכם משנת 1975 המסדיר את מתן שירותי הייעוץ והטיפול לאוכלוסיה זו כמו לכל אורה אחר. נוסף על כך יש הסדרים מקומיים של מתן שירותים אלה.

בכבוד רב,
אליעזר שוסטק
שר הבריאות

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ב באדר תשל"ט (21 במארס 1978).

טו. מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בעניין הסדרת המילגות לסטודנטים הדרוזים והצורך בשיפור מצב החינוך במגזר הדרוזי

מליאת הכנסת העבירה לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת ביום כ"א בתמוז תשל"ח (26 ביולי 1978) הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת א. גסראלדין בנושא הנ"ל.

הוועדה דנה בנושא במשך שתי ישיבות ובמהלכן שמעה דברים מפי נציגי החינוך במגזר הדרוזי במשרד החינוך והתרבות ומנהל קרן ההלוואות והמילגות.

הוועדה רשמה לפניה את הסכרי המוזמנים על כי חלה התקדמות בחלוקת המילגות לסטודנטים הדרוזים מאז העלה חבר-הכנסת א. גסראלדין את הבעיה מעל דוכן הכנסת.

הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות והנה-

לות האוניברסיטאות שלא להפר את עקרון חלוקת המילגות לסטודנטים בהתאם לקריטריונים כלליים ללא ציון הלאום והדת. מאידך גיסא ממליצה הוועדה כי משרד החינוך והתרבות יבדוק את האפשרות להפוך את הקרן המיועדת לתלמידים מהעדה הדרוזית לקרן משותפת של הממשלה והעדה כדי להגדיל את פירותיה ולהעניק יותר מילגות.

הוועדה מבקשת ממשרד החינוך והתרבות לדווח לה בעוד שנה על מספר הסטודנטים הדרוזים שקיבלו מילגות לשנת הלימודים תש"ם.

ועדת החינוך והתרבות תשוב לדון לאחר הפגרה בבקשה להקים ועדת משנה לענייני החינוך במגזר הדרוזי.

הצעת מיעוט

ת. מרבי מיעי:

3. הוועדה ממליצה להגדיל את סכום המענקים בהתאם לעליית שכר הלימוד באוניברסיטאות.

4. הוועדה ממליצה לבטל את המחלקה הדרוזית במשרד החינוך והתרבות ולהעביר את הטיפול במגזר הערבי, לרבות מערכת החינוך בכפרים הדרוזיים, לטיפולו הישיר של משרד החינוך והתרבות.

5. הוועדה רואה בדאגה את מצב בתי-הספר בכפרים הדרוזיים הסובלים ממחסור בחדרי לימוד מתאימים, מורים מוכשרים והעדר ציוד יסודי ומעבדות וכו'.

הוועדה פונה למשרד החינוך והתרבות לפעול למען תיקון מצב גרוע זה.

1. הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות והנהלת האוניברסיטאות להקים קרן ציבורית אחת שתאחד את כל הקרנות הקיימות ותהיה מנוהלת על-ידי ועדה ציבורית נבחרת.

ועדה זו תחלק את המילגות על פי קריטריונים אובייקטיביים: מצב כלכלי, ציונים וכו'.

2. הוועדה ממליצה להשוות המילגות הניתנות לסטודנטים הדרוזים עם אלה שמקבלים סטודנטים מעיריית פיתוח.

טו. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין שידורי הטלוויזיה בשפה הערבית

הנוגעים בדבר להופיע לפני הוועדה ולכן שמעה הוועדה רק את דברי יושב-ראש הוועד המנהל, המנכ"ל וועד העובדים של הרשות בלבד.

בגלל חוסר מידע מחליטה הוועדה שלא להגיש מסקנות למליאת הכנסת בסוגיה זו.

מליאת הכנסת העבירה לדיון בוועדת החינוך והתרבות ביום ב' בשבט תשל"ט (30 בינואר 1979) הצעות לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת ח. גרוסמן, ז. עטשי, א. מלמד וא. יגורי בנושא הנ"ל.

הוועדה דנה בנושא במשך ארבע ישיבות. הנהלת רשות השידור סירבה לאפשר לכל הצדדים

יו. מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בעניין סדרת הטלוויזיה על הציונות

והעובדתי ליבטי תרומתן של כל עדות ישראל במפעל הציוני.

3. הוועדה מציינת כי קיים חשש שהתכנית אשר הופקה עד עתה נתפשת על-ידי חלק מן האוכלוסיה כהתעלמות מתרומתם של בני עדות המזרח למפעל הציוני. עובדה זו עלולה להעמיק את תחושת הניכור של רבים מאזרחי ישראל. מבלי לראות את התסריט תובעת הוועדה מהאחראים על ההפקה לעשות מאמץ מירבי, תוך מיצוי כל המקורות, לשלב נושא זה בעריכה בהתאם לאמת העובדתית ולמשקלו ההיסטורי.

4. לכן ממליצה הוועדה לערוך את הסדרה כך כדי שתהיה אינטגרטיבית ותכלול בתוכה את מלוא תרומתן של כל עדות ישראל במפעל הציוני.

5. הוועדה ממליצה להקים צוות מחקר בין-מקצועי שיסייע לעורכי הסדרה לבטא את האמור בסעיף 4 דלעיל.

6. הוועדה מבקשת מרשות השידור לוודא ביצוע ההמלצות הכלולות בסעיפים 4 ו-5 ולדווח לה באורח שוטף על ההתקדמות בכל שלביה.

מליאת הכנסת העבירה לדיון בוועדת החינוך והתרבות ביום כ"ד בשבט תשל"ט (21 בפברואר 1979) הצעה דחופה לסדר-היום שהגיש חברי-הכנסת מ. אלגרבלו ב"נושא הנ"ל.

הוועדה דנה בנושא במשך ארבע ישיבות ובמהלכן שמעה דברים מפי נציגי רשות השידור, עורכי התכנית האמורה, נציגי משרד החינוך והתרבות ומומחים לתולדות הקהילות היהודיות.

הוועדה שמעה מפי עדים על ליקויים בהצגת חלקן ותרומתן של עדות המזרח לטיפוח חזון הציונות ומימושה. להלן מסקנות הוועדה:

1. הוועדה מעלה על נס את ההתמודדות של עובדי רשות השידור עם אתגר מורכב ורב חשיבות כהפקת סדרת טלוויזיה על הציונות, מפעל שהוא בעל משמעות היסטורית לאומית ממדרגה ראשונה.

2. הוועדה קובעת כי לאור העובדה שסדרת הטלוויזיה על הציונות יוצאת לאור במסגרת רשות השידור הממלכתית קיימת אחריות רבה למידת הדיקו ההיסטורי

הצעות מיעוט

ב.צ. רובין מציע:

מתוך ידיעה כי לאחר הצגת הסדרה שוב לא תהיה אפשרות לתקן פגמים או משגים ממליצה הוועדה לפני רשות השידור:

א. להקים צוות מחקר בין-מקצועי שיעץ לעורכי הסדרה כיצד לבטא תרומתן של עדות המזרח במפעל הציוני.

ב. להקים ועדה ציבורית בהרכב רחב, אשר תראה את הסדרה לפני הוצאתה לאור ותמליץ בהתאם לצורך על השלמת ליקויים, תיקון דברים הטעונים תיקון אפילו עד כדי גניזת הסדרה אם זו לא תיראה לה.

מ. אלגרבלו מציע:

לאחר סעיף 2 יבוא:

3. לאור הליקויים החמורים בעריכת הסדרה ממליצה ועדת החינוך והתרבות להקפיא את הסדרה במתכונתה הנוכחית ולהחל בהפקת סדרה חדשה על הציונות, תוך שימוש בחומר שנאסף עד כה.

4. הוועדה סבורה כי הסדרה החדשה צריכה להיות אינטגרטיבית, לא עדתית, וחיבת לכלול בתוכה את מלוא תרומתן של כל קהילות ישראל במפעל הציוני: בעלייה, בקליטה ובהתיישבות.

5. ועדת משנה מטעם ועדת החינוך והתרבות תעקוב באורח פעיל אחר מימוש ההמלצות.

יח. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין הבריחה מכלא רמלה

נציגי שר הפנים וכן אנשי שירות בתי-הסוהר שפרשו מן השירות, כדי לקבל מידע מגוון על הנעשה בשירות בתי-הסוהר, הגיעה למסקנות הבאות:

1. נושא הבריחה מכלא רמלה הוא תוצאה של שיטת הפעלת בתי-הסוהר, המצב הכללי השורר בהם מבחינת המינהל, הבטחון, תנאי המגורים, פעילות האספי-

בישיבת הכנסת ביום י"ח בטבת תשל"ט (17 בינואר 1979) העלו חברי-הכנסת ג. האוזנר, מ. עמאר, א. יגורי, ז. עטשי וד. שילנסקי הצעות לסדר-היום בנושא הנ"ל.

הכנסת החליטה להעביר את הדיונים בנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. הוועדה, לאחר שקיימה מספר ישיבות בהן שמעה את נציגי בתי-הסוהר ועוזריו ואת

5. אין הוועדה רואה את מפקד כלא רמלה כמי שאחראי בלעדי לבריחה.

6. הוועדה רואה בחומרה מינוי מפקד לכלא מרכזי ובעייתו כרמלה ללא הכשרה והדרכה מתאימים ומספיקים.

7. הוועדה מביעה הערכתה לפיקוד שירות בתי הסוהר ולמפקד אנף המשטרה ובתי הסוהר — שעמד כראש ועדת בדיקה מיוחדת לנושא זה, שמונתה על-ידי שר הפנים — על יישום ההמלצות והמסקנות שנבעו מה- בריחה הנ"ל.

למען מנוע ספק אין לראות בנאמר לעיל כהבעת דעה על-ידי הוועדה ביחס לכשרו של מנהל כלא רמלה הנוכחי למלא את תפקידו לאחר הכשרה מתאימה.

רים בתוך הכלא ודרכי הטיפול באסיר. הוועדה תתייחס לנושא זה במסגרת אחרת בדיון על מכלול הבעיות של בתי הסוהר בארץ.

2. מן הברורים שקיימה הוועדה לא הזכח שהיה שיתוף פעולה כלשהו של סוהרים עם האסירים שנמלטו, בין בעת הבריחה ולא לפנייה.

3. האחריות לבריחה מכלא רמלה מוטלת על אנשי סגל בתי הסוהר, שנכנסו לשיגרה וחסרו את העירנות הנדרשת, תוך אי הקפדה על תקנות הבטחון וזילזול בהן, עד כדי פגיעה בהוראות קבע, אי-איוש עמדות, אי-הפצת מידע בטחוני שוטף לסגל הפיקוד וכדומה.

4. הוועדה רואה את נציבות שירות בתי הסוהר אחראית לרמת התיפקוד של המערכת ולהקפדה על קיום התקנות.

הצעת מיעוט

החקירה לבדיקת נסיבות הבריחה מכלא רמלה, הרי לא ייתכן שמפקד הכלא ימשיך לכהן בתפקידו הנוכחי, אף שאין לפסול אותו לקבלת תפקיד אחראי אחר במערך שירות בתי הסוהר.

מ. וירשובסקי מציע :

להוסיף לסעיף 5 את הפסקה הבאה :

אולם לאור הנסיבות כמצויין בדיון-חשבון ועדת

יט. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הטיפול בעניין פגיעות באזרחים ערבים על-ידי אנשי המשמר האזרחי

האזרחי חייב להיות מוגדר ומוסדר בהוצאת חוזר מיוחד מטעם המנהל הכללי.

3. הוועדה סבורה כי יש להבטיח ששירות תלמידים ייעשה במסגרת מבוקרת תוך שיתוף פעולה מלא של הנהלות בתי הספר, כדוגמת גמנסיה "הרצליה".

4. הוועדה רואה בחומרה את התופעה שמקרה ה- נערים לא דווח, לא לבית הספר ולא להורים, ולפיכך ממליצה הוועדה כי בכל בית-ספר יהיה מורה בכיר או סגן מנהל, אשר יהיה אחראי להפעלת המסגרת והוא ידווח למנהל בית-הספר על פעילות התלמידים והוא יהיה איש הקשר הישיר שבין בית-הספר והמשמר ה- אזרחי.

5. הוועדה תומכת בתיקונים בהוראות הנוהל של המשמר האזרחי שובצעו כתוצאה מן האירוע ועל פיהן אסורה תכלית איסור העסקת נערים ונערות בפעילויות משטרתיות הנוגעות לפשע או בפעולות הקשורות בבני המיעוטים בלבד.

6. הוועדה ממליצה כי נושא השירות במשמר האזרחי ירוכז במשרד החינוך והתרבות על-ידי אדם מיוחד כדי להבטיח שאכן יישאר במסגרת המפעל החינוכי המצופה.

7. הוועדה ממליצה כי מדי שישה חודשים ידווח לה על ביצוע ההמלצות הנ"ל.

בישיבת הכנסת ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979) העלו חברי הכנסת א. רובינשטיין, א. נמיר, ת. טובי, מ. פעיל וג. האוזנר הצעות לסדר-היום בנושא הנ"ל.

הכנסת החליטה להעביר את הדיון בנושא לוועדת הפנים ואיכות הטיפול.

הוועדה קיימה דיונים בהם השתתפו מפקדי המשמר האזרחי, נציגים ממשטרת ישראל, נציגי משרד החינוך והתרבות ומנהלי בתי-ספר תיכוניים בתל-אביב.

חברי הכנסת סברו שנוכח חוסר האירגון והתיאום בין משרד החינוך והתרבות למשמר האזרחי לבין בתי הספר וההורים, וכן נוכח חוסר הפיקוח המספיק על מעשי הנערים בזמן שירותם, נוצר מצב אשר בו שותפו הנערים בפעילויות בלתי-הולמות אשר נאסרו מאז בהוראות הנוהל של המשמר האזרחי.

לאור כל זאת באה הוועדה לידי המסקנות הבאות :

1. הוועדה קובעת כי יש לראות בשירות תלמידי תיכון במשמר האזרחי ערך חינוכי, חברתי והתנדבותי. מאידך גיסא תובעת הוועדה שהפעלת השירות תהיה מלווה בהזרקה ובהנחיה ברורה מטעם בתי-הספר וה- משמר האזרחי אשר יינתנו לתלמידים ואשר בלעדיהן לא יצאו לשירות.

2. הוועדה בדעה שנושא שירות תלמידים במשמר

